રાસ—સારની અનુક્રમણિકા.

બીજો અધિકાર.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

પ્રસ્તાવના.

પ્રાચીન જૈન રાસાઓ ઐતિહ્યમાં કેટલું મહત્ત્વનું સ્થાન ભોગવે છે, એ સંબંધી પૂજ્યપાદ પરમ ગુરૂ આચાર્ય શ્રીવિજયધર્મસૂરીશ્વરજી મહારાજે ઐતિહાસિકરાસસંગ્રહ ભા૦ ૧ ની પ્રસ્તાવનામાં બહુ સારી રીતે સમજાવ્યું છે, એટલે તે સંબંધી અહિં કહેવાની કંઇ આવશ્યકતા નથી. આ રાસ—વિજયતિલકસૂરિરાસ—પણ ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ ઘણો ઉપયોગી રાસ હોવાથી 'ઐતિહાસિકરાસસંગ્રહનો ચોથો ભાગ' તરીકે બહાર પાડવો ઉચિત ધાર્યો છે.

જે વખતે આ રાસ છપાવા લેવામાં આવ્યો, તે વખતે આ રાસનો વર્ણિત વિષય જોઇ ને છપાવવો કે કેમ ? એ સંબંધી 'હા' 'ના' નું આન્દોલન કંઇક ઘણો વખત ચાલ્યું હતું. છેવટે ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ આની અત્યુપયોગિતા જણાયાથી 'હા' નીજ જીત થઇ.

રાસાન્તર્ગત વિષય સંબંધી નિરીક્ષણ જુદું લખવામાં આવેલું છે. એટલે તે સંબંધી આ પ્રસ્તાવનામાં ઉલ્લેખ કરવાની કંઇ જરૂર નથી. આ પ્રસ્તાવનામાં જે કંઇ કહેવાનું છે, તે કેવળ કવિ—રાસકાર કવિ—સંબંધીજ છે.

[illegible]

જેનો અંતઃકરણ પૂર્વક ઉપકાર માનવો નહિં જ ભૂલું કે—જેઓએ હમેશાની માફક આ પુસ્તકના સંપાદન કાર્યમાં પણ તમામ પ્રકારનાં ઐતિહાસિક સાધનો પૂરાં પાડી આપી મને ઉપકૃત કર્યો છે.

પ્રાન્તે—લીંબડી ભંડારના કાર્યવાહકોને અને તે લેખકોને પણ ધન્યવાદ આપી આ વક્તવ્યને અહિં જ સમાપ્ત કરું છું કે—જેમના ભંડારની પ્રતિઓ અને લેખો મને આ રાસને સંશોધન કરવામાં ઉપયોગી થયાં છે.

ધૂલિયા—ખાનદેશ
ભાદરવા શુ. ૧૫ વીર સં. ૨૪૪૦ } વિદ્યાવિજય.

परमगुरुश्रीविजयधर्मसूरिभ्यो नमः ।

નિરીક્ષણ.

ઉપક્રમ.

આ ગ્રંથનું નિરીક્ષણ લખવાનું કાર્ય જેટલું જરૂરનું છે તેમ કઠિન પણ છે. જરૂરનું એટલા માટે કે—યદ્યપિ નામથી તો આ પુસ્તક એક રાસરૂપે—એક આચાર્યના જીવનચરિત્ર રૂપેજ છે. પરન્તુ વસ્તુતઃ વિક્રમની સત્તરમી શતાબ્દિના પ્રારંભકાલથી લઈ સત્તરમી શતાબ્દિની આખર સુધીનો જૈનસમાજની સ્થિતિને પ્રદર્શિત કરનારો આ એક ખાસો ઇતિહાસજ છે. એટલે જ્યારે ગ્રંથ વસ્તુતઃ એક સૈકાનો ઇતિહાસ પૂરો પાડતો હોય, એ ગ્રંથને માટે સ્વતંત્ર નિરીક્ષણ લખવાની આવશ્યકતા હોયજ. કઠિન એટલા માટે કે—આ ગ્રંથમાં વર્ણિત ઇતિહાસ, રાજાઓના જીવન-મરણની તિથિઓ કે લડાઇઓનાં વર્ણનો પૂરાં પાડતો નથી. આમાં છે શાસનપ્રભાવક આચાર્ય અને વિદ્વાન્ મહાપુરુષોનાં ચરિત્રો. આમાં છે ગચ્છોના ખંડન વિરોધોની ચર્ચાઓ અને આમાં છે ન કલ્પી શકાય એવી ધાર્મિક ઝનૂનતાની ઝાંખીઓ. અતઃ મારા જેવા એક અલ્પજ્ઞ માણસ, એ કઠોર વ્રત ઉપર ને પૂજ્ય પુરુષોદ્વારા બનેલા બનાવોનું યથાતથ્ય નિરૂપણ કેમ કરી શકે? [illegible] પણ આવા ઐતિહાસિક પુસ્તકનું સમ્પાદન કાર્ય, સમ્પાદક નિરીક્ષણ [illegible] અનુરૂપ [illegible] રહેવું જોઈએ એટલા માટે આ નિરીક્ષણ લખવાનું કાર્ય [illegible] પરન્તુ સાથે સાથે એટલું સ્પષ્ટ કરીશ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરીશ.

સમય.

[illegible]

જૈનો આપસમાં બિલાડી અને ઉંદરનું વૈર રાખતા હતા, ત્યારે આજે એકતાનો પવન ફૂંકાઇ રહ્યો છે અને એવા પારસ્પરિક ઝઘડાઓ પ્રત્યે લોકો તિરસ્કારની દૃષ્ટિથી જૂએ છે. ભવિષ્યમાં પાછો કેવો સમય આવશે, એને માટે અત્યારથી કોઈ પણ વ્યક્તિ કંઇ પણ કહેવાને સમર્થ નથી. આવીજ રીતે કોઈ સમય સ્વતંત્રતાની ઉદ્ઘોષણા કરે છે તો કોઇ સમય જનતા પર સુરતાઇનો પડદો પાડે છે; કોઇ સમય સમભાવનો પાઠ શીખવે છે, તો કોઇ સમય ખેંચાતાણીનું ક્ષેત્ર વિશાળ કરે છે. જ્હે સમયનું આ પુસ્તકમાં કવિએ વર્ણન કર્યું છે, તે સમય લગભગ ખેંચાતાણીનો અને અઘટિત સ્વતંત્રતાનો હતો, એમ કહીએ તો કંઇ ખોટું નથી. વધુ ઉમેરીને કહીએ તો તે ધાર્મિક ઝનૂનતાનો પણ સમય હતો. એક બીજા ગચ્છવાળા, જનતાને પોતપોતાના વાડામાં લઇ જવાનો પ્રયત્ન—અને તે નિમિત્તે એક બીજા સમુદાયો ઉપર વાક્બાણોનો વરસાદ આજ સમયમાં વરસાવતા હતા અને તેમ કરીને ધાર્મિક લાગણીઓના આવેશમાં અસહિષ્ણુતા ખુલ્લી રીતે બતાવતા હતા. આ વીસમી સદીના નવયુવકો તે સત્તરમી સદીના સમયને ગમે તેવો ગણતા હોય, પણ આ લેખક ત્હેને એક કમનસીબ સમય ગણવા છતાં પણ સર્વથા હાનિપ્રદ તો નથીજ ગણતો. એક વિદ્વાનનું કથન છે અને તે અનુભવ સિદ્ધ છે કે—"વિરોધના દિનોમાં ઉન્નતિ છે." તે સમયમાં જે કંઇ બનાવો બન્યા, અને ત્હેને આશ્રીને જે કંઇ લખાયું તે ભવિષ્ય કાળને માટે ઉપયોગીજ નિવડ્યું, નહિ તો તે પછીના કાળમાં સમાજની—જૈન સમાજની શી સ્થિતિ થાત ? તેની ભિન્ન—ભિન્નતાની સીમા કેટલી આગળ વધી હત એની કોને ખબર છે ? જેઓ ચાલુ સમયને એક ઉચ્ચ કોટીનો સમય ગણી તે સત્તરમી શતાબ્દિનાં કાર્યો અને બનાવોથી ભડકી ઉઠતા હોય, અથવા છિ છિ કરવાને તૈયાર થતા હોય, તેઓ આ વીસમીસદીની વર્તમાન પરિસ્થિતિ ઉપર પણ જરા દૃષ્ટિપાત કરશે, તો ત્હેમને જણાશે કે—જ્હે જમાનાને તેઓ સ્વતંત્રતાનો—વ્યક્તિસ્વાતન્ત્ર્યનો જમાનો હોવાની ઉદ્ઘોષણા કરે છે, તે જમાનામાં પણ વ્યક્તિસ્વાતન્ત્ર્યને છીનવી લેવાના કયા પ્રયત્નો નથી થતા ? કહેવાની મતલબ કે કોઇ પણ સમયના બનાવો આપણી દૃષ્ટિએ આપણને ગમે તેવા ભાસતા હોય, પરન્તુ તેથી ભડકવાની કે છિઃછિ. કરવાની કંઇ આવશ્યકતા નથી. ભવિષ્યમાં તેનું કેવું પરિણામ આવશે, એની શી ખબર છે ? કુદરતનાં કૃત્યોમાં જે કંઇ ગુપ્તસંકેત રહેલો હોય છે, તેને જાણવાનું કે સમજવાનું કાર્ય, મનુષ્યની શક્તિથી બહારનું છે.

રાસ નાયકો.

યદ્યપિ રાસનાયક તરીકે રાસના નામ સાથે વિજયતિલકસૂ[illegible]
કવિએ જોડ્યું છે; પરંતુ રાસનો વિષય જોતાં રાસનાયક તરીકે
વિજયતિલકસૂરિજ નથી રહ્યા, પરન્તુ તે સિવાયના બીજા મહાન્ [illegible]
ખાસ નાયક તરીકેજ જોડાયા છે, એ સ્પષ્ટ જોવાય છે. ખરી ખરી રી[illegible]
તો વિજયતિલકસૂરિને ગૌણતા મળી ગઈ છે. મ્હારી દૃષ્ટિએ રાસના[illegible]
ચોક્કસ વ્યક્તિ કે વ્યક્તિઓ નહિં, પણ બે પક્ષોજ છે. વિજયપક્ષ[illegible]
સાગરપક્ષ. ચર્ચિત વિષયની શરૂઆતમાં વિજયપક્ષનું નાયકપણું [illegible]
રાજ શ્રીવિજયદાનસૂરિએ લીધેલું છે, જ્યારે સાગરપક્ષનું નાયકપણ[illegible]
છે ઉપાધ્યાય શ્રીધર્મસાગરજીએ. તે પછી એક તરફ ગચ્છનાયક જગદ્[illegible]
હીરવિજયસૂરિ અને બીજી તરફ ઉપાધ્યાય ધર્મસાગરજી હતા. આ [illegible]
સ્વર્ગવાસ પછી એક તરફ ગચ્છનાયક વિજયસેનસૂરિ અને બીજી તરફ [illegible]
ધ્યાય નેમિસાગર અને ભક્તિસાગરજી હતા. આમ સમયના વ્હેવા સાથે [illegible]
પછી એક વ્યક્તિઓએ પોતપોતાના પક્ષનું સમર્થન કરવાને કમરો કસી [illegible]
તેમ છતાં પણ સમુદાયનો એકનો એકજ સાંધાકાળ સુધી કાયમ રહ્યો [illegible]
એટલે કે ગચ્છનાયકની આજ્ઞાઓ તો બધાએ-સાગર-વિજય બન્ને-મા[illegible]
હતા. પરન્તુ જ્યારે વિજયદેવસૂરિને ગચ્છનાયક તરીકે નહિ માની કેટલાક ઉ[illegible]
ધ્યાયોએ વિજયતિલકસૂરિને ગચ્છપતિ તરીકે સ્થાપન કર્યા, ત્યારથીજ ન[illegible]
[illegible]

વિષય

[illegible]

આશીર્વાદ રૂપ થાય છે, એ મારું નમ્ર પરન્તુ દૃઢમન્તવ્ય છે—ને તે સમયની જુદે પરિસ્થિતિઓ આવા ઇતિહાસોમાંથી પ્રાપ્ત થાય છે, તે, કેવળ એક બીજાની સ્તુતિઓ અને તારીફોની ભરમારોમાંથી નથી પ્રાપ્ત થતી. બેશક, એ વાત ખરી છે કે—આવા ઇતિહાસોમાંથી—આવા વિષયોમાંથી સત્ય વસ્તુ તેજ માણસો તારવી શકે કે—જેઓ કોઇપણ જાતના પક્ષપાત કે દૃષ્ટિરાગથી દૂર હોય. ચોક્કસ પક્ષને પકડી રાખી આવા વિષયનું અવલોકન કરનાર યથાતથ્ય સત્યને ન શોધી શકે, એ બનવા જોગ છે, પરન્તુ એટલું તો દરેકે કબૂલ કરવું જોઇએ કે—આવા વિષયના ઇતિહાસો, ઇતિહાસ દૃષ્ટિએ જરૂર ઉપયોગીજ છે.

કવિએ જે વિષયને પ્રધાનપદ આપી આ રાસમાં વર્ણવ્યો છે, તે વિષયને એટલો બધો સ્ફુટ કરી બતાવ્યો છે, કે—ત્હેના માટે ભાગ્યેજ કોઇને શંકા આવી શકે. ચર્ચાનો કોઇપણ પ્રસંગ, કેવા સંયોગોમાં ઉભો થયો? ત્હેમાં કઇ કઇ વ્યક્તિઓએ ભાગ લીધો? ક્યાં તે પ્રસંગ બન્યો? એ બધું બતાવવા ઉપરાન્ત તે તે પ્રસંગો બન્યાના ઘણે ભાગે સંવતો અને તિથિઓ આપવાની પણ ખામી રાખી નથી. જ્હેમ એક માણસ ચોક્કસ કાર્યને માટે મુકરર કર્યો હોય, અને તે, તે કાર્યના પ્રત્યેક સમયના પ્રત્યેક બનાવને નોંધી લે, એવુંજ કવિએ આ રાસમાં વર્ણવેલા વિષયના સંબંધમાં પણ બન્યું હોય, એમ સ્પષ્ટ ભાસ થાય છે. કોઇપણ બનાવને આટલા બધા સ્પષ્ટ આકારમાં કોણ આલેખી શકે? આનો જવાબ એટલોજ છે કે—'જહેણે તે તે બનાવો સ્વયં જોયા હોય તે, અથવા સ્વયં જોનારની પાસેથી અક્ષરશઃ સાંભળી લીધા હોય તે.' કહેવાનો કંઇજ આવશ્યકતા નથી કે—આ રાસનાં ઘણાં ખરાં પૃષ્ઠોમાં દર્શનવિજયનું નામ વખતો વખત વંચાય છે અથવા બીજા શબ્દોમાં કહું તો—પ્રસંગોના ઘણા ખરા પ્રસંગોમાં જો દર્શનવિજયજી દર્શન દે છે, તેજ દર્શનવિજયજી આ રાસના કર્તા છે જાતિ અનુભવનું વર્ણન લખનાર આવું સુંદર—સ્પષ્ટ રૂપે વર્ણન લખે, એમાં કંઇ નવાઇ જેવું નથી.

આ પ્રસંગે એક બાબતનો ખુલાસો કરવો જરૂરનો છે, અને તે એ કે—રાસમાં વર્ણવેલા વિષયોના વિવેચનોમાં કેટલેક સ્થળે અતિશયોક્તિ અને કેટલેક સ્થળે અસંભવિત વાતોનું પણ સંભવિતપણું, અને તે ઉપરાન્ત તમામ પ્રસંગોમાં એકજ પક્ષના—વિજયપક્ષનોજ વિજય બતાવી સાગરપક્ષને નિંદ્યામાં આવ્યો છે. એનું કારણ માત્ર એટલુંજ છે કે—રાસકાર પોતે તે પક્ષના (વિજય-પક્ષના) હતા. અને એનો દેખાવુંજ છે કે—એક પક્ષકાર પોતે જ્યારે કોઈપણ

તકરારી વિષયનું વર્ણન કરે, ત્યારે તે પોતાના પક્ષનો વિજય પ્ર-
ગટાવે, એમાં કંઇ નવાઇ નથી. એક તટસ્થ લેખક પાસેથી જે સ
મેળવી શકીએ, તે એક પક્ષકાર પાસેથી ન જ મેળવી શકીએ; અને
પ્રમાણે તેનું એ કર્તવ્ય [illegible] જ ગણવું જોઇએ. હા, જ્હેઓ તે
રચનાઓમાંથી—તે વર્ણનોમાંથી સત્ય તારવી કાઢવાની જિજ્ઞાસા ધરા
વ્હેમની ફરજ છે કે-વ્હેમણે બન્ને પક્ષકારો તરફથી લખાએલાં પુર
ભગનાં સાધનો પ્રાપ્ત કરી યથાતથ્ય દષ્ટાન્ત મેળવવા અથવા ખોળ
તારવી કાઢવા પ્રયત્ન કરવો જોઇએ.

આટલું બાહ્ય અવલોકન કર્યા પછી હવે આપણે રાસાન્તર્ગત [illegible]
સ્થૂલરીત્યા અવલોકન કરીશું.

સાધનો.

રાસાન્તર્ગત વિષયો—બનાવોનું અવલોકન કરવામાં આ રાસ ઉપ
બીજાં પણ કેટલાંક સાધનો પ્રાપ્ત થયાં છે. જેવાં કે—નેમિસાગર નિર્વાણ
રાજસાગરસૂરિ રાસ, પ્રકરણ વિચાર [illegible]વિચાર, બાર બો
ગમ, વીરવંશાવલી (જૈનસાહિત્યસંશોધક અંક ૩ માં પ્રકટ થએ
હેરવાડના લિપિલેખ, કલ્પસૂત્ર, પ્રવચનપરીક્ષા, મહાવીરચરિત્ર
ત્રિપિટક, સર્વજ્ઞશતક, [illegible], મોહનકુમાર[illegible]પટ્ટાવલી,-વિગેરે ઉપરા
કેટલાક [illegible] પા. એ. પ. એ અને પત્ર પણ મળેલ છે કે જે [illegible]
[illegible]

કુબ્લાક્ષેત્રમાં વિખવાદરૂપી વિષનું બીજ રોપાયું હતું. અને તે બીજ તરીકે રાસકારે '**उत्सूत्रकंदकुद्दाल**' ગ્રંથને ગણ્યો છે. આ ગ્રંથ ઉપાધ્યાય શ્રીધર્મસાગરજીએ બનાવ્યો હતો એમ કવિ કહે છે. ઉપાધ્યાય ધર્મસાગરજી તે સમયના અસાધારણ વિદ્વાનો પૈકીના એક હતા. તેઓ વિદ્વાનજ નહિં હતા, પરન્તુ શાસનના પ્રેમી, તીવ્રલાગણીવાળા અને ઉત્તમ લેખક પણ હતા. ત્હેમની કૃતિઓ તેમના આ ગુણો ઉપરાન્ત જે કંઇ વિશેષતા બતાવે છે તે તેમનો ઉગ્ર સ્વભાવ અને નિડરતા છે. ધર્મસાગરજી કોના શિષ્ય હતા? તે સંબંધી માત્ર એક પ્રમાણ મળ્યુ છે અને તે ભાવવિજય ઉપાધ્યાયે બનાવેલ **षट्त्रिंशज्जल्पविचार** છે. ત્હેમણે આ ગ્રંથની શરૂઆતમાં એક સ્થળે લખ્યું છે—

"तपागच्छे श्रीविजयदानसूरिराज्ये पं० जीवर्षिगणि-विनेयाः श्रीविजयदानसूरिपाठिता बहुश्रुता इति लोकैः बहुमन्यमान-वचनाः श्रीधर्मसागरोपाध्याया आसन्"। (હસ્તલિખિત પ્રતિ પત્ર ૧)

આ ઉપરથી જણાય છે કે–તેઓ પં૦ જીવર્ષિગણિના શિષ્ય થતા હતા. (આ જીવર્ષિગણિ લક્ષ્મીભદ્રની શાખામાં થયેલ આનંદમાણિક્યગણિના શિષ્ય અને શ્રુતસમુદ્રગણિના સાત શિષ્યો પૈકીના એક હતા.) વિજયદાનસૂરિની પાસે ત્હેમણે અભ્યાસ કર્યો હતો. ઉપરનો ગ્રંથ ઉપાધ્યાય ભાવવિજયજીએ ધર્મસાગરજીના વિચારોની વિરૂદ્ધમાં લખ્યો છે, છતાં પણ ધર્મસાગરજીનો પરિચય કરાવતાં ત્હેમણે ત્હેમની વિદ્વત્તાની લોકો ઉપર પડેલી છાપ અવશ્ય સ્વીકારી છે.

વિજયદાનસૂરિના સમયમાં, અથવા કહો કે સં ૧૬૧૬ થી ૧૬૨૨ સુધીમાં જે કંઈ ધ્યાન ખેંચનારા બનાવો બન્યા તે કવિના કથન પ્રમાણે આ છેઃ–

'**उत्सूत्रकंदकुद्दाल**' નું જલશરણ કરવું. અમદાવાદના મેતા ગલાને પક્ષમાં લઇ તેની પ્રરૂપણા કરવી, ત્હેમને ગચ્છબહાર કરવા અને પાછા ગચ્છમાં લેવા, વિજયદાનસૂરિએ એક પટો બહાર પાડવો. ધર્મસાગરજીએ હવે પછી તેવી પ્રરૂપણા નહિ કરવાની કબૂલાત આપવી, સાતબોલ સંબધી મિચ્છામિદુક્કડ દેવો અને સં ૧૬૧૯ ના માગશર સુદિ ૧ ના દિવસે આજ્ઞાપત્ર બ્હાર પાડવું.

नात्र प्रकरणे प्रकीर्त्तिता इति स्वयमेव प्रलपद्भिः कलहायितमाकलय्य महोपाध्यायश्रीधर्मसागरगणिभिर्व्यावर्णितं यद्वाग्विलासो दिव्यानुभावादेव प्रादुर्भूतस्ततः ठा. सदयवत्सगृहे जिनयसागरगणयो जीर्णताडीयपुस्तकभांडागारशुद्धयर्थं नियोजितास्तैश्च तत्र गत्वा श्रीमहावीरशासनं जयत्विति प्रतिज्ञां कृत्वा च श्रीविजयदानसूरीश्वरश्रीहीरविजयसूरीश्वरनाम्नी स्मरद्भिः स्वहस्तविन्यासे शासनदेवतार्पितमिव प्रथमत इदमेव पुस्तकमवाप्तं, तत एतत्पुस्तकप्रवर्त्तनभीत्या खरतरैर्वृहद्धालिकलिंगिकाः प्रेरिताः, तैश्चास्माकीनं पुस्तकमेतत् त्वरितमर्पयतान्यथा महती हानिर्भविष्यतीति कलहायितं। ततस्तस्य पश्चादर्पणाय त्वरितं सं. १६०३ (१६१६) वर्षे आश्विनसितत्रयोदश्यां लिखितं। पश्चात् तत्त्वतरंगिण्यामप्येतद्ग्रंथोक्तानुसारेण सर्वाशंकानिराकरणवादः प्रकारान्तरेण विरचितस्तत्प्रकरणकर्तृभिरिति विद्वद्वरैरेतद्ग्रंथे वाच्यमाने यत्पुण्यं तदेतत्प्रशस्तिलिपिकर्मकर्त्तुः सकलवाचकशेखरमहोपाध्यायश्रीधर्मसागरगणिचरणाम्भोजचंचरीकायमाणविवेकविमलस्याप्यनुमोदनाद्भवत्विति भद्रम ॥ स्तंभतीर्थे संवत् १६८२ वर्षे वैशाख वदि २ रवौ श्रे० लालजीलिखितं ॥

આ પ્રશસ્તિ ઉપરથી જાણવા જેવી આ હકીકતો મળે છે:—

१ उत्सूत्रकंदकुद्दालનું બીજું નામ गुरुतत्त्वप्रदीप હતું.

२ उत्सूत्रकंदकुद्दाल ગ્રંથ ધર્મસાગરજીનો બનાવેલો નહિ, પરન્તુ તે સદયવત્સ નામના ગૃહસ્થના પ્રાચીન ભંડારમાંથી નિકળ્યો હતો.

૩ વિનયસાગરને તે ગ્રંથ પ્રાપ્ત થયો હતો અને તેની વિમલસાગર, જ્ઞાનવિમલ, વિનયસાગર અને વિવેકવિમલે સં ૧૬૧૦ ના આસો સુ. ૧૩ ના દિવસે નકલ કરી લીધી હતી.

આવીજ રીતે ઉપાધ્યાય ભાવવિજયજીએ પણ ' षट्त्रिंशज्जल्पविचार ' માં લખ્યું છે—

" तेषां [धर्मसागरोपाध्यायानां] चैकदा तादृशरागद्वेषो-पगता बृहच्छालीयेन केनचित्कृत ' उत्सूत्रकंदकुद्दाल ' नामा ग्रंथो नयनविषयीबभूव । "

આ ઉપરથી પણ જોવાય છે કે— उत्सूत्रकंदकुद्दाल ગ્રંથ વડીપોશાલના ભંડારમાં તેમના જોવામાં આવ્યો હતો, કે જે ગ્રંથનો કર્તા કોઇ વડીપોશાલનો અનુયાયી હતો.

એટલે રાસકાર કવિ આ ગ્રંથના કર્તા તરીકે ધર્મસાગરજીને બતાવે છે, તે ઠીક નથી. બેશક તેઓએ આ ગ્રંથમાં લખ્યા પ્રમાણે તપાગચ્છને છોડીને બાકીના પાચગચ્છોને નિહ્નવ તરીકે ગણ્યા હશે અને તેથીજ તેમને ગચ્છબહાર-ની શિક્ષા ગચ્છનાયકે કરી હશે.

આ પ્રસંગે આપણે ધર્મસાગરજીની ઉદારચરિતતા, ગચ્છનાયક પ્રત્યેનું બહુ-માન અને શાસન પ્રિયતા અવશ્ય જોઇ શકીએ છીએ. જો તેમનામાં તે ગુણો ન હત, તો તેઓ તે ગ્રંથને પાણીમાં બોળવા દે પણ નહિં અને એવા સમર્થ હોવા છતા માફી કે મિચ્છામિદુક્કડ પણ દે નહિં. એ દેખીતું છે.

આ उत्सूत्रकंदकुद्दाल ગ્રંથની સં ૧૬૮૩ના વૈશાખ વદિ ૨ રવીવારે લખેલી એક પ્રતિ ભાવનગરમા મુનિરાજ શ્રી ભક્તિવિજયજીના ભંડારમાં છે. તેની પ્રશસ્તિ આ ગ્રંથને માટે એક ઓરજ પ્રકારનો પ્રકાશ પાડે છે. તેની અંતમા જે કંઇ લખ્યુ છે તે આ છે—

" अयमुत्सूत्रकंदकुद्दालापरपर्यायो गुरुतत्त्वप्रदीपनामा ग्रंथः पत्तननगरे पं० श्रीविमलसागरगणि पं. श्रीज्ञानविमलगणि-विनयसागरगणि–विवेकविमलगणिभिर्यथादृष्टो यथावगतश्च जीर्ण-ताडीयपुस्तकात्लिपिकरणद्वारात्त्वरितमुद्धृतस्तात्रिरानं चेदम्:— नारदपूर्यां सर्वपंडितशिरोमणीयमानमहोपाध्यायश्रीधर्मसागरगणि-भिस्तत्त्वतरंगिणीनाम्नि प्रकरणे विरचिते खरतरैर्वयं निह्नवत्वे

૪ આ ગ્રંથ પ્રાપ્ત થયા પ્હેલાં ધર્મસાગરજીએ तत्त्वतरंगिणी નામનો ગ્રંથ બનાવ્યો હતો.

૫ उत्सूत्रकंदकुद्दाल ગ્રંથમળ્યા પછી ત્હેને અનુસરીને तत्त्वतरं-गिणीमां સ્વ્યાશંકાનિરાકરણવાદ ' બનાવ્યો હતો.

૬ આ પ્રશસ્તિના લખનાર છે ધર્મસાગરજીના અનુયાયી વિવેકવિમલ. આ વિવેકવિમલ, તે उत्सूत्रकंदकुद्दाल ગ્રંથની નકલ કરી લેનારા ચાર પૈકીના એક છે.

પ્રશસ્તિમાંથી નિકળતી ઉપરની બાબતો, उत्सूत्रकंदकुद्दाल ગ્રંથને માટે અસાધારણ અજવાળું પાડે છે. ખરી રીતે તપાગચ્છ સિવાય અન્ય ગચ્છોની વિરૂદ્ધમાં જ્હે ગ્રંથ બનાવ્યો હતો તે तत्त्वतरंगिणी છે, એ ઉપરની પ્રશસ્તિથી સ્પષ્ટ જણાય છે.આજ વાતની પુષ્ટિ, હીરવિજયસૂરિના શિષ્ય ઉપાધ્યાય સુમતિવિજયના શિષ્ય કવિ સિંહવિજયજીએ સં. ૧૬૭૪માં દીવાલીના દિવસે બનાવેલી सागरबावनी પણ આપે છે. કવિ ત્હેમાં કહે છે:—

" પહિલું ધરમ રચિઉ ધર્મસાગર ગ્રંથ કરિઉ એક મોટો,
ચુરાસી ગછ તેહમાં નંધા તત્ત્વતરંગિણી પેટો. " ૨૨

આ કવિ આગળ વધીને એમ પણ જણાવે છે કે:—

" ગલા વણાયગ આદિ શ્રાવક સબલ સખાયત કીધા;
શ્રીવિજયદાનસૂરિ સઘાતિં ફિરી ફિરી ઝઘડા કીધા. ૨૩
સુણ્યો શરણ ન પોતઇ સાગર રાક તણી પરિ રોલ્યા;
કુમતિકુદ્દાલ ન તત્ત્વતરંગિણી સંધિ પાણી માંહિં બોલ્યા."૨૪

આમાં ગલા શ્રાવકનું જ્હે નામ આવ્યું છે, તે અમદાવાદનો રહીશ હતો, અને જ્હેને પક્ષમાં કરીને ધર્મસાગરજીએ કરેલી પ્રરૂપણાની હકીકત પ્રસ્તુત રાસમાં દર્શનવિજયજીએ જણાવી છે. કવિના ઉપર્યુક્ત કથનથી એ પણ જણાય છે કે उत्सूत्रकंदकुद्दाल અને तत्त्वतरंगिणी બન્ને ગ્રંથો પાણીમાં બોળવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ તે સંબંધી બીજું કંઇ પ્રમાણ મળતું નથી.

વિજયદાનસૂરિના સમયમાં બનેલા બનાવોમાં કવિ ધર્મસાગરજીએ સાત બોલ સબંધી દીધેલા મિચ્છામિદુક્કડનું પણ કહે છે. પરન્તુ આ સાત બોલનો

પછી વિજયદાનસૂરિએ ૧૬૦૦ ... તે ... નથી, પરન્તુ ...

ઋષભદાસ, પોતે બનાવેલ ' હીરવિજયસૂરિના નિર્વાણરાસ ' ...
જેનાં નામો આપવા સાથે તે પછી વીસનગરમાં સં. ૧૬૧૯ ના માગશર ...
- ૧૪ ની મિતિએ સ્થાપ્યું જણાવે છે.

"સંવત સોલ ઉગણીસો નામ, માગશર શુદિ ચઉદશ કહી તામ."
૧૬૨૨ થી ૫૨

આ સમય એ હીરવિજયસૂરિના ગચ્છાધિપત્યનો સમય છે. ગચ્છ...
વિજયદાનસૂરિના સમયમાં ધર્મસાગરજીની પ્રરૂપણા નિમિત્તે જે કલેશનું ...
થયું હતું, ત્હેનો અંકુરો આ સમયમાં ફૂટ્યો હોય તેવું રામ ઉપરથી જણા...
છે. જો વિજયદાનસૂરિએ તે કલેશના બીજને દગ્ધ કરવા માટે યથાસાધ્ય પ્ર...
ત્નો કર્યા હતા, અને ત્હેમાં ત્હેમણે પોતાના સમયમાં તો કેટલેક અંશે સફળ...
પણ મેળવી હતી. પરંતુ પાછો તે અંકુરો બહાર દેખાવા લાગ્યો હતો. પ્રસ્તુ...
સમયમાં જે બનાવો બન્યા, ત્હેમાં ખાસ ધ્યાન ખેંચનારા આ છે.—

1 પ્રવચનપરીક્ષા ... ઉત્પત્તિ, ૨ હીરવિજય...
... [illegible]

પોતાની સચ્ચાઇ–સરળતા જગતમાં પણ જૂએ છે અને તેથી ગમે ત્હેવા કટો-કટીના સમયમાં પણ વધારે ખેંચાખેંચમાં નહિં ઉતરતાં પોતાની ઉદારવૃત્તિનો લાભ બીજાને ત્હેવાને પણ આપે જ છે. આવું જ આ પ્રસંગે પણ બન્યું હોય, તો ત્હેમાં નવાઇ પામવા જેવું કે શંકા કરવા જેવું નથી. આ પ્રસંગે એક બીજી કલ્પના પણ ઉપસ્થિત થાય છે. અને તે એ કે–જો ધર્મસાગરના મનમાં તે ગ્રંથના સંબંધમાં કંઇ પણ શંકા જેવું હત, તો તેઓ ગચ્છનાયકને તે ગ્રંથ સોંપવાની હિંમત જ કેમ કરતે ?

આ ગ્રંથની એક પ્રતિ ડેક્કનકોલેજ–પૂનાની લાયબ્રેરીમાં છે, ત્હેની અંતની પંક્તિઓ ઉપરથી એમ પણ જણાય છે કે–આ ગ્રંથનું નામ ધર્મ-સાગરજીએ તો '**कुपक्षकौशिकसहस्रकिरण**' રાખ્યું હતું, પરન્તુ '**प्रवचनपरीक्षा**' એ નામ ખાસ હીરવિજયસૂરિએજ આપ્યું હતું. તે પંક્તિઓ આ છેઃ—

"**इति श्रीमत्तपागणनभोनभोमणिश्रीहीरविजयसूरीश्वरशिष्योपाध्यायश्रीधर्मसागरगणिविरचिते कुपक्षकौशिकसहस्रकिरणे श्रीहीरविजयसूरिदत्तप्रवचनपरीक्षापरनाम्नि प्रकरणे पाशचंद्रमतनिराकरणनामैकादशो विश्रामः ।**"

કેવા સંજોગોમાં કેવી સ્થિતિમાં આ ગ્રંથ માટેની ઉપરની હકીકત બની હશે, તે સંબંધી આ લેખક કંઇ પણ કહેવાને અસમર્થ છે.

બીજો બનાવ હીરવિજયસૂરિએ કાઢેલા બારબોલ સંબંધી છે. હીરવિજયસૂરિ અકબરની પાસે ગયા, તે પછી ગુજરાતમાં પાછી ધાંધલ મચી હતી. અને તે સમાચાર સૂરિજીના જાણવામાં આવતાં ગુજરાતમાં આવીને તે ધાંધલ શાન્ત કરવાને માટે આ બારબોલનો પટ્ટો સૂરિજીએ કાઢ્યો હતો, એમ રાસકારનું કથન છે. આ 'બાર બોલ' સૂરિજીએ પાટણમાં સં. ૧૬૪૬માં બહાર પાડ્યા હતા. આ બારબોલ વાંચવાથી સ્પષ્ટ જણાય છે કે–ત્હેમાંના ઘણા ખરા બોલો બલ્કે લગભગ બધાએ બોલો ધર્મસાગરજીની પ્રરૂપણાને અટકાવવા માટે જ હતા. ઋષભદાસ કવિ આ બારબોલ બહાર પાડવાનું કારણ બતાવતાં પોતે સં. ૧૬૮૪ ના શ્રાવણ વદિ ૨ ને ગુરુવારે બનાવેલા 'બારબોલરાસ' માં કહે છેઃ—

" આવ્યો સોર ગુરૂ હીરકઇ હીરિં કર્યો વિચ
કુમત રૂપ સાયર વલી પાગ્યો બહુ વિસ્ત
તણું ઇતર તારા વલી કાઇએ મોટા ચ
રવિ આથમતઇ બાપડા ખ.ઇ. મોટો ક
વઇરી વિઘન વિષ વેલડી કલેશ રોગ વસં
અરૂઢિ ક્રોધ સમાવીઇ ઊપજતો તતપે
તેણઇ કારણિ ગુરૂ હીરજી દીપો ગહન વિચ
કુમત મહાખેડુ ટાલવા સાખઇ લોહજ બા

પરન્તુ **षड्त्रिंशज्जल्पविचार** માં આ મિચ્છામિદુક્કડ સં. ૧૬૪૯ ના પોષ સુદિ ૧૫ ના દિવસે દીધાનું જણાવ્યું છે. જહે પાંચ બોલો સંબંધી ધર્મસાગરજીએ આ વખતે મિચ્છામિદુક્કડ દીધો, ત્હેમાં પાંચમો બોલ 'બાર બોલથી વિરૂદ્ધ પ્રરૂપણા ' કર્યા સંબંધી છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે–હીરવિજયસૂરિએ બાર-બોલ કાઢ્યા પછી પણ ધર્મસાગરજીએ તે બોલો વિરૂદ્ધ–પોતાની માન્યતા પ્રમાણે–પ્રરૂપણા કરેલી હોવી જોઇએ.

આ પછી ધર્મસાગરજીએ **सर्वज्ञशतक** નામનો ગ્રંથ બનાવ્યો હતો. આ ગ્રંથ હીરવિજયસૂરિના હાથમાં આવ્યો ન હોય, અથવા તો ગમે તે કારણ હો, પરન્તુ સૂરિજીના સ્વર્ગવાસ સુધી આ ગ્રંથ માટે કંઇપણ ચર્ચા થવા પામી ન્હોતી, એ વાત સ્પષ્ટ છે. ક્રમભાગ્યે થોડા થોડા સમયના આંતરેજ હીરવિજયસૂરિ અને ધર્મસાગરજીનો સ્વર્ગવાસ થયો હતો. એટલુંજ નહિં પરન્તુ ધર્મસાગરજીના એક શિષ્ય લબ્ધિસાગરજીનો પણ સ્વર્ગવાસ થયો હતો.

અહિં સુધીના વૃત્તાન્ત ઉપરથી આપણે જોઇ શકીએ છીએ કે–ગચ્છનાયક વિજયદાનસૂરિ અને ગચ્છનાયક હીરવિજયસૂરિ, એ બન્નેએ એવી યુક્તિથી કામ લીધું જણાય છે કે–જેથી વિજય–સાગરનો વિખવાદ વધુ વધવા પામ્યો ન્હોતો. ધર્મસાગરજીએ પણ ગચ્છનાયકે જ્યારે જ્યારે જહેમ જહેમ કહ્યું ત્હારે ત્હારે તેમ તેમ લખી આપ્યું, અને મિચ્છામિદુક્કડ પણ દીધા. એજ બતાવી આપે છે કે–તેઓની ઇચ્છા પણ કલેશને વધારવાની તો નહિજ હતી. બેશક, એટલું તો ખરૂં જ છે કે–ત્હેમને ચોક્કસ બાબતોમાં જહે શ્રદ્ધા દૃઢ થઈ હતી, તે શ્રદ્ધામાં ફેર પડ્યો હોય, એવું જણાતું નથી. વળી ત્હેમની શાસ્ત્રીય વિષયમાં ગમે તેવી શ્રદ્ધા હોવા છતાં ત્હેમણે ગચ્છનાયકો પ્રત્યેનો પૂજ્યભાવ કે બહુમાનમાં કિંચિત્ માત્ર પણ ઘટાડો કર્યો હોય એમ જણાતું નથી. હીરવિજયસૂરિ અને ધર્મસાગરજીનો સંબંધ તો કંઇ ઓરજ પ્રકારનો હતો. દીક્ષાવસ્થામાં કહીયે તો હીરવિજયસૂરિ અને ધર્મસાગરજી તો ત્યારથી જ સહયોગી હતા. દક્ષિણમાં આવેલા દેવગિરિમાં ન્યાયશાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરવા માટે હીરવિજયસૂરિ (તે વખતના હીરહર્ષ), ધર્મસાગરજી અને રાજવિમલજી–એ ત્રણ સાથેજ ગયા હતા, અને સાથેજ ભણીને ગુરૂ પાસે આવ્યા હતા. વિજયદાનસૂરિની ઇચ્છા જ્યારે કોઇને પણ આચાર્ય પદવી આપવાની થઇ, ત્યારે હીરહર્ષ (હીરવિજયસૂરિ) ને આચાર્યપદ આપવાનો અભિપ્રાય પણ ધર્મસાગરજીએજ મૂક્યો હતો અને ઘણાઓની–ખાસ કરીને ગુરૂ વિજયદાનસૂરિના પણ ઇચ્છા–બીજાને આચાર્ય

[illegible]

[illegible] निर्दिष्ट [illegible]

[illegible] १६१७) [illegible]

[illegible]) [illegible]

[illegible] ([illegible]), [illegible]

[illegible]

[illegible]

સમયમાં ધર્મસાગરજીજ એક હતા, કે જહેઓ પૂર જોસમાં ચાલતા ખરતર-ગચ્છ અને કટુકમત વિગેરે મતોની સ્હામે થઇ ત્હેમને પરાસ્ત કરવામાં સૌથી આગેવાની ભર્યો ભાગ લીધો હતો. હીરવિજયસૂરિ ત્હેમની આ અતુલિત શક્તિને સંપૂર્ણ રીતે જાણતા હતા, અને તેઓ એમ પણ સમજતા હતા કે-આવી મહાન્ શક્તિશાલી વ્યક્તિથી ગચ્છની શોભાજ છે. અને એવા સંપૂર્ણ વિચારપૂર્વકજ ગંભીર હૃદયથી સૂરિજીએ પોતાની વિદ્યમાનતા દરમીયાન શાન્તિપૂર્વક કામ ચલાવ્યુ હતું.

હવે આપણે હીરવિજયસૂરિના પછીનો સમય તપાસીએ અને તે સમયમાં બનેલા રાસકારે વર્ણવેલા બનાવોનું નિરીક્ષણ કરીએ.

૧૬૫૨ થી ૭૨

રાસકારના જણાવ્યા પ્રમાણે આ સમયમાં ધમાધમ વધારે થઇ હોય, તેમ જણાય છે. ધર્મસાગરજી, કે જેઓ ખાસ એક પક્ષના નાયકજ હતા, બલ્કે ત્હેમની શ્રદ્ધાના લીધેજ તપાગચ્છમા મતભેદ પડ્યો હતો, ત્હેમના સ્વર્ગવાસ પછી તે કલેશનો પણ અતજ આવવો જોઇતો હતો; પરંતુ બન્યું તેથી ઉલટુંજ. જહે કલેશ ચોક્કસ મર્યાદામાં હતો, એટલી મતભિન્નતા-વિરૂદ્ધતા હોવા છતાં ન્હાના મ્હોટાની મર્યાદાઓ જળવાતી હતી, ત્હેમાં મ્હોટે ભાગે પરિવર્તન થઇ ગયુ. કલેશનો મર્યાદા આગળ વધી અને ન્હાના મ્હોટાની મર્યાદાઓનો પણ ભંગ થવા લાગ્યો. આ સમયમાં જહે કંઇ કલેશકર બનાવો બન્યાનું રાસકાર જણાવે છે, ત્હેમાના ખાસ બનાવો સૂરતમાંજ બન્યા હતા. સૂરતના કેટલાક કલેશપ્રિય શ્રાવકો એક બીજાના પક્ષમાં પડી ગયા અને પોતાનાથી વિરૂદ્ધ પક્ષના સાધુઓને, મર્યાદાનુ ઉલ્લઘન કરી અપમાન કરવા લાગ્યા હતા. રાસકારે સૂરતમા ઉકલી ખટપટનુ જે વર્ણન કર્યુ છે, એ ઉપરથી એટલુ તો જોવાય છે કે-તે વખતે સૂરતમા શ્રાવકોનો મ્હોટો ભાગ ખાસ કરીને આગેવાન શ્રાવકો સાગરના અનુયાયી થઇ ગયા હતા અને તેઓ સામાપક્ષના સાધુઓનુ અપમાન કરતા હતા. જો કે-આ કવિએ સાગરપક્ષના શ્રાવકોને 'બાહુબોલકા' નુ વિશેષણ આપ્યુ છે, પરંતુ એ વિશેષણ બન્ને પક્ષના શ્રાવકોને લાગુ પડતુ હોવુ જોઇએ. સૂરતના સઘની એવી સ્થિતિના લીધેજ તે વખતે ગચ્છનાયકને સૂરતના સઘ ઉપર પાચ બોલનો પટો અને એક વખત સખ્ત પત્ર લખવો પડેલો જણાય છે.

ધર્મસાગરજીના સ્વર્ગવાસ પછી તેમની પક્ષ—તેમની માન્યતાનું સમર્થન
નું કામ ઉપાધ્યાય નેમિસાગરજી અને મુક્તિસાગરજી વિશેષે ઉપાડ્યું
અને પ્રસંગોમાં હવે એ મત ચાલી રહી કે એક બીજાના સાધી આચાર્યોને
[illegible] પોતાના ગચ્છમાં ભેળવી લેવાનો પ્રયત્ન કરવો અને તેના લીધે નહિ નહિ સાધ્વીઓ
[illegible] આપ્યો હતા, તે તે ગચ્છોમાં આવીને પોતાના ગચ્છમાં બેસવાનો
[illegible] પરિણામે આચાર્યોમાં પણ જે કે તેથી પણ વધારે પરંતુ થઈ ગયા.
[illegible] વિજયદેવસૂરિજી [illegible] વિજયાનંદસૂરિના પક્ષધર હતા.
[illegible] ગચ્છમાં [illegible] સમયમાં થયા હતા. [illegible] વિજયદેવ-
[illegible] ગચ્છમાં શી રીતે થયા, તેનું કારણ બતાવતાં કહે છે —

વિદાં પોતાનણ શક્તિ આચારજિ વશિ કરવા કાજિ, ૪૩૩
ઈ ચિંતામણિ મંત્ર હોમ ધૂપ દીધા બહુ તત્ર;
આચારજિનું થયું બહુમાન તો તે મંડી અધિકા તાન.”૪૩૪

આ કથન આ સર્વ પ્રામાણિક હો, તે કર્મ કદી શક્ય નહિ
રત્નપટ્ટાવલી ના કર્તાનું કથન છે કે—“ ધર્મસાગરજી અને
[illegible] એ જ [illegible] માં [illegible] થયા હતા એટલે કે—
[illegible] અને વિજયદેવસૂરિ [illegible] અને તેઓ
[illegible]

ધર્મસાગરજીનો કોઇ ગ્રંથ પાણીમાં બોળવા માટે વિજયસેનસૂરિએ નેમિસાગરજીની સમ્મતિ માગી, ત્હારે તેઓ વ્યાઘ્રતટી ન્યાય પ્રમાણે ગૂંચવાડામાં પડી વિજયદેવસૂરિની પાસે ગયા અને જ્યારે ત્હેમણે ત્હેમની સલાહ માગી, ત્યારે ત્હેમણે એ કહ્યું કે—

" તમારે લગારે ચિંતા ન કરવી, હું તમારા પક્ષમાં થઇ જઇશ. ગુરૂને (ગચ્છનાયકને-વિજયસેનસૂરિને) ઘડપણ આવ્યું છે, બહુ તો તેઓ એક બે વર્ષ જીવશે. પછીથી ત્હમારી પ્રરૂપણાને આપણે ફેલાવીશું." (જૂઓ-રાસસાર પૃ.૩૮)

આ પ્રમાણેના પણ શબ્દો ત્હેમણે કહ્યા હશે કે કેમ ? તે એક વિચારણીય વાત છે. બેશક, એમાં તો બે મત છેજ નહિં, કે-ગમે તે કારણે પણ વિજયદેવસૂરિ સાગરોના પક્ષમાં થઇ ગયા હતા, અને આગળ જતાં તો લગભગ તે પક્ષનું નાયકપણુંજ ત્હેમણે લીધું હતું, એમ કહીએ તોપણ કંઇ અત્યુક્તિ નથી.

પ્રસ્તુત સમયમાં વિજયદેવસૂરિ સાગરોના પક્ષમાં ભળ્યાનો બનાવ જ્હેમ નોંધવા લાયક છે, તેમ વિજયસેનસૂરિએ સં. ૧૬૭૧ ના વૈશાખ સુદ ૩ ના દિવસે અમદાવાદમાં 'સાગરોના તમામ ગ્રંથો અપ્રમાણ' સંબંધી જ્હે પટ્ટો લખ્યો, તે પણ ધ્યાન ખેંચનારજ છે. કવિએ આપેલા વૃત્તાન્ત ઉપરથી સ્પષ્ટ જોવાય છે કે-તે વખતના આગેવાન સાગરો—નેમિસાગર વિગેરેને લાગવગવાળા માણસો અને સંઘોદ્વારા ઘણું ઘણું સમજાવવા છતાં ત્હેમણે તે પટ્ટામાં સહીઓ નજ કરી. અને એ રીતે તપાગચ્છમાં ભાગલા પડવાની શરૂઆત પહેલ વહેલાં થઇ. જો કે-હીરવિજયસૂરિના સમય સુધી પટ્ટાઓ અને આજ્ઞાપત્રો અનેક વખત લખાયા, પરન્તુ તેમાં સાગરો પણ સહીઓ કરતા હતા, પરન્તુ ગચ્છનાયકે લખેલા પટ્ટામાં સહીઓ નહિં કરવાની સાગરોએ શરૂઆત અહિંથી કરી. આજ વર્ણન **षट्त्रिंशज्जल्पविचार** માં પણ આપવામાં આવ્યું છે. તે ઉપરથી તો એમ પણ જણાય છે કે નેમિસાગર અને ભક્તિસાગરે આ પટ્ટામાં સહીઓ ન્હોતી કરી, એટલુંજ નહિં, પરન્તુ ત્હેમણે જવાબ આપ્યો હતો કે—" આ પટ્ટો અમને સંમત છેજ નહિં. અમે તે ગ્રંથ પ્રમાણભૂત કરી આપવાને તૈયાર છીએ. તમે અપ્રમાણ શા આધારે કરો છો ! " પરન્તુ પરિણામમાં તો નેમિસાગર અને ભક્તિસાગરને તેજ વર્ષમાં (સં. ૧૬૭૧ માં) ગચ્છ બહાર કર્યા હતા.

ગમ ઉપરથી જણાય છે કે આ પ્રમાણે ગાગરોએ પટામાં સહી નહિ કરવાથી અને વિજયદેવસૂરિએ પણ સહી કરવા આનાકાની કરીને રકઝક કરવાથી વિજયસેનસૂરિની ઈચ્છા બીજા આચાર્ય સ્થાપવાની થઇ હતી, પરન્તુ, કવિના કથન પ્રમાણે એટલી ઉતાવળ નહિં કરવાની સલાહ સોમવિજયજી ઉપાધ્યાયે આપી હતી. અને ગચ્છનાયક પોતાના હાથે બીજા આચાર્ય સ્થાપે, તે આગાઉ તેમનો-આ વિજયસેનસૂરિનો ખંભાતની પાસના અકબરપુરમાં સ્વર્ગવાસ થયો હતો.

ગચ્છનાયકના સ્વર્ગવાસનો પ્રસંગ જે અધિકારમાં કવિએ આલેખ્યો છે, તે ખાસ જોવાલાયક છે. વિજયસેનસૂરિ ખંભાત આવતાં લગભગ ... આવ્યા, ત્યાંસુધી તેમની તબીયતમાં કંઇ પણ વિકૃતિ થઇ નહોતી. અહિંથી ઘણા સાધુઓને ખંભાત મોકલી દીધા (સાથે કેટલા સાધુ હતા, તે કંઇ જણાવ્યું નથી. પણ ધીરકમલનું નામ જરૂર આપ્યું છે. કવિ કહે છે કે—

" આહાર કરંતાં જેહવું કેવલી જાણઇ તેહ રે,
પાસઇ ધીરકમલ હુતા સાગરવાસિત તેહરે. " ૬૬૫

અહિંથી આહાર કર્યા પછી તેમણે વિહાર કર્યો, ત્યાંથી નારંગામ ... માં આવી આંબાના ઝાડ નીચે પાણી વાપરવાને બેઠા. ત્યારે તેમને ઉલ્ટી થઇ અને પ્રકૃતિ બગડી. કવિ, ઉપરના કથનમાં ધીરકમલ પ્રત્યે જે શંકા ... [illegible]

[illegible] ધીરકમલ ... [illegible] ... વિજયસેનસૂરિ ... [illegible]

[illegible] ... અથવા નહિં ... [illegible] ... પં. કીર્તિવિજયજી ... [illegible] ... ધીરકમલ ... [illegible]

૧૬૭૨ થી ૭૯

આ સમયમાં અનેલા બનાવો વધારે ધ્યાન ખેંચનારા છે. એ તો દેખીતું જ છે કે સાગરપક્ષવાળાઓને વિજયદેવસૂરિની અસાધારણ સહાયતા મળી હતી, અને તેથી તેઓ પોતાના વિચારોનો પ્રચાર કરવામાં સારી રીતે ફાવી જાય, એમાં કંઇ નવાઇ જેવું પણ નથી. વળી બીજી તરફથી ગચ્છનાયક વિજયસેનસૂરિનો સ્વર્ગવાસ થયો, એટલે વિજયદેવસૂરિને પણ વિશેષ કોઇ કહી શકે તેમ રહ્યું નહિં. તેમ છતાં પણ રાસ ઉપરથી જોઇ શકાય છે કે સોમવિજયવાચક, નંદિવિજયજી વિગેરેએ સાગરોના વિચારો લોકોના હૃદયમાં ન ઠસે, એવો પ્રયત્ન કરવામાં પણ કચાશ રાખી ન્હોતી. ત્હેમના તે પ્રયત્નો પૈકીનો એક પ્રયત્ન સોમવિજયજીએ કાઢેલા 'છત્રીસબોલ' છે. આ છત્રીસ બોલમાં ધર્મસાગરજીના વિચારોનું શાસ્ત્રીય પુરાવાઓ આપીને ખંડન કરવામાં સોમવિજયજીએ જેમ સંપૂર્ણ સાવધાની રાખી છે, તેમ સતત પરિશ્રમ પણ કર્યો જણાય છે. આ છત્રીસ બોલો ધ્યાનપૂર્વક વાંચનારને સોમવિજયજીની વિદ્વત્તાનો ખ્યાલ આવી જાય છે. પં. ભાવવિજયગણિએ, સં. ૧૬૭૯ માં કપડવણજમાં લખેલ षट्त्रिंशज्जल्पविचार માં સોમવિજયજીને આ 'છત્રીસ બોલ' શા માટે કાઢવા પડ્યા, એ બતાવતાં કહ્યું છેઃ—

"નેમિસાગર અને ભક્તિસાગર જે પ્રરૂપણા કરતા હતા, તેનાથી ઘણાઓના મનમાં એ શંકા થવા લાગી હતી કે—'આ કહે છે તે સાચું છે કે–ગચ્છનાયકની પ્રરૂપણા સાચી છે.' લોકોની આ શંકાના નિવારણને માટે સોમવિજયજીએ છત્રીસબોલ કાઢયા હતા."

આ પછીનો એક ખાસ બનાવ ધ્યાન ખેંચે છે, અને તે એ છે કે–જે સાગરોને પહેલા ગચ્છથી બહાર કાઢવામા આવ્યા હતા, તેઓને પાટણમાં વિજયદેવસૂરિએ ચૈત્ર મહીનાની અમાવાસ્યાએ ભેગા લઇ લીધા. આથી અમદાવાદ, ખંભાત વિગેરે ગામોમા ખળભળાટ મચી ગયો. અને જહેમણે વિજયદેવસૂરિને પત્ર લખ્યો, ત્હેમને જવાબ પણ એવાજ આપ્યો કે–જહેમાં સત્તાને પ્રધાનસ્થાન આપવામા આવ્યુ હતુ. આથી જણાય છે કે વિજયદેવસૂરિએ હવે પોતાના આ મન્તવ્યને વધારે વાર ગુપ્ત રાખવાનુ નહિં પસંદ કરેલું હોવું જોઇએ. આનું પરિણામ એ આવ્યાનુ રાસકાર જણાવે છે કે–વિજયપક્ષના ઉપાધ્યાયોએ સ. ૧૬૭૨ના વૈશાખ સુદિ ૧૩ના દિવસે સાગરોની સાથે વિજયદેવસૂરિની સાથેનો સબંધ પણ બધ કર્યા સંબધી ખુલ્લા પત્રો ગામેગામ લખ્યા.

અહિં એક વિચારવા જેવી બાબત ઉભી થાય છે. આપણે પહેલાં જોઇ ગયા છીએ કે-વિજયસેનસૂરિએ સં. ૧૬૭૨ ના જેઠ વદિ ૧૧ ના દિવસે કાળ કર્યો હતો. જ્યારે રાસકાર લખે છે કે-' ચાર ઉપાધ્યાયોએ સં. ૧૬૭૨ ના વૈશાખ સુદિ ૧૩ ના દિવસે વિજયદેવસૂરિ સાથેનો સંબંધ બંધ કર્યાના દરેક ગામે પત્રો લખ્યા. ' એ કેમ બની શકે ? વૈશાખ મહીનામાં વિજયસેનસૂરિ વિદ્યમાન હતા, તે વખતે ચાર ઉપાધ્યાયો ત્હેવી રીતનો ઠરાવ કરે અને પત્રો લખે, એ સંભવિત જણાતું નથી. બનવાજોગ છે કે કદાચ રાસકારે મહીનો લખવામાં ભૂલ કરી હોય. અસ્તુ, આટલું થવા છતાં પણ વિજયપક્ષના ઉપાધ્યાયોએ અને અમદાવાદ વિગેરે ગામોના સંઘોએ વિજયદેવસૂરિને મનાવવાનો પ્રયત્ન તો પડતો નહોતોજ મૂક્યો. સોમવિજયજી અને બીજાઓ કોઇપણ રીતે વિજયદેવસૂરિને સમજાવવાના પ્રયત્નો કરતાજ રહ્યા હતા. એ રાસ ઉપરથી જોવાય છે. ત્હાં સુધી કે સાધુઓને મોકલી મોકલીને અને બીજી લાગવગો પહોંચાડીને પણ સમજાવવાના પ્રયત્નો કર્યા હતા. એટલુંજ શા માટે ? મુકર્રબખાન, અમદુલ્લાખાન અને એવા બીજા રાજ્યાધિકારીઓને પોતાના પક્ષમાં લઇ તેઓને હેરાન કરવાના પ્રયત્નો પણ કરી ચૂક્યા હતા, છેવટે જ્યારે તેઓ પોતાના તમામ પ્રયત્નોમાં સર્વથા નિષ્ફળ નિવડ્યા, ત્યારે ત્હેમણે નવા આચાર્યની સ્થાપના કરી હતી.

આ પ્રસંગે એક ખાસ બાબત તરફ વાચકોનું ધ્યાન ખેંચવું જરૂરનું સમજું છું. [illegible] વિજયાનન્દસૂરિનો રસ્તો [illegible] થવા પામ્યો અને વિજય- [illegible] સામા પક્ષમાં જે [illegible] આગેવાન હતા, તે સોમવિજયજી [illegible] તેમના પ્રયત્નો ઉપરથી એ [illegible] વિખવાદને [illegible] આણંદવિજયજી [illegible] સોમવિજયજી [illegible] સોમવિજયગણીની

ધીરજી મહારાજશ્રીના ભંડારમાં છે. જ્હેમાંની એક પ્રતિ ૯ પાનાની છે અને બીજી ૧૯ પાનાની. ૧૯ પાનાની પ્રતિમાં ૧૮ પ્રશ્નો વિસ્તારપૂર્વક છે, જ્હારે ૯ પાનાની પ્રતિમાં કંઇક સંક્ષેપમાં છે. પ્રારંભમાં વિસ્તારથી ૧૮ બોલ લખ્યા પછી ભક્તિસાગરજીએ ત્હેના જવાબો આપવાની સૂચના કરનારો અને એક પ્રકારની ચેલેંજ આપનારો એક પત્ર અને એક બીજો પત્ર, એમ બે પત્રો સોમવિજયજી ઉપર અને એક પત્ર શ્રાવકો ઉપર—એમ ત્રણ પત્રો લખ્યા છે. આ ત્રણે પત્રો પ્રસ્તુત ચર્ચાને અંગે ઉપયોગી હોવાથી પુરવણી 'क' 'ख' અને ग તરીકે આ અવલોકનની અંતમાં આપવામાં આવ્યા છે. સોમવિજયજીએ આ ૧૮ પ્રશ્નોના ઉત્તરો આપ્યા હતા કે કેમ? તે સંબંધી કંઇ પ્રમાણ મળ્યું નથી.

ઉપર કહેવામાં આવ્યું છે કે—જ્યારે વિજયદેવસૂરિ કોઇપણ રીતે નજ સમજ્યા અને સાગરોની માન્યતા પ્રમાણે પ્રરૂપણા કરવાજ લાગ્યા, ત્હારે સોમવિજયજી વિગેરે ઉપાધ્યાયોએ મળીને નવા આચાર્ય સ્થાપન કર્યા. આ નવા આચાર્ય તે વિજયતિલકસૂરિ, જ્હેમનું નામ રામવિજય હતું. સં. ૧૬૭૩ ના પોસ સુદિ ૧૨ ના દિવસે ત્હેમને 'આચાર્યપદ' આપવામાં આવ્યું હતું.

આ પ્રસંગે એટલું વિચારવું પડશે કે—રામવિજયજી તે વખતના પ્રસિદ્ધ વિદ્વાન્ સાધુઓ પૈકીના એક ન્હોતા, તે વખતે સોમવિજયજી, ભાનુચંદ્રજી, સિદ્ધિચંદ્રજી વિગેરે ઘણા વિદ્વાન્ ઉપાધ્યાયો અને સાધુઓ હતા. ખાસ કરીને સોમવિજયજી ઉપાધ્યાય, કે જ્હેઓને કવિએ પોતાના પક્ષના એક આગેવાન તરીકે ઓળખાવ્યા છે, મુખ્ય હતા, છતાં તેઓને આચાર્ય પદવી ન આપવામાં આવી અને રામવિજયજી નામના અપ્રસિદ્ધ સાધુને શોધી કાઢ્યા, એનો હેતુ શો હશે, એ રાસ ઉપરથી વ્યક્ત થતું નથી. વળી ગચ્છનાયક વિજયસેનસૂરિની અન્તિમ ભલામણો, કે જ્હે રાસકાર કવિએ ઉલ્લેખી છે, તે ઉપર દૃષ્ટિપાત કરીએ છીએ, ત્હારે પણ એમજ જણાય છે કે—રામવિજયજીને આચાર્ય પદવી આપવામાં ત્હેમનો કંઇ પણ ગુપ્ત ન્હેન ભેવો જોઇએ. કારણ કે ગચ્છનાયકે અન્તિમ ભલામણોમાં સ્પષ્ટ કહ્યું છે —

"સોમવિજય વાચકપતિ મુઝ મનિ જિમ ગુરૂ હીર;
તિમ સહુ સંઘ આરાધયો થાયો સાહસ ધીર રે." ૬૬૧

" किं चायं निर्नामकः श्रीहीरगुरुप्रसादविद्वाद्वराजल्पेषु नवजल्पान् साक्षादुत्थापयन्नस्ति, तत्पत्रान्तरादवसेयं । तेन श्रीवीरवचांसि श्रीहीरवचांसि श्रीसंघवचांसि चावजानन्नुत्सूत्रवादिनां प्रथमरेखां प्राप्तवान् । तथा तिलतुषत्रिभागमात्रमपि क्लेशमसभ्यवचनादिना अभ्याख्यानदानादिना पाषाणक्षेपादिना दीवानगमनादिना मेरुप्रायं संवर्द्धितवांश्च तावद यावद् साहिसमागमनं, ततोऽस्य संसर्गः सर्वथा हेयः ॥ "

લેખકનું એ લખવું સત્યજ છે કે—જાહે કલેશ એક નજીવો માત્ર હતો, તે એક મેરૂ પર્વત જેવડો થઇ ગયો. લેખકે કલેશનું એવડું મોટું રૂપ આપનાર તરીકે વિજયપક્ષને ગણ્યો છે, જ્યારે વિજયપક્ષના લેખકોએ સાગરપક્ષને ગણ્યો છે. વસ્તુતઃ એવડું રૂપ આપનાર કોઇ પણ એક પક્ષ તો નજ ગણાય. હમેશાંના નિયમ પ્રમાણે એમ કહેવુ ખોટું નથીજ કે—મેરૂ જેટલું રૂપ આપવામાં બન્ને પક્ષનો થોડે ઘણે અંશે હિસ્સો હોવો જોઇએ.

ઉપરના કથનમાં આ કલેશનું પરિણામ બાદશાહના દરબારમાં જવા સુધીનું બનાવવામાં આવ્યું છે. તે પણ સત્યજ છે. કારણ કે પ્રસ્તુત રાસમાં પણ માંડવગઢમા જહાંગીર બાદશાહે, બન્ને પક્ષના આગેવાનોને બોલાવ્યાનું લંબાણથી વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. (જૂઓ રાસસાર પૃ. ૭૮–૭૯) આ પ્રસંગ બહુ ગંભીરતાપૂર્વક વિચારવા જેવો છે. રાસકાર એ તો કબૂલજ કરે છે કે—તપાગચ્છમાં ચાલતા આ મહાન્ કલેશની સંપૂર્ણ હકીકત બાદશાહના કાન સુધી ભાનુચંદ્રજી અને સિદ્ધિચંદ્રજીએ પહોંચાડી હતી અને ત્હેના પરિણામે બાદશાહે બન્ને પક્ષના આચાર્યો,—વિજયદેવસૂરિ અને વિજયતિલકસૂરિ—ને તેમજ બીજા પણ આગેવાન સાધુઓને બોલાવ્યા હતા. બાદશાહની પાસે બન્ને પક્ષકારોના ભેગા થવા પછી જે પરિણામ આવ્યુ તે, રાસકારના શબ્દોમાં કહીએ તો—

" આપ આપણા કરો જિઉં પુઞો અબ થિં કોઇ મત ઝૂઝો. " ૧૩૯૮

એટલુંજ આવ્યુ છે. અર્થાત્ બાદશાહે હવેથી ઝઘડો નહિ કરવાનીજ ભલામણ કરી હતી. આ પરિણામ ઉપર કંઇક વિશેષ નિરીક્ષણ કરી લઇએ.

વિદ્યાસાગર વાચકના શિષ્ય કૃપાસાગરે સં ૧૬૭૪ માં નેમિસાગર

स्वर्गारोहणपूर्वकं कथनतः सूरित्वमुद्दालितं

गच्छो रासभिको हसाविति जने प्राप प्रसिद्धिं ततः"॥२॥

અર્થાત્—જહાંગીરે નવીન સ્થિતિ (ગુપ્ત રીતે નવીન આચાર્ય સ્થાપવામાં આવ્યા તે) સાંભળીને ઈદ નામના પર્વમાં ગધાડા ઉપર બેસાડીને આચાર્ય પદ ઉત્થાપન કર્યું. અને તે દિવસથી તે ગચ્છ, 'રાસભિકગચ્છ' કહેવાયો.

આગળ ચાલતાં તેજ લેખક લેખે છેઃ—

" एवं कृते सर्वत्र लोके अतीववचनीयतां प्राप्तेऽपि लज्जालेशमपि नाधिजग्मिवान् । किंतु पुनरपि तथा प्रावर्त्तत, यथा साहिसभायां चतुर्मासिमध्येऽपि गमनमापतितं । तत्रापि तत् पत्रो ललाटे आग्नेयविह्नकरणादिना धिकृत्य दूरीकृतः । श्रीमद्विजयदेव-सूरयस्तु तथाविधसौम्यदर्शनवीक्षणात् लोकोत्तरगुणप्रकर्षान् यथोचितवाग्वैभवाच्च परितुष्टेन गुणज्ञप्रष्टेन न्यायनिष्टेन साहिना वचनाविगमहत्त्वास्पदं चक्रिरे । तद्यथाः—

सर्वं प्रत्युतसद्गुरोः समभवन् तेजः परिस्फूर्त्तये

यज्जांगीरमहातपेति विरुदं दत्त्वा स्वयं पश्यता ।

निर्घोषेषु पतत्सु वाद्यनिवहैः संप्रापिताः स्वाश्रये

किं चित्रं यदि वर्द्धतेऽग्निपतनात् स्वर्णे क्रमाद् वर्णिका" ॥३॥

લેખકના ઉપયુક્ત કથનમાં જહે અનુચિત શબ્દોના પ્રયોગો કરવામાં આવ્યા છે, તે જહેમ અશ્રદ્ધેય છે, તેમ નહિ ઇચ્છવા યોગ્ય પણ છે. આચાર્યને ગધાડા પર બેસાડી આચાર્યપદ ઉત્થાપવું અને કપાળમાં અગ્નિનું ચિહ્ન કરવા પૂર્વક દૂર કરવા, એ કોઇ રીતે માની શકાય તેવી હકીકત નથી. હા, બાદશાહના તેડાવવાથી ચોમાસામાં વિહાર કરવાની અને વિજયદેવસૂરિને, હેમના ગુણોથી આકર્ષાઇ બાદશાહે જે માન આપ્યું, એ હકીકતો બેશક શ્રદ્ધેય છે. જો કે-બાદશાહ પાસે જનારા સાધુઓએ ગુજરાતથી ક્યારે વિહાર કર્યો હતો, એ કંઇ જણાવવામાં આવ્યું નથી; પરન્તુ એટલું તો ખરૂંજ કે બાદશાહ પાસે ગયા પછી અને બાદશાહે આ તકરારસાંભળી ફેંસલો આપ્યા પછી થોડાજ સમયમાં ત્હાંમાંડવમાંજ નેમિસાગરનો સ્વર્ગવાસ થયો હતો. નેમિસાગરે કાળકર્યો કાર્તિક

પરિશિષ્ટ ङ તરીકે પૃ. ૩૯૦ માં પ્રકટ કરવામાં આવ્યો છે. આ પત્રમાં માંડવગઢમાં થયેલી મુલાકાતનો બાદશાહે ખાસ હવાલો પણ આપ્યો છે.

બાદશાહ સાથેની આ મુલાકાત પછી લગભગ બે વર્ષ સુધી આ મામલો શાન્તિથી ચાલ્યો હોય, એમ પ્રસ્તુત રાસ ઉપરથી જણાય છે; તોપણ એટલું તો ખરૂં જ કે–બન્ને પક્ષની એકતા તો ન્હોતીજ થવા પામી. બન્ને આચાર્યોએ–વિજયદેવસૂરિ અને વિજયતિલકસૂરિએ–ભિન્ન રહીનેજ પોતપોતાના આજ્ઞાવર્તી સાધુઓ ઉપર હુકમત ચલાવી હતી. છેવટ–સં. ૧૬૭૬ના પોસ સુદિ ૧૩ના દિવસે વિજયતિલકસૂરિએ સોમવિજયજી વાચકના શિષ્ય કમળવિજયજીને આચાર્યપદ આપી પોતાની પાટે સ્થાપન કર્યા હતા અને બીજાજ દિવસે એટલે ચૌદશના દિવસે ત્હેમણે કાળ કર્યો હતો. એ પ્રમાણે વિજયતિલકસૂરિ પછી વિજયપક્ષની આગેવાની વિજયાનંદસૂરિએ લીધી હતી, અને ગચ્છની વ્યવસ્થા જાળવી હતી. રાસકારે અહિં સુધીનું વૃત્તાંત આપી પ્રથમ અધિકાર પૂરો કર્યો છે.

સં૦ ૧૬૭૬ થી ૧૬૯૭.

આ સમયમાં, અર્થાત્ વિજયાનંદસૂરિના આધિપત્યમાં પ્રસ્તુત ચર્ચામાં ઘણું પરિવર્ત્તન થયેલું જો૫ છે. જો કે–ત્હેના પ્રારંભિક કાળનું જે વર્ણન રાસકાર આપે છે એ સખેદાશ્ચર્ય ઉત્પન્ન કરવાનારૂં છે, તોપણ ત્હે પછી થોડાજ સમયમાં ‘બન્ને આચાર્યોની એકતા’નો જે પ્રસંગ બન્યો, તે ખરેખર આનંદ ઉપજાવનારો છે. પ્રારંભમાં કવિ વિજયદેવસૂરિને તુરકોએ પકડ્યા, ગરદની પાછળ બાંધીને નહન કર્યા, હાથ-પગમાં બેડિયો નાંખી અને પછી પેટલાદના હાકેમે બાર હજાર મુદ્રાએ. લઇ છૂટા કર્યાનું જણાવે છે, પરન્તુ આ બધું તોફાન થવાનું કારણ કવિએ કંઇ જણાવ્યું નથી. એકાએક એક મહાન્ આચાર્ય, કે જેઓને બાદશાહ પણ માન આપતો હતો, ત્હેમને આવી આફતમાં કોઇ લાવી મૂકે એ ગળે ઉતરે એવી વાત નથી જણાતી. વિજયદેવસૂરિ સબંધી કવિએ કરેલું આ વર્ણન એવી શંકા તરફ દોરી જાય છે કે–કવિનો ઇરાદો વિજયદેવસૂરિની નિંદાજ કરવાનો કેવળ હશે. ખૈર, તે પછી કવિએ આપેલો શાન્તિદાસ શેઠનો પ્રસંગ પણ ખાસ વિચારવા જેવો છે. શાન્તિદાસ શેઠને પ્હેલાં વિજયદેવસૂરિના પક્ષમાં બતાવ્યા છે, પરન્તુ પાછળથી જ્યારે વિજયદેવસૂરિએ ‘ સર્વજ્ઞશતક ગ્રંથ અપ્રમાણ ’ કર્યા સંબંધી પટો લખ્યો,

પૂજ્યપાદ આચાર્ય મહારાજશ્રીના ભંડારમાંથી એક જૂનું પાનું મળ્યું છે, જે આ એકતા સંબંધીનોજ હેવાલ પૂરો પાડે છે. બન્ને આચાર્યોએ આ એકતા સંબંધી એક બીજાને જુદે જુદે લખી આપેલું, તે આ પાનાની બન્ને બાજૂએ લખેલું છે. અતએવ બન્ને બાજૂનું લખાણ અક્ષરશઃ અહિં આપવું ઉપયોગી થઇ પડશે.

એક તરફનું લખાણઃ—

" ॥ ६० ॥ ॐ नत्वा श्रीविजयदेवसूरिभिर्लिख्यते ।
ઉપરિ હેઠિ લિખસ્યું તે સહી ॥

" ॥૬૦॥ શ્રીહીરવિજયસૂરીશ્વરગુરૂભ્યો નમઃ॥ શ્રીવિજયસેનસૂ-
" રીશ્વરગુરૂભ્યોનમઃ ॥ શ્રીવિજયદેવસૂરિભિર્લિખ્યતે । શ્રીવિજયાનંદ-
" સૂરિયોગ્યં । અપરં શ્રીવિજયતિલકસૂરિં આચારય પદ પ્રમુખ જે
" જેહનિં દીધાં છઈ તે સર્વ સાબતિ । તથા અમ્હે બીજો પટોધર
" થાપું । તિવારઈ માહોમાહિ દીક્ષાના પર્યાયનઈ મેલઈ વડ લહુડાઈઈ ।
" વંદનાદિક સર્વ વ્યવહાર સદાઈ સાચવવો । તથા અમ્હો તથા
" અમ્હારઇ પટોધરઇ ક્ષેત્ર ૨ પોતઈ રાષીનિં પછઇ તુમ્હનિં મન
" માનતાં ક્ષેત્ર ૨ પૂછીનઇ તે મધ્યે ક્ષેત્ર ૧ વડું । ક્ષેત્ર ૧ તે
" પાસઈ લહુડું । પૂછાવીનઇ પછઈ બીજા ક્ષેત્ર આદેશ દેવાના
" પટા લિખવા । તથા ભટ્ટારક શ્રીવિજયસેનસૂરિં તથા અમ્હે જે
" સર્વજ્ઞશતક ગ્રંથ અપ્રમાણ કરવા બાબતિ જે પટા લિખ્યા
" છઇ તે પટા સર્વ કુણિ પ્રમાણ જાણિવા । તથા વડેરાના રાસ
" ભાસ ગીત ગાતા । વિરૂદ્ધ વચન ન ગાવા । કોઇ ગીતારથનાં કાર્ય
" કામ આશરી તુમ્હે કહણ કહો તે સમયાનુસારઈ અમ્હે માનવું ।
" તથા તુમ્હો અમ્હનિ લિખિત આપ્યું છઇ તે લિખિતનઇ અનુ-
" સારઈ અમ્હારૂ લિખિત પ્રમાણ છઇ તથા ધરમી માણસઈ
" કુણઈ પુરવલો રાગદ્વેષ મનમાહિં આણવો નહીં । અનઈ
" ગચ્છમર્યાદા સર્વનઈ શાતા ઊપજઇ તિમ કરવું સહિ ૨ સં.
" ૧૬૮૧ વર્ષે પ્રથમ ચૈત્ર સુદિ ૯ દિને "

બીજી તરફનું લખાણ:—

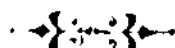
" તથા શ્રીવિજયદેવસૂરિનઈ શ્રીવિજયાનંદસૂરિ લિખી
" આપ્યું છઈ જે શ્રીપૂજ્યજી તે મુજનિં લિખિત પ્રસાદ કીધું
" છઈ તેહનઈ અનુસારઈ મઈ શ્રીપૂજ્યજીની આજ્ઞાઈ પ્રવર્ત્તવું ।
" તથા ગચ્છ મર્યાદા સઘલી શ્રીપૂજ્યજી ચલાવઈ તથા શ્રીપૂજ્યજી
" પછઈ શ્રીપૂજ્યજીના પટોધર ચલાવઈ ॥ ઈ ॥ ઇતિ મંગલં ॥

" ॥ ૬૦ ॥ ૐ નત્વા શ્રીચિંતામણિપાર્શ્વનાથાય નમઃ ॥ શ્રીવિજયસેનસૂરીશ્વર
" શ્રીહીરવિજયસૂરશ્વરીગુરુભ્યો નમઃ
" ગુરુભ્યો નમઃ ॥ ભટ્ટારક શ્રીવિજયદેવસૂરીશ્વર ચરણાન્ । શિશુ-
" વિજ્યાનંદો વિજ્ઞપયતિ । અપરં । ક્ષેત્રાદિક કામિં શ્રીપૂજ્યજીની
" આજ્ઞાઈ પ્રવર્ત્તવું । તથા ભટ્ટારક શ્રીવિજયદેવસૂરિ જેહનિં
" પાટ ભલાવઈ તે સઘલી ગચ્છ મર્યાદા ચલાવઈ । તિહાં અમ્હો
" પણ ન કરવો । શ્રીપૂજ્યજીના પટોધારીની રુચિ પ્રવર્ત્તવું ।
" તથા કમ્હી [illegible] ન કરવુ । તથા પન્યાસપદ
" પ્રમુખ પદ ન દેવ. [illegible] શ્રીપૂજ્યજીનો પટો
" ધારી [illegible] જ આવવુ । સહી રે
" [illegible] વંચે [illegible] રુચિ લિખ્યું
" [illegible] સં [illegible] વર્ષે [illegible] રહ્યા [illegible]
ૐ [illegible]

અનઈં આલમ્મુ સમ્ય કરૂ પછી આપણે ગીતાર્થે આલમ્મુસમ્ય કરવા આવી
સમસ્ત ગીતાર્થતુ ઉપાશ્રય આવ્યા પછી તે થાપ ઊપરિ નબાપના માજુમ તેથા
આવ્યા પછિ શ્રીપૂજ્યજીઈં શ્રીઆચાર્યજીઈં આપણા એ સમસ્ત ગીતાર્થ
મોકલ્યા । ચર્ચા કરવા સારૂ નબાપ હજુર પૂહતા । વલતો સાગરનુ સત્યસૌ-
ભાગ્ય પણિ દરબારિ મધ્યે તેડાવ્યુ । તે પણિ આવ્યો । પછી સમ્ય
પણિ આવ્યા નબાપ હજૂરિ ચર્ચા કરવા અર્થ । પછઈ સત્ય-
સૌભાગ્યઈ પાંચ બોલ પારસીઇ લિખાવ્યા હુતા તે નબાપના હાથમાંહિ
આપ્યા નબાપઈ સર્વ કાર્ય મુંકી ચર્ચા કરાવવા માંડી । ઘડી ૪ લગઈં
ચર્ચા થઇ તે દિવસઈ તિમજ રહ્યું વલતા નબાપઈં આપણા સાધનઈં
તથા સત્યસૌભાગ્યનઇ વધા કીધી અનિં કહ્યું જે બીજિં દીનિ વહલા આવજો
તે સર્વ ઉપાશ્રયે આવ્યા । શ્રીજી ર આગલિં માંડીનિ સર્વ વાત કીધી
તે ઊપરિ બીજિ દીવસઇ । શ્રીઆચાર્યજીઈ સર્વજ્ઞસતક માંહિથી
નવબોલ કાઢી પારસીઇ લિખાવી આપણા ગીતાર્થેનઈં આપ્યા તે
વલતા નબાપ હજૂર પુહતા અનિં કહિઉં જે નબાપ સલામત એ
નવબોલનુ જબાબ દેવરાવો શનકમાંહિ એહવા ઘણા બોટા બોલ છઈ
તિવારઇ નબાપઇ તે નવબોલ આપણા હાથરયું લેઈ સાગરસાધનઈં કહિઉં
જે એ નવબોલનુ મુનગા શાસ્ત્રની સમતિ જબાપ દિઓ । નહીંતર તુમ્હારો ગ્રંથ
બોટો અનિ નબાપ કેવલ નહિંનાજ હતુ પણિ શ્રીજી રના પુણ્યપ્રભાવથી તે વેળાં
નબાબના મનમાંહિ અહંકાર આવ્યું જે હું અદ્દ્યક ન કરૂં તે ઉપરિ
સમ્ય થાયા જે આલમ્મુ તેહનઇ પણિ નબાપઇ સમ દેઈ કહ્યું જે હક
હોઇ તે કહિયો તે ઉપરિ માન નત સત સભા મમસ પૂછ્યા બોલ ૩ નીજ
ન દેવનઇ બન્યા થઇ પણિ સત્યસૌભાગ્યઇ સરવથા જબાબ ન દેવરાવે
તિવારઇ સત્યસૌભાગ્ય પાટો પડયા અનિ નબાબ હજૂર સમ્ય આપણે કહઈ
જે એ મથમાંહિ પાટા આવ્યા જે ગ્રંથ પાટા પડ્યો, મત સભાઈ બધા
હતા તથા કહઉ જે ગુરૂલાપી સાગર પાટા પછિ સાગર નબાપનઈ દરબારિ
પાટા પડ્યા કુત્ત કરીને થયા બાહિર કાઢવા અનિ આપણા શ્રીઉપાધ્યાય
ધર્મસાગરનિં નબાપ કહઉ જે તુમ્હારા ગુરુ માન્યા સાગર પાટા પડ્યા આપણા
સમસ્ત ગીતાર્થ નબાપઇ વધાવ કીધી બાજનઇ વાજતઇ શ્રીજીને ચરણે
આવ્યા વાસ બારામહિ ગુરૂલાપી સાગર કરીને ફિટ ફિટ થયા તથા વલતા
વળી નબાપઇં સમ્ય આગલ કહઉ જે એહુન તુમ્હ હજુરિ અમમારી ચર્ચા
માંજ આવના અવર ન ઉપરિ અહ હજૂર પણિ આપણ ગીતાર્થ સત્યમાર્ગ

સંગિ ગચ્છાં ભીગી લિધાં પણિ શ્રમણોમાગ્ય ભેગા પડ્યો ૫૭૭
નાપઇ ગચ્છનિં તેડી પુઠ કુણ ભેગા નિવારઇ સમ્મે ૧૬૩ જે શ્રીવિજય-
દેવસૂરિ માંમા અનઇ સાગર ભેગા નિવાર પછી સાગર ગુરૂલોપીનઇ નમાપ્યા
પણ કેતે દીધા અનિં શ્રીપૂજ્યજી શ્રીઆચાર્યજીનિં ઘણું માન મહત
હાનિં સિદ્ધિ કરાવવાની રાગ દીધી વલના શ્રીપૂજ્યજી સર્વ પરિવાર સહિત
સં ૧૭૧૮ દિન ઘણા આડંબર પૂર્વક વીજાપુર ભણી સિદ્ધિ કરી ગાઉ ૩
ગામ કુંભારીઇ ૧૫માં નિવાર પછો સાગરનઇ સારુ આમઇ ઘણા
દિર દિર કેતે કીધા મ.દિ ઘણું રીસઇ મધ્યા તે ઉપરિ નવા કરાવો
ઉપર નમાપનુ મન મનાવી શ્રીપૂજ્યજીના પાછા વાલવા સારે અમવાર
૨૫ પાદા ૨૫ મોકલ્યા કેહ્યું જે મય સાંમા લિખી આપઇ તો વાલવા
દેવા નથી તો ઇહાં તેહનઇ વઇરનઇ તેડી અ.રંગા. વલના તે નમાપના માણસ
શ્રીપૂજ્યજી પાસ. કુંભારિઈ આવ્યા શ્રીપૂજ્યજીનઇ ઘણું કહ્યું જે
મય ભેગા લિખી આપો વલતુ શ્રીપૂજ્યજીઇ આપિ દીધં જે ભેગા મય તે
અવે ભેગા કિમ લિખી આપું વલતું નમાપને માણુસ નમાપનઇ અરજ કુંભા-
રિઆથી લિખી જે શ્રીવિજયદેવસૂરિ રાશ મય ભેગા લિખી નાપ
[illegible] લિખી મોકલ્યા જે શ્રીવિજયદેવસૂરિના ૧૬૩ [illegible]
[illegible]

નડીઆદમાહિ થઈ અહમ્મદાવાદ ઘણા આડંબર સહિત સા૦ રતન પનજી સા૦ વાઘજી સા૦ જગમદાસ સા૦ વધૂઆ સા૦ વચ્છરાજ પ્રમુખ સમસ્ત સંઘ નડીઆદ સુધી સાહમા આવી પધરાવ્યા છૈ । તે આસિરિ સમાચાર તથા સૂરતિના સામગા આમિરી કેતલાઇક સમાચાર સંઘના લેખથી પ્રીછ્યો । તથા એ સમાચાર એહવું પાસઇ લિખી જણાવ્યો ॥ શ્રીરેતાણુદારણો ॥ ઇતિ મંગલ

આ રાસના બીજા અધિકારમાં વિશેષ કરીને કવિએ વિજયાણંદસૂરિનું વૃત્તાન્ત આપ્યું છે.

આ રાસ, કવિ પં. દર્શનવિજયે પોતે બરહાનપુરમાં લખેલી પ્રતિ ઉપરથી સંશોધિત કરવામાં આવ્યો છે.

પ્રારંભમાં કવિએ તીર્થંકર, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, અને સાધુને નમસ્કાર કર્યા પછી સુધર્માસ્વામીથી લઇ કરીને શ્રીવિજયસેનસૂરિ સુધીની પાટ પરંપરા બતાવી છે. રાસનાયક શ્રીવિજયતિલકસૂરિ, શ્રીવિજયસેનસૂરિની પાટે થયા છે. એમ બતાવ્યા પછી કવિએ આ રાસ રચવામાં પાંચ કારણો બતાવ્યાં છેઃ—૧ વિજયદાનસૂરિએ, શ્રીહીરવિજયસૂરિને પોતાની પાટે સ્થાપ્યા અને તે વખતે એક એ વચન કહ્યું કે-' જેને પદ આપો તેને ' વિજય ' યુક્ત નામ આપવું ' તે, ૨ શ્રીહીરવિજયસૂરિએ અકબરબાદશાહને પ્રતિબોધી વિજય મેળવ્યો તે. ૩ શ્રીવિજયસેનસૂરિએ ત્રણસો બ્રાહ્મણોને જીતી વિજયના પ્રાપ્ત કરી તે. ૪ શ્રીવિજયતિલકસૂરિ ગચ્છધારી થવામાં વિજય પામ્યા તે. અને ૫ શ્રીધર્મસાગરઉપાધ્યાયે ગચ્છની પરંપરા લોપી અને તેમની પક્ષમાં થયેલા ગચ્છપતિ શ્રીવિજયદેવસૂરિને ઉત્થાપીને, શ્રીવિજયતિલકસૂરિ પાટે આવ્યા અને પાટપરંપરા દીપાવીને વિજય પામ્યા તે. ત્યાર પછી રાસનું વર્ણન આવી રીતે આપ્યું છે.

જન્મસ્થાન.

શ્રીવિજયતિલકસૂરિ ગુજરાત દેશમાં આવેલા વીસલનગરના રહીશ હતા. આ વખતે વીસલનગરની જાહોજલાલી અપૂર્વ હતી.

૧ શ્રીવિજયદાનસૂરિ પછી, જેને પદ આપવું તેને ' વિજય ' યુક્ત આપવું. આ નિયમ થવામાં કારણ આ બન્યું હતું —" એક વખત શ્રીવિજયદાનસૂરિને, સ્વપ્નમાં આવીને શ્રીમણિભદ્રજીએ કહ્યું કે—તમારે વિજયશાખામાં પટ્ટ સ્થાપન કરવા અને તેનું નામ દેતાં એક અક્ષર સૌને નામ આપવું. તમારો ગચ્છના દુઃખસંકટ કરીશ અને ગચ્છપાટ વિજયવંત થશે. " જૂ [illegible]

...રશાહ અકબરના તાબાનું આ શહેર હતું. અહિં અનેક ધનાઢ્ય
...ને ગુણવાન પુરૂષો રહેતા હતા, જેમાં દેવજી નામનો શ્રાવક, કે
...શ્રાવકોના એકવીસ ગુણે કરીને યુક્ત હતો, મુખ્ય હતો. દે-
...વજી અરિહંતદેવ ઉપરની સાચી શ્રદ્ધાવાળો હતો. સાચા ગુરૂની
...હમેશાં સેવા કરતો અને જિનભાષિત ધર્મનું શ્રવણ કરી હમેશાં તે
પ્રમાણે વર્તવા પ્રયત્નશીલ રહેતો. આ દેવજીને જયવંતી નામની
સુશીલા સ્ત્રી હતી. આ જયવંતી સ્ત્રીને શુભ સ્વપ્નપૂર્વક એક એક
વર્ષના આંતરે બે પુત્રો થયા:- ૧ રૂપજી અને ૨ રામજી આઠ વ-
ર્ષની ઉમર પછી બન્નેને ભણાવીને હોંશીયાર કર્યા.

દીક્ષા.

આ વખતે ખંભાત શહેર પણ પૂર જાહોજલાલીમાં હતું. અહીં સંઘવી
કોટ્યાધીશો અને લક્ષાધિપતિઓ અહિં ઘણા હતા. આ ગૃહસ્થે જિનપ્રા-
ઉદયકરણ નામનો એક ગૃહસ્થ રહેતો હતો. આ ગૃહસ્થે જિનપ્રા-
સાદો કરાવ્યા ઉપરાન્ત કેટલાક ઉપાશ્રયો પણ કરાવ્યા હતા. જિનબિં-
બોની પ્રતિષ્ઠાઓ કરાવી હતી અને કેટલીએ વખત તેણે 'સંઘવી'નું
તિલક પણ સંઘ તરફથી મેળવ્યું હતું. વળી સોની તેજપાલ ના-
મનો ગૃહસ્થ પણ અહિં રહેતો હતો. આ સોની એક ધર્મિષ્ઠપુરૂ-
ષ હતો. જિનમંદિર, જિનબિંબ, પૌષધશાલા વગેરે કરાવવામાં પણ [illegible]
[illegible] કર્યું હતું [illegible] ઉપાશ્રય [illegible]
[illegible]
[illegible]

ગર અને ગામોના સંઘોને નોતર્યા. સારા દિવસે શ્રીસૂરિજીએ પ્રતિષ્ઠા પણ કરી.

આ વખતે વીસલનગરનો દેવજીશાહ, કે જ્હેનું નામ પહેલાં લેવામાં આવ્યું છે, તે પણ આવ્યો હતો. આચાર્યશ્રીનો ઉપદેશ સાંભળીને આ દેવજીશાહના હૃદયમંદિરમાં વૈરાગ્ય ઉદ્ભવ્યો. ત્હેણે સંસારને અસાર સમજીને દીક્ષા લેવાનો વિચાર કર્યો. એટલુંજ નહિ, પરન્તુ પોતાના કુટુંબને એકઠું કરીને તમામે-પોતે, પોતાની સ્ત્રી જયવંતી અને પોતાના બન્ને પુત્રો-રૂપજી અને રામજી, એ ચારે જણે દીક્ષા લેવાનો નિશ્ચય કર્યો. આચાર્યશ્રી પાસે જઈને દીક્ષા આપવા પ્રાર્થના કરી. તેથી સૂરિજીએ પોતાને હાથે દીક્ષા આપી.

રૂપજી અને રામજી, કે જેઓનું નામ અનુક્રમે રત્નવિજય અને રામવિજય રાખવામાં આવ્યું હતું. તેઓ બન્ને બુદ્ધિશાલી અને વિદ્યા ભણવાને લાયક હોવાથી સૂરિજીએ તેઓને વિદ્યાભ્યાસમાં જોડી દીધા. દૈવયોગે રત્નવિજય થોડાજ વખતમાં પોતાનું આયુષ્ય પૂરૂં કરી સ્વર્ગે પહોંચ્યા. રામવિજયને સૂરિજીએ ઘણો અભ્યાસ કરાવ્યો. નીતિ, વ્યાકરણ, ન્યાય, જ્યોતિષ અને બીજા જુદા જુદા વિષયોના તેને જ્ઞાતા બનાવ્યો. તદનન્તર શ્રીરામવિજયમાં સારી રીતે યોગ્યતા આવ્યા પછી તેને સૂરિજીએ પંડિતપદ આપ્યું.

કુમતિકુદાલ ગ્રંથ જલશરણ.

આ વાતના, વિજયતિલકસૂરિને 'સૂરિપદવી કેમ થઈ' એ સંબંધની હકીકતને, તેના મૂળ કારણભૂત ધર્મસાગર ઉપાધ્યાયની બાબતને, (તેઓના ઉપાધ્યાયજીના) પ્રસંગ હાથમાં ધર્યો છે.

આચાર્ય શ્રીહીરવિજયસૂરિજી, શ્રીધર્મસાગર ઉપાધ્યાય અને ગુર્જરવિમલવાચક, એ ત્રણ જણ એક સાથે અભ્યાસ કરતા હતા. તેઓ ઘણા પ્રેમપૂર્વક સમાગમ કરીને વિ-

દાન થયા. પરન્તુ, એકજ ગુરૂની પાસે ત્રણે જણે અભ્યાસ કરવા છતાં કરમને આધીન થઇ મતિભેદથી ધર્મસાગરને તે વિપરીત પરિણમ્યું. આ વિષયમાં કવિએ આ ત્રણેની ક્ષીરકદંબક ઉપાધ્યાયના શિષ્ય-નારદ, વસુ અને પરવતની સાથે સરખામણી કરી છે.

ધર્મસાગરઉપાધ્યાયે ' કુમતિકુદ્દાલ ' નામનો એક નવો ગ્રંથ બનાવી અભિનવ પંથ માંડવા પ્રયત્ન કર્યો. તેઓ પોતા-ના વખાણ, અને બીજા પક્ષની નિંદા કરવા લાગ્યા. હેમના ગ્રંથમાં ધર્મથી ઘણું વિપરીતપણું જોવામાં આવ્યું. અને તેવી પ્રરૂપણા પણ કરવા લાગ્યા. આ વાતની જ્યારે વિજયદાનસૂરિજીને માલૂમ પડી, ત્યારે હેમણે વીસલનગર આવીને, નગરના ઘણા લોકોની સાક્ષીએ તે ગ્રંથને પાણીમાં બોળાવી દીધો. ગુરૂ આજ્ઞાથી આ ગ્રંથ સૂરચંદ પંન્યાસે પાણીમાં બોળ્યો હતો.

ગ્રંથને પાણીમાં બોળ્યા ઉપરાંત પણ ધર્મસાગરજી પાસે એ પ્રમાણે લખાવી લીધું કે—' આ ગ્રંથની પ્રરૂપણા કરવી નહિં, વિજયદાનસૂરિ કહે તે પ્રમાણે વર્તવું, અને હેમની આજ્ઞા વિના જે કંઇ કહે, તે અપ્રમાણ છે. '

શ્રીધર્મસાગર ગચ્છ બહાર.

આ પછી શ્રીધર્મસાગર અહમદાવાદમાં આવ્યા, અને મ્હેતા ગલાને પોતાના પક્ષમાં લઇ કરીને પાછી તે ગ્રંથની પ્રરૂપણા કરી. અને બીજા પણ કેટલાક શ્રાવકો [illegible] કર્યા. આ વખતે રાજવિમલવાચક અહમદાવાદમાં [illegible] હેમની પાસે આવીને ગલરાજ શ્રાવકે પૂછ્યું કે — ' તમે [illegible] પ્રરૂપણને માનો છો ? ' શ્રીરાજવિમલે કહ્યું — ' જે પ્રમાણે શ્રીવિજયદાનસૂરિ કહે છે, તે પ્રમાણે હું માનું છું. ' ગલરાજે કહ્યું [illegible] શ્રીધર્મસાગરઉપાધ્યાય કહે છે. તે પ્રમાણે જો ન માનતું હોય તો અહ[illegible] થાઓ. શ્રીરાજવિમલ ત્યાંથી વિહાર થયા. [illegible] ઘાતક લોકો

મોકલ્યા, પરન્તુ બનવા કાળ એવો કે-ઘાતકલોકો માતર ગયા, જ્હારે રાજવિમલવાચક ઘણા સાધુઓ સાથે ધોળકે પહોંચ્યા.

એ પ્રમાણે ગુરૂઆરાધક મુનિઓને અમદાવાદથી એવી રીતે ચાલ્યા જવું પડ્યું કે-વ્હોરી લાવેલી ગોચરીને, ન તો વાપરવાનો વખત મળ્યો, કે ન પરઠવવાનો.

આ હકીકત, જ્હારે ચારે તરફ ફેલાઇ, અને શ્રીવિજયદાનસૂરિને રાધનપુરમાં માલૂમ પડી, ત્હારે સૂરિજીએ વિદ્વાન સાધુઓને એકઠા કર્યા. અને દરેકની સમ્મતિપૂર્વક ગચ્છ બહાર કર્યાનો એક પત્ર લખ્યો. પરન્તુ આ પત્ર લઇને ધર્મસાગર ઉપાધ્યાયને આપી આવે કોણ? સૂરિજીએ કહ્યું કે-કોઇ સાધુ, તેના હાથમાં જઇને આપી આવે ત્હેવો છે? ઝટ ત્હેમાંથી એક મુનિએ હા પાડી. અને તે પત્ર લઇને અમદાવાદ આવ્યા. સભામાં આવીને ધર્મસાગર ઉપાધ્યાયને પત્ર આપ્યો, અને કહ્યું કે-'**ધર્મસાગરને ગચ્છ બહાર કર્યો છે.**'

એમ કહીને જ્હેવો તે પાછો વળ્યો, તરતજ ત્હેની પાછળ ગલરાજે ધાઓ! મારો! કરતા માણસો દોડાવ્યા. પરન્તુ તે સાધુ હાથમાં આવ્યો નહિં. પાછળ થયેલા સુભટો ખોજવા લાગ્યા, મુનિને એક શ્રાવકે પોતાના ઘરમાં સંતાડી દીધો. ત્હેણે બે દિવસ પોતાના ઘરમાં રાખીને પછી એક દિવસ રાત્રે સાધુને રવાના કરી દીધો. કુશલતાપૂર્વક તે ગુરૂ પાસે પહોંચી ગયો. ગુરૂએ ઘણી શાબાશી આપી. શ્રીધર્મસાગરને ગચ્છ બહાર કર્યાની વાત જ્હેમ જ્હેમ શ્રાવકોએ જાણી, તેમ તેમ તેઓને આહારની પણ તકલીફ પડવા લાગી.

પાછા ગચ્છમાં લીધા.

આવા સમયમાં શ્રીસકલચંદ્ર ઉપાધ્યાય અમદાવાદ આવ્યા. ત્હેમણે શ્રીધર્મસાગરજીને કહ્યું કે-" આપ આમ શામાટે

કરો છો ? જે પ્રમાણે ગચ્છનાયક કહેતા હોય, તે પ્રમાણે કરવું જોઈએ. અમદાવાદથી અન્યત્ર જશો, તો અન્ન-પાણી પણ પામશો નહિં. તે માટે ગુરૂનું કહેવું માનો, અને હૃદયમાં ધારણ કરો." ધર્મસાગરજીએ કહ્યું:-"હવે હું ત્હાં જઈ પણ કેવી રીતે શકું ? અને મ્હને તેઓ રાખે પણ કેમ ? અને જો ત્હમે આ વાત હાથમાં લેતા હો, તો ચાલો હું તૈયાર છું."

સકલચંદ્ર ઉપાધ્યાયે તે વાત સ્વીકારી, અને સાગરજીને લઈ રાધનપુર ગયા. શ્રીધર્મસાગર ઉપાધ્યાયને બહાર રાખી સૂરિજીને સમાચાર આપ્યા. સૂરિજીએ સ્પષ્ટ કહ્યું કે-'મ્હારે ત્હેનું કામ નથી.'

સકલચંદ્રવાચકે કહ્યું-"મહારાજ! છોરૂ કછોરૂ થાય, પરન્તુ માબાપ તો સહન જ કરતાં આવે છે. હવેથી આપ જે પ્રમાણે આદેશ કરશો, તે પ્રમાણે તે વરતાવ કરશે. માટે આપ ત્હેને ગચ્છમાં લઈ લ્યો. હવે પછી જો તે આજ્ઞા વિરૂદ્ધ કામ કરે, તો તેને વધારે શિક્ષા કરવી."

સૂરિજીએ કહ્યુ —"જો ત્હેની ગચ્છમા આવવાની ઇચ્છા હોય તો પૂર્વસૂરિનુ વચન [illegible] સદ્દહું' એ પ્રમાણે [illegible] કહું તેમ લખી આપે."

ધર્મસાગર ઉપાધ્યાયજીએ તે વાત સ્વીકારી [illegible] ગુ[illegible] [illegible] આપ્યો અને તેજ પ્રમાણે મનમાં [illegible] તે તે [illegible] કહ્યા પ્રમાણે [illegible] [illegible] [illegible] અંદર સદ્દહણ કરી [illegible] [illegible] લખવામાં આવ્યો [illegible] વિજયદાનસૂરિએ [illegible] [illegible] બહાર પાડ્યા અનેક [illegible] [illegible] રાધનપુરમાં [illegible] [illegible] [illegible] ગચ્છના [illegible] અંદર [illegible] [illegible] અધિક [illegible] છે [illegible] [illegible] કહેનાર ગચ્છના [illegible] [illegible] પામશે.

૨ પ્રતિમા સંબંધી જેમ પરંપરા ચાલી આવે છે, તેમ ચાલવું.

આમાં શ્રીહીરવિજયસૂરિ, સકલચંદ્રવાચક, ધર્મસાગરવાચક, પંન્યાસ વિજયહંસ, રૂપઋષિ, કુંશલહર્ષ, શ્રીકરણ, વાનરઋષિ, સૂરચંદપંન્યાસ અને ઋષિહાપા એ બધાઓનાં મતાં કરાવ્યાં.

ખાસ કરીને શ્રીહીરવિજયસૂરિ, સકલચંદ્રવાચક, ધર્મસાગર અને વાનરઋષિ એ ચારે જણે ઉપરનીજ હકીકતનો એક પત્ર લખીને અમદાવાદના ગલરાજ ઉપર મોકલ્યો. અને તે પ્રમાણે માનવા જણાવ્યું.

બીજી તરફ ધર્મસાગરજીએ, ચતુર્વિધ સંઘના નામથી એક લેખ લખી આપ્યો, તેમાં એ લખ્યું કે—

"મ્હેં જહે નવા પાંચ નિહ્નવોની પ્રરૂપણા કરી છે, તેનો મિચ્છામિ દુક્કડ દઉંછું. કુમતિકુદ્દાલ નામના ગ્રંથના પંથને હું છોડુંછું. પહેલાં ત્હેની જે સદ્દહણા કરેલી, તેનો મિચ્છામિદુક્કડ દઉંછું. ષટ્પર્વી, ચતુઃપર્વી જે હું ન્હોતો સદ્દહતો, તે પણ હું ગુરૂના કહેવા પ્રમાણે સદ્દહું છું. સાત બોલને પણ હું હવે હૃદયથી સદ્દહું છું. ચતુર્વિધ સંઘની જહે મ્હેં આશાતના કરી, તેનો મિચ્છામિદુક્કડ દઉંછું. વળી પાંચ ગચ્છવાળાઓનાં ચૈત્યોને હું ઉત્થાપતો ત્હેને ન ઉત્થાપતાં હવે હું પાંચેનાં ચૈત્યોને ખામણાંપૂર્વક વાંદુંછું."

એ પ્રમાણે તયરવાડામાં શ્રીવિજયદાનસૂરિ સમક્ષ સકલ સંઘની સાખે મિચ્છાદુક્કડ દીધા.

આ પછી સંવત્ ૧૬૧૯ ના માગશર સુદિ ૧ ના દિવસે શ્રીવિજયદાનસૂરિએ બીજું એક આજ્ઞાપત્ર બહાર પાડ્યું. ત્હેની અંદર એ લખવામાં આવ્યું કે:—

"પરંપરાગત ગચ્છમાં જહે સમાચારી ચાલતી હોય, તેથી આઘી-પાછી કે વિપરીત કોઇએ ન કરવી. વળી

ગચ્છ વિરૂદ્ધ નવો વિચાર કોઇએ ન કરવો. અને જો કોઇ વિરૂદ્ધ વિચાર કરશે. તો ગચ્છનો ઠપકો પામશે."

આ લેખમાં હીરવિજયસૂરિ, સકલચંદ્રવાચક, રાજવિમલ ઉપાધ્યાય, ધર્મસાગર ઉપાધ્યાય, પં૦ શ્રીકરણ, શ્રીસૂરચંદ, કુશલહર્ષ, વિમલદાન, અને સંયમહર્ષ વિગેરે ને જે સાધુઓ સાથે હતા, ત્હેમનાં મતાં કરાવ્યાં. અને પછી આ લેખ સર્વત્ર મોકલાવ્યો. આટલું થયા પછીજ ધર્મસાગરને ગચ્છમાં લીધા.

તદનન્તર સં. ૧૬૨૨ માં શ્રીવિજયદાનસૂરિ વડાવલીમાં સ્વર્ગે પધાર્યા. શ્રીવિજયદાનસૂરિ પછી તેમની પાટે શ્રીહીરવિજયસૂરિ થયા. શ્રીહીરવિજયસૂરિએ, શ્રીજયવિમલને આચાર્યપદ આપી, ત્હેમનું વિજયસેનસૂરિ એવું નામ સ્થાપ્યું.

ધર્મસાગરજીનો એક વધુ પ્રપંચ.

કર્મની વિચિત્ર ગતિ છે. કર્મથી રાય ને રંક થાય છે, જાણ પણ અજાણ થાય છે. મનુષ્યો અભિમાન ધરે છે. તે પણ કર્મથીજ. સુમતિ પણ કર્મથીજ કુમતિને ધારણ કરે છે. કર્મથીજ જીવ પોતાની કર[illegible] કર્મથીજ મનુષ્યો વિવેકને છોડી [illegible] નરકે [illegible] પ્રેમસાગર [illegible]

[illegible]

પ્રવચનપરીક્ષા [illegible]

[illegible] હીરવિજય [illegible]

[illegible]

હીરવિજયસૂરિજીએ આ વાત સ્વીકારી. અને ખુશી પણ થયા. સૂરિજીએ ચાર ગીતારથોને તે ગ્રંથ શોધવા આપ્યો. આ ગીતારથો ધર્મસાગરના મળતીયા હતા. તેઓએ વગર શોધે કેટલાક દિવસો રાખીને પછી ' શોધી લીધો ' એમ કહી ગુરૂને આપ્યો. ગુરૂ નિષ્કપટ હતા, તેઓએ ધર્મસાગરજીનો આંતરિક મર્મ જાણ્યો નહિં. ઝટ સૂરિજીએ ગ્રંથ વાંચવાનો આદેશ આપ્યો અને દેશ-વિદેશમાં તે ગ્રંથનો પ્રચાર પણ થવા લાગ્યો.

બીજી તરફ સં. ૧૬૨૮ ની સાલમાં, લોંકાના આગેવાને પોતાનો મત તજીને હીરવિજયસૂરિની આજ્ઞા માનવી શરૂ કરી.

શ્રીહીરવિજયસૂરિ અકબરના દરબારમાં.

આ પછી શ્રીહીરવિજયસૂરિને અકબરપાદશાહે પોતાને ત્યાં તેડાવ્યા, સં. ૧૬૩૯ ની સાલમાં શ્રીસૂરિજી બાદશાહને મળ્યા. સૂરિજીના ઉપદેશથી બાદશાહ ઘણો ખુશી થયો. ત્હેણે સૂરિજીને પ્રાર્થના કરી કે–" આપને જે જોઇએ તે માંગો. દેશ, ગામ, ધન, હાથી, ઘોડા, જે માગો તે આપવાને હું તૈયાર છું. "

સૂરિજીએ કહ્યું:—' અમે સાધુ છીએ, અમ્હારે તે વસ્તુઓ પૈકી કંઇપણ ખપી શકેજ નહિં. '

બાદશાહે કહ્યું:—' જ્યહારે એમ છે, તોપણ કંઇ ને કંઇ તો આપ માગણી કરોજ. '

સૂરિજીએ છેવટે જણાવ્યું કે—' જો ત્હમારી એવીજ ઇચ્છા છે, તો જ્યહાં જ્યહાં આપની આજ્ઞા ચાલતી હોય, તે તમામ સ્થળે કોઇ જીવ ન મારે, એવો હુકમ કાઢવો જોઇએ. ગાય, ભેંશની જકાત ન લેવી અને તમામ તીર્થોમાં લેવાતાં મૂડકાં પણ મુકત કરી દેવાં જોઇએ.'

બાદશાહે સૂરિજીના વચનથી એક વર્ષમાં છ માસ જીવદયા પ્રવર્તાવી. જીજીઓ વેરો મુકત કર્યો. અને એવાં જે જે વચનો સૂરિજીએ કહ્યાં, તે બધાં માન્ય કર્યાં.

ધર્મસાગરની ધાંધલ.

આવા પ્રસંગમાં ગુજરાતની અંદર ધર્મસાગરજીએ પાછી ધાંધલ ઉઠાવી. ઠેકાણે ઠેકાણે કુલેશો થવા લાગ્યા. પરપક્ષવાળાઓને બિલકુલ મળવાનું બંધ કર્યું. ખરતરગચ્છવાળાઓ સાથે પાટણમાં મ્હોટો વિવાદ ઉભો થયો. શ્રાવકોને ઘણાજ ખરચમાં ઉતરવું પડ્યું. અને ઠેકાણે ઠેકાણે સાગરજીના અનેક દુશ્મનો ઉભા થયા.

જ્યારે આ વાત હીરવિજયસૂરિએ સાંભળી, ત્યારે તેઓ શીઘ્ર બાદશાહની સમ્મતિ લઇને ગુજરાતમાં આવ્યા. સૂરિજીએ પાટણમાં આવીને, વર્તમાનમાં ચાલતી તમામ ધાંધલ કેવી રીતે શાન્ત કરી દેવી, એ સંબંધી વિચાર કર્યો અને એ વિચાર કરીનેજ સૂરિજીએ બાર બોલનો પટો બહાર પાડ્યો.

સૂરિજીના બાર બોલ.

પ્રથમ બોલ—શ્રીધર્મસાગરજીએ પોતાના ગ્રંથમાં લખેલ કે—પોતાની શક્તિ હોય તો પરપક્ષીને પાછા પાડવા અને કંઇ આ-પવું, એટલા માટે પ્રથમ બોલ એ કહ્યો કે-'કોઇએ પરપક્ષીને કઠિણ વચન ન કહેવું.'

બીજો બોલ—સાગરજીનું કહેવું છે કે-'પરપક્ષી નાકાર ગ [illegible] અનુમોદવા યોગ્ય નથી.' તે [illegible] યોગ્ય છે [illegible] પાપ વધારે છે. તેનુ ધર્મ કર્મ [illegible] અનુમોદવા યોગ્ય [illegible] [illegible]

ત્રીજો બોલ [illegible]

[illegible]

ચોથો બોલ [illegible]

[illegible]

જેવાં જાણવાં ' તે ખોટું છે. દિગંબરની પ્રતિમા, કેવળ શ્રાવકે પ્રતિષ્ઠિત કરેલી પ્રતિમા અને દ્રવ્યલિંગીના દ્રવ્યથી બનેલી પ્રતિમા, એ ત્રણે વાંદવા યોગ્ય નથી. બાકીનાં જિનબિંબોને વાંદવામાં અચકાવું જોઇએ નહિં. વાંદતાં શંકા પણ ન કરવી. ત્હેને પૂજવાથી પાપનો નાશજ થાય છે.

પાંચમોબોલ—ઉપર જે ત્રણ પ્રકારની નહિં વાંદવા યોગ્ય પ્રતિમાઓ કહી, તે પણ જો સ્વપક્ષીને ઘરે હોય, તો તે વંદનીય જ છે, જો વ્યવહારથી ચારિત્રધારીએ વાસક્ષેપ કર્યો હોય તો. આ સિવાય પ્રતિમાનો આકાર હોય, તે પણ વંદનીય જ છે.

છઠ્ઠો બોલ—શાસ્ત્રની અંદર સાધુની પ્રતિષ્ઠા કહેલ છે.

આ વખતે ધર્મસાગરજીએ પ્રશ્ન કર્યો કે—' જો આપ મુનિની પ્રતિષ્ઠા માનતા હો, તો પછી પરપક્ષીની પ્રતિમા વાંદવી કેમ કલ્પે ? કેમકે–જ્હે એક અક્ષર વાંકો કહે, ત્હેને સિદ્ધાન્તમાં ઉત્સૂત્રભાષી કહેલ છે. અને જ્હે ઉત્સૂત્રભાષી હોય, તે સાધુ કેમ કહેવાય ? અને જ્હારે સાધુજ ન કહેવાય, તો પછી ત્હેની કરેલી પ્રતિષ્ઠાવાળી પ્રતિમા વાંદવા યોગ્ય કેમ હોઇ શકે ? વળી જો ત્હેમને સાધુ કહેવામાં આવતા હોય, તો તે કેવા સાધુ ? અરિહંતના સાધુથી ભિન્ન હોઇ, તેમાં જૈનપણું જ કેમ કહી શકીએ ? અને જો ત્હમે તેમાં સાધુપણું સદ્દહતા હો, તો પછી તેઓને વાંદતા કેમ નથી ? '

સાગરજીની આ વાત સાંભળીને શ્રીહીરવિજયસૂરિજીએ કહ્યું:—

' જો ત્હમે ત્હેમને જૈન નહિં માનો, તો કયા દર્શનમાં માનશો તે બતાવો. કેમકે દર્શન તો છજ કહેલાં છે. ત્હેમનો વેષ દેખીને ત્હમે કોના સાધુ કહેશો ? હવે કદાચિત્ તેમના જિન–તીર્થંકર જુદા ગણતા હો, તો તે બતાવો કે–એ જિનનાં અને તેમનાં માતા પિતાનાં નામ કયાં ? ત્હારે કહેવું પડશે કે–ત્હેમના અને સ્વપક્ષીના જિન એકજ છે અને મતભેદના લીધે કંઇ ધર્મનો

આઠમો બોલ—સર્વ થકી નિહ્નવ એક, અને દેશથી નિહ્નવ સાત કહ્યા છે. તે સિવાય બીજા બધાઓને જે નિહ્નવ કહે છે, હેમાં સમકિત રહેતું નથી.

નવમો બોલ—સ્વપક્ષીનો યોગ ન મળે, પરપક્ષી સાથે જે યાત્રા કરવામાં આવે, તે નિષ્ફળ થાય છે, એમ કહેવું ખોટું છે. પરપક્ષીઓ સાથે પણ કરેલી યાત્રા નિષ્ફળ થતી નથી. બલ્કે સંસાર તરવામાં કારણભૂતજ થાય છે.

દશમોબોલ—પરપક્ષી સાથે કોઇએ ઉદેરીને ચર્ચા ન કરવી. કદાચિત્ તે (પરપક્ષી) ઉદેરીને ચર્ચા કરે, તો શાસ્ત્ર અનુસારે શાન્તિથી ઉત્તર આપવો. પરન્તુ ક્લેશ વધે તેમ ન કરવું.

અગીયારમો બોલ—જે 'કુમતિકુદ્દાલ' નામનો ગ્રંથ સાંભળતાં ઝાળ ઉઠે છે, તે ગ્રંથ શ્રીવિજયદાનસૂરિએ ચતુર્વિધ સંઘસમક્ષ જલશરણ કર્યો છે. માટે તે ગ્રંથમાંનું એકપણ વચન જે કોઇ ગ્રંથમાં હોય, તે ગ્રંથ પણ અપ્રમાણ માનવો.

બારમો બોલ—અવિરોધવાળાં સ્તવનાદિ પ્રભુની આગળ કહેતાં કોઇએ નિષેધ ન કરવો. પરપક્ષીએ બનાવેલ સ્તુતિ-સ્તવનાદિને તુરક અને ભંગીના ભોજનની માફક ગણી નિષેધે છે, તે ખોટું છે. કેમકે જહે માણસો કુમતિને છોડીને જિનસ્તુતિ કરે છે, તે સુકૃતપિંડને જ ભરે છે. માટે ગમે ત્હેણે પણ કરેલી જિનસ્તુતિ હોય, તે કહેવામાં બાધ નથી.

એ પ્રમાણે બાર બોલનો પટો લખવામાં આવ્યો, અને તેની ઉપર દરેક ગીતારથોએ મતાં પણ કર્યાં. આ પટો ત્રણ ચોમાસી અને પર્યુષણામાં ગીતાર્થો વાંચવા લાગ્યા. દેશ, નગર, પુર, ગામ દરેક સ્થળે આ પટો વંચાયો અને સર્વત્ર શાંતિ ફેલાઇ ગઇ.

આટલું છતાં ધર્મસાગરજી કુમતિની વાસનાને છોડતા નહિં, અને પોતાની પ્રરૂપણાનો અભ્યાસ બરાબર રાખતા.

સાગરજીના મિચ્છાદુક્કડ.

બારબોલનો પટ્ટો લખાયા પછી સાગરજી વિચરવા લાગ્યા. તેઓએ અમદાવાદમાં આવીને ઘણા શ્રાવકોના મનમાં શંકા ઘાલી દીધી અને પાછું પોતાનું સ્વરૂપ પ્રકટાવ્યું.

જ્યારે આ વાત ગચ્છનાયક શ્રીસૂરીશ્વરે જાણી; ત્યારે તેઓ વિહાર કરતા રાધનપુર આવ્યા. અહિં આવીને વિચાર કરવા લાગ્યા કે—'હવે આને શિક્ષા કરવાનો બીજો ઉપાય શો? આગળ પણ ત્હેને ઘણીવાર શિક્ષા દીધી, પરન્તુ તે નિર્લજ્જને કંઇ સાન આવતી નથી. હવે [illegible]ન્તિની શિખામણથી ત્હેની લાજ વળશે નહિં. કેમકે કહ્યું છે કે:—

"સિદ્ધિ શાકિની અનઇ વળી ચોર અબિંપટ નઇ પાપી ઘોર. ૨૯૭
[illegible] નિષ્ણાતિક [illegible] નમ્યા.

કરી કદાગ્રહ કુમતિ પક્ષો મંનિ [illegible] કરઇ નવિ આવઇ કામિ.
એ [illegible] ન આવઇ કામિ [illegible] હોય ઉનમાદ્યા હોઇ જાગતો.' ૨૯૮
હોઇ ઉપચાર [illegible] નમતો તો [illegible]

એ પ્રમાણે વિચાર કરીને શ્રીહીરવિજયસૂરિજીએ, શ્રીશાન્તિચંદ્રવાચકને કહ્યું કે [illegible] કરીને શુદ્ધ આજ્ઞા

'તમે અમદાવાદ [illegible] અને [illegible] કહ્યું કે —
[illegible]

[illegible]

અને પરા વિગેરેનો સંઘ એકઠો કર્યો. આ સંઘે સાગરજીની પાસે બેસવાવાળા ભદુઆ વિગેરે બાવન શ્રાવકોને સંઘ બહાર મૂક્યા, અને પછી સાગરજીને બોલાવ્યા. એ પ્રમાણે સં. ૧૬૪૮ માં મળેલી આ સભામાં સાગરજીએ ઉભા રહીને આ પ્રમાણે મિચ્છાદુક્કડ દીધાઃ—

૧ મરિચીએ કપિલને જે વચન કહેલું, તેને શાસ્ત્રમાં ઉત્સૂત્ર કહ્યું છે, અને હું ઉત્સૂત્ર સદ્દહતો ન્હોતો. તેનો મિચ્છાદુક્કડ દઉં છું.

૨ ભગવતીને અનુસારે અનંતાભવ મેં સદ્દહ્યા. પરન્તુ શ્રીહીરવિજયસૂરિજીના વચનથી હવે હું તાણુ કરતો નથી. અહિં પંદર ભવ છે. અનંતા નહિ. શ્રીભગવતીની શાખ દઇને અનંતા સદ્દહતો, ત્હેનો મિચ્છાદુક્કડ દઉં છું.

૩ ઉત્સૂત્રભાષીને નિયમેન અનંતો સંસાર હું સદ્દહતો, તેનું પણ શ્રીસૂરિજીના વચનથી મને ભાન થયું કે-અધ્યવસાય પ્રમાણે સંખ્ય, અસંખ્ય અને અનંત સંસાર થઈ શકે છે. આ સંબંધી જૂઠે પ્રરૂપણા કરી, ત્હેનો મિચ્છાદુક્કડ.

૪ કેવલીના શરીરથી કોઇપણ જીવ ન મરે, એમ હું સદ્દહતો, પરન્તુ શ્રીહીરસૂરિના વચનથી આચારાંગ અને ભગવતી આદિની શાખથી હવે હું તે એકાંત છોડું છું. અર્થાત્ અવશ્યંભાવીપણે કદાચિત્ કેવલીના શરીરથી પણ કોઇ જીવ મરે તો ના નહિં. ન જ મરે એવો જે એકાંતભાવ હું સદ્દહતો, તેનો મિચ્છાદુક્કડ.

૫ બાર બોલનો જે પટો બહાર પડેલો, તેથી જે કંઇ હું ઉલટું બોલ્યો હઉં, ત્હેનો મિચ્છાદુક્કડ દઉં છું.

આ સિવાય સાગરજીએ સંઘસમક્ષ, ગચ્છ વિરૂદ્ધ, પરંપરાવિરૂદ્ધ, સૂત્રવિરૂદ્ધ, પૂજ્યની આણ વિરૂદ્ધ સદ્દહવાયું હોય, તે દરેક સંબંધી મિચ્છાદુક્કડ દીધા.

અને તેના ઉપર સાગરજી અને બીજાઓનાં મતાં કરાવ્યાં. પછી દરેક પોતપોતાને સ્થાનકે ગયા. ક્લેશ મટી ગયો અને શાંતિ થઇ. તોપણ છાનાં છપનાં સાગર ક્યાંય ક્યાંય તો પોતાનો મત જરૂર પ્રકાશતાજ રહ્યા.

'સર્વજ્ઞશતક' ની ઉત્પત્તિ.

કહેવત છે કે–લીંબડે કેરી લાગતી નથી, કૌંચવૃક્ષે કેળાં થતાં નથી, દૂધથી એળીયો મીઠો થતો નથી, દૂધ પાવાથી પણ સર્પ નિર્વિષ થતો નથી. ઘણા દિવસ સુધી દૂધથી ધોવામાં આવે તોપણ કાગડો ધોળો થતો નથી અને દોરડી બળી જવા છતાં તેનો આંબળો મટતો નથી. તેવી રીતે ઘણી ઘણી વખત સમજાવ્યા અને મિચ્છાદુક્કડ દેવરાવ્યા છતાં ધર્મસાગરે પોતાનો સ્વભાવ છોડ્યો નહિં. સાગરના પક્ષી બાવન જણાઓને સંઘ બહાર કર્યા, છતાં સાગરે પોતાનું અભિમાન છોડ્યું નહિં, અને પોતાનો મત સ્થાપવાને 'સર્વજ્ઞશતક' નામનો એક અભિનવ ગ્રંથ બનાવ્યો. આ ગ્રંથની અંદર સાગરજીએ પોતાનો–વિપરીત પંથ આલેખ્યો, વળી પાંચ સાત ઉત્થાપવાને છાના છાના પ્રયત્નો પણ કરવા લાગ્યા. આથી સાગરને ત્રણ ગામ–અમદાવાદ. પાટણ, રાધનપુરમાં રહેવાનો નિષેધ કરવામાં આવ્યો અને તેથી તેઓ સુરતમાં જઇને રહ્યા.

બીજી તરફ શ્રીહીરવિજયસૂરિના પટ્ટધર શ્રીવિજયસેન સૂરિએ અકબર બાદશાહની [illegible] વાદીઓને પરાજય કરી [illegible] પ્રભાવના [illegible] અકબર બાદશાહની [illegible] શાસનની [illegible] દિવસ [illegible] મા [illegible] બાદશાહની [illegible] શ્રીનંદિવિજયની [illegible] શ્રીનંદિવિજયને [illegible] આ વિષયનો [illegible] બાદશાહે [illegible] બાદશાહે વિજયસેનસૂરિની [illegible] 'ખુશફહમ'નું [illegible] વિજયસેન [illegible] નંદિવિજયને [illegible] મહિમન[illegible] સૂરિ [illegible] [illegible] ચાલાવું રહ્યા.

હીરવિજયસૂરિનો દેહોત્સર્ગ.

આ વખતે શ્રીહીરવિજયસૂરિ રાધનપુરમાં હતા, ત્યાંથી ત્હેમણે પાટણ તરફ વિહાર કર્યો. પાટણમાં ચોમાસુ કરી, તે પછી સૂરિજીએ પોતાનું અવસાન નજીક દેખ્યું. તેથી ત્હેમણે વિમલા ચલની યાત્રા કરવાનો વિચાર કર્યો. અને આ વિચાર સંઘને પણ જણાવ્યો. સંઘ ખુશી થયો. સંઘ પણ સૂરિજીની સાથેજ યાત્રા કરવાને માટે તૈયાર થઇ ગયો. એટલુંજ નહિ, પરન્તુ સંઘે દેશદેશની અંદર નિમંત્રણપત્રો પણ લખ્યાં. આ વખતે આ સંઘમાં એકઠા થનારને બે પ્રકારના તીર્થોની યાત્રાનો લાભ મળવાનો હતો. સ્થાવર (શત્રુંજયાદિ) અને જંગમ (સૂરિજી). આ મ્હોટા સંઘની અંદર અમદાવાદનો સંઘ (કે જ્હેમાં હજાર રથ અને ઘણા તંબૂઓ હતા), ખંભાતનો સંઘ. (કે જેમાં નવસો સેજવાલા, અને ઘણા તંબૂઓ વિગેરેની ધૂમધામ હતી.આ ધૂમધામને જોઇને હાકમ નવરંગખાન પણ ઘણો ખુશી થયો હતો, અને સાહ શ્રીમલ્લને ઘણું માન આપ્યું હતું.), તથા પાટણ, કુંણગેર, આગરા, લાહોર, મેડતા, સીરોહી, જાલોર, માલવ, મેવાડ, રામપુરા, વાગડ, દક્ષિણ, સૂરત, દીવબંદર, વટપદ્ર (વડોદરા), ભરૂચ, દમણ, વસહી, ગણદેવી, ચેઉલી, ડભોહી, કોલીહરો, (કચ્છ) અને નવાનગર વિગેરેના સંઘો શામેલ થયા. આ સંઘે હીરવિજયસૂરિની સાથે સં. ૧૬૪૬ ની સાલમાં શત્રુંજયની યાત્રા કરી. આ સંઘમાં કુલે બે લાખ માણસોની સંખ્યા થઇ હતી.

શત્રુંજયની યાત્રા કર્યા પછી ઉનાના સંઘની વિનતિથી સૂરિજી ઉના પધાર્યા, અને ચોમાસું ઉનામાંજ કર્યું. અહિં સાહ લાખરાજે ઘણું દ્રવ્ય વ્યય કરીને સૂરિજીના હાથે પ્રતિષ્ઠાઓ કરાવી. અને મુહૂર્ત ઉપર કવિ મુનિવિજય, કે જેઓ ઘણા ગુણવાન હતા, તેઓને બોલાવીને, સૂરિજીએ વાચક પદ પણ આપ્યું.

પ્રતિષ્ઠાનું કાર્ય થયા પછી સૂરિજી ત્યાંથી વિહાર કરી દેલ-વાડે પધાર્યા, અને ચોમાસું પણ ત્યાંજ કર્યું.

અહિં પોતાના આયુષ્યના અવસાનનાં ચિહ્નો જોઈને સૂરિજીએ શ્રીવિજયસેનસૂરિને તેડાવા માટે સંઘને સૂચના કરી. સંઘે વિજયસેનસૂરિ ઉપર પત્ર લખી જણાવ્યું કે-'સૂરિજીના શરીરની શક્તિ બહુ મંદ થઈ છે, માટે ગુરુવંદન કરવા જલદી અહિં આવો. અર્થાત રસ્તે પડ્યા પછીજ પાણી વાપરવાનું પણ કામ કરશો.'

પત્ર પહોંચતાં અહિમનગર નગરથી સંઘની સમ્મતિપૂર્વક વિજયસેનસૂરિએ વિહાર કર્યો અને પાટણમાં આવીને પર્યુષણા પર્વ કર્યું. પર્યુષણા કરીને વિજયસેનસૂરિએ વિહાર કરવાની તૈયારી કરી, ત્હેવામાં એક બીજો પત્ર ત્હેમને મળ્યો. આ પત્ર હીરવિજયસૂરિજીના કાળ કર્યા સંબંધીનો હતો. ત્હેની અંદર લખ્યું હતું કે-'ભાદરવા સુદિ ૧૧ના દિવસે રાતની છ ઘડી જતાં અનશન કરી, નવકાર મંત્રના ધ્યાનપૂર્વક સૂરિજી સ્વર્ગે પધાર્યા છે.'

આ સમાચારથી વિજયસેનસૂરિએ આગળ વિહાર ન કર્યો, અને પાટણમાંજ ચોમાસું કર્યું. ચોમાસું ઉતરે સૂરિજીના સ્તૂપને વંદન કરવાના ઇરાદાએ પાટણથી વિહાર કર્યો અને શત્રુંજયની યાત્રા કરી, ઉનાજઈ ઘણા શ્રાવક શ્રાવિકાઓ સાથે ગુરુસ્તૂભને ભાવપૂર્વક વંદણા કરી અને અંતઃકરણમાં ભાવના ભાવવા લાગ્યા કે—'ખરેખર મને જે કંઈ સુખ કે આહ્લાદ છે, તે મ્હારા ગુરુશ્રીહીરવિજયસૂરિનોજ પ્રસાદ છે.' તે પછી હીરવિજયસૂરિજીના પાસે [illegible] ગીતાર્થો [illegible] તેઓને પોતાની પાસે બોલાવીને સુખ-સંયમની વાતો પૂછી. અને હીરવિજયસૂરિએ શું હિતશિક્ષા આપી છે' તે પણ પૂછ્યું.

હીરવિજયસૂરિએ સાધુઓને જે હિતશિક્ષા આપી હતી તે વિજયસેનસૂરિએ સાંભળી અને મનમાં ધારી પણ લીધી.

ત્યહાંથી વિહાર કરતા ગુજરાતમાં-અમદાવાદ આવ્યા. અહિં ચોમાસુ રહ્યા, અને સોમવિજયવાચકને કહ્યું કે:--

' ત્હમે સારી રીતે ગુરૂસેવા કરેલી છે. માટે ગુરૂના હિતવચનોનો આદર કરી, મ્હારી સાથે ચોમાસું રહો અને સૂરિજીની શુદ્ધ પરંપરાને આનંદથી પ્રકટ કરો. '

સાગરજીનો સ્વર્ગવાસ.

આ વખતે ધર્મસાગર ઉપાધ્યાય સૂરતમાં સ્થિરવાસ કરીને ચોમાસુ રહ્યા હતા. ત્ય્હાં ત્હેમણે ઘણા શ્રાવકોને પોતાના મતના અનુરાગી કર્યા હતા. આ જાણીને, વિજયસેનસૂરિએ તેઓને ખંભાત મોકલાવ્યા. ખંભાતમાં કેટલાક દિવસો વ્યતીત થતાં, ત્હેમનું શરીર ઘણું અશક્ત થયું. એટલુંજ નહિં પરન્તુ ત્હેમને મૂત્રકૃચ્છ્રનો રોગ પણ લાગુ થયો. છેવટે આ રોગે ત્હેમના આયુષ્યનો અંત આણ્યો.

લબ્ધિસાગરજીનો દેહોત્સર્ગ.

શ્રીધર્મસાગરજીને લબ્ધિસાગર નામના એક શિષ્ય હતા. તેઓના ઉપર પ્રસન્ન થઈને આચાર્યશ્રીએ ત્હેમને વાચકપદ આપ્યુ હતું. લબ્ધિસાગર જો કે ધર્મસાગરના મતની-વિચારની શ્રદ્ધાવાળા હતા, પરન્તુ ઉદીર્ણાપૂર્વક કોઇ સ્થળે કલેશ કરતા ન્હોતા, તેમ પોતાની શ્રદ્ધાને ફેરવતા પણ ન્હોતા. જ્ય્હારે ત્હેમને વાચકપદ મળે એક વર્ષ અને છ માસ થયા, ત્ય્હારે તેઓ અમદાવાદમાં સાંજના સમયે શ્રીવિજયદેવસૂરિને વાંદી અને વાંદીને પાછા વળ્યા. આ વખતે નદીના ત્હેમને ઘણી લૂ લાગી. અ. લૂએ એટલી બધી અસર કરી કે પરિણામે ત્હેમનો સ્વર્ગવાસ થયો. આ સમાચારથી ગુરૂને ઘણો અફસોસ થયો. ઠીક છે, દરેક પોતપોતાનો કર્મવિપાક ભોગવેજ છે.

સૂરતમાં પાછો ઉપદ્રવ.

એક વખત સૂરતની અંદર સુમતિવિજય વાચકના શિષ્ય કનકવિજયપંન્યાસ ચોમાસુ રહ્યા હતા. તેઓ દરરોજ વ્યાખ્યાનમાં દીક

[illegible] મંજૂર (ઉદયપુર) કેટલે વાંચવા દેવો નહિં. અને
મેવાડવાસ ધરાવવા માટે શાસ્ત્રોને એવા કરવો. વળી આગમાનુસારીજ
ભાવને પણ તે વિપરીત કરવા લાગ્યો. ભાષાકારોએ આ બધી હકીકત
ત્યાં ઉપર (અમદાવાદ ઉપર) લખી મોકલી.

સૂરતના સંઘ ઉપર પાંચ બોલનો પટો.

ભાવક કલ્યાણવિજયજી તરફથી લખાઇ આવેલી ઉપરની હકીકત વાંચીને આચાર્યશ્રીએ હૃદયમાં વિચાર કર્યો. વિચાર કરીને સૂરતના સંઘ ઉપર, સં. ૧૬૪૬ના આષાઢ વદિ [illegible] દિવસે પાંચ બોલનો એક પટો લખી મોકલ્યો. આ પટાના પ્રારંભમાં 'શ્રી હીરવિજયસૂરિગુરુભ્યો નમઃ' એ પ્રમાણે મંગલાચરણ કરી 'શ્રી સૂરતના સંઘ સમુદાય યોગ્ય' લખી આ પ્રમાણે પાંચ બાબતો લખી મોકલી:—

૧ [illegible] સાધુને સાથીને સભામાં આલોચનો પટો બતાવવો: [illegible] કરવી. જેનાથી વિપરીત પ્રરૂપણા [illegible]

૨ આલોચની [illegible] કરવી. [illegible] કોઇએ કરવી નહિ.

૩ [illegible] [illegible]

૪ [illegible] [illegible]

૫ [illegible]

[illegible]

વાંચવામાં આવ્યો, છતાં સૂરા બ્હોરાએ માન્યું નહિં, અને ગુરૂવચન હૃદયમાં ધાર્યું પણ નહિં.

સૂરતના સંઘ ઉપર બીજો પત્ર.

કલ્યાણવિજય વાચકે આ હકીકત પણ પાછી ગુરૂ ઉપર લખી. સૂરિજીએ ઝટ એક બીજો સખ્ત પત્ર સૂરતના સંઘ ઉપર લખ્યો. ત્હેની અંદર લખ્યું કે:—

"સૂરો બ્હોરો સાગરને મળેલો છે. કલ્યાણવિજય ઉપાધ્યાયની સાથે તે ખરાબ વચન બોલે છે. તે સાંભળીને મ્હને અસંતોષ છે. અગર ત્હમે મ્હને સંતોષવા ચાહતા હો, તો સમસ્ત સંઘની સાક્ષિએ સૂરા બ્હોરાને, ઉપાધ્યાયના પગમાં પડાવી મિચ્છામિદુક્કડ દેવરાવો. આ હકીકતનો પત્ર આવશે; ત્યહારેજ મ્હને સંતોષ થશે. જો મ્હારા આ કથન પ્રમાણે નહિ થાય, તો સૂરતમાં કોઇ ચોમાસુ રહેશે નહિં.

બીજી વાત એ છે કે-અગર સૂરોબ્હોરો મુનિનો ઘણો અવિનય કરશે, તો ત્હેના ઘરેથી કોઇપણ સાધુ-સાધ્વી અન્નપાણી લે નહિં, એવી હું ચિઠ્ઠી લખી મોકલીશ. પછી ત્હમે કહેશો કે અમને જણાવ્યું કેમ નહિ?"

ઉપર પ્રમાણેનું સખ્ત લખાણ આવતાની સાથેજ સૂરા બ્હોરાએ સંઘની સાક્ષીએ મિચ્છાદુક્કડ દીધો, અને પછી ત્હેને સંઘમાં લીધો.

સૂરિજીનું સૂરતમાં ચોમાસું.

આ વખતે સોમવિજય ઉપાધ્યાય મરૂદેશમાં વિચરી રહ્યા હતા. સં. ૧૬૬૦ ની સાલમા નયવિજયઉપાધ્યાયે સૂરતમાં ચોમાસુ કર્યું ત્હેમણે હીરવિજયસૂરિના વચનોથી સાગરમતનીઘણી હાની કરી. આ પછી સં. ૧૬૬૨ ની સાલમાં સૂરિજી (ગચ્છનાયક) સૂરત પધાર્યા, અને ચોમાસુ રહ્યા. સૂરિજીના બિરાજવાથી સંઘે ઘણું ઘણું દ્રવ્ય ખરચ્યુ આ વખતે પણ સાગરમતવાળાઓએ ઘણો ખળભળાટ

થઇ રહી. ત્હેમાં જહે સારા હતા, તેઓજ વેષ રાખી શકયા. આ વખતે સૂરત અને ખંભાતમાં જહે હાકેમો હતા, તે દયાળુ થયા. એટલા માટે બીજાં બીજાં સ્થાનેથી સાધુઓને બોલાવી લીધા. ત્હેમાં નંદરબારથી નયવિજય પંન્યાસ, નેરથી ગુણવિજય પંડિત, અને ચોપડાથી મુનિ વિજયવાચકના શિષ્ય દર્શનવિજય વિગેરે સૂરત આવ્યા. તેથી સૂરતના શ્રાવકો બહુ ખુશી થયા. પરન્તુ સાગરના મતવાળાઓને આ વાત ગમી નહિ. તેઓ નિસ્તેજ થઇ ગયા. ત્હેમણે શ્રાવકોને કહ્યું કે—'ત્હમારે નવા આવેલા સાધુઓને અહિં રાખવા ન જોઇએ.' આ સાંભળી ને વિજયના સાધુઓ આહાર કર્યા વિના વિહાર કરવાની તૈયારી કરવા લાગ્યા. આ વાત નાનજીદોસીએ જાણી. તે એકદમ સાગરપક્ષીય સાધુઓ પાસે આવ્યો, અને કહેવા લાગ્યો કે–'આ બધાઓને અમ્હે બોલાવ્યા છે. માટે રાજ્ય તરફથી શાન્તિ થયા પછીજ તેઓ વિહાર કરશે.'

ભક્તિસાગરે કહ્યું:-' શ્રાવકજી ! ત્હમે એવી હઠ શામાટે કરો છો? અમે અહિં ત્હેમને રહેવા નહિં દઇએ. ત્હમે કેવી રીતે ત્હેમને રાખી શકશો?" પછી ત્હેમણે પોતાના મનમાં મેળવેલા મ્હોટા મ્હોટા શ્રાવકોને મોકલ્યા, પરન્તુ નાનજીએ કોઇનું માન્યું નહિં. નાનજીએ તો એજ કહ્યું કે—'આહાર અને વસ્ત્ર વાણીઆ આપે છે, તો પછી ત્હમારે તાણવાની શી જરૂર છે? માટે અમે તો તેઓને અહિં રાખવાના જ.'

શ્રાવકનાં આ વચનો સાંભળી બધા ચુપ થયા. પરન્તુ સાગરપક્ષવાળાઓને તે વાત રૂચિ નહિં; બલ્કિ સંઘના વિખરાઇ ગયા પછી તેઓ બબડવા લાગ્યા. સાગરના પક્ષવાળાઓ એજ વિચાર કરતા કે ગમે તે પ્રકારે પણ તેઓને હેરાન કરવા અને તેજ ઇરાદાથી તેઓ વાતવાતમાં મર્મની વાતો કરી દેતા. છતાં વિજયપક્ષવાળા ત્હેની ઉપેક્ષા જ કરતા. આટલું થતાં પણ જ્યારે તેઓ પાછળજ પડતા ગયા, ત્યારે ત્હેમણે તે બધી વાત શ્રાવકોને કહી દીધી, અને એ પણ કહ્યું કે—' આ લોકો પોતાના એકાંત મતનું સ્થાપન કરે છે.'

મનમાં ધારી લીધાં. તે પછી બધા અમદાવાદમાં આવ્યા. અને સુરતનો સંઘ પણ આવ્યો.

દર્શનવિજયજીએ ગુરૂને વંદણા કરી. સૌ કોઈ એમ સમજતા હતા કે-ગચ્છનાયક, દર્શનવિજય ઉપર રીસ કરશે, પરન્તુ ગુરૂએ તો અમૃતદૃષ્ટિ જ રાખી. ઉસમાપુરમાં દર્શનવિજયજીએ સૂરિજીને કહ્યું કે–'ભક્તિસાગર વિગેરે હૃદયમાં બહુ દ્રોહ રાખે છે અને આચાર્ય (વિજયદેવસૂરિ), અને પંડિત ધનવિજય ત્હેમનો પક્ષ ખેંચે છે."

આ પછી દર્શનવિજય અને ભક્તિસાગરને ગુરૂએ એકાન્તમાં બોલાવ્યા. બન્નેને આપસમાં બોલા–ચાલી વિગેરે થવાનું કારણ પૂછયું. દર્શનવિજયે કહ્યું કે–'બોલનારને પૂછો.' ભક્તિસાગરને પૂછયું તો ત્હેમણે કહ્યું:—'ત્હેણે ગુરૂને ગાળ દીધી, એજ હૃદયમાં બળે છે.' દર્શનવિજયે કહ્યું:–'કોઈ ત્હમારો સાક્ષી છે?' ત્હેમણે કાહ્નના ન્હોરાનું નામ લીધું. ગુરૂએ ત્હેને બોલાવરાવ્યો. ત્હેને પૂછવામાં આવ્યું, તો ત્હેણે તો એજ કહ્યું કે–'મ્હેં તો કંઈ એવું સાંભળ્યું નથી. ત્હેમણે કોઈની અવગણના કરી નથી.' ભક્તિસાગરનું જાઠ ગુરૂના સમજવામાં આવી ગયું. એવી રીતે ઘણા બોલોમાં સાગરને ગુરૂએ જુઠા જાણ્યા. આ પછી સમય જોઈને દર્શનવિજયજીએ ગુરૂના હાથમાં એક પત્ર મૂકયો (આ પત્ર તેજ કે, જે ભક્તિસાગરે પોતાના અનુયાયી ઉપર લખ્યો હતો, અને તે પકડાઈ ગયો હતો.) ત્હેની અંદર ઘણુંજ અસમંજસ લખ્યું હતું. પત્ર શું લખ્યો હતો, માનો કઈને કંઇ ભરી નાખ્યુ હતુ. તે પત્રની થોડી હકીકત આ છે:—

"સમકિતીએ (દર્શનવિજયે) પોતાના સમકિતની ઘણી ચર્ચા અમારી સાથે કરી, તે પોતાના સમકિતને ઘણા પ્રકારે સ્થાપન કરે છે. શ્રાવકોને રાત દિવસ શીખવે છે. નાન સંજ્ઞાનો (નાનજીનો) ત્હેના ઉપર ઘણો રાગ, તેથી અમ્હારૂં કંઇ ચાલતું નથી. આથી મ્હેં એક એવો ઉપાય રચ્યો કે–જે ત્હેના મજનીયા વશ થાય, તો હું

ઝાડ ઉપર ચઢી જાય, અને બીજા પણ ચઢી જાય, ત્હારે એ બેમાં વિશેષ શું ?'

ત્હારે, જ્હેવી રીતે ઉપરની વાતો સાચી નથી, ત્હેવી રીતે સાગરના બોલવામાં પણ લગારે સત્યતા નથી. આ સાંભળી સાગરપક્ષીઓને ખૂબ રીસ ચઢી. દર્શનવિજયજીએ ગચ્છનાયકને કહ્યું કે:-"અગર આપ કહેતા હો, તો હીરવિજયસૂરિ અને વિજયસેનસૂરિનાં વચનો વિરૂદ્ધ મ્હારાથી જ્હે કાંઇ બોલાયું હોય, ત્હેનો મિચ્છાદુક્કડ આપું."

પરિણામે સાગરપક્ષવાળાઓની ઘણી લાજ ગઇ. તેઓ દીન થઇને એક સ્થાને બેઠા. આવા પ્રસંગમાં ખંભાતનો સંઘ ગચ્છનાયકને વાંદવા માટે આવ્યો.

આ સંઘના મુખ્ય સંઘવી સોમકરણે, શ્રીગચ્છનાયકને પ્રાર્થના કરી કે—' આપના મુખથી અમે શ્રીહીરવિજયસૂરિના બારબોલ સાંભળવા ચાહીએ છીએ. ' ગચ્છનાયકે, બારબોલ સંભળાવ્યા. આ બોલો સાંભળ્યા પછી શ્રાવકે કહ્યું:—' સાગરપક્ષવાળા આ પ્રમાણોનો અર્થ ન કરતાં વિપરીત અર્થ કેમ કરે છે ?'

ગચ્છનાયકે કહ્યું:—' હવે પછી જો વિપરીત અર્થ કરશે, તો સાગરો શિક્ષાને પાત્ર થશે.' આવાજ પ્રસંગમાં વળી ગંધારથી સાગરોની બૂમનો પત્ર આવ્યો. આથી ગચ્છનાયકે સાગરોને કહ્યું કે— ' શા માટે આ પ્રમાણેનુ તોફાન કરો છો ? ત્હમે મર્યાદાથી રહો.'

એમ કહીને સાગરો ઉપરથી ઓછુ મન કરી નાખી, ત્હેમને હાલાર (હલ્લાર) તરફ વિહાર કરાવ્યો. અને પોતે (ગચ્છનાયક) અમદાવાદમાં રહ્યા. અમદાવાદના સંઘે ગચ્છનાયકને પ્રાર્થના કરી કે—' મારવાડમાંથી શ્રીસોમવિજય વાચકને તેડાવો.' ગચ્છનાયકે ઝટ તેઓને અમદાવાદ તેડાવ્યા. આ વખતે ગચ્છનાયક પાસે શ્રીવિજયદેવસૂરિ અને સોમવિજય વાચક વિગેરે હતા, વળી અહમદપુરથી નંદિવિજય વાચક પણ આવ્યા.

નાયક) ને જણાવી અને કહ્યું કે–" એક અપૂર્વ ગ્રંથ હાથમાં આવ્યો છે અને તે ખાસ વાંચવા જેવો છે. "

ગુરૂએ કહ્યું:–'ઠીક.' એટલે તમામ સાધુઓને એકઠા કરવામાં આવ્યા. જ્હેમાં વિજયદેવસૂરિ, સોમવિજયવાચક, નંદિવિજયવાચક, પં૦ લાભવિજય, પં૦ રામવિજય, પં૦ ચારિત્રવિજય અને પં૦ કીર્તિવિજય વિગેરે પણ હતા. ગુરૂના આદેશથી પંડિત લાભવિજયે તે પુસ્તક વાંચવું શરૂ કર્યું. દરેક ધ્યાન દઈને સાંભળવા લાગ્યા. વચમાં શ્રીવિજયસેનસૂરિએ કહ્યું કે–" આમાં તો ઘણુંજ વિપરીત વૃત્તાંત દેખાય છે. આણે તો ઘણા સિદ્ધાન્તો ઉત્થાપ્યા છે. જ્હે પાંચ બોલના મિચ્છાદુક્કડ દીધા હતા, ત્હેને પણ ઉત્થાપતાં લગારે શંકા કરી નથી. અરે ! બાર બોલને ઉત્થાપતાં પણ ગુરૂનો ભય રાખ્યો નથી. વધું શું કહેવું ? વિજયદાનસૂરિને મિથ્યાત્વી ઠરાવ્યા, હીરવિજયસૂરિને અનંતસંસારી કહ્યા, તેમ કેટલાએક પૂર્વાચાર્યોને પણ અજ્ઞાની કહ્યા અને કેટલાએકોને તો બિલકુલ ઉત્થાપ્યા. ખરેખર, આતો હળાહળ વિષપાન છે. માટે જલદી આ પુસ્તકને પાણીમાં બોળી દો, લગારે વિલંબ ન કરો. "

બધા સાધુઓ પણ વિચાર કરવા લાગ્યા કે–"ઓહો, જૂઓને, પાપીએ આપણને કેવા છેતર્યાં છે ? વળી આ પુસ્તકમાં સંવત્ પણ નાખ્યો નથી. ત્હેણે ધાર્યું હશે કે–કાળાન્તરે લોકો આ પુસ્તકને પ્રાચીન સમજશે. ખરેખર સાગરોએ જિન આજ્ઞાનો ભંગ કર્યો છે. માટે આપણે હવેથી પણ તે લોકોનો સંગ કરવો જોઈએ નહિ. "

મુખ્યનાયકે કહ્યું.—" વાચકજી ! મ્હારા મનની એક વાત સાંભળો. હું જાણતો હતો કે–તે ઉત્તમ પુરૂષ છે. તેઓનું કોઈપણ સાધુ જૂઠું બોલી શકેજ નહિ, છતાં સોમવિજય જેવા ગુણવાન ત્હેના અવગુણ કેમ બોલે છે ? આવી જ્હે મ્હારા મનમાં બુદ્ધિ થઈ,

કહ્યું કે–" આને માટે શું કરવું ? કહો તો તેઓથી અલગ થઈ જાઈએ, અને કહો તો આ ગ્રંથને પાણીમાં બોળતા દઉં."

વિજયદેવસૂરિએ હિમ્મત આપીને કહ્યું કે–" તમારે લગારે ચિંતા ન કરવી. હું તમારા પક્ષમાં થઈ જાઉંશ. ગુરૂને (ગચ્છનાયકને) ઘડપણ આવ્યું છે. બહુ તો તેઓ એક બે વરસ જીવશે. પછીથી તમારી પ્રરૂપણાને આપણે ફેલાવીશું."

આ પ્રમાણે વિચાર કરીને બન્ને છૂટા પડ્યા. અને સાગર પક્ષનાં અઢારે ઠાણાં એક વિચારવાળાં થઈ ગયાં.

એક વખત ગચ્છનાયક વ્યાખ્યાન વાંચતા હતા, ત્યાં નેમિસાગર, પેલો ગ્રંથ લઈને ગયા. અને કહેવા લાગ્યા કે–"આ ગ્રંથ અમ્હારા ગુરૂએ કરેલો છે. અગર આપની આજ્ઞા હોય, તો તે વંચાય અને પ્રસિદ્ધ થાય."

ગચ્છનાયકે કહ્યું –" તે ગ્રંથ ખોટો છે. પ્રસિદ્ધ કરવાને લાયક નથી. એની અંદર ગુરૂને ગાળો અને શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ લખાણ છે. તો પછી તે કેવી રીતે વાંચી શકાય ?"

નેમિસાગરે કહ્યું :–" આ ગ્રંથ એકાંત સાચો છે. એને ખોટો કહેનાર કોણ છે ? આ બાબતે કોઈ પણ માણસ કંઈ પણ પૂછે તો હું જવાબ દેવાને તૈયાર છું. મહારાજ ? આપ અગર દેવાવડો આપશો, તો અમ્હો ચૈત્ય ને બારી બારણાં અને સ્થાન) આપશો, ત્યાં રહીશું અને અમારું કામ કરીશું."

એમ કહીને ઉઠી ગયા. વિજયદેવસૂરિએ સાગરનો હાથ પકડી અલગ બેસાડ્યા. બીજા નગર શ્રાવક શ્રાવિકાઓમાં કોલાહલ મચી ગયો. એક ઉઠીને સાગરના જ પક્ષમાં બોલવા લાગ્યો. બીજો ગચ્છનાયક તરફ બોલીને ત્યાંથી ઉઠી ગયા. નેમિસાગર બોલવા લાગ્યા કે–" અને તેમ નહિ કરીને સજ્જનોમાં પણ અમે આ ગ્રંથને

સાથે કરીશું.' આ વચન સાંભળીને વિનયવંત શ્રાવકો બોલ્યાઃ-"ચાર સારા ગીતાર્થોને બેસાડીને આ ગ્રંથ વંચાવી લેવો જોઇએ." ગચ્છનાયકે કહ્યુંઃ-" ઠીક છે, મ્હારી વિદ્યમાનતામાં ચારે પંડિતો શોધી લે. વાચક સોમવિજય અને પં૦ લાભવિજય એ બે, અને બીજા બે સાગર કહે તે. એમ ચારે જણ મળીને શોધે."

સૌએ કહ્યુંઃ—' ઠીક છે, આપનું કહેવું સાચું જ છે.' જ્યારે સાગરને આ વાત જણાવી, ત્હારે ત્હેણે તો ચોખ્ખી ના જ પાડી. ત્હેણે તો કહ્યું કે–' વિજયદેવસૂરિ અને અમ્હારા બતાવેલા ચારે જણ બેસીને તે ગ્રંથ શોધે.'

ગચ્છનાયકે કહ્યુંઃ-' એ પ્રમાણે હોઇજ ન શકે; ત્હેમાં જોર કરવાનું કામ નથી. આપણે તો વીર-પરંપરા અને હીરવચનથીજ પ્રેમ છે.'

બીજી તરફ શ્રાવકો આપસ આપસમાં વાદ-વિવાદ કરવા લાગ્યા. ઝઘડો વધી પડ્યો. કોઇ કહેવા લાગ્યા કે-" ગચ્છનાયક ઠીક કરતા નથી. તેઓ મ્હોટો વિરોધ કરે છે. સાગર કહે છે, તે પ્રમાણે કબુલ રાખીને શા માટે ગ્રંથ શોધાવતા નથી?" વળી કોઈ કહેવા લાગ્યા કે–" પક્ષ સાગરો ખરાબ છે. ત્રણ ત્રણ પેઢીથી તેઓ ઝઘડો કરતા આવ્યા છે. [illegible] વિરુદ્ધ થયા [illegible]. મ્હોઢે [illegible] બોલે છે [illegible] મ્હોટાઓનો વિવેક રાખતા નથી.

એ વખતે [illegible] આનન્દ જોઇને [illegible] ગચ્છનાયકને [illegible] મહારાજ ! હવે [illegible] તેમ એક વાત નિશ્ચય કરો કે [illegible] કરીને [illegible] ઝઘડો [illegible] થઇ જાય."

ગચ્છનાયકે કહ્યુંઃ-" ઠીક છે. તો આપ કહો, તે પ્રમાણે [illegible] જોઇએ."

પંડિતોએ એક પહોર સુધી તેઓને સમજાવ્યા, પરન્તુ લગારે માન્યું નહિં. પંડિતોએ ગુરૂની પાસે આવીને તે હકીકત જણાવી. પછી વગતસીલાવાળા મુનિઓને કહ્યું કે–'તમે ત્હેમને સમજાવો કે, પાછળથી તમે અમ્હારો વાંક કાઢશો. માટે હજુ પણ હસ્તાક્ષર કરવા સારા છે.'

મુનિઓએ શાંતિથી પણ ઘણું સમજાવ્યું, છતાં માન્યું નહિં. છેવટે ગચ્છનાયકે સંઘને કહ્યું કે તમે જઇને સમજાવો.

ગુરૂની આજ્ઞાથી સંઘના આગેવાનો–દોશી પનીયા, સાહ સિંઘજી, કુપા, સાહ સૂરા, પારેખ જેઠા, ભીમજી, શાહ એના, સોની વિદ્યાધર, રામજી, શાહ કુકા, જીવા, શાહ નાના, સોમજી, ભાદુઆ, અને વાગજી શાહ વિગેરે ઘણા માણસો સાગરો પાસે ગયા, તેઓ વિનયપૂર્વક વંદણા કરીને કહેવા લાગ્યા કેઃ—

"વિજયસેનસૂરિ, એ શ્રીહીરવિજયસૂરિની પાટે છે. માટે તેઓનાં વચનો તમારે માનવાં જોઇએ. ત્હેમને શા માટે દૂહવો છો? જુઓ, ઠાણાંગસૂત્રવૃત્તિમાં ત્રણ પ્રકારે અવિનયમિથ્યાત્વ બતાવેલ છે, ૧ દેશત્યાગ અવિનય મિથ્યાત્વ, ૨ નિરાલંબના અવિનય મિથ્યાત્વ અને ૩ પ્રેમ અથવા દ્વેષથી ઉત્પન્ન થનો અવિનયમિથ્યાત્વ. આ ત્રણે પ્રકારનાં મિથ્યાત્વ જો આપ ત્યાગ કરો, તો અમે આપને માનીએ. જુઓ, ગુરૂનું વચન લોપના આપને આ ત્રણે મિથ્યાત્વ લાગે છે. ગુરૂને ગાળ દીધી, એ પહેલું. ગચ્છ–સમુદાયના આલંબનનો ઘાત કર્યો, ને બીજું અને નાના પ્રકારના પ્રેમ અને દ્વેષથી આરાધ્યને વિરાધ્ય અને વિરાધ્યને આરાધ્ય માન્યો, એ ત્રીજું. વળી આપ શાસ્ત્રના ભણેલા છો, છતા આપની મતિ જાગ્રત થતી નથી; એ ખેદનો વિષય છે."

સંઘના ઉપર્યુક્ત વચનો સાંભળ્યા પછી ભક્તિસાગરે કહ્યું:-'મિથ્યાત્વ તો લાગે ખરૂં, અને મનુષ્ય કરૂં, પરન્તુ તે મ્હારા ગુરૂ ક્યાં છો? અમ્હારા ગુરૂ તો ધર્મસાગર છે.'

સંઘે કહ્યું:—'એમ બોલવામાં ત્હમને અજ્ઞાનમિથ્યાત્વ લાગે છે.'

સાગરે કહ્યું:—'દૂકી વાત એટલીજ કે, તે જ્હે કહે, તે અ-મ્હારે માનવું નથી.'

સંઘ નિરાશ થઈ ગુરૂ પાસે આવ્યો. સંઘે એજ કહ્યું:—

"લોહપણું પત્થરપરિં તિમ લોહ વધાર્યો;
કઠિણ પણુઁ તિમ એહનું તુમે હઉવડઈ આર્યો." ૧૦૮

સાગરોની દુરાગ્રહતા–કઠિનતાની હદ આવી ચુકી. સંઘે એ પણ કહ્યું કે, 'જ્હારે તે આપની આજ્ઞા માનતાજ નથી, તો પછી, વધારે કહેવું નકામુંજ છે. હવે તો જ્હે આપના મનમાં આવે, તે કરવું જોઈએ.'

આટલું થવા છતાં પાછા ગચ્છનાયકે મારવાડના સંઘને બોલાવીને કહ્યું કે—'હજ પણ જો તે માને તો, સમજાવો.'

સંઘ, સાગરો પાસે જઈને પાછો સમજાવવા લાગ્યો. ત્હેમણે સમજાવતાં એ પણ કહ્યું —"ત્હમારીજ શાખાની અંદર વિદ્યાસાગર જેવા [illegible] વિદ્યા, વિનય, વિવેક અને વૈરાગ્યના ભાજન. [illegible]

[illegible]

ધણજી, હાંસજી. ત્રણુજી, વીરદાસ, બ્રહ્મચારી જીવા અને મેઘા (એ બે ભાઇ) વીરજી, વીરજી, ભીમા, ઠાકર લાલજી, ઠાકર સિંઘુજી, ઉદયકરણ, કલ્યાણદાસ અને સોની ભોજા વિગેરે સાગરો પાસે ગયા. ત્હેમણે પણ ઘણી ઘણી રીતે સમજાવ્યા, પરન્તુ માન્યું નહિં અને મનમાં આવ્યું તેમ બોલવા લાગ્યા. સંઘ ગુરૂ પાસે પાછો આવ્યો. સંઘે કહ્યું કે-"તે કોઈ રીતે માનતા નથી, માટે સજા શિક્ષા કરો.' ગચ્છનાયકે કહ્યું:-'શિક્ષા કર્યા પછી ત્હમે ત્હેના પક્ષમાં તો નહિં થઇ જાઓ ને?' સંઘે કહ્યું:-" મહારાજ! આ શું કહો છો? આપની આજ્ઞા વિના તે ભટકતા ફરશે, અને એઓને કોઈ સંગ્રહશે પણ નહિં, એટલુંજ નહિ પરન્તુ કોઈ નમસ્કાર પણ નહિં કરે. એ નિશ્ચય જાણજો."

ગચ્છનાયકે વિચાર્યું કે-' હવે ઉપાય શો કરવો? ખેર, હવે એકાન્તમાં કહેવરાવવું જોઇએ.' એ પ્રમાણે વિચાર કરી ઠાકર લાલજી, કે જહે સંઘમાં પ્રધાન હતો, ત્હેને બોલાવ્યો અને કહ્યું કે-"લાલજી! તું મ્હારો ભક્ત છે. ગુરૂનું વચન આરાધવાને શક્તિમાન છે, અને સાધુના સંયમમાર્ગને જાણવાવાળો છે, એટલા માટે તું ત્હેની પાસે જા, અને સમજાવ. ખાનગીમાં ત્હેને કહેવું કે-આવી મતિ કેમ થઇ ગઇ? મ્હેં ત્હને પાળ્યો, ત્હારી લાજ વધારી, અને છેવટે વાચકપદ ગચ્છને નહિ આવી ખુવારી કરી? હજૂ પણ કંઇ બગડી ગયું નથી. વળી [illegible] ત્હને કહેતાં કે પ્રેમ રાખ્યો નહિં, તે ઠીક નહિં, મ્હારાથી બધું સહન થઇ શકે, પરન્તુ વીરવચનનુ ઉત્થાપન સહન થાય નહિં"

પછી ઠાકર લાલજી નેમિનાગર પાસે ગયો. અને વંદણા કરીને પાસે બેઠો. ત્યારે નેમિનાગરે કહ્યું —" કહો, ગુરૂનું પડખું મૂકીને વગર બોલાવે અહિં કેમ આવ્યા?"

લાલજીએ કહ્યું —" કંઇક આપને વિનતિ કરવાની છે. અગર માનો તો સહુ આનંદની વાત છે."

સાગરે કહ્યું:-'મનુ કરવાની વાતને છોડીને બીજી ગમે તે કહો.'

લાલજીએ કહ્યું-"મહારાજ! એ પ્રમાણે ન કરાય, આપના જે મોટાઓ હોય, ત્હેમની વાતો ઉપર ત્હમારે ધ્યાન આપવું જોઇએ. જુઓ, પહેલાં બે પાટે સુધી મિચ્છામિદુક્કડં દીધા, તો ધર્મસાગરજીનું કાર્ય સિદ્ધ થયું."

સાગર બોલી ઉઠ્યા કે-"અમ્હારા ગુરૂ અપંગ હતા, તેથી ત્હેમણે તેમ કર્યું, પરન્તુ અમે તે પ્રમાણે કરવાના નથી."

લાલજીએ કહ્યું:—મહારાજ! જો આવી તાણ રાખવી હતી, તો સંસાર છોડી સંયમ શા માટે લીધું? આપ જાણતા જ હશો કે ગુરૂનો અવિનય કરવાં પ્રત્યનીકપણું થાય છે. અને વીરવચનને ઉત્થાપન કરતાં જમાલી જેવી સ્થિતિ થાય છે. વળી ગુરૂનો પ્રત્યનીક શુભ ઠેકાણું પામી શકતો નથી. અને ત્હેને સડેલી કુતરીની માફક ભટકવું પડે છે, આ ભાવ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના પ્રથમ અધ્યયનમાં પ્રકાશ્યો છે. માટે સિદ્ધાન્ત અને ગુરૂનાં વચનોને આરાધો."

સાગરે [illegible] —"અમે [illegible] સર્વ શાસ્ત્રો વાંચી જાણીએ છીએ પરન્તુ અમ્હારે [illegible] નથી. અમે તો ગ્રંથ વાંચીશું અને વખાણીશું [illegible]

[illegible]

ગચ્છબહારનો ખુલ્લો પત્ર

[illegible]

કરવી.' એમ વિચારી. ગચ્છનાયકે સમસ્ત-સાધુ-સાધ્વી-શ્રાવક અને શ્રાવિકા રૂપ ચતુર્વિધસંઘના નામે એક ખુલ્લો પત્ર લખ્યો. ત્હેની અંદર પ્રારંભમાં હીરવિજયસૂરિને નમસ્કાર કરીને લખ્યું કે—

"લબ્ધિસાગરનો શિષ્ય નેમિસાગર વાચકપદ લઈને અયોગ્ય થયો છે, ત્હેનાથી ગચ્છનો સંબંધ છૂટી ગયો છે. માટે કોઈએ ત્હેની સાથે મળવું નહિં. અને આવીજ રીતે ભક્તિસાગર પણ ત્હેની સાથે મળી ગયેલ હોવાથી ત્હેનાથી પણ ગચ્છનો સંબંધ છૂટ્યો છે. માટે ત્હેની (ભક્તિસાગરની) સાથે પણ કોઈએ મળવું નહિં. આ સમાચાર બીજાને પણ જણાવજ્યો. જ્હેં પાંચ બોલના મિચ્છાદુક્કડ દેવરાવ્યા હતા, ત્હેને પણ ઉત્થાપ્યા છે અને વિપરીત બોલે છે, માટે સં. ૧૬૭૧ ની શુક્લ અષ્ટમીએ આ શિક્ષા કરવામાં આવી છે."

આ પત્ર ગચ્છનાયક તરફથી અમદાવાદમાં, કે જ્યાં સાત નગરના સંઘો એકઠા થયા હતા, તેઓની સમક્ષ વાંચવામાં આવ્યો.

એ પ્રમાણે સાગરોને બહાર કરી દેવામાં આવ્યા. લોકોનું ત્હેમની સાથે મળવું અને આલાપ સંલાપ પણ બંધ થયો. છતાં વિજયદેવસૂરિ, બહાર જઈ જઈને તેઓને મળતા, માન આપતા અને છાની છાની વાતો પણ કરતા.

બીજા આચાર્ય સ્થાપવાનો સૂત્રપાત.

એ પછી વિજયસેનસૂરિ અમદાવાદથી અગાઉડે (અમારે) આવ્યા, અને વિજયદેવસૂરિ સાચનપુર જવા નિમિત્તે શાહપુર આવ્યા. ત્હેઓ સાગરોને પ્રેમથી મળતા અને વાતો પણ કરતા.

આ વાત જ્યારે ગચ્છનાયકના જાણવામાં બરાબર રીતે આવી ગઈ, ત્યારે ત્હેમણે વિચાર્યું કે—'એક વખત ત્હેને જણાવવું જોઈએ.' તેથી વિજયદેવસૂરિને પોતાની પાસે બોલાવ્યા. વિજયદેવસૂરિ, શાહપુરના એક વાર રહીને ગ્રામાંતરમાં જઈને વડાલા નગી કરી'

એમ મનમાં ધારી નદી ઉતરીને ઉસમાપુરમાં આવ્યા અને ગુરૂની પાસે આવ્યા છતાં વંદણા ન જ કરી.

વિજયસેનસૂરિએ સોમવિજય ઉપાધ્યાયને કહ્યું કે–' આ હવે બિલકુલ વાંકો થયો છે અને આનાથી હવે ગચ્છનો ઉદ્ધાર થાય તેમ નથી. માટે જો ત્હમારી સલાહ હોય તો આપણે બીજાને આચાર્ય સ્થાપીએ. અર્થાત્ ત્હમે કહો, ત્હેને આચાર્યપદ આપીએ.'

સોમવિજયવાચકે કહ્યું:–" પૂજ્યજી મહારાજ ! આ કામ ઉતાવળનું નથી. હમણાં તેનો બાલસ્વભાવ છે. ત્હેમાં વળી તે આપનો ચેલો છે. આપના માટે તે નિશ્ચિત છે અને બીજાથી પોતાના થાય છે, તે જાણતો નથી. અત્યારે સ્નેહથી બંધાઈને પોતાને જોવે છે. પરન્તુ જ્હારે તે ચિંતામાં પડશે, ત્હારે તેઓની સાથે બધડી પડશે, એટલુંજ નહિ પરન્તુ સાવધાન થઈ, તેઓને શિખામણ પણ આપશે."

ગચ્છનાયકે કહ્યું:–" ત્હમે જાણવા છતાં કેમ ભૂલો છો ? થાંભલા વિના ટેકા મારવાથી તે કંઈ ઘર ઉભૂં રહી શકે ? માટે આવાઓથી કંઈ ગચ્છનો નિર્વાહ થઈ શકે તેમ નથી. વળી તે મ્હારાથી છૂટી, બીજાઓને મળ્યો. છતાં ત્હેનું મન વળ્યું નહિ. તો પછી હવે ત્હેનો વિશ્વાસ શા માટે કરવો. [illegible] એમ [illegible] કહીને [illegible] ગચ્છનાયકે, બીજો આચાર્ય સ્થાપન કરવા [illegible] ત્હારે સોમવિજય વાચક [illegible] [illegible] વણું જોયે. [illegible] કરવા ગુરૂની [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] મનાવ્યું

હવે [illegible] [illegible]

ત્હાં પછી આશા સફલ કેમ થાય ? હું સ્પષ્ટ કહી દઉં છું કે—જે તેઓનો (સાગરોનો) સંગ કરશે, તે મ્હારો શિષ્ય નથી. મ્હેં સાગરોને ગચ્છ બહાર કરેલા છે, માટે તેઓને કોઇએ સંગ્રહવા નહિં; કેમકે સાગરોએ જ્હેમ મ્હને અશાતા પહોંચાડી છે, ત્હેવી રીતે તેઓ બીજા સંગ્રહનારને પણ પહોંચાડશે. મ્હારી વિદ્યમાનતામાંજ અગર તેઓ આવીને મિચ્છાદુક્કડ ન દે, તો પછીથી તેઓને કોઇ કાળે ભેગા લેવાજ નહિં, એ વાત ત્હમે બધા યાદ રાખજ્યો. હવે જ્હેવી રીતે હું હીરવિજયગુરૂની આરાધના કરૂં છું, ત્હેવી રીતે ત્હમે બધા વાચક સોમવિજયની આરાધના કરજ્યો."

એ પ્રમાણે ઘણી ઘણી ભલામણો કરીને બારેજા થઇ ખંભાતની પાસેના સોજિત્રા ગામમાં આવ્યા. અહિંથી નંદિવિજય વાચક વિગેરે સાધુઓને આગળ–ખંભાત મોકલ્યા અને પોતે એક રાત સોજિત્રામાં રહ્યા.

ગચ્છનાયકનો સ્વર્ગવાસ.

સોજિત્રામાં આહાર કર્યા પછી. ગચ્છનાયક શ્રીવિજયસેનસૂરિજીની શારીરિક સમ્પત્તિમાં વિપત્તિ થઇ. ત્હેમની સાથે ધીરકમલ નામના એક સાગરના અનુયાયી સાધુ અને બીજા કેટલાક સાધુઓ હતા. આહાર કરીને સૂરિજીએ વિહાર કર્યો અને નારગામના બગીચામાં ગયા. ત્હાં એક આંબાના ઝાડ નીચે પાણી વાપરવા બેઠા. અહિં ગુરૂને એકાએક હેડકી થઇ, કે જ્હેમાં બિલકુલ લીધું પાણી નીકળ્યું. આ વખતે પાસે કીર્ત્તિવિજય પંડિત હતા. ત્હેમને ગુરૂ કહેવા લાગ્યા કેઃ—

"આ સંસારને છોડીને જિનેશ્વરો કે ચક્રવર્ત્તિઓ, સંગી કે નિઃસંગી તમામ ગયા છે જાય છે અને જશે. ત્હેને માટે મનમાં લગારે ખેદ ન કરવો. પરમાત્મા વીરદેવ અને હીરવિજયસૂરિ જેવા ગુરૂ પણ ચાલ્યા ગયા તો પછી આપણા માટે તો કહેવુંજ શું ?"

ત્યાં પછી આશા સફલ કેમ થાય ? હું સ્પષ્ટ કહી દઉં છું કે—જે તેઓનો (સાગરોનો) સંગ કરશે, તે મ્હારો શિષ્ય નથી. મ્હેં સાગરોને ગચ્છ બહાર કરેલા છે, માટે તેઓને કોઇએ સંગ્રહવા નહિં; કેમકે સાગરોએ જેમ મ્હને અશાતા પહોંચાડી છે, ત્હેવી રીતે તેઓ બીજા સંગ્રહનારને પણ પહોંચાડશે. મ્હારી વિદ્યમાનતામાંજ અગર તેઓ આવીને મિચ્છાદુક્કડ ન દે, તો પછીથી તેઓને કોઇ કાળે ભેગા લેવાજ નહિં, એ વાત ત્હમે બધા યાદ રાખજો. હવે જેવી રીતે હું હીરવિજયગુરૂની આરાધના કરૂં છું, ત્હેવી રીતે ત્હમે બધા વાચક સોમવિજયની આરાધના કરજો."

એ પ્રમાણે ઘણી ઘણી ભલામણો કરીને બારેજા થઇ ખંભાતની પાસેના સોજિત્રા ગામમાં આવ્યા. અહિંથી નંદિવિજય વાચક વિગેરે સાધુઓને આગ્રા-ખંભાત મોકલ્યા અને પોતે એક રાત સોજિત્રામાં રહ્યા.

ગચ્છનાયકનો સ્વર્ગવાસ.

સોજિત્રામાં આહાર કર્યા પછી, ગચ્છનાયક શ્રીવિજયસેનસૂરિજીની શારીરિક સમ્પત્તિમાં વિપત્તિ થઇ. ત્હેમની સાથે ધીરકમલ નામના એક સાગરસ્થ. [illegible] સાધુ અને બીજા કેટલાક સાધુઓ હતા. [illegible] કરીને સૂરિજીએ વિહાર કર્યો અને નારગામના બગીચામાં [illegible] નીચે [illegible] [illegible] જેન [illegible] ઠીક પાણી નીકળ્યું. [illegible] ત્હેમને [illegible]

[illegible]

નંદિવિજયવાચકે કહ્યું:—"મહારાજ! સોમવિજયવાચક અહિં છે નહિં, તેઓને પૂછ્યા વિના એ પ્રમાણે કેમ થઈ શકે? માટે આપ નિશ્ચિંત રહો અને જો તે (વિજયદેવસૂરિ) નહિં માને, તો અમે બીજો આચાર્ય સ્થાપન કરશું, કે જેથી કરીને તમામ વાત શાન્ત થઈ જશે."

ગુરૂએ કહ્યું:—"મ્હારો આદેશ છે કે-તમે જરૂર બીજો આચાર્ય સ્થાપન કરજો. અને એ પ્રમાણે કરશો, તોજ ગચ્છનું બંધારણ ઠીક રહી શકશે. અન્યથા તે ત્હમારો યોગ્યો વગારે રહી શકશે નહિં."

વાચકે કહ્યું:—"આપ હવે તે દુઃખને દૂર કરો. અને તે સં-ઓપી બધા ઉપચાર થઈ જશે."

ગુરૂએ ચિત્તને સ્થિર કરી નવકારમંત્રનું સ્મરણ શરૂ કર્યું. અને ચાર શરણપૂર્વક અરિહંતપદનો જાપ કરતાં કરતાં એકાએક અમરપુરીને શોભાવી દીધી.

બીજી તરફ પ્રાતઃકાલમાં તો ખંભાતનો સંઘ સામૈયું લઈને [illegible] બહાર આવ્યો હતો. ત્હેણે ગુરૂના કાળ કર્યાના એકાએક સમાચાર સાંભળ્યા. આખા સંઘમાં હાહાકાર થઈ ગયો. દરેક આબાલવૃદ્ધ ગુરૂ વિરહથી અત્યન્ત દુઃખી થયા. નંદિવિજય વાચક વિગેરે સાધુઓએ પણ ગુરૂ ગુણોને યાદ કરી ઘણું દુઃખ ધારણ કર્યું [illegible] ધારણ [illegible] જ્હેમાં ગુરૂને બેસાડી [illegible] કર્યો [illegible] સૂરિજીના [illegible] [illegible] પણ [illegible] [illegible] સોમવિજય [illegible]

વિજયદેવસૂરિની કબૂલાત.

આ પછી સોમવિજયવાચકે ઘણા વિચાર પૂર્વક **વિજયદેવસૂરિ** ઉપર **વીસલનગર** એક પત્ર લખ્યો. હેમાં શ્રીવિજયસેનસૂરિના કાળ કર્યાની હકીકત લખવા ઉપરાન્ત એ પણ લખ્યું કે:-'આપે હવે ગચ્છાઓની સાથે પ્રેમ રાખવો જોઇએ છે. અમે આપની આજ્ઞા પાળવાને તૈયાર છીએ. અમારે બીજાનું કંઇ કામ નથી. વળી આપ ગુરૂનું વચન જો પાળશો, તો આપની ઘણી કીર્તિ વધશે.'

આના જવાબમાં વિજયદેવસૂરિએ લખ્યું-'ગુરૂવચન તે સાચાં જ છે. અને અમે તે સારી રીતે પાળીશું.'

વિજયદેવસૂરિનો આ પત્ર વાંચીને બધો સાધુસમુદાય આનન્દિત થયો. પરંતુ હેમના આંતરિક વિચાર તો જાણે જ કોણ? હેમના મનમાં તો વળી બીજો જ વિચાર હતો.

વિજયદેવસૂરિનો પાટણમાં પ્રવેશ.

ચોમાસુ ઉતરતાં પાટણના સંઘે વિજયદેવસૂરિને પાટણ પધારવા માટે વિનતિ કરી. આ વખતે વિજયદેવસૂરિએ સંઘને કહ્યું કે-'હું કહું તે પ્રમાણે પાટણનો સંઘ કરે, તો હું ત્યાં આવું.' પાટણના અજજી શ્રાવકે કહ્યું: 'આપને એવું શું કાર્ય છે?' સૂરિજીએ કહ્યું:- 'કોઈ પણ પ્રકારનું મનુ કરાવ્યા કે મિચ્છાદુક્કડ દેવરાવ્યા સિવાય, સાગરોને ગચ્છમાં લઇ લેવા. અને તેમ કરવાથી જ મ્હારી લાજ રહી શકે તેમ છે.'

અજજીએ કહ્યું— 'મહારાજ! આખો સંઘ એ પ્રમાણે કેમ કબૂલ કરશે?'

સૂરિજીએ કહ્યું —'એ કે તે કાર્ય છે કઠિણ, પરન્તુ મ્હારે તો તે કર્યે જ છૂટકો છે.'

વંદણા કરી. પરન્તુ વિજયદેવસૂ-
। નહિં, એટલુંજ નહિં પરન્તુ,
તે કાળ કર્યો ? અણસણ કેમ કર્યું ?
હે. નંદિવિજય વાચક ત્હેમનાથી
ા સાધુઓ ઘણા ડરતા હતા. વિજ-
ને સંભળાવતા, તો નંદિવિજય વાચક
તુ પાછા વિજયદેવસૂરિ નંદિવિજયને
ર ત્હેમના મનમાં એ ડર રહેતો કે રખેને
ાય.

મા વાત ઘણી ખટકતી. તેઓના મનમાં
ાને પ્રકાશતાં જ્યારે તે વારે છે, તો પછી
ખતે મેઘવિજય ઉપાધ્યાય, અને ધર્મ-
હતા. પરન્તુ આ બન્નેનું સાથે રહેવું
ન્હોતું. તેથી તેઓને વિહાર કરવાને માટે
શ્રીમેઘવિજયને માળવા તરફ વિહાર કરવાનું
ય વાચકને હાલાર તરફ. જ્યારે તેઓ બન્ને
ે ચાલવા લાગ્યા, ત્યારે શ્રીમેઘવિજય વાચકને
ને માળવામાં જવ્યો, અને ધર્મવિજય વાચકને
ર થઈને હાલાર જવ્યો. કેમકે અમદાવાદ જતાં
એટલા માટે પ્રેમથી હું ત્હમને કહું છું.'
ઘુ કે– અમારે ઘણને વંદનકરવું છે, માટે તે
વિજયદેવસૂરિએ જાણ્યું કે–તેઓ જો અમદાવાદ
શરમથી તે પક્ષમા થઈ જશે. અને

આ પછી પ્રેમવિજયજીએ નેમિસાગરને કેટલીક શિખામણ આપીને ખંભાત મોકલ્યા અને કહ્યું કે–' ત્હાં તુમે પોતાના મતની પ્રરૂપણા કરો અને ગ્રંથોને પણ સાચા કરો.' જ્હારે ભક્તિસાગરને પોતાની સાથે પાટણ લાવ્યા. પાટણમાં ત્હેમને બીજા ઉપાશ્રયમાં ઉતાર્યા. વિજયદેવસૂરિ સિવાયના બીજા મુનિયો અને શ્રાવકો ત્હેમની પાસે જવા–આવવા લાગ્યા અને દરેક ત્હેમની પ્રરૂપણા સાંભળવા લાગ્યા. તેમ ત્હેમનું ગાયુ ગાવા પણ લાગ્યા.

લોકોના મુખથી આ હકીકત સાંભળીને સોમવિજય વાચકે ખંભાતથી નંદિવિજય વાચકને પોતાની પાસે બોલાવ્યા. અને તેઓને પાટણ જઇ વિજયદેવસૂરિની સેવા કરવા જણાવ્યું. સાથ સાથ એ પણ કહ્યું કે—' તુમે ગુરૂનાં વચન પળાવવામાં લગારે કચાશ રાખશો નહિં.' નંદિવિજય વાચકની સાથે કેટલાક ગુરૂભક્ત મુનિયોને પણ મોકલ્યા. જ્હારે નંદિવિજય વાચક હબદપુર પહોંચ્યા, ત્હારે વિજયદેવસૂરિના કેટલાક સાધુઓ અને શ્રાવકો વાંદવા માટે આવ્યા. નંદિવિજયજીએ તેઓને કહ્યું—" વિજયસેનસૂરિએ જેઓને ગચ્છ–બહાર કર્યા છે, તેઓને તુમે સ્થાન કેમ આપ્યું ? "

શ્રાવકોએ કહ્યું:—" ગુરૂના વચનથી. "

નંદિવિજયજીએ કહ્યું:—" ત્હેમણે પણ ગુરૂનું વચન માન્યું નથી. "

શ્રાવકો ઝટ પાટણ પહોંચ્યા અને ભક્તિસાગરને ઉપાશ્રયથી બહાર કાઢ્યા. તેઓએ કોઇના ઘરમાં જઇને ઉતારો કર્યો. ત્હેમનું ઘણું અપમાન થયું. તે પછી તેઓ અમદાવાદ આવ્યા, અને બધી વાત શાન્ત પડી ગઇ.

સાગરમતની ખુલ્લી પ્રરૂપણા.

તે પછી નંદિવિજય વાચક ધૂમધામ પૂર્વક પાટણમાં આવ્યા.

"અગર આપનું દિલ હોય તો હું (આપનો સેવક) આપની સેવામાં આવીને રહું."

આના જવાબમાં વિજયદેવસૂરિએ જણાવ્યું કે—"અહિં તે ત્હમારૂં કંઇ કામ નથી, પરન્તુ ખંભાતના સંઘનો પત્ર આવ્યો છે ત્હેમાં લખ્યું છે કે-ખંભાતમાં મનોહર સ્તૂભ કરવામાં આવેલ છે ત્હેની પ્રતિષ્ઠા કરવાને માટે આપ પધારો, અથવા તો સોમવિજય વાચકને અહિં (ખંભાત) આવવા માટે આજ્ઞા આપો. માટે ત્હમે ખંભાત જાઓ."

વિજયદેવસૂરિ પાટણમાં રહીને સાગરમતના બોલો પ્રરૂપવા લાગ્યા. આથી નંદિવિજય વાચક કોઇ કોઇ વખત ત્હેમને હિતકારી વચનોથી સમઝાવતા કે-'આપે આ શું અવિચાર્યું કામ આદર્યું છે? ગુરૂવચન કેમ આદરતા નથી? ગુરૂ વચનો કોઇથી લોપી શકાય નહિં, છતાં આપ આપના ચિત્તને શા માટે ચલાયમાન કરો છો? અગર આપ ગુરૂ વચનોની પ્રરૂપણા કરશો, તો જ બધા આપના થઇને રહેશે; નહિં તો આપને કોઇએ માનશે નહિં. એ પ્રમાણે ઘણાઓએ સમજાવ્યું, પરન્તુ ત્હેમણે માન્યું નહિં. અને અમદાવાદ, ખંભાત વિગેરે ગામોમાં છાનામાના પત્રો લખી દીધા કે-એક ગુપ્ત લેખ કરવો છે, માટે ત્હમે બધા સંખેશ્વર આવો. વળી સાગરોને તેઓ ઘણી ધીરજ આપતા અને અમુક અમુક ક્ષેત્રોમાં રહેવાનો આદેશ પણ આપતા.

નંદિવિજય વાચક આ બધી હકીકત જાણીને ઘણા દુઃખી થતા. ત્હેમણે કુંણગેરથી દર્શનવિજયજીને તેડાવ્યા અને બધી હકીકત ત્હેમને જણાવી. એટલુંજ નહિં પરન્તુ ત્હેમની પાસે એક પત્ર લખાવીને સોમવિજય વાચકને, વિજયદેવસૂરિની તમામ હકીકત જણાવી. તે પત્ર વાંચ્યા પછી સોમવિજય વાચકે **છત્રીસ બોલ** લખી જણાવ્યા.

(૩૦) હાણાગ્રંથનીવૃત્તિનો 'तच्चमेगय पासरमाति' ઈત્યાદિ પાઠ કોઈ મતાન્તરવાળાએ પરાવર્તન કરેલો છે, એમ કહે છે.

(૩૧) આવસ્યકચૂર્ણિની ગાથામાં આવેલો 'पमरसीगुम' ઈત્યાદિ પાઠ, કોઈ વિપક્ષીવાળાએ બદલી નાખ્યો છે, એમ કહે છે.

(૩૨) કસેલાનું નીતરેલુ પાણી ત્રિવિધ આહારના પચખાણમાં ન કલ્પે, એમ કહે છે તે.

(૩૩) 'उदधाविव सर्वसिंधवः' ઇત્યાદિ વચનને અસંગત કહે છે.

(૩૪) જે અભવ્ય હોય તે અવ્યક્તમિથ્યાત્વી હોય, એમ કહે છે.

(૩૫) કેવલીના શરીરથી જીવઘાત થવા છતાં આરંભીકી ક્રિયા લાગતી નથી, ત્યારે તે કહે છે કે જીવઘાતજ થતી નથી.

(૩૬) વ્યવહારરાશીમાં આવેલો જીવ ઉત્કૃષ્ટથી અસંખ્ય પુદ્ગલપરાવર્ત રહીને અવશ્ય મોક્ષ જાય છે, એમ કહે છે.

[illegible] પ્રમાણેન [illegible] ની [illegible]પણાના બોલો લખવા સાથે સોમા[illegible] [illegible] આ બોલોમાં મ્હોટો [illegible] કરેલ કાર્ય કરવું. [illegible] તેઓને [illegible] બહાર કરવા [illegible] પાસે આવ્યો [illegible] પાપિયો [illegible] તેઓ [illegible] કહી શકતા [illegible] તેમ કરવાને [illegible] આપવુ. [illegible] આ હકીકત [illegible] વિજયદેવ

(૩૦) ઠાણાંગનીવૃત્તિનો 'तत्त्वेनैव पक्षिरमाणि' ઇત્યાદિ પાઠ કોઈ મતાન્તરવાળાએ પરાવર્તન કરેલો છે, એમ કહે છે.

(૩૧) આવશ્યકચૂર્ણિની ગાથામાં આવેલો 'पन्नरसीसुम' ઇત્યાદિ પાઠ, કોઈ વિપક્ષીવાળાએ બદલી નાખ્યો છે, એમ કહે છે.

(૩૨) કસેલાનું નીતરેલું પાણી ત્રિવિધ આહારના પચ્ચખાણમાં ન કલ્પે, એમ કહે છે તે.

(૩૩) 'उदयाविव सर्वसिंधवः' ઇત્યાદિ વચનને અસંગત કહે છે.

(૩૪) જે અભવ્ય હોય તે અવ્યક્તમિથ્યાત્વી હોય, એમ કહે છે.

(૩૫) કેવલીના શરીરથી જીવઘાત થવા છતાં આરંભીકી ક્રિયા લાગતી નથી, જ્યારે તે કહે છે કે જીવઘાતજ થતી નથી.

(૩૬) વ્યવહારરાશીમાં આવેલો જીવ ઉત્કૃષ્ટથી અસંખ્ય પુદ્ગલ-પરાવર્ત રહીને અવશ્ય મોક્ષ જાય છે, એમ કહે છે.

ઉપર પ્રમાણેના સાગર[illegible]ની પ્રરૂપણાના બોલો લખવા સાથે સોમવિજયજીએ એ પણ જણાવ્યું કે—'સાગરના આ બોલોમાં મ્હોટો વિરોધ છે, માટે તે બોલો બરાબર ધ્યાનમાં લઈ દરેક કાર્ય કરવું. જો તેઓ ગુરૂઆજ્ઞા અંગીકાર ન કરે, તો તેઓને ગચ્છ બહાર કરવા દેવા.' આ બોલ સંબંધેનો પત્ર પાટણમાં વિજયદેવસૂરિ પાસે આવ્યો અને તેમણે વાંચ્યો. ત્યારે મનમાં કહેવા લાગ્યા કે—'આ પાપિયો મ્હારી પૂઠ જ [illegible] છે અને [illegible] તો મહારાજ રહ્યા.' તેઓ મનમાં વહેમ [illegible] કરવા લાગ્યા, પરન્તુ પ્રકટપણે કંઈ કહી શકતા નહિ [illegible] ગુરુના [illegible] તેઓ તેમ કરવાને [illegible] આપવું, [illegible] ત્યારે આ હકીકત [illegible] વિજયદેવ

(૩૦) ઠાણાંગચૂર્ણીવૃત્તિનો 'तच्चमेयाय पक्रिमारि' ઈત્યાદિ પાઠ કોઈ મતાન્તરવાળાએ પરાવર્તન કરેલો છે, એમ કહે છે.

(૩૧) આવશ્યકચૂર્ણિની ગાથામાં આવેલો ' पक्खसीसुम ' ઈત્યાદિ પાઠ, કોઈ વિપક્ષીવાળાએ બદલી નાખ્યો છે, એમ કહે છે

(૩૨) કસેલાનું નીતરેલું પાણી ત્રિવિધ આહારના પચ્ચખ્ખાણમાં ન કલ્પે, એમ કહે છે તે.

(૩૩) ' उदधाविव सर्वसिंधवः ' ઇત્યાદિ વચનને અસંગત કહે છે.

(૩૪) જે અભવ્ય હોય તે અવ્યક્તમિથ્યાત્વી હોય, એમ કહે છે.

(૩૫) કેવલીના શરીરથી જીવઘાત થવા છતાં આરંભીકી ક્રિયા લાગતી નથી, ત્યારે તે કહે છે કે જીવઘાતજ થતી નથી.

(૩૬) વ્યવહારરાશીમાં આવેલો જીવ ઉત્કૃષ્ટથી અસંખ્ય પુદ્ગલપરાવર્ત રહીને અવશ્ય મોક્ષ જાય છે, એમ કહે છે.

ઉપર પ્રમાણેના સાગર[illegible]ની મરૂપણાના બોલો લખવા સાથે સોમવિજયજીએ એ પણ જણાવ્યું કે—'સાગરના આ બોલોમાં મ્હોટો વિરોધ છે. માટે તે બોલ બરાબર [illegible]નમા લઈ દરેક કાર્ય કરવું. જો તેઓ ગુરૂઆજ્ઞા અંગીકાર ન કરે, તો તેઓને ગચ્છ બહાર કરવા.' [illegible] આ. એ.જ સ.દેનો પત્ર પાટણમાં વિજયદેવસૂરિ પાસે આવ્યો અને તેમણે વાંચ્યો [illegible]હારે મનમાં કહેવા લાગ્યા કે— 'આ પાપિયો મ્હારો [illegible] અને [illegible] તો મહારાજ રહ્યા.' તેઓ નમ [illegible] [illegible] [illegible] પરન્તુ [illegible]ટપણે કંઈ કહી શકતા નહિ [illegible] ગુર[illegible] [illegible] તેઓ. તેમ કરવાને પધ [illegible] [illegible] [illegible] વવા આપવુ, [illegible] [illegible] આ હકીકત ત્યારે [illegible] [illegible] વિજયદેવ

(૩૦) ઠાણાંગની વૃત્તિનો 'तत्त्वमेगय पक्खिरमाहि' ઈત્યાદિ પાઠ કોઈ મતાન્તરવાળાએ પરાવર્તન કરેલો છે, એમ કહે છે.

(૩૧) આવશ્યકચૂર્ણિની ગાથામાં આવેલો 'पञ्चरसीसुम' ઈત્યાદિ પાઠ, કોઈ વિપક્ષીવાળાએ બદલી નાખ્યો છે, એમ કહે છે.

(૩૨) કસેલાનું નીતરેલું પાણી ત્રિવિધ આહારના પચ્ચખાણમાં ન કલ્પે, એમ કહે છે તે.

(૩૩) 'उदयाविव मर्ममिषवः' ઈત્યાદિ વચનને અસંગત કહે છે.

(૩૪) જે અભવ્ય હોય તે અવ્યક્તમિથ્યાત્વી હોય, એમ કહે છે.

(૩૫) કેવલીના શરીરથી જીવઘાત થવા છતાં આરંભીકી ક્રિયા લાગતી નથી, ક્યારે ને કહે છે કે જીવઘાતજ થતી નથી.

(૩૬) વ્યવહારરાશીમાં આવેલો જીવ ઉત્કૃષ્ટથી અસંખ્ય પુદ્ગલ-પરાવર્ત રહીને અવશ્ય મોક્ષ જાય છે, એમ કહે છે.

ઉપર પ્રમાણેના સાગરગણની પ્રરૂપણાના બોલો લખવા સાથે સોમવિજયગણિએ એ પણ જણાવ્યું કે—'સાગરના આ બોલોમાં મ્હોટો વિરોધ છે. માટે તે બોલ [illegible] ધ્યાનમાં લઈ દરેક કાર્ય કરવું. જો તેઓ ગુરુઆજ્ઞા અંગીકાર ન કરે, તો તેઓને ગચ્છ બહાર કરવા દેવા.' આ લેખ [illegible] દેનો પત્ર પાટણમાં વિજયદેવસૂરિ પાસે આવ્યો અને તેમણે વાંચ્યો ત્યારે મનમાં કહેવા લાગ્યા કે—'આ પાપિયો મ્હારી [illegible] અને [illegible] તો બહારજ રહ્યા.' તેઓ મનમાં [illegible] કહેવા [illegible] પરન્તુ સ્પષ્ટપણે કંઇ કહી શકતા નહિ [illegible] તેઓ તેમ કરવાને [illegible] આપવું, [illegible] ત્યારે આ હકીકત [illegible] વિજયદેવ

(૧૬) દિગમ્બરાદિક પરપક્ષવાળાઓને જૈન કહેવાનો નિષેધ કરે છે.

(૧૭) નમિ વિનમિને ધરણેન્દ્રે અડતાલીસજ વિદ્યાઓ આપ્યાનું કહે છે.

(૧૮) તીર્થંકરમાં દેવપણુંજ છે, ગુરૂપણું નથી એમ કહે છે.

(૧૯) પૃથ્વી સાત અથવા આઠ માનેલી હોવા છતાં તે સીત્તેર માને છે.

(૨૦) પ્રશંસા અને અનુમોદનને તે જુદાં માને છે

(૨૧) તપગચ્છ સિવાય બીજે કયાંય સાધુજ નથી એમ કહે છે તે.

(૨૨) ભગવતી શતક ૮ માં આવેલી ચતુર્ભંગીની વૃત્તિના અર્થનું અને પાઠનું પરાવર્તન કરે છે.

(૨૩) લૌકિકમિથ્યાદષ્ટિઓથી લોકોત્તરમિથ્યાદષ્ટિ નિહ્નવાદિકને કર્મથી ભારે કહે છે.

(૨૪) પરપક્ષીઓ જ્હેમ જ્હેમ નવકારનું સ્મરણ કરે, તેમતેમ તેઓ ઉત્સૂત્રભાષીની માફક અનંત ભવ કરે છે એમ કહે છે.

(૨૫) પરપક્ષીએ કરેલ ધર્મને લેખામાં ગણતા નથી, અર્થાત્ નિષ્ફળ કહે છે.

(૨૬) શ્રીહીરવિજયસૂરિના બાર બોલમા આવેલા ' માર્ગનુસારી ' શબ્દનો વિપરીત અર્થ કરે છે.

(૨૭) સોમતિલકસૂરિએ ખરતરગચ્છીય જિનપ્રભસૂરિનાં બનાવેલાં સાતસો સ્તવનોને વખાણ્યાં, તેથી સોમતિલકસૂરિને તે અજ્ઞાની કહે છે.

(૨૮) પાપકર્મની આલોચના તેજ ભવમાં થાય, તો તે છૂટી શકે છે. બીજા ભવમા આલોઇ શકાતાં નથી એમ કહે છે.

(૨૯) 'ઉત્સૂત્રકંદ કુદ્દાલ' ગ્રંથની જે હેલણા કરે છે, તે સમકિત રહિત છે, એમ કહે છે.

(૩૦) ઠાણાંગની વૃત્તિનો 'तन्त्रमेणय पक्खिरमाणि' ઈત્યાદિ પાઠ કોઈ મતાન્તરવાળાએ પરાવર્તન કરેલો છે, એમ કહે છે.

(૩૧) આવશ્યકચૂર્ણિની ગાથામાં આવેલો 'पञरसीसुम' ઈત્યાદિ પાઠ, કોઈ વિપક્ષીવાળાએ બદલી નાખ્યો છે, એમ કહે છે.

(૩૨) કસેલાનું નીતરેલું પાણી ત્રિવિધ આહારના પચ્ચખ્ખાણમાં ન કલ્પે, એમ કહે છે તે.

(૩૩) 'उदधाविव सर्वसिंधवः' ઈત્યાદિ વચનને અસંગત કહે છે.

(૩૪) જે અભવ્ય હોય તે અવ્યક્તમિથ્યાત્વી હોય, એમ કહે છે.

(૩૫) કેવળીના શરીરથી જીવઘાત થવા છતાં આરંભીકી ક્રિયા લાગતી નથી, જ્યારે તે કહે છે કે જીવઘાતજ થતી નથી.

(૩૬) વ્યવહારરાશીમાં આવેલો જીવ ઉત્કૃષ્ટથી અસંખ્ય પુદ્ગલપરાવર્ત રહીને અવશ્ય મોક્ષ જાય છે, એમ કહે છે.

૩૫- પ્રમાણ[illegible] સા[illegible]ની [illegible]પણાના બોલો લખવા સાથે [illegible] આ બોલોમાં મ્હોટો [illegible] તેઓ [illegible] લઈ દરેક કાર્ય કરવું. [illegible] તેઓને ગચ્છ બહાર કરવા [illegible] પાસે આવ્યો [illegible] આ પાપિયો [illegible] રહ્યા ' તેઓ [illegible] કહી શકતા [illegible] તેમ કરવાને [illegible] આપવું, [illegible] આ હકીકત [illegible] વિજયદેવ

કર્યું શું ! આવી રીતે તે વળી મેળ થતો હશે. ત્હેમણે બહુ અવિચાર્યું કામ કર્યું.' પછી અમદાવાદના સંઘે વિજયદેવસૂરિ ઉપર એક પત્ર લખ્યો, ત્હેમાં લખ્યું.—

"ત્હમે સાગરો પાસે મિચ્છાદુક્કડ દેવરાવ્યા સિવાય, ત્હેમને લીધા, તે ઠીક કર્યું નથી. આપણે જ્હે ઠરાવ કર્યો હતો તે ત્હમે પાળ્યો નહિ. હવે અમે તો ગુરૂવચન પ્રમાણેજ ચાલવાના. અમારો દોષ કાઢશો નહિ. હજૂ પણ જો ગુરૂ વચનને અનુસરીને દરેક કાર્ય કરશો તોજ ત્હમારી સાથે ગુરૂ વ્યવહાર રાખીશું, નહિ તો અમે માનીશું નહિં, તે વાત નિશ્ચયપૂર્વક સમજવી."

આવીજ મતલબનો એક પત્ર સોમવિજય ઉપાધ્યાય, મેઘવિજય વાચક, નંદિવિજય વાચક, અને ધર્મવિજય એમણે પણ મળીને લખ્યો. આ પત્રો વિજયદેવસૂરિને પહોંચ્યા પછી ત્હેનો જવાબ આ પ્રમાણે વાળ્યો.—

"મારે જે કરવું હતુ, અને મ્હારા મનમા આવ્યું તે કરીદીધું છે. ત્હેમાં ત્હમને કંઈ પૂછવાની જરૂર ન્હોતી કારણ કે એ મારી સત્તાની વાત છે."

વિજયદેવસૂરિ માટે ઠરાવ

અમદાવાદમાં [illegible] વખતમાં [illegible] [illegible] દરેકને [illegible] પાધ્યાયોએ એક પત્ર [illegible] ગામોના સંઘોને [illegible] મેઘવિજય, સોમવિજય, સાનુ [illegible] તથા બીજા પણ [illegible] અને ધર્મવિજય [illegible] આ પત્રમા

સાગરો ઉપર વધારે સખ્તાઇ.

જ્હારે સોમવિજય વાચકે આ હકીકત જાણી ત્હારે ત્હેમણે સાગરોની કારવાઇ પહેલાંજ બંદોબસ્ત કરવાનો વિચાર કર્યો. તેઓ અબદુલ્લાખાનને મળ્યા અને મનોહર વચનોથી ખૂબ ખુશી કર્યો. અબદુલ્લાખાને કહ્યું:—'મ્હારા લાયક કાર્ય હોય તે બતાવો, હું આપના દુશ્મનોને સખ્ત શિક્ષા કરીશ.' વાચકજીએ કહ્યું:—'અમારો કોઇ દુશ્મન નથી. પરન્તુ અમારો એક ગુરૂભાઇ હતો. તે ગુરૂઆજ્ઞાથી વિરૂદ્ધ થયો અને ત્હેણે એક ગ્રંથ બનાવ્યો: જ્હેમાં ગુરૂને ગાળો લખી છે. આ ગ્રંથને ત્હેના પક્ષના કેટલાક લોકો વાંચે છે, તેથી અમારૂં દિલ બહુ દુઃખી થાય છે, માટે આપ જો કંઇ પ્રયત્ન કરીને તેઓને અટકાવો તો સારૂં.'

અબદુલ્લાખાને કહ્યું. 'હમણાંજ હું તેઓને બોલાવવા માટે પત્ર લખી આપી માણસ મોકલું છું.' એમ કહી એક એહદીને હાજર રાવાનું ફરમાન લખી આપ્યું. અને કહ્યું કે—'બન્નેને બાંધીને અહિં લાવો' (જે કોણ તે નામો જણાવ્યા નથી) ફરમાન લઇને સીપાઇ [illegible] આવ્યાનું જ્હેવું વિજયદેવસૂરીએ જાણ્યું ત્હેવાજ તે ચાર મ્હોટા [illegible]ણસોને મળ્યા: ભણસાલી દેવજી, નગરશેઠ દોસી વેણીદાસ, [illegible] મનીઆ અને શાહ નાના વધઆ—એ ચારને અમદાવાદ [illegible] વાચક પાસે મો[illegible] ત્હેમણે વાચકને કહ્યું કે—'આપ અમારૂં વચન માનો અને [illegible] ત્હેમને બચાવો.' વાચકે કહ્યું—'જો તેઓ ગુરુ વચનને માને [illegible] મેં [illegible] ત્હેને પૂછાવો કે [illegible] અમદાવાદ આવવું [illegible] નદિવિજયને [illegible] મિચ્છામિ [illegible] સુધી [illegible] વચન

એક પત્ર લખ્યો. ત્હેમાં લખ્યું કે–' આપ અહિં પધારો, અથવા તો સોમવિજયવાચક પાટણ પધારે ' વિજયદેવસૂરિએ વળતો જવાબ આપ્યો કે—' મ્હને આવવામાં શુકન સારા થતા નથી, તેમ વાચકે અહિં આવવાનું પણ કાંઇ કામ નથી. માટે જ્હેમ મનમાં આવે, તેમ કરશો. ' અમદાવાદના સંઘે એક પત્ર ખંભાતના સંઘ ઉપર લખ્યો, ત્હેમાં લખ્યું કે—' જો ગુરૂઆજ્ઞા ઉત્થાપિને સાગરોને ઠેલો તો અપકીર્તિ થશે. માટે હવે તો અમદાવાદ આવી, વાચકને સમજાવી, સાગરો પાસે મિચ્છામિદુક્કડ દેવરાવી કપટ રહિતપણે કલેશ ટાળશો, તો તો સારૂં થશે, નહિં તો પછી ત્હમે ત્હમારૂં જાણો. ઠીક નહિં થાય. '

આમણે વળતો ઉત્તર આપતાં લખ્યું—' જે કરવું હતું, તે કરી દીધું છે. હવે ત્હમારે જે કરવું હોય તે કરો. ' મેઘવિજય ઉપાધ્યાયે પણ એક પત્ર લખ્યો કે—' ત્હમે આવીને ગુરૂઆજ્ઞા મનાવો, જેથી પાપ દૂર થાય. ' ત્હેમને પણ ઉપરનોજ જવાબ આપ્યો. ઘણું ઘણું સમજાવવા છતાં વિજયદેવસૂરિ એકના બે ન થયા. આવા પ્રસંગમાં વળી એક બીજી હકીકત આ પ્રમાણે બની—

દુષ્ટ પ્રયત્નોમાં નિષ્ફળતા

[illegible]

નહિ અને પોતાનાં મતો છોડ્યા નહીં. છેવટે રાજાએ પોતાની પાસે બોલાવી શાબાશી આપી. એ પ્રમાણે સિદ્ધિચંદ્રજીને પોતાના પક્ષમાં લેવા માટે વિજયદેવસૂરિ અને બીજા સાગરપક્ષવાળાઓએ કરેલા પ્રયત્નો નિષ્ફળ ગયા. સિદ્ધિચંદ્રજીએ તો વિજયસેનસૂરિની પરંપરાને બરાબર પાળી.

બીજા આચાર્ય માટે વિનંતિ.

આ પછી નંદિવિજયજી વાચક, સિદ્ધિચંદ્ર કવિ અને બીજા પણ ગીતાર્થો મળીને સોમવિજયવાચકને પ્રાર્થના કરવા લાગ્યા કે—' હવે આપે હીરપરંપરા રાખવા માટે બરાબર પ્રયત્ન કરવાની જરૂર છે. હવે જો નવા આચાર્ય સ્થાપન કરવામાં આવે, તોજ ગુરૂની લાજ રહી શકે તેમ છે. ' સોમવિજયજીએ ગંભીરતા પૂર્વક ઉત્તર આપ્યો કે—' આપણે ઉતાવળ કરવાની કંઈ જરૂર નથી. ધીરે ધીરે બધું ઠીક થશે ' આમ સાધુઓને સમજાવી આવકો પાસે પાછો વિજયદેવસૂરિને આવવા માટે પત્ર લખાવ્યો. એમ એકજ વાર નહિ, પરન્તુ કેટલીએ વાર પત્રો લખ્યા, પરન્તુ ત્હેમની તરફનો એક જ જવાબ આવતો રહ્યો કે ' જે કરવું હતું તે કર્યું છે હવે [illegible] પાછું [illegible] તેમ કરો. ' [illegible] અમદા[illegible] [illegible] સોમ[illegible] [illegible] સોમકરણ, [illegible] [illegible] આપ [illegible] તેમ [illegible] સોમ [illegible]

સોમ[illegible] [illegible] સોમ[illegible]

આવે તો પછી તેઓ કહે તે પ્રમાણે હું કરૂં.' સિદ્ધિચંદ્રજી ખાનની સાથે તૈયાર થયા. તેઓ જ્યારે સિદ્ધપુરમાં આવ્યા ત્ય્હારેપાટણથી વિજયદેવસૂરિએ અમજી મ્હેતા વિગેરે શ્રાવકોને દશ વહેલો જોડીને સ્હામે મોકલ્યા, તેમ ધનવિજય પણ સાથે આવ્યા. તેઓ સિદ્ધિચંદ્રજીને મળ્યા અને બધી હકીકત જણાવી ત્હેમણે કહ્યું કે — ' ત્હમે પાટણ પધારો અને આપને વિજયદેવસૂરિ વાચક પદ આપવાને માટે ચાહે છે.' સિદ્ધિચંદ્રજીએ કહ્યું કે–'શ્રાવકજી ! સાંભળો, મ્હારા ગુરૂ ભાનુચંદ્રજી છે, ત્હેમની જેવી આજ્ઞા હોય તેમજ હું કરી શકું. વિજયદેવસૂરિના આપેલા ઉપાધ્યાય પદને હું શું કરૂં ? હું તો મ્હારા ગુરૂનીજ ચાહના કરૂં છું. તે વિજયદેવસૂરિ મ્હને શું પદ આપવાના હતા ? ' સિદ્ધિચંદ્રજીએ બહુ કડક જવાબ આપ્યો, છતાં તેઓ પાછા ન ગયા અને સાથે સાથે મેસાણા સુધી આવ્યા. સાથે રહીને તેઓ વારંવાર સમજાવતા રહ્યા, પરન્તુ સિદ્ધિચંદ્રજીએ આગળ ચાલીને ત્હાં સુધી કહ્યું કે—' આ સિદ્ધિચંદ્રને વારંવાર શું સમજાવો છો ? ત્હમે મને ઓળખતા નથી. ત્હમારા ગુરૂ શું મ્હને ઠરાવે છે ? '

જ્યારે સિદ્ધિચંદ્રજીએ ઘણોજ સખ્ત જવાબ વાળ્યો, ત્યારે તેઓ પાછા વળી પાટણ આવ્યા. અનુક્રમે સિદ્ધિચંદ્રજી અમદાવાદ આવ્યા. ત્હાં ત્હેમણે સોમવિજયજીને વંદણા કરી અને સોમવિજયજીએ ત્હેમને ઘણી શાબાશી આપી

એક વખત દુશ્મનોએ પ્રેરેલો રાજા સિદ્ધિચંદ્રજીને કહેવા લાગ્યો—' ત્હમારી આ તરૂણાવસ્થામાં ત્હમને સાધુપણું યોગ્ય નથી. ત્હમે ગૃહસ્થ થઇ જાઓ ત્હમને હું હાથી ઘોડા અને દેશ આપું.' રાજાનું આ વચન સાંભળી સિદ્ધિચંદ્રે કહ્યું–' પહેલાં જે સ્વીકાર કરેલ છે તે છોડી શકાતું નથી, અમને તો આમાંજ આનંદ છે.' રાજા ગુસ્સે થયો અને કહેવા લાગ્યો — ' જે ત્હમે નહિ માનો તો હાથી નીચે ચગદાવી નાખીશ ' આથી પણ સિદ્ધિચંદ્ર એક લગાર માત્ર પણ ડર્યાં

આરહ્યું ન્યુ લખતાં છતાં પણ ઉત્તર તો તેજ આવ્યો કે—
'કરવું હતું તે કરી દીધું છે. હવે તમારે ફાવે તે કરો?'
જ્હારે આ રીતે પણ ત્હેમણે ન માન્યું. ત્હારે સંઘની આણા
નહિં માન્યાની હકીકત સંઘે ખાનને જણાવી. ખાને પોતાના તરફથી
એક પત્ર લખ્યો. ત્હેમાં લખ્યું કે—'ત્હમે અહિં આવો, હું મેળ
કરાવી દઈશ.' આના જવાબમાં ત્હેમણે જણાવ્યું કે—'ત્હાં
આવવામાં શુકન સારા થતા નથી' આવો ઉત્તર વાંચી ખાને સંઘને
અને સોમવિજયજી વિગેરેને એકઠા કરી કહ્યું કેઃ-'હવે ત્હમે શા માટે
વિલંબ કરો છો? તે ત્હમારો થવાનો નથી, માટે બીજા આચાર્યને
સ્થાપન કરો' વાચકે કહ્યું, 'જો કોઇ રીતે તે માને તો ઠીક છે, નહિં
તો પછી તે તો છેજ.'

બે મુનિઓ પાટણમાં.

સોમવિજય વાચકે વિજયદેવસૂરિને મનાવવા માટે બે સાધુ-
ઓને પાટણ મોકલ્યા. તેઓ પાટણ જઈને વિજયદેવસૂરિને વિનય-
પૂર્વક કહેવા લાગ્યા કે—" અમને સોમવિજય વાચકે મોકલ્યા
છે અને ત્હેમણે કહેવડાવ્યું છે કે-આપ અમદાવાદ પધારો અને પૂજ્ય
ગુરૂના વચનો [illegible]
[illegible] ન આવવા
[illegible] નહિ
[illegible]

આપવામાં આવ્યું. આ પ્રમાણે પોતાના ગુરૂનું વચન રાખવાને-ગુરૂની લાજ રાખવાને પોતાના જીવને હોમ્યો, ત્હારે આપના રાજ્યમાં ગુરૂનાં વચનો લોપાય, એ શું ઉચિત થાય છે કે ?" એ પ્રમાણે ઘણું ઘણું કહ્યું, ત્હારે વિજયદેવસૂરિએ કહ્યું—"મ્હારૂં મન સાગરો સાથે લાગ્યું છે, તે કેમે કરી છૂટવાનું નથી." આગળ ચાલતાં વિજયદેવસૂરિએ તે બે મુનિયોને કહ્યું—'જો ત્હમારે અહિં રહેવું હોય, તો નેમિસાગરને વાંદી ર્યો, નહિં તો અહિંથી જલદી રવાના થઈ જાઓ.' આ સાંભળી તે મુનિયો વિદાય થયા. આવ્યા અમદાવાદ. અહિં આવીને ત્હેમણે તમામ હકીકત જણાવી. સંઘે ત્હેમના મોઢેથી બધી હકીકત સાભળી લીધા પછી, બધા એ નિશ્ચય ઉપર આવ્યા કે—'હવે બીજા આચાર્ય સ્થાપન કરવા.'

નવા આચાર્યની સ્થાપના.

સમસ્ત સંઘે મળી વિચાર કર્યો કે—"વર્તમાનમાં જે આચાર્ય છે, તે ગુરૂવચનના આરાધક નથી. તે પરંપરાને લોપીને સાગરપક્ષીય થયેલ છે. હવે તેનાથી ગચ્છની મર્યાદા રહી શકે તેમ નથી. માટે એક એવા આચાર્ય સ્થાપન કરવા જોઇએ કે—જેઓ ગુરૂવચનનો સારી રીતે વિસ્તાર કરે. પહેલાં પણ એવી હકીકત બની હતી કે—ચુમ્માલીસમી પાટે જગચ્ચંદ્રસૂરિ થયા કે જેઓને તપાબિરૂદ પ્રાપ્ત થયું હતું. પીસ્તાલીસમી પાટે દેવેન્દ્રસૂરિ થયા. ત્હાંથી વૃદ્ધ અને લઘુ એવી બે શાખાઓ થઈ. આ દેવેન્દ્રસૂરિએ વિદ્યાનંદસૂરિને ગચ્છપતિ સ્થાપ્યા. અને દેવેન્દ્રસૂરિ માળવા દેશમાં વિચરવા લાગ્યા. આ વખતે આચાર્ય વીજાપુરમાં હતા. દૈવયોગે તે બન્નેનું તેરદિવસના આંતરે પરલોકગમન થયું. આ વખતે વિદ્યાનંદસૂરિના ભાઈ ધર્મકીર્તિ ગચ્છની સંભાળ રાખતા. આ પ્રમાણે છ મહીના સુધી આચાર્ય વિના ગચ્છ ચાલ્યો. તે પછી બધાઓએ મળીને નિજગોત્રીય વડીશાખાના આચાર્યને વિનવ્યું, અને ધર્મકીર્તિ ઉપાધ્યાયની તે પદ ઉપર સ્થાપના કરી.

ગચ્છ પરંપરા રાખવાને આ પ્રમાણે કરવામાં કંઈ દોષ નથી, એમ વિચારી સર્વે દેશોની અનુમતિ લેવાનો ઠરાવ કર્યો. સૂરત, ખંભાત, બુરાનપુર, અને શીરોહી વિગેરે તમામ સ્થળેથી અનુમતિના પત્રો મંગાવી લીધા. પછી રાજનગરનો સંઘ, નંદિવિજય ઉપાધ્યાય, સિદ્ધિચંદ્ર પંડિત વિગેરે બધાઓએ મળી સોમવિજય વાચકને પ્રાર્થના કરી કે— 'હીરપરંપરા રાખવાને માટે આપણે આચાર્ય સ્થાપવા જોઈએ.' સોમવિજયજી વાચકે વિચાર્યું કે— 'દેવ 'સૂર' ના' હાની ન કરવી જોઈએ. સંઘને તીર્થંકર પણ પ્રણામ કરે છે તેનું વચન રાખવું.' એમ વિચારી સ્વીકાર્યું. પણ સંમતિ આપી એટલે સોમવિજય ઉપાધ્યાય, નંદિવિજય ઉપાધ્યાય, ખંભાતમાં રહેલ ધર્મવિજય ઉપાધ્યાય, નંદિવિજયજી વાચક, ધર્મવિજય ઉપાધ્યાય, ભાનુચંદ્ર ઉપાધ્યાય, સિદ્ધિચંદ્ર આદિ વિગેરે તમામની જ્યાં સંમતિ થઈ ગઈ, તે ઉપરાંત દેશદેશ દેશાંતરોથી ... સંમતિ પત્રો પણ મંગાવ્યા. તદનન્તર ... કાપડના વિજયાનંદસૂરિજી ... સોમવિજય પંડિતને ... શુભ મુહૂર્ત ... વિજય ... આચાર્ય પદવી આપી ... વિજયાનંદસૂરિ ... ઉત્સવ કર્યો ...

[illegible] અને [illegible] અને [illegible]
[illegible] હતું. અને
[illegible] અને [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] "

સુલતાને આખી વાત [illegible] લીધી. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] અને [illegible]
[illegible] तुमने भानुचंद्रजी के शिष्यों को
[illegible] ? तुम बादशाहके दो गुनेहगार हुए हो ।' [illegible]
[illegible]

યજીને કહ્યું—' હવે આ લોકને માટે શું કરવું ' દર્શનવિજયજીએ કહ્યું.—' જેમ તમને–સંઘને ઉચિત લાગે, તેમ કરો. ' સંઘે એક ઠરાવ કર્યો કે—' બધા ઉપાશ્રય લખી લેવા. અને પછી તેઓને છૂટા કરવા.' તે પછી શેઠનો પુત્ર અને ભોજુ સોનીનો ભાઈ ઉપાશ્રયે આવ્યા. ત્યાં તેમણે 'ચંદરવા, પૂંઠીયાં, ભંડાર વિગેરે કોઈપણ વસ્તુ ઉપર અમારો હક નથી. ' એમ ચોખ્ખુ લખી આપ્યું. ત્હેના ઉપર ખુરમની મહોર કરી બધું ચોક્કસ કર્યું. ગુન્હેગારોએ સંઘના ખોળામાં માથુ નાખી માફી માંગી, પછી તેઓને ઘેર જવાની છૂટ આપી. ગુન્હેગારોના વિદાય થતાં સંઘે કહ્યું:—' અમારી ઉદારતાને ધ્યાનમાં લેજ્યો અને તમારા કર્તવ્યને યાદ કરજ્યો. ' દર્શનવિજયજીએ કહ્યું કે—' સંવચ્છરીના દિવસે બધા ખામણાં કરી લેશો. પણ અત્યારે તો એક બીજાને ખમાવી દ્યો. ' તમામે એક બીજાને ખમાવ્યા અને દરેક પ્રકારની શાન્તિ થઈ ગઈ. બાદશાહ તરફથી આવેલ શીપાઈને સમજાવીને પાંછા મોકલી દીધો. અને ભાનુચંદ્રજી અને સિદ્ધિચંદ્રને પણ બધી હકીકત જણાવી દીધી.

બાદશાહની શિખામણ

ભાનુચંદ્રજી અને સિદ્ધિચંદ્રજીએ જ્યારે બાદશાહને આ બધી હકીકત જણાવી, ત્યારે બાદશાહને લાગ્યું કે —' આ બધું અનુચિત થાય છે તે બન્ને પક્ષોને બોલાવી જોવા જોઈએ. ' એમ વિચારી બાદશાહે બન્ને આચાર્યોને બોલાવ્યા બન્ને આવ્યા. બાદશાહે પૂછ્યું કે —' तुम्हारा आपसमें मामला क्या है ? मों कहो ! ' સાગરે નેમિસાગર [illegible] ' ગુરુના ગુરુ શિષ્યને આ લોકો માનતા નથી ' વચમાં જ ભાનુચંદ્ર બોલી ઉઠ્યા કે—' છતાં [illegible], ઠાણા, [illegible] દીપચંદ્રજીને માન આપવા ખાતર હીરવિજયસૂરિએ પાંચેને [illegible] કર્યા. એ વાતને નહિ માનવાનું આ પરિણામ છે ' સાગરે કહ્યું —' [illegible] છે ' બાદશાહે વિજયસેનસૂરિને પૂછ્યું ' क्यों सितावदराया,

ात है ?' विजयदेवसूरिने કહ્યું:—જબરદસ્તીથી ગ્રંથને ઠરાવે છે.'

બાદશાહે કહ્યું:—यद्यपि उन्होंने जबरदस्तीसे भी झूटा ा है, तो भी तुमने गुरुका नाम प्रसिद्ध किया । अब, र उस पीरके वचनको सच्चा मानते हो, तो ग्रंथको झूटा ो। और यदि ग्रंथको सच्चा मानते जाओगे, तो गुरुव- में नहीं रह सकोगे।' એટલામાં સાગરે કહ્યું—'જો ગ્રંથમાંથી ખોટી વાત બતાવી આપવામાં આવે તો ત્હેને સુધારવાને માટે તૈયાર છીએ' તે ઉપર બાદશાહે કહ્યું:—'क्या गुरुसे भी हारा ज्ञान बडगया, जो ग्रंथको सच्चा कहते हो ? । अगर ह वचनको नहीं मानोगे, तो तुम्हारी कीर्ति बढेगी नहीं। ाओ, अपना अपना काम किया करो । कभी लडना घडना नहीं।' ભાનુચંદ્રે વિજયતિલકસૂરિનો પરિચય કરાવતાં ્યું:—આઓ આજ સાચા ગુરૂ છે. ત્હેમનું નામ વિજયતિલકસૂરિ . અને ત્હેમનું જ્ઞાન પણ પાકુ [illegible]

સાગરો અહિં બહુ અપમાનિત થયા [illegible] રાજસભા બરખાસ્ત થઈ. [illegible] પક્ષવા[illegible] વિજય થયો [illegible] ઉઠી ઉઠીને વિદાય થયા. વિજયતિલકસૂરિ [illegible] સાથે રાજા પણ [illegible] અમદાવાદમાં આવ્યા પછી [illegible] ભાનુચંદ્ર [illegible] [illegible] સૂરિ શોભાવવા લાગ્યા.

પદોની પ્રભાવના

હવે [illegible] વિચરવા લાગ્યા, તેઓ ગ્રામાનુ- ગ્રામ વિહા[illegible] શ્રીવિજયતિલકસૂરિના શ્રાવકોએ ઘણો [illegible] અહિં પણ ગીતાર્થોએ આવીને [illegible] દેવવિજય કવિ બાવન

મુનિયો સાથે આવ્યા હતા. એમ અનેક ગીતાર્થો સાગરમતનો ત્યાગ કરી હેમને આવી મળ્યા. પછી શુભ મુહૂર્તે વિજયતિલકસૂરિએ ઘણાઓને પદવીઓ આપી. મુનિવિજયના શિષ્ય દેવવિજયપંડિત, વિમલહર્ષ વાચકના મુનિવિમલ, હીરવિજયસૂરિના શિષ્ય દયાવિજય, એ વિગેરેને વાચકપદો આપ્યાં. ઘણા પ્રતિપક્ષિયો તે વિષયમાં અનેક વાતો કરતા. કેટલાકો એમ પણ બોલતા કે કોણે, શું કર્યું છે ? અસ્તુ.

આચાર્યપદની સ્થાપના.

આ પછી વિજયતિલકસૂરિએ પોતાનું ટૂંકુ આયુષ્ય જાણી સંઘને પૂછીને નવા આચાર્ય સ્થાપવાનો વિચાર કર્યો. અને રાજનગરથી સોમવિજયવાચકના શિષ્ય કમલવિજયજીને તેડાવ્યા, અને તેઓને સં. ૧૬૭૬ ના પોષ સુદિ ૧૩ ના દિવસે આચાર્યપદ પર સ્થાપન કરી વિજયાનંદસૂરિ નામ આપ્યું. તે વખતે વિજયતિલકસૂરિએ ત્હેમને શિખામણ આપતાં કહ્યું:—

"વીરપ્રભુની પરંપરામાં હીરવિજયસૂરિ આવેલા છે, ત્હેમની પાટે વિજયસેનસૂરિ થયા, તેઓએ જ્હેમ હીરપરંપરા આરાધી છે, ત્હેવી રીતે ત્હમે પણ આરાધજો. વળી જેઓ ગચ્છની પરંપરાના લોપી હતા તેઓ ગચ્છથી અલગ થઇ ગયા છે, હવે ત્હમે આખો સમુદાય જ્હેમ સુખથી સંયમનો નિર્વાહ કરે, ત્હેવી રીતે વ્યવસ્થા રાખશો અને તપગચ્છની મર્યાદાને સારી રીતે પળાવજો. વળી કોઇને વિદ્યા આપો તે પણ સુપાત્રતાની પરીક્ષા કરીનેજ આપજો. કેમકે કુપાત્રમા પડેલી વિદ્યા બહુ દુ:ખદાયક થઇ પડે છે." આ વાત ઉપર એક બ્રાહ્મણના બે પુત્રોની કથા પણ કહી સંભળાવી. પછી બધાઓની સમ તિ લઇને વિજયતિલકસૂરિએ અણુસણ કર્યું.

વિજયતિલકસૂરિનો સ્વર્ગવાસ.

વિજયતિલકસૂરિએ પોતાના દરેક પ્રમાદની આલોચના કરી. અને અણુસણ કરી નવકારમંત્રનુ ધ્યાન કરવા લાગ્યા, છેવટ સં. ૧૬૭૬ ના પોષ સુદિ ૧૪ ના દિવસે ચઢતા દિવસે ત્હેમનો સ્વર્ગવાસ થયો, વિજયતિલકસૂરિના નિર્વાણથી વિજયાનંદસૂરિને ઘણો શોક થયો.

વિજયાનંદસૂરિનો વિહાર.

વિજયતિલકસૂરિએ આપેલી શિખામણો સ્મરણમાં રાખીને વિજયાનંદસૂરિ ગ્રામાનુગ્રામ વિચરવા લાગ્યા. અને શુદ્ધ દેશના આપવા લાગ્યા. તેઓ વિચરતા વિચરતા મેવાડમાં આવ્યા. મેવાડમાં પણ ત્હેમણે ઘણો ઉપદેશ આપ્યો. ત્હેમના ઉપદેશમાં ખાસ કરીને સાગરમતથી વિરૂદ્ધની બાબતો મુખ્ય રહેતી. ત્હેમની દેશનાથી ઘણા પ્રાણિયો સમકિત પામ્યા. કેટલાક દૃઢ મનવાળા થયા અને કેટલાકોએ કુમતને છોડી દીધો. કેટલાકોએ દીક્ષાઓ લીધી અને કેટલાકો દાન-શીલ-તપ-ભાવરૂપ ચતુર્વિધ ધર્મની આરાધનામાં તત્પર થયા.

આ વખતે ત્હેમની સાથે મેઘવિજય વાચક, નંદિવિજય વાચક, ધનવિજય ઉપાધ્યાય, દેવવિજય વાચક, વિજયરાજ વાચક, દયાવિજય વાચક, ધર્મવિજય વાચક અને સિદ્ધિચંદજી વાચક એમ આઠ વાચકો અને બીજા કેટલાક પંડિતો, જેઓ વાદ કરવામાં બહાદુર હતા, તે રહેતા હતા.

પ્રસ્તુત રાસના પ્રથમ અધિકારનો ઉપસંહાર કરતાં કવિએ જણાવ્યું છે કે—

સંવત્ ૧૬૭૩ પોષ શુદિ ૧૨ને બુધવારના દિવસે વિજયતિલકસૂરિને આચાર્યપદ મળ્યું હતું અને સં. ૧૬૭૬ના પોષ સુદિ ૧૩ના દિવસે ત્હેમના પટ્ટધર વિજયાનંદસૂરિની આચાર્યપદવી થઈ હતી. તે પછી કર્ત્તા ૧૫૩૨ મી કડીમાં પોતાનો પરિચય આપી ૧૫૩૩ અને ૧૫૩૪ મી કડિયોમાં રાસનો પ્રથમ અધિકાર પૂરો કર્યાનો સંવત્ બતાવે છે. આ છેલ્લી કડિયોમાંથી નીચેની હકીકત પ્રકટ થાય છે.

રાજવિમલના શિષ્ય મુનિવિજય ઉપાધ્યાય, જેઓ વીસનગરના રહીશ હતા, અને જ્હેમના પિતાનું નામ કેશવશા અને માતાનું નામ સોભાઈ હતું, ત્હેમના શિષ્ય દર્શનવિજયજીએ આ રાસનો પ્રથમ અધિકાર સં. ૧૬૭૯ના માગશર વદિ ૮ રવિવારના દિવસે બુરહાનપુરમાં બિરાજમાન શ્રીમનમોહન પાર્શ્વનાથના પસાયથી પૂરો કર્યો.

જણાવ્યો. તેમણે માત્ર એટલોજ જવાબ આપ્યો છે–' જેમ ઠીક લાગે તેમ કરો.' રાજનગર અને ખંભાતના સંઘે પણ જણાવ્યું છે—'તેવું વળી તપગચ્છપતિ પદ કેવું ? જ્યારે કોઈને આચાર્યપદ આપીશું, ત્યારે ધામધુમ પૂર્વક વિધિએ કરીને આપીશું.' વિજ- [illegible] નામના ઉપાધ્યાયજીએ પણ કહ્યું કે ' સાંધવું વચન ઉઠાવવું ઠીક નથી. વધારે તાણવાથી તૂટી જાય છે. અને તૂટ્યા પછી હાથથી [illegible] જાય છે. જો આપ કદાગ્રહ કરીને પદ સ્થાપના કરશો તો પાછળથી પશ્ચાત્તાપ થશે, અને તેનું ફળ આપને ભોગવવું પડશે.'

[illegible] સમજાવવા છતાં તેમણે કોઈનું માન્યું નહિં. તેમ છતાં પણ [illegible] અને પદ સ્થાપના કરીજ દીધી. [illegible] વિજયાનંદસૂરિએ તો પોતાનો વિનયભાવ નજ છોડ્યો. તેમણે તે [illegible] કરી. પરન્તુ તમારે પણ કામ હોય ત્યાં સિવાય [illegible] વિજયદેવસૂરિ તો તેમનું તમારે [illegible] નહિં.

સુરત ગમન.

તે પછી ખંભાતના સંઘે વિજયદેવસૂરિ પાસે જઈને [illegible] વિનતિ કરી. તેથી વિજયાનંદસૂરિને ખંભાત [illegible] વિજયાનંદસૂરિ ખંભાત પધાર્યા. [illegible] સુરત [illegible] આજ્ઞા કરી વિજયાનંદસૂરિ [illegible] [illegible] વિજયાનંદસૂરિને સુરત [illegible] વિજયદેવસૂરિની [illegible] વિજયાનંદસૂરિને સુરત [illegible] આજ્ઞા [illegible] ખંભાતથી વિહાર કર્યો [illegible] સુરતના [illegible] — [illegible] વિહાર કરીને [illegible]

[illegible] મુનિઓએ [illegible] વિજયદેવસૂરિના [illegible] [illegible] વિહાર કરી [illegible] [illegible]

જણાવ્યો. તેઓએ માત્ર એટલોજ જવાબ આપ્યો કે–' જેમ હોય તેમ કરો.' રાજનગર અને ખંભાતના સંઘે પણ જણાવ્યું કે–'એનું જ્યાં તપગચ્છપતિ પદ હતું ? જ્યારે દેવસૂરિ આચાર્ય પદ આપીયું, ત્યારે ધામધુમ પૂર્વક વિધિએ કરીને આપીયું.' વિજય હર્ષ નામના ઉપાધ્યાયજીએ પણ કહ્યું કે ' ખેંચવું વચન ઉઠેથવું તે નથી. વધારે તાણવાથી તૂટી જાય છે. અને તૂટ્યા પછી સાંધવી મુશ્કેલ છે. ને આપ કદાગ્રહ કરીને પદ સ્થાપના કરશો તો પાછળથી પશ્ચાતાપ થશે, અને તેનું ફળ આપને ભોગવવું પડશે.'

અધ્યક્ષોએ સમજાવવા છતાં તેમણે કોઈનું માન્યું નહિ. અને પદ સ્થાપના કરીજ લીધી. તેમ છતાં પણ વિનયગુણવંત વિજયાનંદસૂરિએ તો પોતાનો વિનયભાવ નજ છોડ્યો. તેઓએ તો ઉભય પણ રાગ દ્વેષ કર્યા સિવાય હમેશા સેવાજ કરી. પરન્તુ વિજયદેવસૂરિ તો તેમનું ઉપરાંત જરા છોડતા નહિ.

સુરત ગમન.

તે પછી ખંભાતના સંઘે વિજયદેવસૂરિ પાસે જઈને ચોમાસાની વિનતિ કરી. તેમણે વિજયાનંદસૂરિને ખંભાત જવા માટે આજ્ઞા કરી. વિજયાનંદસૂરિ ખંભાત પધાર્યા. [illegible]

[illegible]

ની વાગ્યું. બગર કાયદે એમના ચોમાસામાં આવવાથી શાસનની હેલના થઈ.

આમ છતાં પણ વિજયાનંદસૂરિ મનમાં કંઈપણ લાવ્યા નહિં. અને જેમનું તેમ ચાલવા દીધું, પણ શ્રાવકોએ આ વાત ઉપેક્ષિત નહીં ગણી. સૂરતના સંઘે અમદાવાદ અને ખંભાતના સંઘને લખ્યું. તેમ આચાર્ય વિજયદેવસૂરિને પણ લખી બધી હકીકત જણાવી.

વિજયદેવસૂરિએ લખી જણાવ્યું કે—' સકારણ એમ કરવું પડ્યું છે—ચાવો સાગરમાં ન ચાલવા જાય એટલા માટે તેમ કર્યું છે.'

આ જવાબ પછી સંઘે વિચાર કર્યો કે—' ભિન્ન જાણીને આ કર્યું છે, પરંતુ તે ઠીક થયું નથી. આગળ આવી રીતે કેમ ચાલી શકે? માટે પહેલા જેવું હતુ તેમજ આપણે તો ચાલવા દેવું ' આ હકીકત ગુરુને (વિજયાનંદસૂરીને) જણાવતા સૂરિજીએ કહ્યું —' કંઈ નહીં, તે જેમ કરે તેમ કર્યા કરો અને તે જેમ કરે તેમ કરવા દો આપણે કોઈ જાતનો ભેદ કરવો નથી '

આચાર્યશ્રીની આ સરળતા મહાનુભાવપણું જોઈને સર્વ શ્રાવિકાઓના ચિત્ત ઘણાં ગયા અને ગુરુ કે ગુરુજીની પ્રશંસા કરવા લાગ્યા.

શ્રમણ સંઘને ત્યજ્યો

[illegible]

સૂરતના સંઘે કહ્યું:–"મહારાજ! રાજનગરના સંઘે માણસ મોકલેલ છે, તે આજ કાલમાં આવી જશે અને બધું સારૂં થશે. માટે આપ આ ઉત્તમ મુહૂર્ત સાચવી લ્યો. આમાં વિલંબ કરવાનું કામ નથી.'

સંઘના કહેવાથી તેઓ સૂરત, રાનેર, વરિઆવી થઈ ભરૂચ આવ્યા. અહિં દેરવાડાનો સંઘ આવ્યો અને મ્હોટી ધામધામ પૂર્વક પુરપ્રવેશ કરાવ્યો. આ પ્રતિષ્ઠા ઉપર દસ હજાર માણસો ભેગા થયા હતા. રત્ન, પીતળ અને પાષાણનાં એકંદર અઢીસો બિંબોની આ વખતે પ્રતિષ્ઠા અને અંજનશલાકા કરી. પાંચ દિવસ સુધી સંઘની ભક્તિ કરી. અનેક પ્રકારનાં મિષ્ટાન્નો જમાડ્યાં, ચારસો યાચકો આવ્યા હતા, તેમને અભિનવ વસ્ત્રો આપી સંતોષ પમાડ્યો. આ વખતે દસ હજાર રૂપિયાનો વ્યય કર્યો. પ્રતિષ્ઠાનું કાર્ય સમાપ્ત થયા પછી સંઘ વિખરાઈ ગયો અને ગુરૂજીએ અહિં માસકલ્પ કર્યો.

હવે રાજનગરથી વિજયદેવસૂરિ પાસે જે માણસો મોકલવામાં આવેલ, તે માણસોને બહુ જવાબ લખી આપીને વિદાય ન કર્યો. પ્રતિષ્ઠાનું મુહૂર્ત થઈ ગયું, ત્યાં સુધી તે લોકોને પોતાની પાસેજ રોકી રાખ્યા અને પ્રતિષ્ઠા થઈ ગયા પછી તેમને વિદાય કર્યા આથી રાજનગરના સંઘે વિચાર કર્યો કે–આટલું આટલું ઢીલું રાખવા છતાં તે હજુ સમજતા નથી અને [illegible] અને આવી રીતે [illegible] અનુચિત [illegible]

વિજયાનંદસૂરિ [illegible]

[illegible]

શાંતિદાસ શેઠ ઉપર ઘણું ખોટું લાગ્યું. ઠેકાણે ઠેકાણે તેમની નિંદા થવા લાગી. પછી તેઓ ગુજરાતમાંથી વિહાર કરી મારવાડમાં ચાલ્યા ગયા.

હવે વિજયાનંદસૂરિ મેરવાડાથી વિહરવા લાગ્યા. તેઓ જંબૂસર, સીનોર થઈ ડભોઈ આવ્યા. અંબેડાનો સંઘ અહિં આવ્યો. મોટો ઉત્સવ થયો. લોઢણપાર્શ્વનાથની યાત્રા કરી, પુણ્યવિજયને વાચકપદ આપ્યું. ત્યાંથી અંબેડ પધાર્યા. ત્યાંથી સીનોર આવ્યા, ત્યારે ખંભાતનો સંઘ અહિં વિનતિ કરવા આવ્યો, સૂરિજી ખંભાત થઈ રાજનગર પધાર્યા, ત્યાં શાંતિવિજય અને ભાવવિજયને વાચક પદ આપ્યાં. અહિં ઘણા શ્રાવક શ્રાવિકાઓએ વ્રત-નિયમ-તપસ્યાનો આદર કર્યો. ધર્મદાસ, વિસા, બહા અને કેશવે ગુરુભક્તિ નિમિત્તે પ્રભાવના આદિમાં ઘણા દ્રવ્યનો વ્યય કર્યો.

સિદ્ધાચલની યાત્રા.

આ સમયમાં મારવાડમાં આવેલા નાડલાઈ ગામમાં ચાર સારા ગૃહસ્થો રહેતા હતા તે ચારે સગાભાઈઓ થતા હતા. તેમનાં નામ મેહાજલ, ચાંપો, કેસવ, અને કૃષ્ણ, હતાં. તેમના પિતાનું નામ વીરપાલ હતું. વીરપાલને બીજા બે ભાઈઓ હતા જસવંત અને જયમલ. ઉપર કહેલા ચાર ભાઈઓ પૈકી મેહાજલને બે પુત્રો હતા. હેમરાજ અને ગુણરાજ. કેશવને બે પુત્રો-નાયો અને નારાયણ. ચાંપાને બે પુત્રો હતા-વર્દ્ધમાન અને રૂડો અને કૃષ્ણને બે હતા-ધનરાજ અને સુખરાજ. આ ઉપરાંત વીરપાલના બે ભાઈઓ, જે જસવંત અને જયમલ હતા, તેમાં જસવંતને ઋષભદાસ અને લક્ષ્મીદાસ બે પુત્રો હતા. જયમલને એક પુત્ર, જેનુ નામ [illegible] હતુ.

ઉપર્યુક્ત ચારે ભાઈઓને વિમલાચલની યાત્રા માટે સંઘ કાઢવાનો વિચાર થયો. તેઓએ વિચાર કર્યો કે પૂજ્ય શ્રી વિજયાનંદસૂરિને [illegible] [illegible] મારવાડમાં વિનતિ કરવા [illegible] સમયે [illegible] પુરોહિતની

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

॥ ॐ नमः ॥

पं. [illegible]विजयविरचित

विजयतिलकसूरिरास.

[illegible]
[illegible] १
[illegible]
[illegible] २
[illegible]
[illegible] ३
[illegible]
[illegible] ४
[illegible]
[illegible] ५
[illegible]
[illegible] ६
[illegible]
[illegible] ७
[illegible]
[illegible] ८
[illegible]
[illegible] ९

કારણ વલી ત્રીજું ગચ્છપતિ શ્રીવિજયસેન,
ત્રિજિસઈ ભટ ઈપી જયવરીઓ સ્વયરોન. ૪૯
કારણ એ ચોથું વિજયનઈ નિત જયકારી,
શ્રીવિજયતિલકસૂરિ હૂઓ તપાગચ્છધારી. ૫૦
હુવઈ નિસુણો કારણ પાંચમું કહું વિસ્તાર,
સાગરિં જય લોપી ગચ્છ પરંપરસાર. ૫૧
તવ ગચ્છપતિ પહેલો સાગર મતનો વાસી,
ઉથાપી તેહનઈ કીધો અતિહિં ઉદાસી. ૫૨
ગુરૂ પાટ પરંપર દીપાવી જય પામ્યો,
તેણઈ અધિકારિં રાસ નવો એ કામ્યો. ૫૩
તેહમાટિં દેસિઉં એહનું અતિહિં ઉદાર,
નામ અનોપમ સુણયો સદા વિજય જયકાર. ૫૪

॥ દૂહા. ॥

શ્રીવિજયતિલકસૂરી તણો રાસવિજય જયકાર,
એક મનાં સહુ સાંભલો નવ નવ રસ દાતાર. ૫૫
વિજયદાનસૂરિ હીરગુરૂ જેસિંગજી ગુરૂરાજ,
તાસ ગુણાવલી ગાયસિઉં સાધીસિઉં સવિકાજ. ૫૬
વિજયતિલકસૂરી તણાં માત પિતા તસ ઠામ,
દીખ્યા સૂરીપદ વલી કીધાં જે જે કામ. ૫૭
વિજયનો જય જોવી થયો વિજયનઈ સુખદાતાર,
વિજયતિલકસૂરી તણો રાસવિજય જયકાર. ૫૮

॥ ઢાલ ॥

રાગ દેશાખ. ચોપઈ

લાખ એક જોઅણ વાટલુ થાલનણી પરિ સોહઈ ભલુ,
અસંખ્ય દીપોદધિ વીંટીઓ સઘલા મધ્યિ સો થાપીઓ. ૫૯
નાભિ જંબૂદીવ ઉદાર તેહ મધ્ય મેરૂપર્વત સાર,
લાખ જોઅણ તેહનો વિસ્તાર ઉચપણઇ વલી વૃત્તાકાર. ૬૦

કાંચનવન ઓપઈ અતિઘણું થાનક જનમ મહોચ્છવતણું,
અનંત અનંતી ચઉવીસીઇ જિનનાં તે દેષી હીસીઇ. ૬૧
તેથી દખ્યણ દિસિ અણુંસરી ભરત ષેત્ર તેહનું મુષો ચરી,
પાંચસઈ જોઅણ અધિક છવીસ છકલા ઉપરિ અધિક જગીસ. ૬૨
વચિ વૈતાઢ્ય બિહું પાસે અગ્યો અરધ ભાગ વહેંચણિ તે ચગ્યો,
ઉપરિ નમિ વિનમિ ષેચરા દખ્યિણ ઉત્તરશ્રેણિપતિવરા. ૬૩
તેથી દખ્યિણિ પાસઈ વલી ત્રિણિષંડ પૃથિવી તિહાં સાંભલી,
ગંગ સિંધુ મધ્ય બિહું પાસિ તે માંહિં મધ્ય ષંડ નિવાસિ. ૬૪
મધ્યષંડમાંહિં આરજિ દેશ સાઢાપંચવીસ અતિ સુવિસેસ,
તેહમાં સોરઠ દેસ સુચંગ તે માંહિં ગુજર દેસ સુરંગ. ૬૫
તિહાં કણિ વસુધાભૂષણ ભલું ઘણું વષાણ કરીય કેતલું,
સુરપુર સરષી સોહ ધરંત વીસલનયરં અતિ સોહંત. ૬૬
ધણ કણ કંચણ જણ બહુ ભરિઉં ગઢમઢ મંદિર અતિ અલંકરિઉં,
વન વાડી સરોવર અભિરામ હાટશ્રેણિ ચોરાસી નામ. ૬૭
અતિ ઉંચા શ્રીજિનપ્રાસાદ મેરુસિષરસિઉં માંડઇ વાદ,
મનોહર મોટી બહુ પોસાલ શ્રાવક ધરમ કરઇ સુદયાલ. ૬૮
બહુ શ્રીવંત તણ્ઇ ઘરબારિ અંગણિ કુમર અમર અણુંસારિ,
વિવિહ પરિ ક્રીડા તે કરઇ ઓલિ માય તાયનાં મન હરઇ. ૬૯
નપત ભૂમિ સોહઈ આવાસિ દેષત અમર હુઆ ઉદાસ,
અક્ષ વિમાન સોભા અધિકેરી જાણે તિહાંથી આણી હરી. ૭૦
કનક કલશ [illegible] તોરણચંગ વચિ વચિ મોતી રચના રંગ,
[illegible] જન મોહ્યા તે ભણી. ૭૧
[illegible] નારિ,
[illegible] મનિ એહ. ૭૨
[illegible] સોહઇ અતિનિરમલ,
[illegible] આવાસિ. ૭૩
[illegible] બહુલોક.
[illegible] કથા કહ્યા રાજવર્ગ ચીત. ૭૪

...હિં કહિ પંચ શબદ નિધોષ કહી સરણાઈ સુસ્વર હોઇ તોષ,
...કહીં માદલ ભુંગલ કંસાલ કહી કહિ સોહિવિ ગીત રસાલ. ૭૫
કે બાપડા કરઈ ધરમવિચાર દાનદીઇ બહુ કે દાતાર,
કે નિપુણઇ ગાયનનાં ગીત કે મન વાત કરઈ મિલી મીત. ૭૬
કે નિપુણઇ ગાયનનાં ગીત કે કેઈ કરઇ નિત બહુ રંગરોલ,
...માંહોમાંહિ કે હાસ્ય ટકોલ કેઈ કરઇ નિત બહુ રંગરોલ, ૭૭
કે ખેલાવઇ ચપલ તુરંગ મલ્લ મિલીઆ છેટઇ અંગ.
કે રથ જોતરી વાહઈ વાહિ કે મીંઢા ઝૂઝઇ ઉનમાહિ,
કે રથ જોતરી વાહઈ વાહિ કે બાણી બાણ નાખઇ વેગલા. ૭૮
કે ઉવાનિ કેલવઇ કલા કે બાણી બાણ નાખઇ વેગલા.
કે શરમઇ આયુધ છત્રીસ કે સરોવરિ ખેલઈ નિસદીસ,
એમ અનેક પરિ કરઇ વિનોદ વરતઈ તેણઇ નયરિ પ્રમોદ. ૭૯
સાહિ અકબર કેરૂં તિહાં રાજ જેણઇ હીરવંદી સાધિઉં કાજ,
સુખી લોક સવે તિહાં વસઈ અવરાં નગર લોકનઈ હસઇ. ૮૦
જિન પ્રસાદ પસાઇ દંડ જનનઈ નહી સદા અખંડ,
માર પડઈ જિહાં પોલી સિલા પત્રિ.તે પુરજનનઇ નહી કદા. ૮૧
પરવિં ગ્રહણ હોઇ સૂરનઇ વિરહ પાપ તણો ભવિજીવનઇ,
બંધન જિહાં કેસિં પામીઇ કે વલી દોહતાં ગાઇ દામીઇ. ૮૨
દુરવ્યસને દેસોટો જિહાં શોક નહી કો જાણઇ તિહાં,
· ઇત્યાદિક ગુણ આછઇ અનેક વીસલનયર વસઇ સવિવેક. ૮૩
તિહાં સાવક સુધા જાણીઇ તેહમાં એકવીસ ગુણ વખાણીઇ,
અતિ ગુણવંત તે સાહ દેવજી બહુ જન તાસ કરઈ સેવજી. ૮૪
આરાધઈ એક અરિહંત દેવ સાચા ગુરૂની કરઈ નિત સેવ,
જિનઆપિત મનિ ધરમ તે ધરઈ એમ નિજ જનમ સફલ તે કરઈ. ૮૫
સુખસંસાર તણાં ભોગવઇ એમ દિન સુખીઆ તે યોગવઇ,
વિનયવંત વનિતા પરિ ભલી જયવતી નામિ ગુણ નિલી. ૮૬
સતી સિરોમણિ જેહની લીહ સામીવચન પાલઈ નિસદીહ.
ધરમ કરમ રૂડાં સાચવઇ કહિણ કરમ સઘળાં પાચવઇ. ૮૭
નિપુણ પણઈ પરઇ ચોસઠિ કલા પાલઇ સીલ તપ કરઇ નિરમલા,
નાહ સંઘાતિં વિલસઇ ભોગ જાણે ઇંદ્ર ઇંદ્રાણી યોગ. ૮૮

શમતા રસ ભરીઓ ગુરૂ બહુ વયરાગી જાણુઇ જણુ સહુ;
યોગ્ય જાણી ગુરૂ નિજ મનિ તાસ પંડિત પદ દીધું ઓહુલાસિ. ૧૧૭
હવઇ નિસુણો સૂરી પદવી તણો તે અવદાત કહું છઇ ઘણો;
સાંભલયો સહૂ મન થિર કરી આચારજિ પદનું કહું ચરી. ૧૧૮

॥ ઢાલ ॥

રાગ મલ્હાર.

સંવત સોલ સતરોતરઇ નિસુણો અવદાત રે;
શ્રીવિજયદાનસૂરીસિરૂ જગમાંહિં વિખ્યાતરે.
વાત એ ભવિ સહૂ સાંભલો ॥ આંચલી. ॥ ૧૧૯
શ્રીવિજયદાનસૂરિ ગછપતિ આચારજિ ગુરૂહીર રે;
વાચક ત્રિણિ તેહનઇં હવા બહુ પંડિત ધીર રે. વાત૦ ૧૨૦
આચારજિ ગુરૂ હીરજી ધર્મસાગર ઉવઝાય રે;
શ્રીરાજવિમલ વાચક વરૂ જસ રૂપ સુખદાય રે. વાત૦ ૧૨૧
એકડા ત્રિણિ સાથિં ભણુઇ કરઇ વિદ્યા અભ્યાસ રે;
શાસ્ત્ર સવે ભણુઇ ભાવસિઉં જ્ઞાનઇં લીલ વિલાસ રે. વાત૦ ૧૨૨
પરમ પ્રીતિ ત્રિણિ એકડાં શાસ્ત્ર ભણી હુઆ સુજાણુ રે;
પણિ કોઇ કરમ છૂટઇ નહી કરમિં જાણુ અજાણુ રે. વાત૦ ૧૨૩
શાસ્ત્ર તેહજ ગુરૂ એકકઇ ભણુઇ અરથ વિચાર રે;
પણિ મતિ ભેદ તે કરમથી હોઇ સુખ દુખકાર રે. વાત૦ ૧૨૪
એણુઇ અધિકાર એક વાતડી નિસુણો ભવિ તેહ રે;
નારદ પરવત વસુનૃપ ભણુઇ એકડા તેહ રે. વાત. ૧૨૫
બાંભણુ ક્ષીરકદંબક ઉપાધ્યાયનઇં પાસિ રે;
શાસ્ત્ર સવે તિહાં અભ્યસઇ મનતણુઇ ઓહોલાસિ રે. વાત. ૧૨૬
એક દિન અધ્યયન કરાવતાં આકાસિં હૂઇ દેવવાણિરે;
એક જીવ સ્વર્ગગામી સુણો દોય જીવ જાણિરે. વાત. ૧૨૭
પાઠક સુણિ મનિ ચિંતવઇ જોઉં એહ વીચારરે;
અકઽ પીઠઇ કરી કૂકડા દીધા તેહનઇ કરિ સારરે. વાત. ૧૨૮

પરગત કહઇ તું જૂઠઉં કહઇ કદાગ્રહ કરઇ તેહ રે;
પણ બકિઉં તેણઇ તિહાં જીભનઉં સાખીઓ વસુનૃપ તેહ રે. વાત. ૧૪૩
માય કહઇ પરગત પ્રતિં જૂઠું કાંઈ તું બોલઇ રે;
પણિ નવિ માનઇ તે પરગત થયો પરગત તોલઇ રે. વાત. ૧૪૪
યષ્ટિકા હાથિમાં ગ્રહી કરી ગુરૂણી ચાલિ દરબારિ રે;
દેખી નૃપ સાહમો આવીઓ ધરી હરષ અપાર રે. વાત. ૧૪૫
નરપતિ પૂછઇ ગુરૂણી પ્રતિં કિમ પધાર્યાં તુમે આજ રે;
ગુરૂણી ભણઇ સુણિ રાજીઆ પૂત્ર દાન લેવા કાજિ રે. વાત. ૧૪૬
એહ વચન તુમે સું કહો પરગત સરિષો તુમ પૂત રે;
દ્રવ્યથી પણિ નથી ભાવથી તેહ બોલઇ ઉસૂત રે. વાત. ૧૪૭
નારદસાથિં કલહો કરઇ અજ સબદ અધિકારિ રે;
જીહનિષ્કાસન પણ વકયું તેણે હુઉ મુઝ દુષકાર રે. વાત. ૧૪૮
સાખીઓ તેણઇ તુઝનઇ કર્યો તું તો બોલઇ સત્ય વાચ રે;
પૂત્ર જીવન હવઇ તુઝ થકી બોલયે તું કૂડ સાચ રે. વાત. ૧૪૯
માતજી તુમ વચને સહી બોલીસ કુડ વલી સાચ રે;
ઘરે પધારો મન થિર કરી વસુનૃપિ કીધુ એ કાચ રે. વાત. ૧૫૦
તવ તે બેહૂ વઢતા ગયા ન્યાય કરવા નૃપ પાસિ રે,
અજ સબદિં ગુરિં સ્યું કહિઉં સાચું બોલિ મુખવાસ રે. વાત. ૧૫૧
માત વચન થકી વસુનૃપ પૂરઇ કુડી ય સાખિ રે,
તવ સુર સીષામણ દીઇ ગયો નરગિ તે ભાખિ રે. વાત. ૧૫૨
નારદ મુનિ તિહાં જય વરિઓ દયાવતમા લીહ રે,
પરબતિં યમનિ વરતાવીઆ ગયો નરગિ અબીહ રે. વાત. ૧૫૩
કરમવસિ મતિ ભેદતે હુઆ અનત અપાર રે,
ધરમસાગર તિમ તે જૂઓ મતિ ભેદ વિચાર રે. વાત. ૧૫૪
ધૂરમસાગર તે પંડિત લગઇ કર્યો નવો એક ગ્રંથ રે,
નામથી કુમતકુદ્દાલડો માંડિઓ અભિનવો પંથ રે. વાત. ૧૫૫
આપ વષાણ કરઇ ઘણું નિંદઇ પરતણો ધર્મ્મ રે;
એમ અનેક વિપરીતપણું ગ્રંથમાંહિ ઘણા મર્મ રે. વાત. ૧૫૬

ચાલી વાત ચિહું દિસિ વિખ્યાત વિજયદાનસૂરિ સુણી અવદાત;
રાધિનપુરિ પુહુતા અહંકાર તેડ્યા પંડિત સવે સુજાણ. ૧૬૯
કરી વિચાર પત્રિકા લખી ગચ્છ બાહિરિ તે કીધા પછી;
કહઇ ગચ્છનાયક કો છઇ અસ્યો ચીઠી લેઈ તિહાં જાઇ ધસ્યો. ૧૭૦
સભામાંહિં જઇ ચીઠી દીઇ સાહસ ધરીનઇ મનિ નવિ બીહઇ;
એક મુનિવર તે નિસુણી વાત કહઇ ચીઠી લાવો અમ્હ તાત. ૧૭૧
લેઈ ચીઠી નઇ ચાલ્યો જેહ રાજનગરિ જઇ પુહુતો તેહ;
સભામાંહિં જઇ ઊભો રહિઓ ગુરૂ સંદેસો તેણઇ કહિઓ. ૧૭૨
ચીઠી આપીનઈ એમ કહઇ ધના વના ગચ્છ બાહિરિ રહઇ;
એમ કહી પાછાં પગલાં ભરઇ ગલો કહઇ કોઇ છઇરે ધરઇ. ૧૭૩
ધાઓ ધાઓ ધીંગાનઈ ધરો મારો મારી પૂરો કરો;
તિમ ધાયા જિમ જિમના દૂત કિહાં જાઇ તું રે અવધૂત. ૧૭૪
સાહો સાહો કહતા સહુ દ્રોડ્યા પાછલિ સુભટ તે બહુ;
હાથે ન લાગો તે અણગાર સુભટ ફિરઇ તિહાં ઘરઘર બારિ. ૧૭૫
મુનિ નાઠો શ્રાવક ઘરિ ગયો શ્રાવકિઈ તસ ઘરમાં ગ્રહિઓ;
રાખી દિન બિ ઘરમાં તાસ રાતિં કાઢી મુંકયો નાસ. ૧૭૬
કુમતિ પુહુતો શ્રીગુરૂ પાસિ વાત સુણી દીધી સાબાસિ;
સાગરગચ્છ બાહિરિ જે કીધ કાઢ્યા જાણ્યા જગત્ર પ્રસિદ્ધ. ૧૭૭
આહાર ન પામઇ શ્રાવક ઘરે સાગર કહઇ ગહ્લાનઈ સરે;
અન્નવિણ દોહિલા થાઇ તદા લાજ ગઈ નાગરની સદા. ૧૭૮
એહવઇ નકચન્દ ઉવઝાય આવ્યા અમદાવાદિ મુડાય;
કહઇ નાગરનઇ કા એમ કરો ગચ્છ નાયક કહણ મનિ ધરો. ૧૭૯
અમદાવાદથી બીજઇ ગામિ નહીં પામો અન્ન પાણી ઠામ;
તે માટિ ગુરૂ કહણિ ર । તે કહઇ તે હુંયડામા વહો. ૧૮૦
કહઇ હુવઇ કિમ જાઉં તિહાં તે મુઝનઈ સંપ્રદઇ હવઇ કિહાં;
જો તુંમ સાર ન હાથે ચઇ તો નહીં એહજ ઉદ્યમ કરો. ૧૮૧
તે. શ્રીનકચન્દ ઉવઝાય નાગર તેડિ રાધિનપુરિ જાય;
જઇ ગ્રામા રહાયા ગાર તુંઝ મુઝનઈ જાણ કરો એમ ભણઇ. ૧૮૨

આજપછી પાંચનઈ નવિ કહું શ્રીગુરૂકહઇ તે હું સદ્દહું;
પાંચનઈ નિહ્નવ જે મિં કહ્યા તેહના મિચ્છા દુક્કડ સહ્યા. ૧૯૭
ઉત્સૂત્ર કંદકુદ્દાલ જે ગ્રંથ હવઇ હું તેહનો ટાલું પંથ;
પહલું તાસ સદ્દહણા હોઇ તેહનો મિચ્છાદુક્કડ સોઇ. ૧૯૮
ષટપરવી ચતુપરવી જેહ હું નવિ સદ્દહતો મનિ તેહ;
તે હવઇ શ્રીપૂજ્યિં જિમ કહિઉં તે પ્રમાણપણુઇ સદ્દહિઉં. ૧૯૯
સાત બોલ શ્રીભગવનતણા આસિ દીધા અતિસોહામણા;
તેહ પ્રમાણ કીધા મિં સહી એહ વાત હઇડઇ સદ્દહી. ૨૦૦
ચઉવિહ સંઘ તણી દુરમના જે મિં કીધી આશાતના;
તે મુઝ મિચ્છાદુક્કડ હયો એ સહૂઇ સાચું ભાવયો. ૨૦૧
ચૈત્ય પાંચનાં ઉથાપનાં દોષ વૃથા તે હવઇ ખામતાં;
આજપછી હવઇ પાંચઇ તણાં વાંદું ચૈત્ય કરી ખામણાં. ૨૦૨
તથરવાડામાંહિં ગુણપૂરિ તપગચ્છપતિ શ્રીવિજયદાનસૂરિ;
તેહ આગલિ મિચ્છાદુક્કડ દીયા સંઘ સવેનઇ સાખી કીયા. ૨૦૩
એ બોલ સઘલા ખોટા કહ્યા તે જેણઇ કંહીઇ સદ્દહિયા;
તે હવઇ મન શુદ્ધિં કહી મિચ્છાદુક્કડ દેયો સહી. ૨૦૪
વલી એક લિખિત કરિઉં તે સુણો સંવત સોલઓગણીસાતણો;
માગસિર સુદિ પડવે વાસરિં ગચ્છપતીઇ લિખીઉં એણી પરિં. ૨૦૫
પરંપરાગત ગચ્છમાં જેહ સામાચારી વરતઇ તેહ,
તેહથી વિપરીત કહવી નહી આઘી પાછી ન કરઇ કહી. ૨૦૬
અનઇ બીજુ વલી ગચ્છવિરૂદ્ધ નવો વિચાર કો ન કરઇ મૂઢ;
કરઇ વિચાર વિરૂદ્ધ જો કોઇ તો ગચ્છ ઠબકો તેહનઇં હોઇ. ૨૦૭
એહવુ લખી કરાવ્યાં મતાં જે ગીતારથ પાસઇ હતા;
શ્રીગુરૂહીરવિજયસૂરિંદ વાચક તિહાં વલી સકલમુણિંદ. ૨૦૮
વલી શ્રીરાજવિમલ ઉવઝાય ધરમસાગર પણિ તેણઇ ઠાય;
પંડિત શ્રીકરણ નઇં સૂરચંદ કુશલહર્ષ વિમલદાનમુણિંદ. ૨૦૯
સંયમહરખ એ આદિ ઘણા મતાં કરાવ્યાં તેહજ તણાં;
લિખ્યાં કરી સઘલઇ મોકલ્યાં પછઇ સાગરગચ્છમાંહિં ભલ્યા. ૨૧૦

આત્મા પામેલુ કે ગુરુગીત સમ્યગ્દ્રષ્ટિભાવે આતમ થીર,
જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર મુક્તિ તે લહુ. ૧૩૭
અધ્યાત્મ જ્ઞાન દેહ સ્વભાવ ભિન્ન [illegible] કારણ છે ય,
કરી વિચાર નિજ મનમાં [illegible] નિજ શૌચ. ૧૩૮
આપ [illegible] [illegible] [illegible] ધીર નિજ [illegible],
ઉપાસના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તો [illegible] ૧૩૯
પરમની પરમા. [illegible] નિજ નિર્મળ [illegible] પુનિ [illegible]
તે માટે પહેલાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ૧૪૦
પરમાર્થ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
તેમને [illegible] તે માટે [illegible] [illegible] [illegible] કે હવેથી, ૧૪૧
[illegible] [illegible] પરમની [illegible] [illegible] પરમ પીવળ.
તે [illegible] [illegible] [illegible] પરમની [illegible] પરમ [illegible] ૧૪૨
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
તે અનુભવના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] પરમ ૧૪૩
[illegible] [illegible] પરમ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ૧૪૪
[illegible]
[illegible] ૧૪૫
[illegible]

મિલિઆવી કહઇ સોષ્યો એહ દ્યો આદેસ વંચાઇ તેહ;
ગુરૂ આદેસ દીઇ નહીં દંભ સાગરનો નવિ જાણુઇ રંભ. ૨૨૩
સાગર કૂડ રમઇ નહી ધર્મ્મ ગુરૂ નવિ જાણુઇ તેહનો મર્મ;
લહી શ્રીગચ્છપતિનો આદેસ ગ્રંથ વંચાઇ દેસિં દેસ. ૨૨૪
હવઇ શ્રીહીરવિજય સૂરીશ તે પાસઇં લુંકાનો ઈશ;
સોલ અડાવીસઇ નિજમત તજી હીરવિજયસૂરી આણા ભજી. ૨૨૫
શ્રીગુરૂહીરતણા ગુણ સુણી તેડાવઇ ડિલ્લીનો ધણી;
અકબર રાજા આપિં કરી ગુરૂદર્શન જોવા મન ધરી. ૨૨૬
ઓગણચ્યાલઇ નૃપનઈં મિલ્યા ભૂપિં ગુરૂગુણ સઘલા કલ્યા;
રલીઆયતિ થયો અકબરરાય લાગઇ હીરગુરૂ તણુઇ પાય. ૨૨૭
કહઇ અકબર ભૂપતિ ગુરૂરાય જોઇયિ તે માગો મનિભાય;
દેસ ગામ ધન હય ગય સાર માગો તે આપું નિરધાર. ૨૨૮
હીર કહઇ એ નહી અહ્મ કાજ અહ્મે મુનિવર છઉં સુણો મહારાજ;
તો નૃપ કહઇ કહુએક તુમે લીઓ એતના મુહુત તુમે હમકું દીઓ. ૨૨૯
કહઇ ગુરૂ તો તુમે તૂઠા રાય જો કીધો એ અહ્મ પસાય;
તો તુમ આણુ વહઇ જિહાં લોક જીવ ન મારઇ કોઈ રોક. ૨૩૦
ગાય ભઈંસિ લેવી ન જગાતિ તીરથ મુગતા કરો બહુ ભાતિ;
નિસુણી નૃપ તે દીઇ અપાર મુંકયો જીજીઓ નિરધાર. ૨૩૧
એમ અનેક વયણ ગુરૂ તણાં નૃપ પ્રમાણ કરઇ અતિઘણાં;
શ્રીજિનશાસનિ ઉન્નતિ ઘણી થઈ જગમાહિ શ્રીજિનતણી. ૨૩૨
જીવ દયા ષટમાસ પ્રમાણ વર્ત્તાવી સવિ દેસિ સુજાણ;
જિમ શ્રીહેમસૂરિ ઉપદેસિ કુમરપાલ ભૂપાલ વિસેસ. ૨૩૩
એવઇ ગુજ્જર દેસ મઝારિ સાગરિ ધધ કરિઓ અવિચારિ;
ઠામિ ઠામિ અતિ હોઇ કલેસ પરપખીસિઉ ન મિલઇ લેસ. ૨૩૪
ખરતરસિઉ અતિ હૂઓ વિવાદ પાટણમાં વાધ્યો ઉનમાદ;
શ્રાવકનઇં ખઇંઠા ઘણા દામ સાગર દુસમન થયા બહુ ઠામિ. ૨૩૫
એહ વાત જગમાં વિસ્તારી હીરવિજયસૂરિં સુણી મનિ ધરી;
વેગિ નૃપનો લહી આદેસ શ્રીગુરૂ આવ્યા ગુજ્જર દેસિ. ૨૩૬

આવ્યા પાટણિ શ્રીગુરૂહીર ગુણગિરૂઆનઈ સાહસ ધીર;
ભૂપતિ માન લહિઉં અતિઘણું અધિક પુણ્ય ભૂતલિ તે તણું. ૨૩૭
કરી વિચાર નિજ મનમાં એવ કલેસ ટાલવા કારણ હેવ;
બાર બોલ લષઈ સુખ કાજિ શાસ્ત્રસાખિ ધીર નિજ રાજિ. ૨૩૮
સાગર ગ્રંથમાંહિ એમ અછઇ સકતિ હોઇ તો કરીઇ પછઇ;
પરપષી પરજાતું સવે જિમ વિમલ મંગલ મુનિ ભવે. ૨૩૯
તે માટિ પહલો બોલ કહિઓ કહિણ વયણ નવિ કહવો લહિઓ;
પરપષ્યીનઈ કોઈઈ કદા એહવું પાલેવું હવઈ સદા. ૨૪૦
બીજો બોલ તે માટિ કહિઓ સાગરની મતિ જન કો રહિઓ;
કહઇ સાગર પરપષ્યી જેહ નોકારગણિં પાપ વાધઇ તેહ. ૨૪૧
તે ઉપરિ કહઇ ગુરૂ હીરજી પરપષી કરઇ પરમ ધીરજી;
સહૂ સાધારણ જે જે બોલ મારગાનુસારી હોઇ નિટોલ. ૨૪૨
તે અનુમોદવા હોઇ યોગ્ય મિથ્યાતીનું તે પણિ ભોગિ;
તો જે જૈનતણા પરપષ્ય અનુમોદો પુણ્ય કામ પ્રતષ્ય. ૨૪૩
ત્રીજઇ બોલિં શ્રીગુરૂ કહઇ વિપરીત પરૂપણા રખે કો લહઇ;
પરંપરા અનઇ શાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ પરૂપણા જે કરઇ અશુદ્ધ. ૨૪૪
ગચ્છ નાયક પૂછયા વિણુ કસ્યું ગચ્છ ડભકો તે પામઇ મનિ વસ્યું;
ચોથઇ બોલિ હવઇ સાંભલો મુંદી મતતણો આમલો. ૨૪૫
સાગર કહઇ પરપષ્યીતણાં દેહરાં બિંબ શ્રીજીનવર ઘણાં;
હોલીના રાજા સમ જોઇ એમ ગ્રંથમાંહિં આણિઉ સોઇ. ૨૪૬
તે ઉપરિ હવઇ ગુરૂની ભાખ સુપરઇ શાસ્ત્રતણી કરી સાખિ;
દિગંબરની પ્રતિમા જેહ કેવલ શ્રાદ્ધ પ્રતિષ્ઠિત તેહ. ૨૪૭
દ્રવ્ય લિંગીનઈ દ્રવ્યઈ થઈ અવંદનીક તે પ્રતિમા ભઈ;
એ ત્રિણિ વિણુ સઘલાં જિનબિંબ વંદનિ પૂજનિ મકરિ વિલંબ.૨૪૮
તે પૂજતાં મ કરો શંક પૂજી પાતક ટાલો પંક;
બોલ પાંચમો હવઇ સાંભલો મુકો કુમતિ સુમતિમાં ભલો. ૨૪૯
અવંદનીક પહલાં જે કહી પ્રતિમા ત્રિણિની તે પણિ સહી;
નિજ પષ્યીનઈ ઘરિ હોય કદા તે પણિ વંદનીક હોઇ સદા ૨૫૦

વાસખેપ ચારિત્રિયાતણુઇ વિવહારથી શ્રીગુરૂ એમ ભણુઈ;
બીજું પ્રતિમાનો આકાર તે પણિ વંદો સુખદાતાર. ૨૫૧
નિસુણો છઠ્ઠો બોલ વિશાલ જેહનો ભાવ અતિહિં રસાલ;
પ્રતિષ્ટા શાસ્ત્રિં કહી સાધુની કુમતિ ત્યજો એ સવિ આધુની. ૨૫૨
તો બોલ્યો નિસુણી એ વાત સાગર કહઇ નિસુણો અવદાત;
માનો પ્રતિષ્ટા જો મુનિ તણી તો પરપખી પ્રતિમા ભણી. ૨૫૩
કિમ વાંદી કલપઇ આપનઈં કાં મતિતાણો તુમે પાપનઈં;
જે એક અખ્યર વાંકો કહઇ સમયથી તે ઉત્સૂત્ર લહઇ. ૨૫૪
ઉત્સૂત્ર ભાખી કિમ હોઇ સાધુ એહ અરથ તુમે કિહાંથી લાધ;
જે તેહનઇં સાધુ કુહો જો તુમે તો તુમનઇં પૂછઉં છઉં અહ્મે. ૨૫૫
કેહવા સાધુ કહો એહનઇ સુધુંસિઉં જાણિઉં તેહનઈં;
અરિહંત ભિન્ન એહનઈ આપણઇ કિહાંથી જૈન પણું એમ ભણઇ.૨૫૬
જો તુહ્મે સાધુ પણુઉં સદ્દહો તો તે કાં વાંદો નહી કહો;
નિસુણી વાત સુમતિનો ધણી સુગતિ કહઈ સિદ્ધાંતહ તણી ૨૫૭
જો તે જૈન નહી તો કસ્યું કુંણ દર્શન તે તુમ મનિ વસ્યું;
તે દેખી કહીઇ કુંણ વેસ એ ઉતર આપો સુવિસેસ ૨૫૮
નહી બાંભણ યોગી કાપડી નહી પરિવ્રાજક નાસ્તિક નહી;
તે માટિ એ જૈનજ હોઇ એહની શંકા મકરો કોઇ. ૨૫૯
જિન તેહના કહીઇ જો ભિન્ન તો તસ માત પિતા કુણ કીન,
તે જિનદર્શનનું સ્યુ નામ શાસ્ત્રમાંહિ દેખાડો ઠામ. ૨૬૦
દર્શન તો છ જિનપતિ કહ્યાં તેહનાં નામ સિદ્ધાંતિ લહ્યાં;
છ દર્શન વિણુ કુહુ કુણ ધર્મ્મ શાસ્ત્ર શાખિ જાણો જો મર્મ્મ. ૨૬૧
તે માટિં જિનમાં નહી ભેદ મનિ ભેદિ નહી ધરમ ઉછેદ,
જો તેહનુ કાંઇ લેખઇ નહી તે માંહિ ચોભગી કહી ૨૬૨
તિહાં આરાધક કહ્યા દેસથી તે કિમ વૃથા થાપો રીસથી,
તેહનઇ સાધુપણુ જો નહી ચોભગી ઠાણાંગિં કહી ૨૬૩
દ્રવ્ય ભાવ નઇ નામ થાપના ચ્યાર ભેદ મુનિવર વ્યાપના;
જિ નિખેવા નહી જેહનઈ નામ દ્રવ્ય કિમ નુહઇ તેહનઇ ૨૬૪

એતો ચ્યારઇ હોઇ આરાધિ તેણુઇ સાધુપણું કાં બાધિ;
રહી વ્યવહાર વંદેવાતણુ તે દ્રષ્ટાંત એક તુમે સુણો. ૨૬૫
કુલંબી ભાટ અનઈ રજપૂત તેહની છાસિ જિમો અદભૂત;
તો પાણી કાં ન પીજીઇ રાધિઉ ધાન કાં નવિ લીજીઇ. ૨૬૬
તે વિવહાર ન સુહુચઇ જેમ તસ વદેવા જાણો તેમ;
સાધુપણું કોઇ અસિં હોઇ તે માટિં જિંભ વાંદો સોઇ. ૨૬૭
તેહ ભણી બોલ છઠ્ઠો એહ આસિ દીધો ધરયો મનિ તેહ;
હવઇ કહીઇ જે બોલ સાતમો તે નિસુણો ઉત્તમ આતમો ૨૬૮
સામીવચ્છલ કરતાં કદા સમપણ કારણિ આવઇ તદા;
પરપખી જો તે હોઇ દોક એમ બોલઇ તે મૂરખ લોક. ૨૬૯
વલી વયણ એહુવાં ઉચ્ચરઇ ખીર ભાજનિ વિષબિંદુ સરઇ;
તિમ તે વિણસઇ નહી કિમ સાર તિમ એ અહી જાણો નિરધાર. ૨૭૦
સુણી સુમતિધર તે બોલીઓ એ દ્રષ્ટાંત કરયો તુમે લીઓ;
વચનબાધ ટોઇ પોતાતણો તે મન દેઈનિઈ તુમે હવઇ સુણો. ૨૭૧
સામી પોષઇ ચ્યાર હજાર તેમાં એક પરપખી સાર;
તેણુઇ એ કઇઓ દોક કિમ થાઇ ચ્યાર હજારનું પુણ્ય કિહાં જાઇ. ૨૭૨
એકઈ સામી એહવો ન ટોઇ જેણુઇ પુણ્યિં દોઇ સોઇ;
જિમ ભાજન વિષ સાધિં ખીર તેમાં અમૃતનો એક હીર ૨૭૩
પડનષેવ તે નિરવિષ થાઇ તિમ સામી પુણ્યિં એ જાય;
તે માટિ એણુઇ અધિકારિ સુગુરિ બોલ કહિઓ સુવિચારિ. ૨૭૪
સામીવચ્છલ દોક ન થાઇ બોલ આઠમો હવઇ કહવાય;
નિહ્નવ સર્વ થકી હોઇ એક દેસથી સાત કહ્યા સુવિવેક. ૨૭૫
જે સઘલાનઇ નિહ્નવ કહઇ તેમાંહિં સમકિત નવિ રહઇ;
નુંમો બોલ ભણુ હવઇ સાર તીરથ યાત્રા તણો વિચાર. ૨૭૬
નિજ પખી અણહુંતઇ યોગિ પરપખીનઇ સાધિ લોગ;
તીરથ યાતરા જે કોઇ કરઇ તે સંસાર મોટેરો તરઇ ૨૭૭
જે કહઇ દોક તે ખોટું રોક તેહનઇ ટોસ્યેં તેસ્યું થોક,
આપ ગરથિ કાથા શુભભાવિ સાધિ હોઇ કો સહજિ સભાવિ. ૨૭૮

શાસ્ત્રસાખિં કહઇ શ્રીગુરૂહીર ફોક ન થાઇ લહઇ ભવ તીર;
તીર્થંકરની કરતાં યાત્ર નિર્મલ થાઈ પોતાનાં ગાત્ર. ૨૭૯
દસમો બોલ હવઇ ભાખીઇ શાસ્ત્ર સવાદ સવે ચાખીઇ;
પરપખી સાથિં કસી વાત ચર્ચા નવી મનિ ધરી કોધાત. ૨૮૦
ઉદ્દેરીનઈ ન કરઇ કદા તો પૂછઇ ઉત્તર દિઇ તદા;
તે પણિ શાસ્ત્રતણુઇ અણુંસારિ ન કરઇ કલિ વાધઇ તેવારિ. ૨૮૧
હવઈ નિસુણો બોલ ઇગ્યારમો હીરગુરૂ આણુ નિત હઇડઇ રમો;
જે ગ્રંથ ઉત્સૂત્ર કંદકુદ્દાલ તે સાંભલતાં ઉડઇ ઝાલ. ૨૮૨
વિજયદાનસૂરિં તે ભણી સાગરનઈ કીધા રેવણી;
પાણીમાહિં તે ગ્રંથ બોલીઓ સંઘ ચતુરવિધ સાથિં કીઓ. ૨૮૩
તેહનું વયણ એક જિહાં હોઇ અપ્રમાણ વલી ગ્રંથજ સોઇ;
એમ જાણી મ કરો તે સંગ હીર કહઇ ગુરૂ વચને રંગ. ૨૮૪
બોલ બારમો કહસિઉં હવઇ શ્રીજિનવરનઈ જે કોઇ કવઇ;
નિરવિરોધ તવનાદિક હોઇ તે ભણતાં નવિ વારઇ કોઇ. ૨૮૫
જે કહઇ જિનવરની સ્તુતિ કરઇ પરપખ્ખી જો તો અણુંસરઇ;
તો તે તુરક માતગહતણી રસવતી ભોજન કરઇ ભણી. ૨૮૬
એ અજ્ઞાન વયણ સાંભલી રપે કો શંકા આણો વલી;
તણી કુમતિ જે જિનસ્તુતિ કરઇ તે સુકૃત પિંડ પોતઇ ભરઇ. ૨૮૭
એહવું જાણી સદા જે હોઇ તે કહતાં નવિ વારઇ કોઇ;
જે વારઇ તેહમાં નહી સુદ્ધિ સઘલી જાણો ગઇ તસ બુદ્ધિ. ૨૮૮
એમ શ્રીહીરવિજયસૂરિ કહઇ ભવિયણ તે સહુ સદ્દહઇ;
જે જિમ ભાવ કહ્યા સિદ્ધાતિ તે તિમ સદ્દઇહવા એકાંતિ; ૨૮૯
બાર બોલનો લિખ્યો એ પટો ધરમવત એથી મત લટો;
સવિ ગીતારથિ કીધાં મતાં કો નવિ વારઇ તે વાંચતાં. ૨૯૦
ત્રિહું ચોમાસિ પજૂસણુ દિને ગીતારથ વાંચઇ શુભ મને;
દેસ નગર પુર ગામ અહઠાણુ વાંચી સુખ પામિઉં સહૂ જાણુ. ૨૯૧
એમ દંદોલ તે સઘલે ટલ્યો સાગર શુદ્ધ કુમતનઈં મિલ્યો;
નવિ છાંડઇ તે કુમતિનો વાસ કરઇ નિજ પરૂપણા અભ્યાસ. ૨૯૨

રાજનગરિ જઈ બાઈશ તેહ શ્રાવક મનિ થાઈ સંદેહ;
ફેરી સરૂપ પ્રકટાવિઉં આપ ન ટલઈ સહજ એ મોટું પાપ. ૨૯૩
નેમુજી ગચ્છનાયક એ વાત જાણ્યો તેહનો સવિ અવદાત;
ભવિયનનઈ કરતા ઉપગાર રાધિનપુરિ પુહુતા ગણધાર. ૨૯૪
કરઈ વિચાર મનમાંહિં અસ્યો એહનઈ સીખ ઉપાય છઇ કસ્યો;
કહિઉ ન લાગઇ વારિઆ બહુ એહઈ પંચ ઉપાયુ સહુ. ૨૯૫
આગઈ પણિ દીધી બહુ સીખ તે હુઈ નીંબજનઈ સરીખ;
તો હવઈ લાજિં વિણઈસઈ કાજ સુખ સીખામણિં ન વલઈ લાજ. ૨૯૬
સિદ્ધિ શાકિની અનઈ વલી ચોર સીકોટ નઈ પાપી ચોર;
કરી કદાગ્રહ કુમતિ પડ્યો સંનિપાતાદિક રોગિં નડ્યો. ૨૯૭
એ છ અકરિ ન આવઈ ઠામિ થોડઈ કરઈ નવિ આવઈ કામિ;
હોઈ ઉપચાર જો જગિ જાગતો તો ઉનમાદથી હોઈ ભાગતો. ૨૯૮
એમ વિચારી કહઇ ગુરુદીર શાંતિચંદ્ર વાચક વડવીર,
રાજનગરિ તુમે જાઓ સહી આણ પલાવો તિહાં કણિ રહી. ૨૯૯
ધરમસાગર વાચક તિહાં જેહ તેહનઈ જઈનઈ કહવું એહ:
સપન મોહનઈ સનરોતરઇ સીખ દીધી તે નવિ સાંભરઇ. ૩૦૦
સોગણીસમઇ પણિ ને પરિ [illegible] તોહઈ તુમ ઢીયકઇ મનિ ગુંઈ.
વલી [illegible] પણિ તુમ મઈ સુવિચાર ૩૦૧
તોહઈ ન [illegible] તુમે [illegible] મનિ ધરી [illegible]
[illegible] ૩૦૨
[illegible]
[illegible] ૩૦૩
[illegible]
[illegible] ૩૦૪
[illegible]
[illegible] ૩૦૫
[illegible]
[illegible]

સંવત સોલ અનઈ અડતાલ સાગર મિચ્છાદુક્કડ કાલ;
સભામાંહિં ઊભા રહી કહઈ સુણુયો જે ગુરૂ આણા વહઈ. ૩૦૭
સાગર કહઈ મરીઅચિ જે કહિઉં કપિલ આગલિ વયણ તે લહિઉં;
તે ઉત્સૂત્ર શાસ્ત્રિં બોલીઉં નવિ હું સદ્દહતો તિમ કીઉં. ૩૦૮
તે મુઝ મિચ્છાદુક્કડ હુયો અણસમઝિં તે સહી જાણુયો;
ભગવતીનઈ અણુસારિં કહ્યા અનંતા ભવ તે મિં સદ્દહ્યા. ૩૦૯
પણિ શ્રીહીરવિજયસૂરિ વાણિ નિસુણી હવઈ નવિ કરવી તાણિ;
ભવપન્નર દીસઈ છઈ ઈહાં નવિ અનંતા દીસઈ તિહાં. ૩૧૦
શ્રીભગવતીની મેલિં જેહ અનંત ભવ સદ્દહતા તેહ;
મિચ્છાદુક્કડ બીજો ભણ્યો તે પણિ સહુઈ સંઘિ સુણ્યો. ૩૧૧
ઉત્સૂત્ર ભાષીનઈ અનંત સંસાર નિયમઈ હું સદ્દહતો સાર;
તે પણિ મુઝનઈ થયું અજ્ઞાન સાચું હીરવયણ સુપ્રધાન. ૩૧૨
પણિ તે અધ્યવસાયની મેલિ સંખ્ય અસંખ્ય અનંતો ભેલિ;
હોઈ સંસાર જે વિપરીત ભણ્યો તે મિચ્છા દુક્કડ તુમે સુણ્યો. ૩૧૩
કેવલીના તનુથી કો જીવ ન મરઈ સદ્દહતો હું સદીવ;
પણિ જગગુરૂનઈ કહણિં કલિઉં આચારંગિ આવી મિલિઉં. ૩૧૪
શ્રીભગવતી પ્રમુખ સિદ્ધાંત તેહની મેલિં હવઈ એકાંત;
અવસ્યંભાવી પણઈ જો મરઈ કદાચિત ના નહી આણુસરઈ. ૩૧૫
જે વિપરીત કહિઉં સદ્દહિઉં તેથી જે વલી વાંકુ થયુ;
તે મિચ્છાદુક્કડ જાણુયો સઘ સહૂ તે મનિ આણુયો. ૩૧૬
બાર બોલતણો જે પટો તેથી જે બોલ્યો ઉલટો,
એ મિચ્છાદુક્કડ પાંચમો ભાવ ભલો એ સહૂ મનિ રમો. ૩૧૭
બીજુ જે કાંઈ ગચ્છવિરૂદ્ધ પરંપરાનઈ સૂત્રવિરૂદ્ધ;
શ્રીપૂજ્યની વલી આણ વિરૂદ્ધ સદ્દહવાણુ તેહ અશુદ્ધ. ૩૧૮
તે સવિ સઘ સહૂની સાખિ મિચ્છાદુક્કડ દીધો ભાખિ;
ત્રિહ્યા સાગર સઘલાના મના કીધાં સઘ ચતુર્વિધ છાનાં. ૩૧૯
સાખિ ગીતારથ તિહ્યા સહૂહની એળી જાણુસિં એળી પરિ નીપની
હવઈ પહુતુ સહૂ નિજ નિજ ઠામિ દલિઓ કલેસ તે સઘલઈ ગામિ. ૩૨૦

ચોમાસું ભૂપતિ કન્હઈં રહિઆ તિહાં કણિ રે ઘણા ધરમના ગાજતો;
હીરવિજયસૂરિ રાજીઆ પ્રતિબોધી રે નૃપ લીધો લાભ તો. જૂઓ. 331
આઠ વિધાન સધાવીઆં જેસિંગસીસરે નંદિવિજયનઈં પાસઈં તો;
દેખી ભૂપ અજબ થયો દીઇ ખુસફ્હમ રે નામ રંજીઓ તાસ તો. જૂઓ. 332
ભૂપ જેસિંગ પ્રતિં કહઇ ખુસફ્ઇમકું રે મુંકો અહ્મ પાસિ તો;
નૃપ કહણિં ગુરૂ તિમ કરી હવઇ વિચરઇ રે તિહાંથી ઓહુલાસિ તો.
જૂઓ. 333
નૃપ આદેસથી પાંગર્યા નવકલપી રે કરતા સુવિહાર તો;
મહમિનગરિ સંઘવીનતી અવધારી રે ચોમાસું સાર તો. જૂઓ. 334

॥ ઢાલ ॥

ચોપઈ.

હવઇ શ્રીહીરવિજયસૂરિંદ જસમુખ દીઠઇ પરમાણંદ;
રાધિનપુરથી પાટણ ભણી પાંગરીઆ શ્રીતપગચ્છધણી. 335
તિહાંથી ચોમાસા પારણઇ વિમલાચલ યાત્રા કારણિં;
જાણી નિજ આયુ અવસાન કરઇ સાધન બહુ થઇ સાવધાન. 336
હીર કહઇ સંઘ નિસુણઇ સહૂ યાત્રાતણું અહ્મ મન છઇ બહૂ;
નિસુણી સંઘ રલીઆયતિ થયો તીરથ કરવા સહૂ સામયો. 337
દેસિ દેસિ પાઠવીઆ લેખ તે ઉચ્છાહ ધરઇ સવિસેષ;
એક શ્રીશેત્રુંજઇ તીરથ સાર બીજું હીરજી ગુણ ગણધાર. 338
એક દૂધ નઈં સાકર મિલી બહુ સંપદનઈં પુણિં ભલી;
થાવર જંગમ તીરથ લહી સંઘ ઘણા તિહાં આવઇ સહી. 339
રાજનગરનો સંઘ અતિઘણો સહસ રથ પાલો બહુ ભણો;
ખંભાયતિનઈં સંઘિં સુણો નવસઈં સેજવાલાં તે ગણો. 340
દેખી ડેરા પ્રમુખ અનેક વિવિધ સજાઈ અનઈં સુવિવેક;
અતિ રંજ્યો કહઇ નવરંગખાન સાહશ્રીમલનઈં દેઇ બહુ માન. 341
કુંણ મુલક પોતઇ તાહરઇ જે માટિ આ દોલતિ ધરઇ;
સાહ ભણઇ માહરઇ વ્યાપાર ઉપરાજી ખરચી કરૂં સાર. 342

તેણઇ કારણિ ગુરૂવંદન કાજિ પયિ થર્પ જલ પીતું રાજિ. ૩૫૬
વાંચી લેખ સંઘનઇ જેસિંગ કહઇ ગુરૂલેખતણો સુપ્રસંગ;
સંઘ કહઇ ચોમાસું કરો ગુરૂ કહઇ એહ અટક મન ધરો. ૩૫૭
મહિમનગરથી કારણ ભણી પાંગરીઆ તપગચ્છના ધણી;
પાટણનયરિ પધાર્યા પ્રભુ પરવપજૂસણ તિહાં કરઇ વિભુ. ૩૫૮
કરી પજૂસણ કરઇ પ્રસ્થાન એતલે આવ્યો લેખ નિદાન;
વાંચઇ લેખ કરિ ધરી જેસિંગ ભાદ્રવસુદિ એકાદસી સંગ. ૩૫૯
અનસન કરી સમરઇ નવકાર પુહુતા સરગિં હીર ગણધાર;
રાતિ ઘડી છ જાતઇ સુણો ગુરવિમાન મહિમા કરઇ ઘણો. ૩૬૦
ચિનાધૂમિ ફૂલિઆ સવિ અંગ દેવમહોચ્છવ કરઇ અવિલંબ;
થૂભમહોચ્છવ કરઇ નરદેવ બહુ બાવિં તે શિવમુખદેવ. ૩૬૧
લહી ઉદંત ગુરૂનો એહવો વયરાગિં તપ કરઇ નવ નવો;
પાટણિ ચોમાસું ગુરૂ કરી ચાલઇ થૂભવંદન મનિ ધરી. ૩૬૨
શેત્રુંજ તીરથ યાત્રા કરઇ તિહાંથી ઊંનાભણી પાંગરઇ;
જઇ વંદઇ ગુરૂની પાદુકા સાથિં બહુ શ્રાવકશ્રાવિકા. ૩૬૩
વંદી થૂભ મનિ ચિંતઇ અસ્યું હીરધ્યાન મુંઝ હઇડઇ વસ્યું;
જે જે સુખકારણ આહ્લાદ તે શ્રીહીરતણો સુપ્રસાદ. ૩૬૪
ગીતારથ હુતા જે ગુરૂપાસિ તેહનઇ તેડ્યા મનિ ઓહુલાસિ;
કહઇ શ્રીવિજયસેનસૂરિંદ, છઇ સુખ સંયમ મનિ આણંદ. ૩૬૫
દીઇ દિલાસા સહુ સાધુનઇ હીરહિતસીખ પૂછઇ સાધુનઇ;
જે હિતસીખ કહી ગુરિ હીરિ તે તિમ આરાધઇ મનિ ધીર. ૩૬૬
તિહાંથી ગુરૂપાદુકા વંદેવિ ગુજ્જર દેસ સોહાવણ હેવ;
રાજનગરિ ચોમાસું રહઇ સોમવિજય વાચકનઇ કહઇ. ૩૬૭
ગુરૂસેવા તુમે સાચી કરી ગુરૂવચને હિતપણું આદરી;
રહવું ચોમાસુ મુઝ પાસિ હીર પરપર કુહુ ઓહુલાસિ. ૩૬૮
તેણઇ અવસરિ સૂરતિ ચોમાસ ધરમસાગર વાચક થિરવાસ;
તિહાં તેણઇ નિજમત વાસિત કીધ બહુશ્રાવકનઇ નિજમતિ દીધ. ૩૬૯
તે જાણી મુંકયા ખંભાતિ તિહાં આવ્યા થયા કે દિનરાતિ;

શ્રીકલ્યાણવિજય ઉવજ્ઝાય સૂરતિ આવી ચોમાસું ઠાય. ૩૪૪
હીરવિજયમત હીઇ ઉપદેશ જેહ વચનિ રંજ્યા સુનરેશ;
તે ગચ્છનાયક સાગરનું મત જિમ ગંધ ન રહ્યું નિશ્ચલિ મન. ૩૪૫
તો તે ચતુરો સૂરો જાણઇ વાચક બોલ સંગે અનગાણ્ય,
વાચક નામ ન ગઢાવ્યું મુનિ તે મનમાનિઉં લોકનું સુખિ. ૩૪૬
વાચક નિશદિન એક ઉપાય જેથી મનનું વાંછિત થાય,
કીધા ગણ ઘણો નિર્ણં કારિ જિનજી ગણ સાવઇ માહે સાખિ. ૩૪૭
રોગી પુછે શાસ્ત્ર મતિજ માહ ભોગી ગુરુજ્ઞાનાધીન;
રોગી નાનજી શતમાન રાજકાજ જાણીતો બહુ. ૩૪૮
ભવતવત જગત ચ્યારો જોડિ દુગમનના ટાલઇ તે કોડ;
નિ[illegible] વર્દ્ધમાન સોમજી જેથી દૂધ વધ્યું ગોમજી. ૩૪૯
જે ચ્યારે જગત વરજોડિ હીરજગત કીધા નરકોડિ,
તેહની મદુગી અધિકી લાજ કીધાં જેણઇ પરમ મહુકાજ. ૩૫૦
નામી માર્ગિ [illegible] કીધ મેરુજ ગોરી આખુ પ્રતિષ્ઠ;
[illegible] કીધી જાણઇ ગણી ગોત્ત કીધી હીરગુરુજી. ૩૫૧
જિનશાસન દીપાવક [illegible] દેવું તે તણું;
માહ નાનજી [illegible] જોડિ [illegible] પરમનાં કોડ. ૩૫૨
[illegible] અધિકા આચાર;
[illegible] આસર. ૩૫૩
[illegible]
[illegible] ૩૫૪
[illegible]
[illegible] ૩૫૫
[illegible]
[illegible] ૩૫૬
[illegible]
[illegible] ૩૫૭

તો વલી વાચક તેહ ઉદંત લિખી જણાવઇ ગુરૂનઇ સંત;
તે ઊપરિ ગચ્છનાયક લિખઇ શ્રીસૂરતિમંદિરનઇ વિષઇ. ૪૧૧
સ્વસ્તિશ્રીજિન કરી પ્રણામ વિજયસેનસૂરી ગુણધામ;
યોગ્યં સકલ સંઘ સમુદાય ધરમલાભ જાણેવો હોય. ૪૧૨
ઇહાં સુખિં ચાલઇ ધર્મધ્યાન શ્રીદેવગુરૂ પ્રસાદિ બહુમાન;
અપરં એક ઉદંત સાંભલિઓ વુહુરો સૂરોસાગરનઇ મિલિઓ.૪૧૩
શ્રીકલ્યાણવિજય ઉવઝાય તે સાથિં ચૂકી બોલાય;
તે સાંભલી થાઇ અસંતોષ હુવઇ અહ્મનઇ વાંછો સંતોષ. ૪૧૪
તો હવઇ સમસ્ત સંઘની સાખિ જે બોલિઉ તે નિજમુખિ દાખિ;
શ્રીકલ્યાણવિજય ઉવઝાય તાસ ચરણિ લાગી મનિ ભાય. ૪૧૫
વુહુરા સૂરા પાંહિં એતલો મિચ્છાદુક્કડ દેવરાવો ભલો;
પછઇ સંતોષ થયાનો લેખ અહ્મનઇ જણાવયો સવિસેષ. ૪૧૬
જો શ્રીવાચક લિખિઉં આવસ્યઇ તો તે અહ્મ હઇયિડઇ ભાવસ્યઇ;
જો એ અહ્મ કહણુ નવિ થાય તો સૂરતિ કો ચોમાસું ન હોય. ૪૧૭
વલી વયણુ એક બીજું સુણો જે અવિનય કરઇ મુનિનો ઘણો;
સૂરાનઇ ઘરિ પાણી અન્ન સાધુ સાધવી નહી વાંછઇ મન્નિ. ૪૧૮
એહવી ચીઠી લષસ્યું અહ્મો પછઇ કહેસ્યો ન જણાવિઉં તુહ્મો;
એહવું લિખિત લહી આકરૂં જાણિઉં એ તો થાસ્યઇ ધરૂં. ૪૧૯
સંઘસાખિં મિચ્છાદુક્કડ દીધ તો તેહનઇ સંઘમાંહિં લીધ;
હવઇ શ્રીસોમવિજય ઉવઝાય મરૂદેસિ વિચરઇ મનિ ભાય. ૪૨૦
સાહિઇ શ્રીનયવિજયઉવઝાય સૂરતિ ચોમાસુ તે જાય;
ઉપદેસી શ્રીહીરગુરૂ વાણિ સાગરમતની કીધી હાણિ. ૪૨૧
સોલ બાસઠુંઇ શ્રીગુરૂરાય સૂરતિબંદિરિ કરી સુપસાય;
ચોમાસુ આવ્યા તિહાં સુખિ સંઘસહૂ ધન ખરચઇ લષિં. ૪૨૨
સાગરિં તિહાં હલામણ કરી કેતા સાધુતણી મતિ ફરી;
ઉપાયો તેણઇ અનરાગ દોસી નાંનજીઇ જોઈ લાગ. ૪૨૩
સાગરનઇ દીધી તેણઇ સીખ શ્રીગુરિં તે પણિ જાણી તીખ;
ગુરિં જાણ્યો સાચો નાંનજી સકલ ધરમ તણો ઠામજી. ૪૨૪

શ્રીમુનિવિજય વાચકનો સીસ ચોપડાથી દર્શન સુમુનીસ;
સૂરતિ બંદિરિ આવ્યા હસી હરખ્યા તિહાં કણિ શ્રાવક વસી.૪૩૯
સાગરનઈ ગમતું નવિ થયું નૂર મુહડાનું તે ફિરી ગયું;
જાણ્યુઈ એ તો વિજયવિખ્યાત જાણ્યુઈ છઈ સઘલી અહ્મ ઘાત.૪૪૦
કહઇ શ્રાવકનઈ એહનઈ તુહ્મઇ નવિ રાખેવા અહીં કણિ કિહ્મઇ;
એહવું જાણી વિજયના સાધુ પાંગરવા લાગા નહી બાધિ. ૪૪૧
તે જાણીનઇ દોસી નાંનજી આવ્યો ધાઇ હીઈ માનજી;
અહ્મો સહુનઇ તેડાવ્યા અછઇ ચાલતું રાજસૂત્ર થયા પછઇ. ૪૪૨
તેતલઇ ભગતિસાગર બોલીઓ શ્રાવક એ હઠ કાં તુહ્મે કીઓ;
નહી રહવા દેઉં અહીં અહ્મો એહનઇ રાખસ્યો તો કિમ તુહ્મો.૪૪૩
તેણઇ વડશ્રાવક ગેલીઆ પોતઇ જે મતિમાં ભેલીઆ;
છતાં નાંનજી કુણિં ન બોલાય નાંનજી જિમ કહઇ તે તિમ થાય.૪૪૪
આહાર વસ્ત્ર આલઇ વાણીઆ તો તુહ્મે કાં બોલો તાણીઆ;
અહ્મે સહુનઈ અહીંઆં રાખસ્યું તુહ્મ ના કહી એ બોલિઉં કરસ્યું.૪૪૫
એહવાં વચન શ્રાવકનાં સુણી વલતા નવિ બોલ્યા તે ભણી;
સહુઈ સંપિં રહવુ ઇહાં કોઇઈ નવિ જાતું કીહાં. ૪૪૬
પણિ તે સાગરનઈ નવિ રૂચિઉં સંઘ વચ્યા પછી ગહુ તેણઇ બકિઉં,
તો સાગર સવિ જાણઇ એમ એહનઈ વાણિ આણીઇ કેમ. ૪૪૭
વાતિં મરમ વયણની આલિ કરઇ પણિ ઓ મુંકઇ તે ટાલિ;
તોહઇ તે લાગા તમ પૂંઠિ જાણિઉં એહની મુંડી મૂંઠિ. ૪૪૮
તો શ્રાવકનઇ કહિઓ વૃત્તાંત નિજગાન એ થાપઇ એકાંત;
તો શ્રાવક દર્શનનઈ કહઇ હીરવચન જે જે સદ્દહઇ. ૪૪૯
તે સહૂ શ્રાવક છઇ તુમ પાખિ એહનઇ હરાવી ક્યો સાખિ;
કહઇ દર્શન મુઝ સ્યો આલિગ એ પણિ વાચક નહી પાસિરૈ. ૪૫૦
એહનઈ દેવઇ નમ્છાપતિ માન હૂ તો સાધુ માહિ સામાન્ય,
શ્રાવક કહઇ થાપો ગુરુહીર અહ્મ નહૂ તુમારી ભીર. ૪૫૧
એ તુહ્મનઈ એ માટિ ગુરુ કહઇ નો અહ્મે નિરવહાઉં મનિ વહ્યું;
દર્શનિ તેહના લીધા બોલ તે સાખિ કરઇ વાત નિટોલ. ૪૫૨

તવ દર્શન કાગલ એક દીઇ તે ગુરૂ હાથિ ધરી વાંચીઇ;
અસમંજસ તેમાંહિં લખિઉં લખતાં જાણે કાંઇઇ ભણ્યું. ૪૧૭
તે માંહિલા કહું કે બોલ સાંભલતાં ટલસ્યઇ ઢંઢોલ;
સમકિતીઇ નિજ સમકિત ભણી ચર્ચા અમસ્યું કીધી ઘણી. ૪૧૮
નિજ સમકિત થાપઇ બહુ ભાતિ શ્રાવકનઇ સીખવઇ દિનરાતિ;
નાન સંજ્ઞાનુ ઉપર ઘણું તેણઇ કરી નવિ ચાલઇ અમતણું. ૪૧૯
તવ મિં ચિંતવ્યો એહ ઉપાય એહના મીલતા જો વસિ થાય;
તો નિજ સમકિત આપું સહી સમકિતનું મત ચાલઇ નહી. ૪૨૦
સમકિત મતિં જે શ્રાવક હતા આપણું સમકિત નવિ માનતા;
નિજ સમકિત આપેવા ભણી લટપટ મિં તેહનઇ ઘણી. ૪૨૧
તવ તે ઉપાસક આવ્યા ઠામિ નિજ સમકિત મિં દીધું તામ;
ભિન્ન પરૂપઇ એ આપથી નવિ બીહઇ એ સંતાપથી. ૪૨૨
એહનઇ ગુરૂ નામિ બહુ ભલા ઘણા શ્રાવક કીધા ઢીલા;
કાઢિઓ પણિ નવિ જાય એહ માગ પયસાર સવિ જાણઇ તેહ. ૪૨૩
શ્રાવક પાડ કરી નવિ સકઇ એ જાણઇ તો સંઘમાં બકઇ;
તે માટિ એ મોટું સાલ આપણુ નવિ ચાલઇ એક વાત. ૪૨૪
ગચ્છ નાયકઈ જઇ એક વાર શીખામણ દેસિઉં દુખકાર;
એહવા બોલ ઘણા તે અછઇ વીનવઇ દર્શન વાંચ્યા પછઇ. ૪૨૫
સિદ્ધાંતિ સમકિતના ભેદ પંચ કહ્યા તે ન કરૂ છેદ,
નિજ સમકિત [illegible] એહ [illegible] ગુરૂ મહિમ તેહ. ૪૨૬
એક ગચ્છના [illegible] [illegible]
એહ [illegible] નહી [illegible]. ૪૨૭
[illegible]
[illegible] ૪૨૮
[illegible]
[illegible] ૪૨૯
[illegible]
[illegible] ૪૩૦

ભગવનજી સમકિત એહનું પૂછો તે કેહવઉ તેહનું;
તુમ આણા વિણ જે ઉપદેસ કહણ વલી તુમચઇ આદેસિ. ૪૮૧
બિહુમાં ભિન્ન કુહુ તે કુંણ ગચ્છ એકમાં કુહુ એ સિઉ ઢુંણ;
જે એણઇ નિજ સમકિત દીદ્ધ તો ગચ્છભેદ એ કરઇ પ્રસિદ્ધ. ૪૮૨
ભિન્ન ભિન્ન એ દીઇ ઉપદેસ પૂછો તે કુંણ કારણ વિસેસ;
વિજયસેનસૂરિ પૂછઇ અસ્યું ભગતિસાગર એ લિખિઉ કસ્યું. ૪૮૩
નવિ બોલાય તેણઇ આપ પ્રકટિઉ પેલા ભવનું પાપ;
નવિ જવાપ તિહાં એકઇ થયો સાગરનો મહિમા બહુ ગયો. ૪૮૪
ઝંખા થઈ ઊભા તેણીવાર દર્શન સામાસી થઈ સાર;
દર્શન વદઇ નિજ ગુરૂ પાય ઓઘ ઊપરિ થયો તુમ્હ પસાય. ૪૮૫
તતખિણ નાનજી દોસી ઉદાર ગુરૂપદ પંકજ વંદઇ અપાર;
કચપચનું તે કારણ સુણી નાનજી વીનતી કરઇ બહુગુણી. ૪૮૬
સાગરસ્યું એકઠો સીહ દર્શન ચર્ચા કરઇ અબીહ;
હીરગુરૂ વચને એહનઇ રંગ વલી અમ સાહાજિં હુઓ અભંગ. ૪૮૭
સાગર વચને જે કસ્યું કહો સાચું જૂઠું મનમાં વહો;
તો અમ કુટંબની જાણો ટેવ દર્શન સાધુની કરસ્યું સેવ. ૪૮૮
એહવું વચન સુણી ગુરૂરાજ કહઇ અવિચાર્યું ન કરૂં કાજ;
દર્શનના ગુણ જાણ અહ્મે વલી વખાણ્યા ગુણ બહુ તુહ્મે. ૪૮૯
નહી અવગુણ એહમાંહિ કસ્યો નાંનજી તુમ કહણિ મનિ વસ્યો;
સૂરતિમાં અધિકારી વિસેષ તુમનઇ નવિ દુહવીજઇ રેખ. ૪૯૦
[illegible] નાનજી વંદઇ ગુરૂપાય ગુરૂ [illegible] નિજ થાનકિ જાય,
એમ વિવા[illegible] સાગર જણ જણ આગલિ [illegible] ૪૯૧
[illegible]ચાર જ [illegible] અમનઇ [illegible]
તુમે ના[illegible] સેવ્ય આન સેવક [illegible]
[illegible] અકા[illegible] અગ્ન[illegible] માન. ૪૯૨
[illegible] આચાર જ [illegible]
સેણાવ[illegible] દાસ [illegible] ૪૯૩
દર્શનનઈ [illegible] ગુરૂ [illegible] ૪૯૪

વાંક વિના મિં કાંઇ ન કહાય ન્યાય જોતાં સાગર અન્યાય;
તો આચારજિ વલી વીનવઇ મિચ્છાદુકડ દેવાટો હુવઇ. ૪૯૫
ગુરૂ આચારજિ ચિત રાષવા તેડ્યા સઙ્ઘૂયનઇ સાષના;
પભણઇ વિજયસેનસૂરિરાય કહણિ અમારઇ જો મનિ ભાય. ૪૯૬
દર્શન વાંક નહી લવલેસ મિચ્છાદુક્કડ ઘો અહ્મ ઉપદેસ;
સુણી ગુરૂવાણિ દર્શન વીનવઇ તુમ કહણિં સવિ કરવું હુવઇ. ૪૯૭
પણિ એક વાંક કરો જે સરઇ મિચ્છાદુક્કડ તે ઉચ્ચરઇ;
ગુરૂ કહઇ વાંક કરયો હું કહું ઉંટ દેહ સરલું સ્યું લહુ. ૪૯૮
પોસ્તી જિમ મિલીઆ છ સાત માહોમાંહિં ચલાવઇ વાત;
એક કહઇ જલિ લાગઇ આગિ તો મછલી કાંહા જાઇ ભાગિ. ૪૯૯
કહઇ એક તો તે જાઇ આકાસિ ઓહોલાણઇ આવઇ જલપાસિ;
સાચ કહઇ એક હોવઇ એમ વાત સુણો તે ઊપરિ તેમ. ૫૦૦
થલમિં આગિ લગઇ જબ જડઇ તબ ભયસાં ઝાડું જઈ ચડઇ;
એહુવાતમાં કુહુ કસ્યું અડઇ બીજા પણિ તરૂઅરિ જઇ ચડઇ. ૫૦૧
જિમ એ સાચી વાત ન સવે તિમ સાગર શુધિ નહી બોલવે;
એહુવાત મુનિવરસઈ અઢી સુણતાં સાગર સીસક ચડી. ૫૦૨
સુણી ગુરૂ વાચ દર્શન બોલીઓ જો ભગવન તુહ્મે આસિજ દીઓ;
તો હીર જેસિંગનાં વયણ વિરૂદ્ધ બોલાયું હોવઇ જે અસુદ્ધ.૫૦૩
તેહનો મિચ્છાદુક્કડ હુયો ગુરૂ રલીયાયતિ એ મિં ભયો;
સાગર લાજ થઈ તિહાં હીણ એકઇ પાસઇ બઇઠા દીન. ૫૦૪
એહવઇ સંઘ ષંભાયતિતણો ગુરૂ વંદેવા આવ્યો ઘણો;
વંદી પૂજી શ્રીગુરૂ પાય સુણઇ ઉપદેસ મનિ હરષ ન માય. ૫૦૫
સંઘવી સોમકરણ શ્રીવંત સંઘનાયક પૂછઇ ધરી ષંતિ;
બાર બોલ શ્રીગુરૂહીરના તુમ મુખિ સુણવા છઇ ભાવના. ૫૦૬
શ્રીગુરૂ શ્રીમુખિ વાચઇ બોલ સુણી શ્રાવક કહઇ કાં નહી તોલ;
સાગર અરથ એમ નવિ કહઇ તે વિપરીતપણું કાં લહઇ. ૫૦૭
ગુરૂ કહઇ આજ પછી બીજો કહઇ તો સાગર સીષામણ લહઇ;
વલી ગંધારિથી આવ્યો લેષ સાગર વાંક ઘણો એ રેષ. ૫૦૮

તવ મિં પુસ્તક લેઇ વાંચીઉં સાગરનું જાણી સંચીઉં;
પ્રગટ ન કીધું તેણી વાર તુમ દૂર પણું હઇઈ વિચારિ. ૫૨૩
તુમે સહૂય મિલીઆ ગુરૂરાજ અવસર જાણી આપિઉં આજ;
તો વાચક એક અવસર જોઇ ગુરૂનઇ વાત સુણાવઇ સોઇ. ૫૨૪
ગ્રંથ એક હાથિ લાગો છઇ નવો સાંભલતાં સરિખો તેહવો;
ગુરૂ કહઇ વારૂ વાચક ભણઇ સમુદાય સહૂઇ તેડા સુણઇ. ૫૨૫
તો શ્રીવિજયદેવ અનુંચાન ગયકા સોમવિજય સુપ્રધાન;
નંદિવિજયવાચક આવીઆ લાભવિજય પંડિત ભાવિઆ. ૫૨૬
તેડ્યા રામવિજય બુધ મિંડૂ ચારિત્રવિજય વિડૂય તે કહું;
કીરતિવિજય બુધ ગુરુના વજીર સહૂય વયડા હઇયિડઇ ધીર. ૫૨૭
ગુરૂ આદેશિં વાંચઇ એક લાભવિજયપંડિત સુવિવેક;
ગુરૂ આદિ ચિત દેઈ સહૂ સુણઇ સુણત સુણત જેસિંગજી ભણઇ.૫૨૮
એ દીસઇ વિપરીત વૃત્તાંત એણઇ ઉથાપ્યો ગહુ સિદ્ધાંત;
મિચ્છાદુક્કડ દીધા બોલ પાંચ તે ઉથાપ્યા નદી વલાંચ. ૫૨૯
વલી ઉથાપ્યા એણઇ બોલ ચાર ગુરુનો ભય નાણ્યો એ લગાર;
વલી શ્રીવિજયદાનસૂરિરાય તેહનઇ મિથ્યાતી કહવાય. ૫૩૦
જગ ગુરૂ હીર જે જિન સમ કહિઓ તેહનઇ અનંત સંસારી કહિઓ;
વલી અજ્ઞાની કહ્યા કે સૂરિ પૂરવસૂરિ ઉથાપ્યા ભૂરિ. ૫૩૧
એમ અનેક દેખ્યા અનુંચાન એ તો હાલાહલ વિષપાન
કહઇ જેસિંગ જલિ બોળો એહ મ કરો ઢિલ મ કરો તુમે તેહ.૫૩૨
સુણી [illegible] થયા પડિતા [illegible] લીઈ ની દીધી [illegible]
[illegible] નામ નહીં [illegible] કમ્યું [illegible] જણાવ્યા [illegible] ૫૩૩
એણઇ કીધા જિણ આણાભંગ [illegible] કરવા [illegible]
[illegible] ૫૩૪
સુણી વાચક એક [illegible]
[illegible] ૫૩૫
[illegible]
[illegible]

એ પાપી ચોટા નહી શંકે એણુઈ ધરમ કરિસ્યો ઘણું સંગ;
એહનઈં કપટમિં નવિ લહિઈં એહવું સદ્ગુરુ આગલિ કહિઈં. ૫૩૭
સંઘ સાખિ એ ગ્રંથ બોલીઈ વાંચઈ તે બાહિરિ તોલીઈ;
તવ અનુંચાન વિજયદેવસૂરિ સાગરપખિ તાણુઈ તે સૂરિ. ૫૩૮
કહઈ અનુચાન સાગર વિખ્યાત તેહનઈ પૂછી કરયો વાત;
ગુરૂ કહઈ તેહનઈ સિઉ પૂછીઇ જેણુઈ આપણો ગુરૂ દૂખીઈ. ૫૩૯
તોહઇ તેહ ન મુંકઈ હઠ તો વાચકિ રાખ્યો તે પરહ;
તેણુઈ વાત જણાવી હલારિ વેગિ આવો ગુર્જર મઝારિ. ૫૪૦
અહમ્મદપુર કરી ચોમાસ અમદાવાદિ પૂરઈ સંઘ આસ;
મૂલા સેઠનઈ ઉપાસિરઇ શ્રીગુરૂ માસકલ્પ તિહાં કરઈ. ૫૪૧
આવ્યા મેઘવિજય ઉવઝાય બીજા આવ્યા બહુ મુનિરાય;
ભણુઈ ભણાવઈ એક ચીંતવઈ એક નવ નવાં કવિત તે કરઈ. ૫૪૨
ધ્યાન ધરઈ એક કાઉસગ્ગિ રહ્યા એક આતપના ઉપસર્ગ સહ્યા;
એક ચિંતામણિ કરઈ અનુમાન વાદિ એક બોલઈ સુપ્રમાણુ. ૫૪૩
ધરમકથા કે મુનિ વાચંત કે મુનિ ભણુઈ નવનવા સિદ્ધાંત;
કે કાલ શુદ્ધિ ઉદ્ધરઈ કે મુનિ વલી વીઆવચ્ચ કરઈ.
એમ અનેક સાધઈ મુનિવરા સંયમ યોગ સવે હિતકરા;
એહવઈ સાહ સૂરા સઘાતિ નેમિસાગરવાચક આયાતિ. ૫૪૪
આવી વઈ શ્રીગુરૂપાય તસ ઉત્તરવા દીધો ઠાય. ૫૪૫
પાસઈ [illegible]નિદાસેનઈ ઘરે લબ્ધિસાગર પંડિત મુનિ ધરે.
તેણુઇ [illegible] એક દલ [illegible] જેણુઇ કોઇ પોતાને થાય. ૫૪૬
લબ્ધિસાગરે [illegible]
કોઇ [illegible] ૫૪૭
કોઇ [illegible]
[illegible] ૫૪૮

उक्त च

धूता होः मृचप्पणा अमई होइ मुनज्ज ।
पाग पाणा निरमला बहुफला अफज्ज ॥५४९॥

દૂહા.

દંભ દેખાડઇ અતિ ઘણો વિનય વચન બહુ માનિ;
આચારજિસિઉં બહુ મિલઇ લાગઇ તેહનઇં કાનિ. ૫૫૦
એણઇ અવસરિ એક અભિનવી વાત હવી સુણો તેહ;
દેવસાગરિ કાગલ લખ્યો હાથે લાગો તેહ. ૫૫૧
નેમિસાગરનઇં વીનતી લખી ભગતિ બહુ ભાતિ;
અહી દુસમન મિલીઆ સવે તેહ કરઇ તુમ તાતિ. ૫૫૨
તે દુસમનિ હાલાહલં દીધું વિષ ગુરૂઅંગિ;
તેહવઇ પૂરણ પરિગમિઉં બીજો ન ગમઇ સંગિ. ૫૫૩
જો પ્રભુ કગલીક તુમ સમો ગારૂડી આવઇ વેગિ;
તો તે વિષ ઉતારવઇ દુસમન લાગઇ નેગિ. ૫૫૪
નહીંતરિ ધણી વડો અછઇ કહસ્યો ન જણાવિઉં તેહ;
કરયો હાથિ ઉપાસકા યોગ લીઇ જિમ કેહ. ૫૫૫
ઇહાં તન્મય સહૂઇ થયું તુમ્હ તણો નહી કોઇ;
શ્રીપાલ શાંતિદાસ સાહ સહી આપણડા હોઇ. ૫૫૬
નવાનગરનો સેઠીઓ હાથિ આવઇ તો ભલુ;
જિમ કામ હોઇ યોગણ તણો હું અહી છઉં એકલુ. ૫૫૭
પણિ મુઝ રહવા નવિ દીઇ નવિ થાય કો ઉપાય;
તાલપુટ વિષ ઉતારવા તુમ્હે આવો ઉવઝાય. ૫૫૮
એ નિમુણી મુઝ વીનતી જો રહસ્યો તેણઇ ઠાય;
વાત વિગડસ્યઇ તો સવે પછઇ નહી ચાલઇ ઉપાય. ૫૫૯
અસમંજસ પણ એ ઘણાં વચન લખ્યાં તે માંહિ;
સાહૂ તેડ્યા સંભલાવવા તેડ્યા સાગર તિહાંઇ. ૫૬૦

॥ ઢાલ ॥

રાગ ગોડી, મારૂ.

દેશી, મદનમ મહિલા અથવા જગજીવનજિના વચન સમરતિની દેશી.

વાચ્યો લેખ સહૂ સુણઇ મનિ ધરઇ અદોહ,
દાદા એણઇ સિઉં વિખ્યુ કીધો ગુરૂસિઉં દ્રોહ;

ગુરૂનઈ વડપણ વરસ એક બિ જીવિત હોસ્યઇ,
પછઇ તુહ્મ પરૂપણા કરસ્યું તે જોસ્યઇ. ૫૬૮
એહવું આમંત્રણ તે કરી નિજ થાનકિ જાય,
ઠાણું અઢાર તે સાગરા એક ચિત્તિં થાઇ;
કરીય સજાઈ તે પાંગરી એક દિવસિં વખાણ,
બઇઠઇ જઈ તે સભામાંહિં કરઇ અતિહિં ભંગાણ. ૫૬૯
વાંહી ગ્રંથની પુસ્તિકા ગુરૂ પોલઇ ઠાવઇ,
કહઇ ગ્રંથ એ અહ્મ ગુરિં કીધો મનિ ભાવઇ;
હવઇ હોઇ જો આગના એ ગ્રંથ વંચાય,
જગ પ્રસિદ્ધ એ કીજઇ તો વારૂ થાય. ૫૭૦
ગુરૂ કહઇ એ પોટો અછઇ નહી સમય પ્રસિદ્ધો,
ગુરૂગાલી એહમાં લખી અસમંજસ કીધો;
કહઇ ગુરૂ શાસ્ત્રવિરૂદ્ધ એ તે કિમ વંચાય,
કહઇ એકાંત સાચો અછઇ કિમ પોટો થાઇ. ૫૭૧
એહવો કુંણ અધિકો અછય જેહ કરસ્યઇ પોટો,
જે પૂછઇ એહ માંહિલું દેઉ ઉત્તર મોટો;
એમ કહી તે ઊઠ્યા સવે કહઇ ઓટો નઇ રોટો,
જિહાં મિલસ્યઇ તિહાં લેયસિઉં જો તુહ્મ દેસોટો. ૫૭૨
તતખિણિ શ્રીવિજયદેવસૂરિ સાગર કર સાહી,
તાણી બયસાયા સવે તુમ દુસમન જાહી;
એહવઇ શ્રાવક શ્રાવિકા માહિ બોહોસિ મચાણી,
એક ઊઠી સાગરપખિં બોલઇ બોલજ તાણી. ૫૭૩
અવસર ઓલખી શ્રીગુરૂ ખિણ મુંકી પધાર્યા,
જે કરઇ તે થોડું અછઇ જો મિં એ વધાર્યા;
તો બોલઇ નેમિસાગરૂ દીવાણ હજૂર,
ગ્રંથ સાચો કરસ્યું અહ્મે બલ ધરી મહમૂર. ૫૭૪
તેહ વયણ સુણી સવે શ્રાવક વિનઇવંત,
ચ્યાર ગીતારથ અતિ ભલા બઇસઇ શ્રુતવંત;

'સોધી ગ્રંથ વંચાવીઇ શ્રીગુરૂ કહઈ વારૂ,
સુઝ બઈઠઇ તે પંડિત સોપો ઉદારૂ.
વાચક સોમવિજય ભલો બુધ લાભવિજય એહ,
બીજા બે જે સાગર કહઇ તેડીજ્યઇ તેહ; ૫૭૫
સંઘ કહઇ ભલું એહ સહી શ્રીગુરૂ આદેસઇ,
ધરમમારગ હોઇ તિમ કહઇ નવિ કુહુનઇ રેસઇ.
સાગરનઇ કહી એહ વાત પણિ તે નવિ માનઇ,
કહઇ આચારજિ બઇસસ્યઇ ચ્યાર અમ્હ મન માનિં; ૫૭૬
તો ગુરૂ કહઇ એમ હોઇ નહી નહી જોરનું કામ,
આપણુઇ વીરપરંપરા હીરવચનિં મામ.
ધાવકમાહિં શ્રાવક બહુ કરઇ વાદવિવાદ,
એક એક થાપ ઉથાપવઇ વાધ્યો ઉનમાદ; ૫૭૭
કો કહઇ ગુરૂ માડઉ કરઇ એ માંહોત વિરાધઇ,
સાગર કહઇ તે તિમ કરી કાં ગ્રંથ ન સોધઇ.
એક કહઇ પોટા સદા એ સાગર સઘલા,
ત્રિણિ પાટ એહનઇ થયા કલિ કરતાં સબલા; ૫૭૮
એમ દિન હોઇ બહુ વિરોધ મુહિ ફૂટા બોલઇ,
ઢુઢુકા વધ્યા નવિ હેષવઇ ન ગણુઇ તૃણ તોલઇ.
ગોચરીઇ સવિ મુનિવરા એહવો સચ દેખી.
વીનવઇ શ્રીગુરૂરાયનઇ કાં મુકો ઉવેખી; ૫૭૯
કરો એક વાત હવઇ તુમ્હે જિમ ધરમ ન જાય,
કહઇ ને એક સાચુ કરો જન મુખિ ન ઓલાય.
કહઇ જો એ માનઇ નહી માહરઇ ગુરૂસિઉં કામ,
નિજ ગુરૂ પાટ પરંપરા રાખઇ મન હામ, ૫૮૦
એમ જાણી ધર્મવિજયસેનસૂરિ કહઇ ગ્રંથ,
પાણી આણી નાંખીઇ એ વિપરીત પંથ.
તવ આચારજિ કહઇ અસ્યું જોતાં જો એહ
તો જાણો કેહની નહી અનુમાન સ તેહ. ૫૮૧

સામર કહઇ ગ્રંથ સાથિ એહ માથાં બંધાણાં,
જો બોલો તો એ સહી મરઇ કરી માથાં કાણાં. ૫૮૨
એહ ઉપદ્રવ સાંભલી ગુરૂવાચક પૂછઇ,
કહઇ સોમવિજય ઉવઝાયરાય એહનું સહલુંછઇ;
જો હવઇ શ્રીવિજયદેવસૂરિ ચિતિ નાવઇ એહવું,
તો જિમ તાસ સંતોષ હોઇ તુમે કરવું તેહવું. ૫૮૩
ગ્રંથ કરી અપ્રમાણુ એહ ને પટો એક લષવો,
મતાં કરાવી તેહમાંહિં નિજ પાસઇ રષવો;
ગુરૂચિતિ વાત સુધા સમી સુણી અતિહિં સોહાણી,
મષિ ભાજન કાગલ દેઈ વર લેષણિ આણી. ૫૮૪
લષઇ પટો શ્રીગચ્છપતિ વિજયસેન સૂરિંદ,
શ્રીસંયુત હીરવિજયસૂરિ પ્રણમી આણુંદ;
સંવત સોલ એકોતરિઇ વરસિં વૈશાષ,
માસ અજૂઆલી નિર્મલી ત્રીજ દિવસિં એ ભાષ. ૫૮૫
રાજનગરિ શ્રીવિજયસેન સૂરીસર લેષઇ,
સકલ સાધુનઈ સાધવી શ્રાવક શ્રાવિકા સુલેષઇ;
યોગ્યં ચઉવિહ સંઘ એહ અપરં ગચ્છ ધોરી,
હીરવિજયસૂરિ બાર બોલ કહ્યા ગુણવંત જોરી. ૫૮૬
જે જિમ તે તેણી પરિં કરવા સુપ્રમાણ,
પણિ તેહ બોલજ આસિરી કો જાણ અજાણ;
નવો અરથ કરીનઈ કુણિં પરૂપણા નવિ કરવી,
ગચ્છ વિરૂદ્ધ પરૂપણા નવી કલપી ન ધરવી. ૫૮૭
બોલ ॥ ૧ ॥
તથા વલી સર્વજ્ઞશતક ગ્રંથ સૂત્ર વૃત્તિમાંહિં,
શ્રીગુરૂહીરવિજયસૂરિ જે સાગર પાંહિ;
મિચ્છાદુક્કડ પાંચ બોલ દેવરાવ્યા જેહ,
તેહ ઊથાપી બોલ પાંચ કહ્યા વિપરીત તેહ. ૫૮૮
તે માટિં એ સર્વજ્ઞશતક ગ્રંથ છઇ અપ્રમાણિ,

એ ગ્રંથ કુણિં વાંચવો નહી ન વખાણવો આ
જે કો વાંચઇ વખાવઇ એહ તેહનઇ વિદ્યમાન,
ગચ્છ ઠબકો દીઇ તેહનઇ ગચ્છનાહ અમાન.
તથા વખાવઇ વાંચાવઇ એહ શ્રાવક તો તેહનઇ,
દેવા સંઘ બાહિરિ તણો ઠબકો ગુરિ એહનઇ; ૫૮૯
તથા વલી વ્યાખ્યાન વિધિ શતક સૂત્રવૃત્તિ,
ઔષ્ટ્રિકમતઉત્સૂત્રસૂત્ર દીપિકા તસ વૃત્તિ.
વલી તેહનો બાલાવબોધ એ પ્રમુખ જે ગ્રંથ,
જે સઘલા સાગરિ કર્યા જેમાં વિપરીત પંથ; ૫૯૦
તે સવિ ગચ્છનાયક તણી આણિં સોધ્યા વિણુ,
કુણિં નવિ વાંચવા એહ ગ્રંથ પ્રવચનપરીખ્યા ભણિ.
ગચ્છનાયકની સાચિસિઉં સોધ્યા વિણુ ખોટા,
જે વાંચઇ તવ તેહનઇ ગચ્છ ઠબકા મોટા: ૫૯૧
માનવી આણા સહૂ કુણિં જે કો નહી માનઇ,
ગચ્છનાયકિ રૂઠી પરિ શીખ દેવી ન છાનઇ.
લખીય પટો એ તેણીઆ વિજયદેવસૂરિંદ,
મતુંઅ કરી કહઇ શ્રીગુરૂ સુણતાં મુનિવૃંદ: ૫૯૨
વિલંબ કરઇ અનુંચાન તાન નવિ મુંકઇ ડંસ,
તવ પભણઇ શ્રીવિજયસેનસૂરી અવતંસ.
કાંઇ કરો તુમે કાણિ તાણિ મ કરો એણી વાતિ,
કઇ કઇ વાર કહિઉં અમ્હે તુમ્હનઇ એકાંતિ. ૫૯૩
હવઇ જે સાગરમત ત્યાંણો તુમે તો વાર ન લાગઇ.
બીજે ગચ્છપતિ થાપતા તુમ્હ કહણિ ન માગઇ
તેણઇ વચને મનિ ચમકીઓ કરઇ મતુ ચિણુ ચિંતિ.
પછઇ વાચક બહુ તણા કર્યા મતા ગુરૂનીતિ ૫૯૪
ગચ્છવાસી પંડિત નવે મતા તેમ કરાવી
સોહવિમલ વીરનાગઉ કીર્તિ કન્ન મોહાર્ય.
કહઇ બાંભા સાગર પાહિ લેખ. મતુઅ કરાવે. ૫૯૫

ન કરઇ તો તે જે કહઇ તે સાંભલી આવો;
તવ તે ચ્યારઇ પંડિતા સાગરકઇ જાઈ,
મતુંઅ કરો પટા માંહિ તુમ્હે તવ ઊઠ્યા ધાઇ. ૫૯૬
તવ સમઝાવઇ પંડિતા અભિમાન ન કીજઇ,
જે ગચ્છનાયક આપણા તસ વચન માનીજઇ;
કહઇ સાગરસિઉં મતુંઅ કરી અમ્હે ચોરા થાઉં.
નિજગુરૂ વચણ તે છોડિ કરિ એ ગુરૂ કિમ ધ્યાઉં. ૫૯૭
જો એહમાંહિ મતું કરૂં તો અનંત સંસાર,
થાઇ તે માંટિ અમ્હે મતુંઅ ન કરૂં લગાર;
પોહુર લગઇ સમઝાવીઆ નવિ સમઝઇ તેહ;
તો તે ચ્યારઇ પંડિતા ગુરૂનઇ કહઇ એહ. ૫૯૮
કહણ ન માનઇ એકસિઉં મતું ન કરઇ ટેક,
વાત સુણી જિમ ઊછલઇ વરસાલઇ ભેક;
નિગુણી શ્રીગુરૂ મુનિ સવે મંડલીઇ એમ,
પ્રીતિ સંતોષ મિલતા વગિ સમઝાવો કેમ. ૫૯૯
કહઇ પછઇ વાંક મ કાઢસ્યો વિચારી ન કીધું,
ઓર કહિઉં કહ્યું નહી કરું ગચ્છ પ્રસિધ્ધું;
તવ તે વચનિ મુનિવરા કહઇ અનેક,
પણિ તે ન માનઇ સાગરા નાણઇ હઇયડઇ વિવેક. ૬૦૦
તો શ્રીગુરૂ સઘનઇ કહઇ જઇ મતું મનાવો,
વિનય ધરમ જિન શાસનિ કરી ગુપ્ત ઉપાસો;
દોસી પનીઆ સાહુ નિવડ્યા કુંઆ સાહજ સુત,
પારિખ જસા ભીમજી સાહુ પેતા સજાન. ૬૦૧
સોની વિદ્યાધર નાનજી સાહુ કુંઆ જીવા,
સાહ નાના નઇ શ્રીમજી વિના આવ્યા ગુનીઆ,
વાઘજી સાહ પ્રમુખ ઘણા સંઘ મિલી નિરૂં જાઇ,
વડા વિનય કરી પછ્યા વિનવઇ મનિ ભાવ. ૬૦૨
શ્રીવિજયસેનસૂરી ગચ્છપતિ ગુરૂ હીરનઇ પાટિં,

તે તિહાં જઈનઈ વીનવઈ વાચક અવધારો,
કહણ માનો તુમ્હે ગુરુનઉં કાં ક્રોધ વધારો;
તુમ્હ શાખાઈ જેહના શ્રીવિદ્યાસાગર,
વિદ્યા વિનય વિવેક જ્ઞાન વયરાગના આગર. ૧૧૦
તેણઈ નિજ શોભા કરી તપગચ્છ વધારિઓ,
તુમ્હે વિપરીત પરૂપણા કરી કાં ભવ હાર્યો;
કાં પંચણ શાખાનઉં થાઓ અણુદ્ધિ વિમાસિં,
એમ ગુરૂ વયણ ઉલંઘતાં કો નવી રહઈ પાસઈ. ૧૧૧
તે પણિ તેણઈ ના કહી કહઈ ગુરુનઈ આવી,
કહઈ ગુરૂ બારહાનપુરનો તિહાં સંઘ બોલાવી;
વારૂં થયું શેત્રુંજ તણી યાત્રા તુમ્હે આવ્યા,
સાગરનઈ સમઝાવવા તુમ્હનઈ બોલાવ્યા. ૧૧૨
ગચ્છ કહસ્યો ઉતાવલા થયા ભગવન એ સ્યું,
તેહનઈ તુમ્હે સમઝાવવા જાઓ મિલી ને સ્યું;
જીવરાજ સેઠ સંઘવી વલી વીરૂ વિમલદાસ,
ઠાકર સિંઘજી હાંસજી આણુજી વીરદાસ. ૧૧૩
બ્રહ્મચારીમાંહિં મુખ્ય ભાઈ જીવા મેઘા વાગ,
વીરજી પુંજ ભા વીરજી ભીમા ભુખનાગ;
ઠાકર લાડજી ઠાકર સિંઘજી રતન,
ઉદયકરણ કલ્યાણદાસ સોની ભોજુ ધન. ૧૧૪
ઇત્યાદિક સંઘ બહૂ મિલી સાગર બોલાવઈ,
વાત કહઈ તવ વાચક તેહ બોલઈ જિમ ભાવઈ,
તેહઈ પણિ વલી વલી કહઈ તુમ્હે માનો વાર્યું,
શ્રીગુરૂ આણ વિના જિહાં આવ્યો તિહાં કાર્યું ૧૧૫
અભ્યંતરિ આણ વિરાધના લગનઈ નવિ માનો,
તો નહી થાસ્યો આરાધક નહી વાધઈ વાનો,
એમ અનેક યુગતિ કરી મનાવ્યા નવિ માન,
જિમ જિમ નવ ઘણૂં કહઈ તિમ તિમ વાંકા થાય. ૧૧૬

તો કહઇ ઠાકર લાલજી વીનતી છઇ કામ,
તે જો મનિ તુમે આણુસ્યો તો વાધસ્યઇ મામ;
સાગર કહઇ મતું વિના કહવું તે કહુયો,
બીજાં કામ કહયો સવે એ જાણી રહયો. ૬૨૪
તો વલતું કહઇ લાલજી પૂજ્ય એમ ન કીજઇ,
વડા વડેરા તુહ્મ તણા તિહાં ચિત્ત ધરીજઇ;
પહેલાં પાટ બિહું લગઇ મિચ્છા દુક્કડ દીધાં,
ધરમસાગર ઉવઝાયનાં તેથી કારય સીધાં. ૬૨૫
કહઇ અહ્મગુરૂ અપંગ હતા તેણઇ કારણિ કીધાં,
અહ્મે ન કરૂં હવઇ તે પરિં નિજગુરૂ વયણજ પીધાં;
પૂજ્ય કહઇ સુણો લાલજી એમ તાણિ જો કીજઇ,
તો સંસાર છાંડી કરી સીદ્ધિ સંયમ લીજઇ. ૬૨૬
ગુરૂ અવિનય કરતાં સુણો પ્રત્યનીકપણું હોય,
વીર વયણ ઊથાપતાં જમાલિ શું જોય;
પ્રત્યનીક જે ગુરૂ તણો શુભ ઠામ ન પામઇ,
શુની સડી પરિ ભાવનું નવિ પડવું ભામઇ. ૬૨૭
પહલઇ ઉત્તરાધ્યયનિ સૂત્રિ એ ભાવ પ્રકાશ્યો;
તેણીપરિ ગુરૂ ઉથાપતાં તુમે તેહવા થાસ્યો. ૬૨૮
उक्तं च गाथाः—
पडिणीयं च बुद्धाणं वाया अदुव कम्मुगा ।
आवि वा जइवा रहस्से नेव कुज्जा कयाइवि ॥ ६२९
जहा सुणी पूईकण्णी निक्कासिज्जइ सव्वसो ।
एवं दुस्सीलपडिणीए मुहरि निक्कासिज्जइ ॥ ६३०
એમ જાણી સિદ્ધાંત ગુરૂ વયણાં આરાધો,
છાંડો એ વિપરીતપણું સુધું સંયમ સાધો;
શાસ્ત્ર સવે સાગર કહઇ અહ્મે વાંચી જાણું,
પણિ ન કરૂં એ મતું અહ્મે ગ્રંથ વાંચું વખાણું. ૬૩૧

બાલપણાથી લાલીઆ તુમ લાજ વધારી,
તે ગુરૂ સાહામા હવઇ થઈ કાં હો દુષકારી;
એમ ચાલિઉં આવઇ આછઇ અનુંચાનસિઉં મિલતું,
બહારક દુષ લહઇ ઘણું અગ્નથી નીસરતું. ૬૩૨
તે માટિ કહવું નહી કેસિઉ એહવી વાતિ,
નવિ પ્રીછઇ તે ગ્રાગરા પ્રીછવ્યા બહુ ભાંતિ;
જાણી સરૂપ એ તેહનું હવઇ લાલજી ઠાકર,
કહઇ ગુરૂનઇ એ માનઇ નહી સુકો મારી ટાકર. ૬૩૩

॥ ઢાલ ॥

રાગ મલ્હાર.

હવઇ નિસુણી રે તાસ સરૂપ અવિનય પણું,
ગુરૂ ચિંતઇ રે ધિગૃ ધિગૃ એ દુરિરાગ ઘણું;
ધિગૃ સુત્ર છતઇ રે સુત્ર ગુરૂ વયણ માનઇ નહી,
તો લાલચિ રે ધણુઅ ઘણું કસિઉં કરૂં કહી.

ત્રોટક.

કહિઉં ઘણુ એ તોહઇ ન માનઇ પ્રસિદ્ધ છાનઇ બહુપરિં,
તો સીખ ચડવિહ સંઘ દેષત દેઉ એહનઇ તેહપરિ,
જિમ વીર દીર પરે વરા એ ચાલઇ અવિચલ સાસનિ, ૬૩૪
સહુ લોક જાણઇ કેહુ ચોટા કોઇ ન જાઇ આસાન
સહુ નગરો રે [illegible] જાવય સાપીઆ.
[illegible] રે [illegible] ન [illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ૬૩૫
[illegible]

ઉસમાપુરિ તે ગયા જાણી ગુરૂ ન વંદ્યા પાય એ,
શ્રીવિજયસેનસૂરી કહઇ નિગુણો સોમવિજય ઉવઝાય એ;
એ થયો વાંકો દીસેં ઝખો એહુંઇ ગચ્છ નવિ ઊદ્ધરઇ,
જે વારીઇ તે કરઇ અધિકું કહીઉં એ નવિ મનિ ધરઇ. ૬૩૯

કહઇ ગચ્છપતિ રે ધર્મવિજય વાચકવરૂ,
જો તુહ્મ મનિ રે મા. આવઇ એ સુંદરૂ;
તો આચારજિ રે અ જયી બીજો થાપીઇ,
કુંડુ તેહનઇ રે આચારજિ પદ આપીઇ.

આપીઇ પદવી તેહનઇ હવઇ શકુન ગ્રહિ તહી કરી,
જે આવુ પાલઇ ગચ્છ સઘલઇ જૂઓ ચિત્ત દેઈ કરી;
તવ વીનવઇ વલી સોમવાચક પૂજ્યજી અવધારીઇ,
નહી કામ એ ઉતાવળું પ્રભુ વલી ચિત્તિ વિચારીઇ. ૬૪૦

હવડાં તસ રે બાલભાવ અછઇ ઘણો,
તસ મિલનો રે પણિ વેલો છઇ તુહ્મતણો;
તુહ્મ માટિ રે એહ નિશ્ચિન્ત અછઇ ઘણું,
નવિ જાણું રે વિઘન્નું પરગો આપણું.

આપણુ પરગો ન લહઇ અન્યા વિઘન્નુ વર કાજ એ,
[illegible] નરની કાજ એ

તિહાં રહઈ આવી મિલઈ લાવી કેમલનઈ એમ તે કહઈ,
એ ગુરૂ તુમારો જીવઈ જિહાં લગિ તિહાં આગ્રનઈ સદી લહઈ;
પરપંચ કો કરો તુમ્હે એહવો જિમ સંતાપ સઘલો ટલઈ,
તે કહઈ થાસ્યઈ ભલુ અવસરિ આતલઈ કરયું નવિ મીલઈ. ૬૪૬

હવઈ શ્રીગુરૂ રે થંભનયરિ ભણી આવવા,
પાંગરીઆ રે ભવિયણ સમકિત આલવા;
વલી શ્રીસંઘ રે ગુરૂરાજનઈ વીનતી કરઈ,
પૂજ્ય એક દિન રે રહો તો અમ્હ કારજિ સરઈ.
સરઈ કારજિ જનહૈસં સુધન વચણાં તુમ વલી,
આગારવયણુની ભ્રાંતિ કાઢી મનિ કરો અમ નિરમલી;
તુમ વયણ સુણતાં શંક નીકલઈ સાગર દુખ દીઈ તુમ ઘણું,
તે કારણ સુગુણ ચિત્તિ ધરીઈ કહો સરૂપ હવઈ તેહતણું. ૬૪૭

॥ ઢાલ ॥

દેશી ઢીંગનિરંમની, પ્રેરી જયગુર ચઢી. એ દેશી

રાગ—જયવંતીસ.

સયવચન [illegible] સુણી મનઈ ધરી વિવવાદ:
[illegible] જન [illegible] સુણતા [illegible] સુપ્રસાદ રે. ગુરૂઆરાદીઈ ૬૪૮
[illegible] ગુરૂ [illegible] આવતી
[illegible] ૬૪૯
[illegible]

સાગર સંગતિ જે કરઇ તે વિગડઇ નિરધાર;
મુઝ છતાંઇ આચારજિ બીજાં કુંણ આધાર રે. ગુરૂ૦ ૬૫૪
મિં જાણિઉં એ માહરા કિમ હોસ્યઇ પર એહ;
હંસો કાગાસિઉં મિલિઓ કાગ કહવાણો એ તેહ રે. ગુરૂ૦ ૬૫૫
ઉછેરી વિષ વેલડી અમૃત ફલની આસ;
સફલ હોઇ કિમ તે તિહાં જિહાં હોઇ વિષવાસ રે. ગુરૂ૦ ૬૫૬
તાસ કુસંગતિ જે કરઇ તે નહી માહરા સીસ;
તેણઇ જો ગુરૂ હેલીઆ નહી લહઇ તેહ જગીસ રે. ગુરૂ૦ ૬૫૭
મિં કાઢયા ગચ્છ બાહિરા સાગર તેહ વિખ્યાત;
તેહનઇ કોઇ નવિ લીઇ માહારા જે જગિ હોઇ રે. ગુરૂ૦ ૬૫૮
મુઝનઇ એણે સાગરે જેહવી અશાતા દીધ;
તિમ વલી જે તસ પાલસ્યઇ તેહનઇ એ પરિ કીધ રે. ગુરૂ૦ ૬૫૯
મુઝ છતાંઇ નવિ આવીઆ મિચ્છાદુક્કડ દેય;
તો નવિ લેવા એહનઇ સાંભલયો સહૂ તેય રે. ગુરૂ૦ ૬૬૦
સોમવિજય વાચકપતિ મુઝ મનિ જિમ ગુરૂહીર;
તિમ સહૂ સંઘ આરાધયો થાયો સાહસ ધીર રે. ગુરૂ૦ ૬૬૧
એમ ભલામણ બહુપરિં દેઈ કીદ્ધ પયાણ;
બારેજાઇ ગુરૂ આવીઆ સંઘ કરઇ અદ્ભુત મંડાણ રે. ગુરૂ૦ ૬૬૨
સોયંત્રઇ ગુરૂ આવીઆ વભનયરનઇ પાસિ;
ધની ઘણા આગલિ થકી પાડવીઆ તે ઓહાંલાસિ રે. ગુરૂ૦ ૬૬૩
નંદિવિજય વાચક સહૂ પુહુતા શીઘ ભાતિ,
છતા રહ્યા તિહાં શ્રીગુરૂ વામો રહ્યા એક રાતિ રે. ગુરૂ૦ ૬૬૪
આહાર કરતાં જેહવુ કેવલી જાણઇ તેહ,
પાસઇ ધીરકમલ હુતા સાગરવાસિત નેહ રે. ગુરૂ૦ ૬૬૫
આહાર કરી ગુરૂ પાંગથા પુહુતા નારિ આરામિ,
બઇઠા આગા તરૂ તલઇ પાણી પીવાનઇ કામિ રે. ગુરૂ૦ ૬૬૬

॥ ઢાલ ॥

રાગ મારૂણી.

દેહવરૂં થયું તિહાં ગુરૂ કેરૂં ચતું જલ નીતું નાંખઇ રે,
તવ પાસઇ હીરવિજય બુધ તેહનઇ ગુરૂ એમ ભાખઇ રે;
સીખ દાખઇ રે હિત ભાખઇ રે પરભવિ જાતાં કોઇ ન રાખઇ રે,
સીખ ભાખઇ રે. આંચલી. ૬૬૭
જે જિનચકી મોટા મુનિ તસ એહજ ગતિ જગ આખઇ;
નિગ્રંથી સંગીપણિ જાઇ જગરીતિ સાની ભાખઇ રે. સીખ૦ ૬૬૮
એહવી જગની રીતિ લહીનઇ મનિ ધરયો નહી ખેદ રે;
વીર હીર તેહુ પણિ એ પરિ એ જાણો સવિ વેદ રે. સીખ૦ ૬૬૯
થઇ થિર ચિત્ત કરી હુંશિઆરી કરી સહુનઇ સાવધાન રે;
કોઇ ઉપાય થયો હવઇ ચેગુ આવિઉ આવિઉ આયુ પ્રમાણ રે
સીખ૦ ૬૭૦
જિન શાસનું નિજ મુખિ ભાખઇ રાખઇ નહી રાગ દોસો રે;
માહરઇ ખેદ નહી કો સાથિં મુઝસિઉં મ ધરસ્યો રોસો રે. સીખ૦ ૬૭૧
મિં મહાવીર પરંપરા રાખવા મુનિ ઓલંભ્યા રે;
દ્વેષ નહી તે સાથિં માહરઇ તે અનુયાનિં આરંભ્યા રે. સીખ૦ ૬૭૨
આચારજિનઇ એક સરેસો કહયો તુમે સંભારી રે;
મિં એ સવિ દીધું તુમ કાજિં વાત નહી તુમ પ્યારી રે. સીખ૦ ૬૭૩
પણિ જો નિજ ગુરૂ વચન પરપર રાખયો નહી અહંકારી રે;
તો તુમ નિંદ ભવ નહી સમગઇ પઇ પછતાસ્યો ભારી રે.
સીખ૦ ૬૭૪
તો હવઇ અણસણ કોન કરાવઇ કરઇ નિજ મુખિ ચઉવિહાર રે;
તતખિણિ ગુરૂ મુખિ નવિ બોલાય હુઓ તે હાહાકાર રે. સીખ૦ ૬૭૫
ગુરૂ પાટવીઇ પુંઠઇ એમ મુણી કહઇ નિષેધ સકોનો રે,
તવ મુનિ કલપ ક્ષેત્રિસ પેઠી પુંઠા ગુરૂ વખાણિ રે સીખ૦ ૬૭૬
મુનિ પણિ રાતિ બિ પુહુર જાતઇ આ ગરપુરિ ગુરૂ આવ્યા રે;
કરી સહાઇ વજાનશરથી નરવિજય સિધાવ્યા રે. સીખ૦ ૬૭૭

લઈ અખ્યર હિત સીખ દીઇ ગહુ આપ સંઘાડો ભલાવઈ રે;
કહુઇ એક દુખ હઇયિડઇ લેઇ જાઉં તે મુઝ મનડું હરાવઇ રે.
સીખ૦ ૧૭૮

કહુઇ વાચક ભગવનજી તેસિઉં મુઝ આગલિ તે પ્રકાસો રે;
ગુરૂ અખ્યર લીનઇ દેખાડઇ મોટો પડ્યો વરાંસો રે. સીખ૦ ૧૭૯
રાજનગરિ બીજો આચારજિ થાપણ ન દીઓ જેણઇ રે;
દાય પડિં ડંસ ધરસ્યઇ તેહવઇ રાખવું નથી એ તેણઇ રે. સીખ૦ ૧૮૦
સોમવિજય ઉવઝાય વયણથી મિં નવિ દીધુ તિવારિ રે;
હેઉં હવડાં જો તુહ્મનઇ રૂચિ હોઇ ચેતો અજી એ વારિં રે. સીખ૦ ૧૮૧
વલતી વીનતી વાચક જંપઇ નંદિવિજય ઉવઝાય રે;
સોમવિજય વાચક નહી અહીઆં પૂછ્યા વિણ નવિ થાય રે.
સીખ૦ ૧૮૨

પણિ ગુરૂજી જો એ આચારજિ નહી માનઇ એ બોલ રે;
તો બીજો એ સૂરિ થાપેવો ટલસ્યઇ સવિ ઢંઢોલ રે. સીખ૦ ૧૮૩
તો ગુરૂ કહઇ નિશ્ચઇ થાપેયો અછઇ અહ્મારો આદેસ રે;
કરસ્યો તો ઘર રહસ્યઇ થોભ્યો એ નહી તુમારો લવલેસ રે.
સીખ૦ ૧૮૪

કહઇ વાચક એ દુખ્ખ નિવારો એ કરસ્યું ઉપચારો રે;
ગુરૂ થિર મન થઈ આરાધઇ સમરઇ શ્રીનવકારો રે. સીખ૦ ૧૮૫
ચ્યાર સરણસિઉં અરિહંત પદ જપઇ વિજયસેનસૂરિ રાયા રે;
સરગપુરી સુર સુખ ભોગવતાં અમરપુરી સોહાવઇ રે. સીખ૦ ૧૮૬
પરભાતિ સંઘ સજ્જનવરનો નામ લીઇ સહૂ આવઇ રે;
વાટિ શ્રીગુરૂ વાત સુણીનઇ હાહા રવ ઉપાવઇ રે. સીખ૦ ૧૮૭
કરઇ રૂદન નરનારી દુખભરિ દૈવ કસિઉં નિં કીધું રે;
આપી અહ્મ હાથિ ચિંતામણિ રયણ ઉદાલી લીધું રે. સીખ૦ ૧૮૮
કલપવૃક્ષ ઉગ્યો ઘર આંગણિ દૈવ કરયુ નિં છેદો રે;
નાહારૂં કુણિ ન બિગાડિઉં કાંઈ નિં કાં અહ્મ દુખ્ખ ભેદો રે.
સીખ૦ ૧૮૯

વાચક નંદિવિજય પ્રમુખા મુનિ કરઇ ગુરૂ દુખ વિલાપો રે;
એહવાર દર્શન સુખકારી આવી દેખાડો આપ રે. સીમ૦ ૯૯૦
સિઉ પ્રભુ તુઝ વિણ તિહાં નવિ સરતું દીધી ઉનાવલિ એહ રે;
પ્રભુ ઈહાં તુઝ વિણ કિમ સરસ્યઇ તુમ સમ હિતકર કેહ રે. સીમ૦ ૯૯૧
જલધિ પ્રભુ સાગરિ નવિ માની સુધી તાહારી આણ રે;
તેણઇ કારણિ તુ અતિહિ ફૂલવાયો તો છાંડિઉં એ ઠાણ રે. સીમ૦ ૯૯૨
લોકડવાલ્લો નિં કરિઓ સાચો ઉત્તમ કવિથી ભાજઇ રે;
તિમ તું સાગર કવિ દેખીનઇ પુહુતો થાનક નાજઇ રે. સીમ૦ ૯૯૩
વાંક કસ્યો પ્રભુ તુમ નહી કહીઇ સહૂ વાંછઇ સુખ ઠામ રે;
તે માટિ પ્રભુ સરગિ પધાર્યા કરિઉં પોતાનું કામ રે. સીમ૦ ૯૯૪
પુણ્યહીન પ્રભુ જીવ હમારા કલિયુગમાંહિ અવતારા રે;
તુઝ સરિખા પ્રભુ ગુરૂ અમ્હે સેવ્યા તુમે મુંક્યા નોધારા રે. સીમ૦ ૯[illegible]
એમ અનેક વિલાપ કરંતાં ગુરૂગુણ અંકુર ચિતારઇ રે;
સંઘ મિલી શિબિકા નીપાઈ તે માંહિ ગુરૂ પધરાવઇ રે. સીમ૦ [illegible]
જિમ જિન તનુ ઇંદ્રાદિક દેવા લેઈ જાઈ અંકુર મ ઠાણ રે.
તે કોડી મહુ ધન વરસતા હોઈ લોક હરાણ રે.
મહુઉ અગર ચિતાઈ પુંહુંચાડયા ભવિયણ પૂજઇ રંગિ રે.
[illegible] અગનિ રે. સીમ૦
[illegible]
[illegible]
[illegible]

સકલ કુરંગી તુઝ પાયે પ્રણમ્યા જિનધર્મ નહી તસ બોધિ રે;
તુઝ રાજિં નંદિવિજય જે વાચક તાસ તણુઇ પ્રતિબોધિં રે.સીપ૦ ૭૦૪
બહુત પ્રતિષ્ટા પ્રભુ તિં કીધી થાપ્યાં બિંબ અસંખ્ય રે;
કીધા બહુ ઉપગાર જીવનઈ તુઝ ગુણની સી સંખ્ય રે. સીપ૦ ૭૦૫
એમ અનેક ગુણ મુખિ બોલંતઇ નયણે નીર ભરાય રે;
ગદગદ સાદિં નવિ બોલાય એ દુષ હઇય ન માય રે. સીપ૦ ૭૦૬
જ્ઞાનવંત નહી અતિહિં અદોહા જ્ઞાની નહી અતિ મોહા રે;
જ્ઞાની જાણુઇ રાગ વિછોહા કહુવું એ સવિ સોહા રે. સીપ૦ ૭૦૭
તોહઇ પણિ છઉમત્થપણાનું એહવું અછઇ સરૂપ રે;
રાગિં રાગ નીરાગ વયરાગિં જિમ ગૌતમ જિન ભૂપ રે. સીપ૦ ૭૦૮
તિમ શ્રીસોમવિજય વાચક પ્રભુ ગુરૂ ગુણ રાગિં મોહ્યા રે;
વયરાગી પણિ ઉત્તમ ગુરૂ ગુણ જાણુઇ કાંઇ વિછોહ્યા રે. સીપ૦ ૭૦૯
હવઇ નિજગુરૂનું હેત જણાવા વિસલનયરિં વિચારી રે;
શ્રીવિજયદેવસૂરી પ્રતિં લેષ લષઇ હિતકારી રે. સીપ૦ ૭૧૦
જેસિંગજી ગુરૂ સરગિ પધાર્યા તે સવિ ભાવ અવધારો રે;
તોહઇ પણિ નિજસેવક ઊપરિ ધરયો પ્રેમ અપાર રે. સીપ૦ ૭૧૧
હવઇ તુમ આણા નિશ્ચઇ પાલેવી અવર નહી કો કામ રે;
તુમે ગુરૂવયણ પલાવસ્યો તો થાસ્યઇ તુમ મામ રે. સીપ૦ ૭૧૨
વલતું વિજયદેવસૂરિં લિખિઉં ગુરૂવયણ તે સાચાં રે;
રૂડીપરિં તે અહ્મે પલાવસિઉં લિખ્યાં વચન પણિ કાચાં રે. સીપ૦ ૭૧૩
તેહ લેષ વાંચી સહુ મુનિજન આનંદો બહુ પરિવાર રે;
પણિ તસ મનની વાત કુંણ જાણઇ તસ મનિ અવર વિચારો રે.
સીપ૦ ૭૧૪

॥ ઢાલ ॥

રાગ આસાઉરી.

દુહા.

ચોમાસાનઇ પારણઇ પટણીસંઘ બહુ રાગિં;
પાટણિ પૂજ્ય પધારવા વીનતી કરઇ પાયલાગિ. ૭૧૫

કહઇ ગુરૂ આવેવું તિહાં માહરઇ છઇ એક કામ;
તે જો તુમાથી નીપજઇ તો આવું તેણઇ ઠામિ. ૭૧૬
કહઇ અમજી કારણ કહો ગુરૂ કહઇ સાગર કાજ;
મનું મિચ્છાદુક્કડ વિના લેતાં રહઇ મુઝ લાજ. ૭૧૭
અમજી કહઇ એમ કિમ હુસ્યઇ માનેસ્યઇ સહૂ કેમ;
ગુરૂ કહઇ તે દોહિલું અછઇ પણિ માહરઇ કરવું એમ. ૭૧૮
લાજિ પડ્યા કહઇ તે ભલું કીધાં મતાં મંડાણ;
વિજયદેવસૂરિ જે કરઇ તે અમ્હારઇ સુપ્રમાણ. ૭૧૯
સંઘ વાંદી પાટણિ ગયુ ગુરૂ મહિસાણઇ જાય;
રાજનગર સંઘ આવીઓ વંદન ગુરૂના પાય. ૭૨૦
ગુરૂ ચિતિ ચિંતઇ કરૂં કસિઉં એ લેસ્યઇ મુઝ કેરિ;
સાગર લેવા નહી દીઇ મિં ન બોલાય ફેરિ. ૭૨૧
એમ જાણી વિણ મુંકતાઇ વેગિં જાઇ પીહોજિ;
નિસુણી રાજનગર તણો સંઘ જાણઇ એ ચોજિ. ૭૨૨
તો સંઘ પૂઠિ નવિ ગયો ફિરી આવ્યો નિજ ઠામિં;
વિજયદેવ પાટણિ ગયા સાગર કેરઇ કામિ. ૭૨૩

॥ ઢાલ ॥

રાગ આસાઉરી.

પાટણિ પ્રભુ આવી તેડાવઇ સાગર લેવા કાજિં રે,
ધન્યવિજય પાઠવીઉં પૂઠિં તે આવઇ નિજ ઢાહાજિં રે;
દૃષ્ટિરાગ બહુ મોહો જાણો. આંચલી. ૭૨૪
કાં ભવિ હઇયડઇ નાણો રે કરી કદાગ્રહ આપ વખાણો;
જાણતા તે કાં તાણો રે. દૃષ્ટિ૦ ૭૨૫
દૃષ્ટરાગ લગઇ સયમ ચોમા જેહવું ડીપણ છારિ રે;
દૃષ્ટીરાગથી બોધિ ગમાવઇ કીધું જાઇ હારિ રે. દૃષ્ટિ૦ ૭૨૬
દૃષ્ટિરાગિં ગુરૂવચણ ઉથાપી સાગર લેવા વ્યાપ રે;
માપી સંગ કરઇ હરિઆલિં ન લહઇ નિજ સતાપ રે. દૃષ્ટિ૦ ૭૨૭

તિમ નવિ જાણઇ તે કદિરાગી નિજસંતું નિજ કાજ રે;
કરી કદાગ્રહ પ્રહિત તે થાપઇ નવિ વાપઇ એમ લાજ રે. કહિ૦ ૭૨૮
અમદાવાદિં ધનવિજય આવઇ મિલઇ સાગરનઇ જાય રે;
વાત વિચાર કરી તે સાથિં પછઇ વંદઇ ઉવઝાય રે. કહિ૦ ૭૨૯
સોમવિજયવાચક પ્રભુ પભણઇ કિમ આવ્યા અહીં વેગિં રે;
તે કહઇ કામ હુતુ ખંભાતિ આવ્યો તે ઉપયોગિ રે. કહિ૦ ૭૩૦
કહઇ વાચક ગચ્છ સમાચારી તેહભણી તુમે જાણુ રે;
નિજ ગુરૂઇ જે બાહિર કાઢ્યા તસ મિલો કિમ ગહુ માણુ રે. કહિ૦ ૭૩૧
તાસ પાસ જઇ તુમે વંદો કરો એકાંતિ વાત રે;
એ ગુરૂ નહી તુમ સરિખાનઇ એ જુંડી તુમ ઘાત રે. કહિ૦ ૭૩૨
તે કહઇ ગચ્છ નાયક આદેશિં હું એ કરૂં સવિ કામ રે;
તો વાચક કહઇ અહો ન જાણ્યો એવડો તામ વિરામ રે. કહિ૦ ૭૩૩
નેમિસાગરનઇ ગીત દેઇનઇ મોકલીઓ ખંભાતિ રે;
વિહાં શ્રાવકનઇ નિજ મત વાંચો પ્રથ કરો એ સાચો રે. કહિ૦ ૭૩૪
મુક્તિસાગર ધનવિજયની સાથિં પાટણિ કીધ પ્રવેસો રે;
ઉપાશ્રય, બીજઇ ઉતાર્યા ગુરૂના લહી આદેસો રે. કહિ૦ ૭૩૫
ધર્મીય વિના મનુષ્ય તે પામઇ, મુનિ શ્રાવક મહુ જાય રે,
નહુ નિગુણઇ તેહની પડખણા તેહનઇં ગાયું થાઇ રે. કહિ૦ ૭૩૬
જનમુખિ એહ સરૂપ સુણીનઇ સોમવિજય ઉવઝાય રે,
વાચક નંદિવિજય વખાણીથી તે પ્રત્યક્ષ ગુજરાય રે. કહિ૦ ૭૩૭
કહઇ પાટણિ જઇનો ગુરૂપાનઇ સેવા કરજો જાણી રે,
નિજ ગુરૂ કેમ લગારૂ વસાવના બુદ્ધિ મ કરજો કાંઇ રે. કહિ૦ ૭૩૮
નંદિવિજય વાચકનઇ સાથિં [illegible] મુનિ પરિવારે રે,
[illegible] રે. કહિ૦ ૭૩૯
[illegible] આવ્યા [illegible] આવ્યા રે,
[illegible] રે. કહિ૦ ૭૪૦
[illegible] કિમ [illegible] રે,
[illegible] રે. કહિ૦ ૭૪૧

તો શ્રાવકિ જઈ ભગતિસાગરનઇ ઉપાસિરઇથી કાઢઇ રે;
તે કોઈનઇ ઘરિ ઊતરીઆ વાત પડી તસ ટાઢઇ રે. દૃષ્ટિ૦ ૭૪૨
માનહીન થઈનઇ તે ચાલ્યા રાજનગરિં તે પુહુતા રે;
વાચક આડંબરસિઉં આવ્યા પાટણમાંહિ સમુહુતા રે. દૃષ્ટિ૦ ૭૪૩
હરખધરી વંદઇ ગુરૂપાયા નંદિવિજય ઉવઝાયા રે;
પણિ પ્રેમિં તસ નવિ બોલાયા. પૂછિંઉ નહી સુખિં આયા, રે.
દૃષ્ટિ૦ ૭૪૪
પરમગુરૂશ્રીવિજયસેનસૂરિ તાસ ન પૂછી વાત રે;
સ્યું દૂષ્યું અણુસણુ કિમ કીધું એ માટી તસ ઘાતારે. દૃષ્ટિ૦ ૭૪૫
વાચક શંક ન આણઇ તેહની બીજા મુનિ સવિ બીહઇ રે;
જો સાગરની વાત સુણાવઇ શ્રાવકનઇ વાચક સીહઇ રે. દૃષ્ટિ૦ ૭૪૬
તો તસ કહતાં ગછપતિ વારઇ પટીઆલા કો મ વાંચો રે;
શ્રાવકનાં મન દોહલાં થાઇ તે માટિં એ સાંચો રે. દૃષ્ટિ૦ ૭૪૭
વાત સુણી વાચક મનિ ચિંતઇ એહ વાત નહી વારૂ રે;
હીર પરંપર કહતાં વારઇ કિમ હોસ્યઇ એ તારૂ રે. દૃષ્ટિ૦ ૭૪૮
મેઘવિજય વાચક તવ તિહાં કણિ ધર્મવિજય ઉવઝાય રે;
તાસ આદેસ પ્રદેસિં દીધા પાસઇ રહ્યા ન સુહાય રે. દૃષ્ટિ૦ ૭૪૯
માલવઇ મેઘવિજય વાચકનઇ ધર્મવિજયનઇ હલારિ રે;
ગુરૂ વંદી ચાલઇ તે તિહાં જવ કહઇ ગુરૂ આપ વિચારિ રે.
દૃષ્ટિ૦ ૭૫૦
માલવઇ ઈડરમાં થઈ જાઓ સંખેસરિ થઈ હલારિ રે;
રાજનગરિ જાતાં ફેર થાસ્યઇ તેણઇ કારણિ કહું પ્યારિ રે.
દૃષ્ટિ૦ ૭૫૧
તે વલતુ કહઇ તિહાં જાતું થૂભ વંદેવા કાજિ રે;
ગુરૂ જાણઇ એ તેહના થાસ્યઇ સોમવિજયની લાજિ રે. દૃષ્ટિ૦ ૭૫૨
પ્રકટ પણિઇ વાર્યા નવિ જાય તે ચાલ્યા ઉવઝાય રે;
તેહ ઉદંત, સવે સાંભલીઆ વાચક ચિતિ ન સોહાય રે. દૃષ્ટિ૦ ૭૫૩
સોમવિજય વાચક સુવિચારી ગુરૂનઇ લિખીય જણાવઇ રે;
હું સેવક પ્રભુ પાસઇ આવું જો પ્રભુ ચિત્તિ આવઇ રે. દૃષ્ટિ૦ ૭૫૪

તો વરતું ગુરૂ એમ જણાવઇ ઇહાં નહી તુમ કામ રે,
ખંભાતીમાંહિં અહી લિખીઉં ખૂબ થયું અભિરામ રે. ઢાલિ૦ ૭૫૫
તાસ પ્રતિષ્ઠા કરવા કાજિં ભગવન અહીંયા પધારો રે;
નહી તો વાચક સોમવિજયનઇ દેયો અનુમતિ સારો રે. ઢાલિ૦ ૭૫૬
તે માટિં તુમે તિહાં જાવું એહવઉં લિખીય જણાવિઉં રે,
ગુરુનઇ ગુરુવાહલા નવિ દીસઇ સાગરમત મનિ ભાવિઉં રે. ઢાલિ૦ ૭૫૭
બોલ તિ બોલ પરૂપઇ જિણમાં સાગર મત અનુસારી રે,
તે સુણી નહિવિજય વાચક કહઇ વયણ ભલાં હિતકારી રે.
ઢાલિ૦ ૭૫૮
એ તુમે સિઉં માંડિઉં અવિચારિઉં કાં ગુરુવયણ ન ભાવો રે;
પણિ ગુરુવયણ તે કુણિં ન લોપાય કાં નિજ ચિત્ત મનાવો રે.
ઢાલિ૦ ૭૫૯
જો ગુરુવયણ મનાવસ્યો પૂર્વં તો સહુ આગઇ તુમારૂં રે,
નહી તો કો તુમનઇ નહી માનઇ મુંહુંઇ કહીય પચારૂં રે.
ઢાલિ૦ ૭૬૦
એમ અનેક જણ કહઇ સમઝાવઇ પણિ તે ચિત્તે ન આવઇ રે,
છાનાછાના લોક જણાવઇ એમ સહુ જન સમઝાવઇ રે. ઢાલિ૦ ૭૬૧
સજ્જનઅરિ સમાનિં લખિઉં સંઘ નગિનરઇ આવ્યો રે,
પરક એક કરતો છઇ છાનો તે માટિ સો તુમે નાવો રે. ઢાલિ૦ ૭૬૨
વાચકનઇ ધીર તિ ... દીઇ દીઇ વડી પેત આવિયા રે,
... નિત્યનઇ આ ... ગુરુ ભગવાનઇ નેના રે. ઢાલિ૦ ૭૬૩
નહિવિજય વાચક ... ... પાવઇ રે,
... ... આવઇ રે. ઢાલિ૦ ૭૬૪
[illegible]
[illegible] ઢાલિ૦ ૭૬૫
[illegible]
[illegible] ઢાલિ૦ ૭૬૬
[illegible]

ગુરૂના વચન લોપઈ સંતાપઈ તુમ ચોલા તે કાપઈ રે. હરિ ૭૬૭
બોલ છત્રીસ તે વિગતિં સુણુયો શાસ્ત્ર અધ્યરની સાખિં રે;
વિજયદેવસૂરિનઈ જણાવઈ લાગતું રહઈ જિમ લાખિં રે.હરિ૦૭૬૮

॥ ઢાલ ॥

રાગ રામગિરી તથા કેદારો.

હીરવિજયસૂરિ પટ્ટોધર શ્રીવિજયસેનસૂરિંદ રે;
તાસ પ્રણમી બોલ કેતલા લખઈ વાચક ઈંદ રે.
ચતુર પણુઈ ચિતિ આણુયો.
ભવ્ય સવિ જીવના મન તણા ટાલવાનઈ સંદેહ રે; આંચલી૦ ૭૬૯
બોલ કેતલાએક ચિત ધરી કહ્યા સવિ સંભલો તેહ રે. ચ૦ ૭૭૦
પન્નવણાદિક ચઉદસ તેહ ગ્રંથનઈ અણુસારિ રે;
સૂષ્યમ અનાદિ નિગોદ જે અવ્યવહારિ તે સારિ રે.
તે વિણુ બીજા સવિ જીવડા વિવહારીઆ જણાય રે; ચ૦ ૭૭૧
સમયસારસૂત્રમાંહિં કહિઉં જીવ દુવિહ કહવાય રે.
સંવ્યવહારી અવિવહારીઆ નિહાં કણિ જેહ અનાદિ રે; ચ૦ ૭૭૨
કાલ સૂષ્યમ એ નિગોદમાં રહ્યો તાસ નહી આદિ રે.
કદીઈન પામ્યો ત્રસાદિકપણુ તે અવિવહારીઓ જાણિ રે. ચ૦ ૭૭૩
જે વલી સૂષ્યમ નિગોદથી નીકલીઓ કરમ પ્રમાણિ રે
બીજા સવિ જીવડાનઈ વિષઈ ઉપનો [illegible] ચ૦ ૭૭૪
[illegible]

સાગર કહણુ તે નહી મિલઇ ચોથો મનમાંહિ એકાંતિં રે.ચ૦ ૭૭૯
બોલ બીજો તથા સાંભલો શ્રીઆચારાંગની વૃત્તિં રે;
ભગવતીસૂત્રનઇ વૃત્તિ વલી યોગશાસ્ત્રવૃત્તિં ધો ચીંત્ય રે.
ચ૦ ૭૮૦
ઇત્યાદિક ગ્રંથની મેલિં એ કેવલિના દેહથી જાણિ રે;
કદાચિત અવસ્યભાવી પણઇ ત્રસ થાવર જીવમનિ આણિરે.ચ૦૭૮૧
તેહ જિહુયની વિરાધના હોય તો ના નહીય જણાય રે.
સાગર કહઇ છઇ તે સર્વથા વિરાધના એકઇ નવિ થાય રે.ચ૦ ૭૮૨
શ્રીઆચારાંગસૂત્રવૃત્તિમાં કહ્યા છઇ અખ્યર જેહ રે;
તેહ ભવિયણ સવે સાંભલો સંપેપિં હું કહું તેહ રે. ચ૦ ૭૮૩
સાધુ સદૈવ નિજ ગુરૂતણી આગન્યાનો પ્રતિપાલ રે;
અપ્રમત્તપણઇ વલી વિહુરતો એહવો સાધુ દયાલ રે. ચ૦ ૭૮૪
તેહજ જાનુએ આવતો કરતો ઘણું પાય સંકોચ રે;
કરપદ અવયવ પ્રસારતો લેતો વલી મુંકતો સોચ રે. ચ૦ ૭૮૫
રજોહરણાદિકિં પુંજતો વસતો નિજ ગુરૂકુલ વાસિ રે;
ભૂમિ પુંજીનઇં નિશ્ચલ પણઇ કર સંકોચ પ્રસાર રે. ચ૦ ૭૮૬
કૂકડીપાય પરિ જાણવું સૂઇ મયૂર પરિં સાર રે;
પરજીવ વધ ભય મનિ ધરી સૂઇ એકપાસઇ વિચારી રે. ચ૦ ૭૮૭
એણીપરિ અપ્રમત્ત પણઇ સદી મુનિ વિચરઇ નિત ભાણિ રે;
તોહઇ કદાચિત અવશ્યપણઇ કોઇ અવસ્થાઇં માનિ રે. ચ૦ ૭૮૮
કાયફરસથકી જીવડા પામઇ પરિતાપિ કે ગ્લાનિ રે;
અવયવવિનાસ કેતા લહઇ કે હોઇ જીવિત હાનિ રે. ચ૦ ૭૮૯
કરમનો બંધ વિચિત્રતા જીવ પ્રતિ નું એહ માનિ રે;
નૈશૈલિવસ્થાઇં જાણવો મસાપ્રમુખ વધ આણિ રે. ચ૦ ૭૯૦
દેહસફાનથી હોઇ નહી મુહો સૂત્રિ એ વાત રે;
બંધ ઉપાદાન કારણ થકી પણિ અભાવિં ન બંધાત રે. ચ૦ ૭૯૧
ઉપશાંતખીણમોહાદિકિ હોઇ સયોગિગુણસંધ રે;
એ ત્રિહું ઠાણિ અકષાયથી હોઇ સમયનો બંધ રે. ચ૦ ૭૯૨

ત્રીજે બોલ હવઇ સાંભળો શ્રાદ્ધપ્રતિક્રમણસૂત્રવૃત્તિ રે,
પ્રમુખ ઇમ ગ્રંથની શાખિસિઉં કહીઇ છઇ એહ ધરો ચિત્તિ રે. ચ૦ ૮૦૭

મરીચિઇં કપિલનઇં એમ કહિઉં તિહાં ઇહાં કપિલ છઇ ધર્મ રે,
વચન એ ઉત્સૂત્ર જાણીય સાગરિ ફરિઓ તિહાં મર્મ રે. ચ૦ ૮૦૮
દુર્ભાષિત કહીઇ ઉત્સૂત્ર નહીં એમ બહુ ગ્રંથ લોપાય રે;
સૂત્રિ ભિક્ષુ એ જ ભાખીઆ ઉત્સૂત્ર દુર્વચન કહેવાય રે. ચ૦ ૮૦૯
પડિકમણાસૂત્રચૂર્ણિ કહી ગાથા નિસુણો ભવિ તેહ રે,
તદીય ગાથા બીજી આગમિ જોજ્યો અધિકારિ કહિઉં જેહ રે. ચ૦ ૮૧૦

गाथा:—

दुब्भासिएण इक्केण मरीई दुक्खसायरं पत्तो ।
भमिओ कोडाकोडी सागर सिरिनामधिज्जाणं ॥ ८११ ॥

અરથ સુણો એહ ગાથા તણો મરીચિ દુર્વચન કહીઉં એક રે,
એક કોડાકોડિસાગર ભમિઓ ભમિઓ સંસારિ ધરી ટેક રે. ચ૦ ૮૧૨

આવશ્યક પ્રમુખ વલી એમ કહિઉં આશાતના તણઇ અધિકારિ રે,
તેહ સુણજો ભવિ ભાવનિઇં કહુંઅ તસ ભાવ સુવિચારિ રે. ચ૦ ૮૧૩
ઉત્સૂત્ર ભાખવાથી કરી અરિહં૦ ૧ સમય ૪૩ સાર રે.
તેહની પેઠી આપણા [illegible] રે. ચ૦ ૮૧૪
ઇહિં સાવધ અભિમાનથી મરીચિ જમાલિ દૃષ્ટાંત રે,
[illegible] રે. ચ૦ ૮૧૫

गाथा—

उस्सुत्तभासगाणं बोहीनासो अ अणंतसंसारो ।
पाणच्चए वि धीरा उस्सुत्तं ता न भासंति ॥ ८१६ ॥

[illegible] મરીચિ [illegible] ભવિ રે,
[illegible] રે. ચ૦ ૮૧૭

તેહ અરતી મનિ ધ્યાયતો મરીચિ વિધિવસિ હુઓ સજ્ઞ રે;
એકદા સમય તસ એક મિલિઓ કપિલકુલપૂત્ર અવજ્ઞ રે. ચ૦ ૮૧૮
કહઇ પ્રભુ ધરમ મુઝનઇ કહો મરીચિ ઉપદેસઇ જિનધર્મ્મ રે;
કપિલ કહઇ તુમ્હેસિઉં કરો એ તુઝ નહી જિનમર્મ્મ રે. ચ૦ ૮૧૯
મરીચિ કહઇ તિહાં ઈહાં અછઇ પણિ હું કરી ન સકું તે ધર્મ્મ રે;
પુનરપિ કહઇ તુમ મારગિ કાંઈ ય છઇ ધર્મનો મર્મ રે. ચ૦ ૮૨૦
તે જિન ધર્મ્મનો આલસૂ જાણી ચિંતઇ એ મમ યોગ્ય રે;
તવ કહઇ તિહાં અનઇ ઈહાં અછઇ કપિલ હુઓ મરીચિનઇ લોગ્ય રે.
એહ ઉત્સૂત્ર ઉપદેસથી સાગર એક કોડાકોડિ રે;
મરીચિઇ સંસાર ઉપરાજ્યો એહ સુવિચાર મનિ જોડિ રે. ચ૦ ૮૨૧

એણી મેલિ બિહુ એકજ ઉત્સૂત્ર દુરભાષિત બોલ રે;
સાગર ભેદ કહ્યુ તિહાં તે વિચારો ન દિઓ કોલ રે. ચ૦ ૮૨૨
હવઇ મુણો બોલ ચોથો ભલું ભગવતી પ્રમુખ સિદ્ધાંતિ રે;
ભવ પનર દીસઇ જમાલિનઇ આઠ ગ્રંથ સાખિ એક.નિ રે. ચ૦ ૮૨૩
અનઇ ઉપદેસમાલા [illegible] હેયોપાદેય તે વૃત્તિ રે.
શ્રીસોમસુંદરસૂરિકૃત [illegible] બાલાવબોધ ધરો ચિત્તિ રે. ચ૦ ૮૨૪
[illegible] અનંત ભવ જણાવ્યા [illegible] દેવાણિ રે;
[illegible] ચ૦ ૮૨૫
[illegible] ચ૦ ૮૨૬
[illegible]

ઉપદેશમાલાવૃત્તિકરણિકામાહિં કહિઉ તેહ વૃત્તાંત રે;
ભવ કેતલાએક ભમી કરી મહાવિદેહિં કર્મ અંત રે. ચ૦ ૮૩૧
કોણ ટીકા વલી એમ કહિઉ ચવી કિતમિષ ભવાંતિ રે;
ચ્યાર પંચ વાર સંસારમાં ભમી ગુરુ નિંદાનું ભ્રાંતિ રે. ચ૦ ૮૩૨
૭ મહાવિદેહિ સો અનંતગી નીઝરશઇ અંતિ જમાલિ રે;
ભગવતીસૂત્ર વ્યાખ્યા જે કહિઉં તેહનો ભાવ મનિ માલિ રે. ગ૦ ૮૩૩
ગૌતમિ વીર પૂછિઉં અસિઉં દેવભવથી તે જમાલિ રે;
ચવી અવતાર કિહાં પામસ્યઇ કહુ જિન જગ કૃપાલ રે. ચ૦ ૮૩૪
વીર કહઇ ગૌતમ સાંભલો ચ્યાર પંચ વાર સંસારિ રે;
10 તિર્યંચ મનુ દેવભવ તે કરી સીઝસ્યઇ અંતિ એમ ધારિ રે. ચ૦ ૮૩૫
એહવાં દૂષણ નિરખિને ઉપદેશમાલની વૃત્તિ રે,
કરી વિપરીત પરૂપણા અનંત સંસાર ધરિ ચિત્તિ રે ચ૦ ૮૩૬
[illegible] એક [illegible] પનર [illegible] સિદ્ધાંતિ રે,
નિશ્ચય [illegible] તે કેવલી [illegible] કહઇ અનંત [illegible] રે. ચ૦ ૮૩૭
1 [illegible] કહતા [illegible] રે;
તેહ [illegible] આગ્યો [illegible] રે. ચ૦ ૮૩૮
[illegible] રે,
[illegible] કહિઉ [illegible]
[illegible] રે ચ૦ ૮૩૯
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

અધ્યવસાયની શ્રેણિ એ સંખ્ય અસંખ્ય અનંત રે;
હોઇ સંસાર એમ જાણવો ઉત્સૂત્રભાષીનઈ સુણો સંત રે. ચ૦ ૮૫૭
જેહ નિયમિં અનંતજ કહઇ તેહ સિદ્ધાંત વિરૂદ્ધ રે;
ઉત્સૂત્રપણું હોઇ તેહનઈ તસ કિમ સમકિત શુદ્ધ રે. ચ૦ ૮૫૮
એહપણિ હૃદય વિચારયો દેઈ બહુ શાસ્ત્ર અનુયોગ રે;
સાતમો બોલ હવઇ ચિતિ ધરો કરી પ્રવચનઈ ઉપયોગ રે. ચ૦ ૮૫૯
શ્રાદ્ધવિધિ શ્રીવિચારામૃતસંગ્રહ પ્રમુખ નવ ગ્રંથ રે;
તેહની શાખિસિઉં એમ કહિઉં ચોથિં પજૂસણ પંથ રે. ચ૦ ૮૬૦
વીરથી નવસઈ નઈ ત્રાણુંઇ આણિઉં કાલિકસૂરિં રે;
વીરસિદ્ધાંત આદેસથી માનિઉં સુવિહિત ભૂરિં રે. ચ૦ ૮૬૧
જલધિ કહઇ ચ્યારત્રહુપત્તઇ ચોથિં પંજૂસણ કીદ્ધ રે;
એમ કહતાં વિઘટઇ સહી ગ્રંથ બહુ દૂષણ દીદ્ધ રે. ચ૦ ૮૬૨
પ્રભાવકચરિત્ર નિશીચૂરણિં કહી વાચના હુઈ સાર રે;
નવસિંત્રાણું વરસિં નૃપ ધ્રુવસેન વચનિં ઉદાર રે. ચ૦ ૮૬૩
નવસઈ નઈ અસીય પાઠાંતરિં વાચના કલપની હોઇ રે;
પરષદાઈં નવત્રાણુંઇ ન મિલઇ ચ્યારત્રહુપત્તઇ જોઇ રે. ચ૦ ૮૬૪
ચોથિં પજૂસણ નવશત ત્રાણુંઇ કીદ્ધ પ્રમાણ રે;
ભાવ ભલો એ ચિતિ ભાવયો મનિ ધરી શાસ્ત્ર સુજાણ રે. ચ૦ ૮૬૫
આઠમો બોલ હવઇ સાંભલો પંચાશક સૂત્રની વૃત્તિં રે;
ઉપદેસરત્નાકર વલી પ્રમુખ ગ્રંથિં દીઓ ચિત્તિ રે. ચ૦ ૮૬૬
શ્રાવકનઈં દ્રવ્ય ભાવ બે સ્તવ કહ્યાં અછઇ નિરધાર રે;
જલધિ કહઇ ભાવ નહી શ્રાદ્ધનઇ સર્વથા દ્રવ્યસ્તવ સાર રે. ચ૦ ૮૬૭
તેહ ન ઘટઇ એ વિચારવું ઉપદેસરત્નાકર ભાવ રે;
તેહ નિસુણો હવઇ હું કહું ગાથા એકનો વરભાવ રે. ચ૦ ૮૬૮

गाथाः—

साहोवमणाडोवं जहोसहं अप्पबहुगुणं चउहा ।
सावज्जणवज्जणाईयभेएहिं तहेव धम्मोवि ॥ ८६९ ॥

અરથઃ—

સાવદ્ય અનવદ્ય ભેદિં કરી ધરમના ચ્યાર પ્રકાર રે;
સાટોપ અનાટોપ અલ્પ બહુગુણા સરૂપ એ ચ્યાર સુવિચાર
સાવદ્ય પટકાય મરદનાદિક તેહ તો દ્રવ્યસ્તવરૂપ રે;
શ્રીજિનચૈત્યકરણાદિક જીરણ ઉદ્ધાર સરૂપ રે.
તીર્થયાત્રા દેવપૂજનં પદપ્રતિષ્ટા ગુરૂભક્તિ રે;
સાહમીવત્સલ પ્રમુખ એ કહિઓ દ્રવ્યસ્તવ નિજ શક્તિ
તેહથી અન્ય ભાવસ્તવ સામાઇય પોસહ પ્રમુખ્ખ રે;
એ દ્રવ્યભાવ બિહુ ગ્રહસ્થનઇ હોઇ કરતાં સિવસુખ્ખ રે
આદિવચનિ વડી સાધુનઇ સાતિશય સુકૃતધર્મ રે;
તેહપરિં ચઉવિહ જાણવો ભાવિઓ શાસ્ત્રિં એ મર્મ રે

॥ ઢાલ ॥

રાગ મલ્હાર.

બોલ નુમો હવઇ સાંભળો ગુરૂ વાચ લીય એ આદિ રે.
ચ્યાર એ ગ્રંથ સાખિ સિદ્ધ મુણી મ પડો પરમાદિ રે.
જ્ઞાનસાગર કુલમ ડનસૂરિ પટ ન જણાય રે,
જલધિ કહઇ તેહ પટોધર એમ શાસ્ત્ર લોપાય રે.
બોલ દસમો મનિ ભાવયો [illegible] રે.
વિશે.ષાવશ્યકવૃત્તિ પ્રમુખસિદ્ધ ધરયો ચિરચિત્ત રે
[illegible] વલી [illegible] રે
[illegible] રે
[illegible]
[illegible] રે
[illegible] રે
[illegible] રે
[illegible] રે
[illegible]

જલધિ ધનુષ સઈ પાંચનું હુષી તેહ વ્યાખ્યાન રે;
થાપઈ એકજ સાત હાથનું કુહુ એમ કિમ થાઈ રે. ચ૦ ૮૮૨
સાશ્વતા જિન તવનિં કહિઉં જિહુ ભેદનું માન રે;
તેહ ભવિયણ તુમે સાંભલો કહું ધરયો તુમે કાન રે. ચ૦ ૮૮૩

ગાથાઃ—

पडिमा पुण गुरुआओ पणधणुसय लहुय सत्तहत्थाओ ।
मणिपीढे देवच्छंदयंमि सीहासणे निसन्ना ॥ ८८४ ॥

હવઈ પભણું બોલ બારમો મનિ આણયો જાણ રે;
અવિચ્છિન્ન સુવિહિત સાધુની પરંપરાઈ વખાણ રે. ચ૦ ૮૮૫
પૂનિમ અમાંસ સહૂ સાધુનઈ દીસઈ આરાધિ સદૈવ રે;
શ્રાદ્ધ એકનઈજ જલધી કહઈ મુનિવરનઈ એ નૈવ રે. ચ૦ ૮૮૬
તેહ નિરણય કરવો સહી ન ઘટઈ એમ જોય રે;
પરંપરાગમ કહિઓ જિણવરિં ખોટો કિમ હોય સોઈ રે. ચ૦ ૮૮૭
મનિ રમો બોલ હવઈ તેરમો સુવિહિત પરીપાટિં રે;
દર્શન શુદ્ધિ પ્રકરણાદિકિં શ્રાદ્ધવિધિં એ માટિં રે. ચ૦ ૮૮૮
ભાવ તેહના સુવિચારયો પરપખ્ખી કૃત સાર રે;
જિનતણાં ચૈત્ય તે વાંદવાં પૂજવા યોગ્ય સુખકાર રે. ચ૦ ૮૮૯
અનઇ વલી હીરવિજયસૂરી પ્રસાદિત બાર બોલ રે;
તેહમાંહિ પણિ એમ કહિઉં અનઈ જલધિ નિટોલ રે. ચ૦ ૮૯૦
કહઈ પરપખ્ખીઈ જે કર્યા જિનચૈત્ય તે જાણિ રે;
હોલીના રાયનઈ સારિખાં કિમ ઘટઈ એ વખાણ રે. ચ૦ ૮૯૧

ગાથાઃ—

चेईयदव्वविणासे तद्दव्वदुविहभेए अ ।
साहू विक्खमाणो अणंतसंसारीओ भणिओ ॥ ८९२ ॥

ગાથા એ શ્રાદ્ધવિધિગ્રંથની સુણો તેહનો ભાવ રે;
તેહની વૃત્તિમાંહિં જે લખ્યો નિસુણો થિર આણી સભાવ રે. ચ૦ ૮૯૩
દેવદ્રવ્ય તે જિહું પરિ કહ્યો મૂલ ઉત્તર ભેદિ રે;

મૂઢ તે સ્થંભકુંભાદિક દેહરાતણા તું વેદિ રે. ચ૦ ૮૯૪
ઉત્તર તેહ આચ્છાદના દંટિ કાઠ પાષાણ રે;
વલી ભિહુ ભેદ બીજા કહ્યા સ્વપરપખ નિર્વાણ રે. ચ૦ ૮૯૫
સ્વપખ શ્રાવકાદિક કહ્યા પરપખ જાણિ મિથ્યાત રે;
એમ અનેકપરિ બહુપરિં દેવદ્રવ્ય વીખ્યાત રે. ચ૦ ૮૯૬
તેહ જે દેવદ્રવ્ય વિણસતો કોઈનઈ જે ઉવેખઇ રે;
વલી ઉદાસીનપણું મનિ ધરઈ વિણસતું ન ગણઇ તે લેખઇ રે. ચ૦ ૮૯૭
શ્રાવક સબલ નજરેં તથા વલી સાધુ સુજાણ રે;
સર્વસાવદ્યથી વિરમીઆ નવિ કરઇ પાપનિયાણ રે ચ૦ ૮૯૮
જો કરઇ સાધુ ઉવેખણા તો કરઇ અનંતસંસાર રે;
એહવું જાણી સવિ ભવિયણો સંભાલયો સુખકાર રે. ચ૦ ૮૯૯
બિંબ સરિખાં સ્વપરપખના કહ્યાં શાસ્ત્રિં એ જાણિ રે;
હોડીના રાય સમ જે કહઇ તેહનઈ હોઇ સહી હાણિ રે. ચ૦ ૯૦૦
બોલ સુણો હવઇ ચઉદમો ગ્રંથિં દેઈ ઉપયોગ રે;
ઉપદેસરત્નાકરે સહી દસાસ્રુતસૂરણિ સંયોગ રે. ચ૦ ૯૦૧
તેહ અનુસારિ સમકિતપરૂ અથવા તેહ મિથ્યાતી રે,
પરમરુચિ હોઇ જેહનઈ ક્રિયાવાદી કહાતી રે. ચ૦ ૯૦૨
જ[illegible]પી કહઇ તેહ સમકિતપરૂ તેહજ ક્રિયાવાદી રે.
[illegible] વચણ [illegible] કહ્યા એહ વચણ ઉનમાદ. રે ચ૦ ૯૦૩
[illegible] ધર્મી ચૂરણિ [illegible] એહવો જાવ રે
[illegible] ભણ્યા વલી ક્રિયા[illegible] જાવ રે ચ૦ ૯૦૪
[illegible] નિશ્ચ[illegible] રે
[illegible] સમકિત [illegible] રે ચ૦ ૯૦૫
[illegible] કહ્યું [illegible] તેહના બહુ પ્રકાર રે
[illegible] મુદ્રા [illegible] રે ચ૦ [illegible]
[illegible] રે
[illegible] રે ચ૦ [illegible]
[illegible]

અક્રિરિઆવાદી હુવઇ જે ભણ્યો તેહતણી સુણો તુમે ધાતુ રે. ચ૦ ૬૦૮
ભવ્ય અભવ્ય કૃષ્ણપખ્ખીઓ તે નિયમિં કરી હોઇ રે;
જેહ ક્રિરિયાવાદી કહિઓ તાસ લક્ષણ જોઇ રે. ચ૦ ૬૦૯
નિયમિં એ ભવ્ય હોઇ સહી શુકલપખ્ખી અવશ્ય રે;
અંત્ય પુદ્ગલ પરાવર્ત્તમાં તે સીઝઇ અવશ્ય રે. ચ૦ ૬૧૦
સમકિત દૃષ્ટી અથવા વલી મિથ્યાદૃષ્ટી પણિ હોઇ રે;
ક્રિયાવાદી એ લખ્યણ કહ્યાં વિચારયો જ્ઞાનસ્યું જોઇ રે. ચ૦ ૬૧૧
બોલ પનરમો વલી ભાસીઇ સામાચારી વિશેષિં રે;
શ્રાવક પોસાયત હૂતો રાતિ પાછિલી શેષિં રે. ચ૦ ૬૧૨
કરવું સામાયક કહિઉં અછઇ તે કહઇ એહ ઉત્સૂત્ર રે;
તેહ ન ઘટઇ એમ બોલવું દૂષાય ઘણું સૂત્ર રે. ચ૦ ૬૧૩
કહીઉં પંચાશકચૂરણિં રાતિં અંતિમ યામિ રે;
ઊઠી પોસાયત શ્રાવક સૂતો છઇ જેણઇ ઠામિ રે. ચ૦ ૬૧૪
ઇરીઆવહીય તે પડિક્રમી સામાઇય ઉચ્ચાર રે;
કરઇ જિમ કોઈ જાગઇ નહી પડિકમણુલગઈ સાર રે. ચ૦ ૬૧૫
એહવું એ ચૂરણિ કહિઉં અછઇ કિમ થાઇ ઉત્સૂત્ર રે;
તેહ માટિં એ વિચારયો જિમ રહઇ નિજસૂત્ર રે. ચ૦ ૬૧૬
બોલ લિષીઇ હુવઇ સોલમો યોગશાસ્ત્રસૂત્રવૃત્તિં રે;
વલી ષટ્દર્શનસમુચ્ચય તેહની વૃત્તિ ધરિ ચિત્તિ રે. ચ૦ ૬૧૭
તેહ અણુંસારિ એ એમ કહિઉં દિગંબરાદિ પરપખ્ય રે;
જૈન કહીઇ એહવુ અછઇ દીસઇ તેહ પરતખ્ય રે. ચ૦ ૬૧૮
જલધિ કહઇ નહી જૈન તે ન ઘટઇ એ વિચાર રે,
શ્રીગુણરત્નસૂરિ વિરચિતા ષટદર્શન વૃત્તિ અણુંસાર રે. ચ૦ ૬૧૯
જૈન તે બિહું પરિં જાણવા સેતંબર દિગપટ્ટ રે;
ઓઘો મુહપત્તી લોચાદિક ચિન્હ એ છે સેતપટ્ટ રે. ચ૦ ૬૨૦
ચિહ્ન સુણયો દિગંબર તણાં નગ્ન લિંગ રહઇ વજિ રે;
આહાર લિઇ કરપાત્રમાં મોનપણઇ સહી મજિ રે. ચ૦ ૬૨૧
ચ્યાર સંજ્ઞા કહી તેહનઇ કાષ્ટાસંગી મૂલસંગી રે;
માથુર ગોપ્યસંગી વલી દ્રવ્ય રહિત નિસ્સંગી રે. ચ૦ ૬૨૨

આરે નઈ શિક્ષા સોળને બત્રીસ હોઈ અંતરાય રે;
તેહમાં ચઉદ તે ટાલવાં એણીપરિ તે કહવાય રે. ચ૦ ૬૨૩
બીજે આચાર સેતપટપરિ દેવ ગુરૂ દયા ધર્મ્મ રે;
નહી તસ તર્ક શાસ્ત્રાદિકિં પ્રક્રિયા ભેદનો મર્મ્મ રે. ચ૦ ૬૨૪
રાગ નઈ દ્વેષ રહિત સદા હતમોહ મહામહ રે;
કેવલજ્ઞાન નઈ દર્શન એહવો દેવ જિન ભણ્યુ રે. ચ૦ ૬૨૫
દેવ પુરંદરિં પૂજીઓ યથાઅરથ પ્રકાસી રે,
સકલ કરમતણો ખય કરી હુઓ શિવપુર વાસી રે. ચ૦ ૬૨૬
દેવ એહવો અરિહંત નમઈ પંચ મહાવ્રત ધારી રે;
માનઈ મુનિ એહવા ગુરૂપણઈ શમદમ ગુણ ધારી રે. ચ૦ ૬૨૭
પંચ પરમેષ્ઠિ તે નિતિ જપઈ અર્ચ્ચા પરૂપઈ ઉમેદિ રે:
પ્રમાદ કરણી કરતાં ઘણું ચિતિ ધરઈ બહુ ખેદ રે. ચ૦ ૬૨૮
શાપલપણું લેખઈ નહી દ્રવ્યલિંગી સમાન રે;
શાસ્ત્રિં એ જૈન એણીપરિ કહ્યા ન કહઈ તેહ અજાણ રે. ચ૦ ૬૨૯
સતરમો બોલ નીહાલયો આવશ્યકસૂત્રવૃત્તિ રે:
ઋષભચરિત્રનઈ નમુત્થુણ તસ વૃત્તિ ધરી ચિત્તિ રે. ચ૦ ૬૩૦
પરણપદીક નમિવિનમીનઈ અડતાલીસ હજાર રે.
વિદ્યા આપી છઈ એમ કહિઉં એહ શાસ્ત્ર અણુસાર રે. ચ૦ ૬૩૧
નામર અડતાલીસજ કહઈ [illegible] તે કહ્યા વાત રે.
ઋષભચરિત્ર [illegible] આદિ [illegible] તેહ વિખ્યાત રે ચ૦ ૬૩૨
ઋષભ[illegible] ચરિત્ર [illegible] [illegible] રાજ્ય રે
નવ નમિ વિનમિ [illegible] તેહુ [illegible] રાજ્ય રે ચ૦ ૬૩૩
આવશ્ય[illegible] તેહ [illegible] [illegible] ગુણ રાજ રે.
તે [illegible] [illegible] એમ [illegible] રે ચ૦ ૬૩૪
તેહ [illegible] [illegible] પામિ રે
[illegible] [illegible] આન રે ચ૦ ૬૩૫
નિરીહ ન [illegible] તે [illegible] કરઈ તેવ રે
[illegible] સેવનુ [illegible] રે ચ૦ ૬૩૬

નાગપતિ કહઇ પ્રભુ નવિ દીઇ હૂં દેઉં તુમ રાજ રે;
તે કહઇ તુઝ દીઉં નવિ લીઉં અહ્મ તાતસિઉં કાજ રે. ચ૦ ૬૩૭
ભગતિ એકાગ્ર જાણી કરી સંક્રમી પ્રભુતણુઇ અંગિ રે;
સહસ અડતાલીસ અતિભલી વિદ્યા દીઇ મનિ રંગિ રે. ચ૦ ૬૩૮
ગિરિવૈતાઢ્ય ગિહુ શ્રેણિનું દીઉં તેહનઇ રાજ રે;
તિહાં જઈ રાજ તે ભોગવઇ સરિઉં તેહનું કાજ રે. ચ૦ ૬૩૯
શાસ્ત્રમાંહિં એણી પરિ કહિઉં નવિ માનઇ તે જેહ રે;
અબિધ અડતાલીસ સદી કહુઇ વિચારયો મનિ તેહ રે. ચ૦ ૬૪૦
નિસુણો હવઇ બોલ અઢારમો દેવગુરૂપણું હોઇ રે;
અરિહંતનઇ વિષઇ એમ કહિઉં એણઇ શાસ્ત્રિં એ જોઇ રે. ચ૦ ૬૪૧
પંચાશકવૃત્તિમાંહિં કહિઉં લલિતવિસ્તરાવૃત્તિ રે;
ધર્મરત્નપ્રકરણાદિકિં જૂઓ તસ વૃત્તિ દેઈ ચિત્તિ રે. ચ૦ ૬૪૨
બારમઇ સૂત્રપંચાશકિં ગુરૂશબ્દ વખાણ્યો રે;
ગુરૂ કહિઓ ધરમ આચારય તીર્થંકરાદિક મનિ આણ્યો રે. ચ૦ ૬૪૩
તથા જયવીયરાય સૂત્રમાં જગગુરૂ એમ ભાખિઉં રે;
તેહનો અરથ તે સાંભલો પચાશક ચોથઇ દાખિઉં રે. ચ૦ ૬૪૪
યથા કહુ અરથ ઉપદેશક ગુરૂ કહિઓ તેહજ માન્યો રે;
તે તીર્થંકરાદિકનઇ વિષઇ ગુરૂશબ્દ વખાણ્યો રે. ચ૦ ૬૪૫
જલધિ કહઇ ગુરૂપણુ નહી દેવપણું એકજ હોઇ રે;
એમ કહી શાસ્ત્ર દૂસઇ ઘણું કિમ માનીઇ સોઈ રે. ચ૦ ૬૪૬
કહુ હવઇ બોલ ઓગણીસમો જીવાભિગમ ઉપંગિ રે;
ભગવતી પન્નવણાદિક આઠ ગ્રંથનઇ સંગિ રે. ચ૦ ૬૪૭
સાત અથવા આઠ જૂ કહી અધિકી નવિ હોઇ રે;
જલધિ કહઇ દેવલોકનઇ વિષઇ પતર પતર પ્રતિં જોઇ રે. ચ૦ ૬૪૮
એ આસુરિ પતરાં મિલી પૃથિવી સત્તરી હોઇ રે,
તેહ પૂછીનઇ વિચારતુ ભાવ શાસ્ત્ર બહુ જોય રે. ચ૦ ૬૪૯
ભગવતીસૂત્રિ પૃથિવી કહી રત્નપ્રભાદિક સાત રે;
સિદ્ધશિલા વલી આઠમી એહ ભાવ વિખ્યાત રે. ચ૦ ૬૫૦

गाथाः—

जन्नं कुमईवग्गो अरिहंताईण नाम समरंतो ।

पइसमयं महपावं अणंतभवकारणं जणइ ॥ ९६५

જિમ જિમ ધરમક્રિયા કરઇ તિમ તિમ મુગતિથી દૂરિ રે;
એહ કહવું ન ઘટઇ સહી કહઇ તસ ભવ ભૂરિ રે. ચ૦ ૯૬૬

गाथाः—નોકારસ્તવનં—

नमुक्कार एक्क अक्खर पावं फेडेइ सत्त अयराइं ।

पन्नासं च पएणं सायरसययं समग्गेगं ॥ ९६७

ભાવ એક કહિઓ સવિ જીવનઇં નહી એકનઇં સારિ રે;
જેહ આરાધઇ તે ફલ લહઇ એહ શાસ્ત્ર અણુંસારિં રે. ચ૦ ૯૬૮

गाथाः—

जो गणइ लक्खमेगं पूएइ विहिजिणनमुक्कारं ।

तित्थयरनामगोअं सो बंधइ नत्थि संदेहो ॥ ९६९

શિવકુમાર વ્યસની હૂતો નવિ સદ્દહઇતો ધર્મ્મ રે;
તેહ નોકાર પ્રસાદથી રહિઓ જીવતો મર્મ્મ રે. ચ૦ ૯૭૦
વલી પરલોક ઊપરિ કહિઉં ચંડપિંગલ ચોર રે;
રાજ્ય લહી મુગતિરમણી વરી જેહ મિથ્યાતી અઘોર રે. ચ૦ ૯૭૧
વલીય એક ચોર મિથ્યાતીઓ સૂલી રોપીઓ ભૂપિ રે;
તેહ નોકારના પદથકી હુઓ દેવતા રૂપિ રે. ચ૦ ૯૭૨
પુલિંદ પુલિંદી મિથ્યાતીઆં મુનિમુખિ નવકાર રે;
સુણી સુરભવ નરભવ કરી લહ્યાં મુગતિસુખ સાર રે. ચ૦ ૯૭૩
ધરણપતિ ઇંદ્ર પદવી લહિઓ ચંડકોસિ જિન દેખિ રે;
સુર થયા એહ મિથ્યાતીઆ લહસિઇ મુગતિ તતપેવ રે. ચ૦ ૯૭૪

गाथाः—

जन्नं कुमईवग्गो अरिहंताईण नाम समरंतो ।

पइसमयं महपावं अणंतभवकारणं जणइ ॥ ९७५

એ ગાથા સાગરની કરી તેહ ગ્રંથ અશુદ્ધ રે;
ગ્રંથ કરતા ઉપદેસક તસ માનઇ તે શુદ્ધ રે.
તે કહઇ એહ માનું નહી માનુ હીર કહઇ જેહ રે;
તેહ ચોથો ગ્રંથ એહ જાણિ નવિ ભોલવઇ તેહ રે. ચ૦ ૯૭૬
એમ જિનશાસનિં ધરમના અછઇ ભેદ અનેક રે;
જીવ અનેક સુગતિ ગયા આરાધતાં એક એક રે. ચ૦ ૯૭૭
ઋષભનો જીવ પૂરવભવિ ધનસારથવાહ રે;
તેહ પણિ પ્રથમ ગુણઠાણીઓ મુનિ સાથિં છઇ રાહ રે. ચ૦ ૯૭૮
ઘરિ તેડી આમંત્રીઆ દીઇ ફલ સહકાર રે;
સાધુ સચિત્ત તે નવિ લીઇ વહરાવઇ ધૃત સાર રે. ચ૦ ૯૭૯
તેહ વહરાવત આરજીઉ તેણઇ તીર્થંકરગોત રે;
દાનથકી તેહ મિથ્યાતીઓ હૂઓ જિન ઉદ્યોત રે. ચ૦ ૯૮૦
સીઅલ પાલી કે સુગતિં ગયા તપ તપી અનેક રે;
તામલિ પૂરણ તાપસા થયા દેવપતિ છેક રે. ચ૦ ૯૮૧
પૂરવભવિ કુમરનૃપ જીવડઇ જિન પૂજીઆ ફૂલિ રે;
પાંચ કોડીનઇ મિથ્યાતીય લહિઉં રાજ્ય મહુ મૂલિ રે. ચ૦ ૯૮૨
પીવર હનિ પત્ર કોડીઆ દય પાણી ન સારિ રે. ચ૦ ૯૮૩
પ્રગન [illegible] ઇ તે રેહ[illegible]થિકા લહ્યા [illegible] નારે રે.
કે મુનિ દશનગ [illegible] કે સેવય [illegible] રે. ચ૦ ૯૮૪
ભવ અધિરન [illegible] તેન કરેગનીઇ ધ રે.
પેસનઈ [illegible] શ્રી [illegible] ન આણુ રે ચ૦ ૯૮૫
તેહ જિનપંથ [illegible] વરેન.ણુ રે
મૂલ ભજેવાનઇ [illegible] જીવ રે. ચ૦ ૯૮૬
સ્વજ્ઞાન [illegible] રે
એમ નય જે લ [illegible] ચ૦ ૯૮૭
જિનવચન [illegible] રે
કહઇ તે નિડે [illegible] પંથ અશુદ્ધ રે ચ૦ ૯૮૮
ગુણ રે પથ ન વપ [illegible] વચન તે શુદ્ધ રે
ચ૦ ૯૮૯

જિમ કોઇ દેહકુત્સિત અછઇ એકઅવયવ સાર રે;
તેહ ભલો જિનવચનથી એમ જાણિ નિરધાર રે. ચ૦ ૯૯૦
બોલ હવઇ સુણો પંચવીસમો પરપખ્યીકૃત ધર્મ્મ રે;
જલધિ કહઇ તેહ લેખઇ નહી સુણો તેહનો મર્મ્મ રે. ચ૦ ૯૯૧
નહીય અકામ તે નિર્જરા નહીય અજ્ઞાન તે કષ્ટ રે;
કિંતુ કહીઇ ઊડિ બાઇસવું એહ વયણ તે દુષ્ટ રે. ચ૦ ૯૯૨
ઉપદેસમાલસૂત્રિં તથા વલી વૃત્તિં એ સાખિ રે;
ધરમકિયા કહી પરપખ્યની જાણિ તું એણી મેલિં ભાખિ રે. ચ૦ ૯૯૩
થોડું આગમ અણુંસારીઉં ઘણું અજ્ઞાન કષ્ટ રે;
પણિ નહી નિષ્ફલ સરવથી એહ અખ્યર સ્પષ્ટ રે. ચ૦ ૯૯૪

ચોપઈ.

કહુસિઉં બોલ હવઇ છવીસમો શ્રીહીરવિજયસૂરીસિર નમો;
તેહ પ્રસાદિત જે બોલ બાર તિહાં કહિઓ જે મારગાનુસાર. ૯૯૫
તેહ વિપરીત અરથ કો કરઇ તે ન ઘટઇ ભવમાંહિં ફરઇ;
જે કો જતુ કરઇ ઉપગાર પાલઇ કરૂણા અતિહિં ઉદાર. ૯૯૬
દાન દીઇ નઈ ન કરઇ કષાય વિનય સાચવઇ ધરમહ ઠાય;
બોલાવિઓ અતિ મીઠઉં વદઇ એહ બોલ બીજાય વદઈ. ૯૯૭
તે મારગાનુસારી કહ્યા ગુરૂપર પર સૂત્રિ લહ્યા,
કહઇ સાગર નદ્દહણા આપ મારગાનુસારીના એ વ્યાપ. ૯૯૮
એમ કહતાં પૂરૂ નહી પડઇ પોતામાહિં આવી અડઇ;
મારગિ જાતાં જે મહંતરી પરપખ્યીનાં ઘર અણુસરી. ૯૯૯
સાધુવેસ ભણી તે દીઇ પુણ્ય નહી કહો પાપ લેખીઇ;
પાખિ કિમ ધનસારથવાહ પ્રથમ તીર્થકર હુઓ નાહ. ૧૦૦૦
મલેછાદિક ઉપદ્રવ ઊપનાઇ મુનિ ધરમાંહિ રાખઇ છનઇ;
ચૈત્ય વિઘન મિથ્યાતીઇ ટલિઉં તે જુડુ કઇ રૂડુ કલિઉં. ૧૦૦૧
પરપખ્યીઇ પ્રત્યાખ્યાન સુવિહિત સાધુ મુખિ સુવિધાન;
તે થોડુ કષ્ટ સાચઉં કરિઉં મારગાનુંસારી દીઠુ અણુંસરિઉં. ૧૦૦૨

સર્વજ્ઞશતકિં એહવું જાણિ જેણઇ એ ગ્રંથ બોલ્યો પાણી આણિ. ૧૦૧૬
તેણઇ કીધી જિનઆશાતના પ્રવચન હેલિઉં એ વાચના;
તેણઇ કારણિ મિથ્યાતીમાં લીહ એહવું આણિઉં વયણ અબીહ. ૧૦૧૭
તેહ વયણનું સૂત્રજ સુણો સર્વજ્ઞશતકિં એ અવગણો;
હીર જેસિંગ જો મિથ્યાત્વી કહ્યા તો સાગર ગચ્છ બાહિર રહ્યા.૧૦૧૮

सूत्रम्:—आगमव्यवहारिवचोनुपायिनमुत्सूत्रकन्दकुद्दालग्रन्थकर्त्तारं हीलयंतोऽर्हदादीनामाशातनया परित्यक्तसम्यक्त्वा इति वयं वदामः ।

એહવું વયણ સુણી ગુરુભગત કાંઇ ન ચેતો જાણી વિગત;
જો ગુરૂ ઉપરિ હોઇ રાગ તો તસ મુહ જોવા નહી લાગ. ૧૦૧૯
પૂરવિં ગુરૂ જેણઇ નવિ માનીઆ ધરમીઇ તે અંગી નવિ કીઆ;
જો ગુરૂ મિથ્યાતી તુમ કીધ સમકિત કિહાંથી પરંપર સીધ ૧૦૨૦
તાસ પ્રતિષ્ઠા પ્રતિમા નમો તો તુમે સહી સમકિત નીગમો;
એણી મેલિ તેમાહિ નહી ધર્મ જે ગુરૂનઇ કહઇ એહવા મર્મ. ૧૦૨૧
જે ગુરૂનઇ એ આળ દીઇ તેહનઇ જે નરગમાંહિ લીઇ;
તેહમા સમકિત કિહાથી ધર્મ તેહનુ વયણ સુણિ બહુ કર્મ. ૧૦૨૨
એમ જાણી મ કરો તસ સંગ તસ સંગિ હોઇ સમકિત ભંગ;
સમકિત ભંગિ હોઇ મિથ્યાત તેણઇ સંસાર ઘણો એ વાત. ૧૦૨૩
બોલ ચોસઠમો હવઇ સાંભલો મુંકો મન કેરો આમલો;
નિગુણો સૂત્ર સિદ્ધાન્ત વાત જિમ નિરગુણ પામો વિખ્યાત. ૧૦૨૪
હાણાંવૃત્તિ પાઠ એ ભણિઓ તત્ત્વસેણ પખિખઆણિ સુણિઓ;
ચઉદસિએ આયરિઆણિ એહવુ કહિઉં છઇ એમ જાણિ. ૧૦૨૫
તે આશ્રી અશુધિ એમ કહઇ એહ પાઠ પરપખી વહઇ;
તેણઇ પાલટીઓ છઇ એ પાઠ અથવા અજ્ઞાની લિખ નાઠ. ૧૦૨૬
એહવુ કહવુ ન ઘટઇ નહી વિચારામૃત ગ્રંથિં આણિ કહી;
શ્રીકુલમંડનસૂરિ કીધ સમર્થન એહનુ સુપ્રસિદ્ધ. ૧૦૨૭
જે એ પાઠનો અભિપ્રાય નથી જાણતો એમ કહવાય;

આગઇ કવી હુઓ ધનપાલ તેણઇ જિણ સંસ્તુતિ કરી વિશાલ;
નામઇ ઋષભપંચાસિકા સુણો વયણ તે ઉપાસકા. ૧૦૪૦

गाथा:—

पावंति जसं असमंजसावि वयणेहिं जेहिं परसमया ।
तुह समयमहोअहिणो ते मंदा बिंदुनिस्संदा ॥ १०४१

અરથ:—

હે ભગવંત પરશાસનતણાં અસમંજસ વયણ જિહાં ઘણાં;
તે શાસ્ત્રઇ પણિ જસ પામંતિ જાણિઉં બિં તે કારણ અંતિ. ૧૦૪૨
તુમ સિદ્ધાંતપયોનિધિ સાર તે ઊભરાય અતિહિં અપાર;
તાસ બિંદુ તેમાંહિં ભલ્યા તણઇ જસ તે પામઇ મોકલા. ૧૦૪૩
એણઇ કારણિ પરનઇ સિદ્ધાંતિ જે જે વારૂ વયણ એકાંતિ;
તે કહણ જિણ તાહારૂં સહી સ્તવીઇ તેણઇ કારણિ તે લહી. ૧૦૪૪
બોલ કહું હવઇ ચોત્રીસમો તેહનો ભાવ સહૂઇ મનિ રમો;
ગુણસ્થાનકમારોહ એ નામ ગ્રંથિં કહિઉં અછઇ અભિરામ. ૧૦૪૫
વ્યક્તમિથ્યાતી હોઇ અભવ્ય તિહાં કોઇ અરથ કરઇ છઇ નવ્ય;
કહઇ છઇ જે જે હોઇ અભવ્ય તે અવ્યક્તમિથ્યાતી કવ્ય. ૧૦૪૬
એમ કહતાં વિઘટઇ સિદ્ધાંત તેણઇ કહવું ન ઘટઇ એકાંત;
બોલ કહું હવઇ પાંત્રીસમો તે સુણતાં આલસ નીગમો. ૧૦૪૭
ભગવતીસૂત્રવૃત્તિની સાખિ વલી પ્રવચનપરીખ્યા ભાખિ;
કહિઉં તેમાંહિં કેવલીથકી જીવઘાત થાઇ એ બકી. ૧૦૪૮
નવિ લાભઇ પણિ આરંભિકીક્રિયા કહી જીવઘાતઇ થકી;
સર્વજ્ઞશતકમાંહિં કહિઉં એમ તે કુહુ પંડિત માનઇ કેમ. ૧૦૪૯
કેવલી તનુંથી ન હોઇ ઘાત અજ્ઞાની પરિ ન કરે વાત;
જ્ઞાનવંત ન કહઇ એમ કદા જે કહઇ તે અજ્ઞાની સદા. ૧૦૫૦
છત્રીસમો બોલ હવઇ સુણો તેહ વિચાર અછઇ અતિઘણો;
કોઇએક કહઇ છઇ જે વિવહારરાસિ આવ્યો જીવ ઉદાર, ૧૦૫૧
તે ઉત્કૃષ્ટથિકો સંસાર માંહિં રહઇ તો અસ્યો વિચાર;

સદ્દૂસાખિં કહઇ અમદાવાદિ આવી મિલવું જિહુય સવાદિ. ૧૦૬૬
મૂલ પટે જે શ્રીગુરૂતણો મત તિહાં મિચ્છાદુક્કડ ભણો;
એણી જિણસ્યઇ સદ્દૂ સંઘની સાખિ એકાંતિં તે વિપરીત રાખિ. ૧૦૬૭
સદ્દૂઇ આવિઉ નિજ નિજ ઠામિ ગુરૂ ફિરી પુહુતા પાટણિગામિ;
બ્રાહ્મણપૂત્ર ગૌશ્રૃંગિં સાસ કર્યો વિચાર પટમાસી ઈશ. ૧૦૬૮
છાના તેહવી સાગરા રાગદ્વેષના જે આગરા;
ચૈત્ર અમાવસિ મૂહુરત જોઇ સાગર લીધા ભલું નહી હોઇ. ૧૦૬૯
માણસ પ્રેખિ કહઇ વધામણી મેલ સાગરસિઉં હૂઆ એ ભણી;
નિસુણી રાજનગર પંભાતિ શ્રાવક બોલઇ જૂજૂઇ ભાતિ. ૧૦૭૦
કહિઉં અસ્યું નઇ દીધું કસ્યું મેલ કરયો એ સહૂઇ હસ્યું;
અપરાધી લેઈ ગચ્છમાંહ મેલ મેલ પોકારઇ એ કાંહ. ૧૦૭૧
હોઇ બિ ભાઇની વઢવાડિ અથવા નાતિતણી હોઇ ત્રાડિ;
તે વિચા લઇ એકઠા હોઇ તેહનઇ મેલ કહઇ સહૂ કોઇ. ૧૦૭૨
પણિ અપરાધી જોરિં લીધ શ્રાવક કહઇ અણસમજિઉં કીધ;
મેલ કહવો એ યુગતું નહી વાંક સવે કુહુ કિહાં ગયુ વહી. ૧૦૭૩
વડાવયણ લોપીનઇ કીધ આપિં જગમાં અપજસ લીધ;
વેચાયા અક્ષ કુણિં નવિ લીધ શ્રાવક બોલઇ જગત્ર પ્રસીદ્ધ. ૧૦૭૪
તો હવઇ શ્રાવક કહઇ ગુરૂબોલ માનઇ તે વાંદિ રંગરોલ;
એમ સમઝીનઇ કાગલ લખઇ મૂલપટઇ મત કીધા પખઇ. ૧૦૭૫
મિચ્છાદુક્કડ દીધા વિના જો સાગર લીધા આસના;
કીધો પરક તે નવિ રાખીઓ ગુરૂવયણે અતિ છેહ દાખીઓ. ૧૦૭૬
તો હવઇ અક્ષ ગુરૂવચને કામ પછઇ કહરયો અક્ષ લોપી માંમ;
જો ગુરૂનાં વયણ અણુંસરી કરસ્યો કામ વિચારી કરી. ૧૦૭૭
તો તુમ સાથિં ગુરૂવિવહાર નહી તો નહી જાદો નિરધાર;
એમ શ્રીસોમવિજય ઉવઝાય મેઘવિજય તિમ વાચકરાય. ૧૦૭૮
નંદિવિજયવાચક જાગતા ધર્મવિજય તિહાં ધુરિ આગતા;
તેણે મિલી પણિ લિખિઉ એમ સઘિં કાગલ લિખીઆ તેમ. ૧૦૭૯
વિજયદેવસૂરિ હાથિ પહુત વાંચી વલતું લખઇ એ સૂત;

સોપી નિજગુરુની મરયાદ એમ તેણઇ કીધા ઉનમાદ. ૧૦૯૪
તે માટિં કહઇ મુનિજિન માણુ અમ્હો તો હીરપરંપર સાધ;
હીરવિજયસૂરિ જેહનઇ અપરાધ તે સાથિં સંભિર્મઉતિ બાધ. ૧૦૯૫
સાગર તથા સાગરનઇ પાસિ તેહસિઉં નહી સંબંધ વસાસિ;
જો સાગર માનઇ ગુરુબોલ તો તે સાથિં હોઇ રંગરોલ. ૧૦૯૬
વિજયદેવસાથિં એ આદિ સાગરનઇ મુંકઇ તે તાદિ;
નિજગુરુ આણ મનાવી લીઇ તો તેહનઇ મનાસઉં વાંદીઇ. ૧૦૯૭
જિહાં લગઇ એ એમ ન થાય.તિહાં લગઇ કોઇ તિહાં ન જાય;
એ સાથિ કો નહી સંબંધ ગચ્છ સહુઇ એમ કીધો બંધ. ૧૦૯૮
લિખ્યાં કરી.મોકલીઆં બહુ ઠામિ ઠામિ જે જાણઇ સહુ;
ગેહિ ગેહિ દીધા આદેસ સાગરનઇ કો ન દીઇ પ્રવેશ. ૧૦૯૯
નંદિવિજયવાચક કહઇ અસ્યું ગુરુવચને માહરૂં મન વસિઉં,
જે ગુરુ આણ આરાધઇ આસિ તે સહુ આવો માહરઇ પાસિ. ૧૧૦૦
એમ જાણી સઘલી તસ ક્રિયા સાગરીઆ મનકઇ અતિ ડરયા;
જાણ્યુ કાંઇ કરીય ઉપાય કરીય જિમ એ દૂરિં જાય. ૧૧૦૧
અસ્યુ વિમાસી નિસી દીવાલિ કરી સભાઇ કરવા લાગિ;
તે જાણી મૂકી મઝધ વાચકિં કીધો એ બંધ. ૧૧૦૨
જઇ નિસીઆ મારિમ અતરંગ પાન અમરસા કીધો અભિમાન,
તામપાનિ બોલી પારખી અતિપ્રમત્ત તે બોલ્યો હરી. ૧૧૦૩
કહુ પુનકઇમ તુમાર કામ તુમ દુસમનનું ઠેડું ઠામ,
વાચક કહઇ દુસમન કો નહી પણિ એક વાત માહિમ મુજો સહી. ૧૧૦૪
માહરૂં એક અછઇ ગુરુભાવ તે બોલીઇ હુઓ મહાભય,
તેણઇ કીધ એક નવઉ કર્તવ તે અમ ગુરિ નવિ સાંખ્યા હમેશ. ૧૧૦૫
તેમાટિ ગુરુ આગી લગી તે નિગ્રહી મન થાઇ ઘુણી,
તે માટિ એ માહિમ મુજઇ તો તે આવી આવઇ એમ જાણ્યઉ. ૧૧૦૬
તો તે નિગ્રહી અનહશાસન વાચકનઇ દીઇ બહુ માન,
કહઇ બોલાવુ આન તે કહાં આહદી બોલાવનિઉં અમે તીહાં. ૧૧૦૭
તેહી દુરંમાન આહદી આવી ઓ તે નિહનઇ જાણી અહા દીઓ,

મૂર્તિમાં રોગી નાનજી આદિ એને ઓષ પીધા સાધીકાદિ,
તે નિજમંદિર સૂરિ પર્યાંકર્યો તે સમ કર્યું ન કહિકે તુમ કરવું. ૧૧૨૨
અમારે ચમાર ગોપાળની લોક નિમ તુમે પાંચમા આપ નહી પેઠિ,
આપો નિર્વાહ તુમારો રહ્યું તે રહ્યાં મનમાં નહિ ડરૂ. ૧૧૨૩
[illegible] ઉપકાર,
[illegible] મનિ એ હતાં. ૧૧૨૪
[illegible]

[illegible]

કોઈ ન માનઈ તેહનઉ લિખિઉ લેખ મહોત કુણિં નવિ રચિઉં;
વાચક મેઘવિજયના સીસ ઇંદ્રવિજય ઊપરિ અતિ રીસ. ૧૧૩૬
ભાણુચંદ વાચકનઈ પાસિ સયલ સંબંધ કહિઓ સુવિમાસિ;
વાચક બોલ લેઈ અજમેર પુહુતા પણિ તે પડિઓ ફેર. ૧૧૩૭
ષંભનયરિથી સાગરીએ છેક લિખી મોકલીઉ મોટું એક;
ભાવવિજય પંડિત અવગણ્યઉ તુમ આણાથી અલગુ ભણ્યઉ. ૧૧૩૮
તેણઇ તાસ ઓલંભો દીધ પણિ તે કામ રતિ નહુ સીધ;
તે માહંત તપસીય નિરીહ કોઇ ન લોપઇ તેહની લીહ. ૧૧૩૯
તેહનઈ હીરવયણિ મનરંગ ન ગમઇ કાંઈ સાગરનો સંગ;
રીસ કારણ ગુરૂભગતાપણું ગુરૂ ભગતા ઊપરિ દુષ ઘણું. ૧૧૪૦
શ્રીગુરૂ વિજયસેનના સીસ અતિવયરાગિ રહઇ નિસદીસ;
ઉગ્ર ચારિત્ર ચલાવઇ પંથ સદ્દહણા સાચી એ પંથ.
સોમવિજયવાચક આદેસિ ચોમાસું ન લીધ મુનિવેસ; ૧૧૪૧
પંડિત હ સવિજય શુદ્ધપખ્ય મહાવયરાગી વેલારખ્ય.
એહવા માહંત ભણી વસ દોસ દીધો આણી મનિ અતિ રોસ; ૧૧૪૨
એ ચતુરાઈ જોયો અસી નિસુણઇ જે તે ઊઠઇ હસી.
વલી એક જોયો તાસ વિવેક આપિ ઉપાધિ કરી વલી એક, ૧૧૪૩
સૂરતિ નયરિ પજૂસણ ભણી છનાઇ નિકા ગુરૂ ભગના મુણી.
પંડિત ધનહરષ બહુસ્રના કરઇ વધાણ ગુરૂ આરાધના. ૧૧૪૪
તે ઊપરિ લિખીઓ આદેસ સાગરીઆ જૂદા નઈ રેસિ.
રાનેરથી અભિધના યતી જિનઆણા ભંગ ન બીહઇ રતી. ૧૧૪૫
બઇસી નાવા તાપી નદી ઊતરી આવ્યા તે પણિ બદી.
તેણઇ તીહા જૂદું કીધ વષાણ ઇંન અનેક જૂદાના ઠાણ, ૧૧૪૬
વલી કાગલ લખીઆ બહુભાતિ લખી ને મહિ બહુ તાતિ.
નયર બરહાનપુરિ જસતાનરો તાસ લખ બહુ રપે તુમે ડરો; ૧૧૪૭
વિજયપખ્યમાહિ જે મિલ્યા તે જાણેયો અમ્હથી ટળ્યા.
મેલ કરીનઇ કરૂ રેવણી એકઇ એક પ્રતિ અવ ાણી. ૧૧૪૮
સંઘ સવેનઇ કરયો હાથિ નવિ મિલવા દેયો તે સાથિ. ૧૧૪૯

તારિ વસતિ નહિ દેઉં અસ માંમિ સાંમિ લિખિઉં એ પસ;
વીરશાસનિ સૂરિ પાટ હતા દાન નિષેધ ન કીધા નના. ૧૧૫૦
એ સામાચારી એહથી પ્રગટ થઈ એ અનુમાનથી;
એતો નહી જિનશાસન માગ એહના લેખ સઘળા કુમાગ. ૧૧૫૧
કલેષ વાધ્યું લાલજી વાણિ દીધા દર્શનિ લાલજી કરિણી લીધા;
દર્શનવિજયવાચક આપ તેહ ગછવાસથી માહિ સંતાપ. ૧૧૫૨
કરી ઉપાય સઘલા પામિ [illegible] [illegible] સોહામણા;
[illegible] [illegible] વાણિ તેહી દીધા વરા ૧૧૫૩
[illegible] રાજનગરિ [illegible] [illegible] [illegible] તે લીધ;
[illegible] ૧૧૫૪
[illegible] ૧૧૫૫
[illegible] ૧૧૫૬

॥ દોહા ॥

[illegible]

[illegible] ૧૧૫૭
[illegible]
[illegible] ૧૧૫૮
[illegible]
[illegible] ૧૧૫૯
[illegible]
[illegible] ૧૧૬૦
[illegible]
[illegible] ૧૧૬૧

મહિસાણા લગઈ પૂઠિ પૂહુતા તોહઇ તે નવિ માનઇ;
એર એર કયા કહો તુમ મોહિકું સિદ્ધચંદકું ન પિછાનઈ. ૧૧૭૬
તેરા ગુરૂ હમકું કયા ડરાવઈ અબ કયું હમકું સીખાવઈ;
ફિરી પાછા પાટણમાં આવઈ ગુરૂનઈ વાત સુણાવઈ. ૧૧૭૭
સિદ્ધચંદ રાજનગરિ પુહુતા રાખી જગમાં મામ;
સોમવિજય વાચકનઈ વાંદઈ સમકિત રાખઈ ઠામ. ૧૧૭૮
સાઆસી કોવિદ સિદ્ધચંદનઈ જિહુ ઠામે ધરી ટેક;
આપ રાખી કીધું અજૂઆલું મોટો એહ વિવેક. ૧૧૭૯
એક દિન દુસમન પ્રેરિઓ રાજા સિદ્ધચંદ્ર પ્રતિ ભાસઈ;
તરૂણપણા તુઝ દીસઇ અધિકા નહી ફકીરાઈ વરાંસઇ. ૧૧૮૦
ધરિ દુનીઆં હય ગય તુઝ આપું આપું મલક બહુત;
નિસુણી વાત અવનીપતિ કેરી ચિંતઇ રહઇ કિમ સૂત. ૧૧૮૧
કહઇ તવ સિદ્ધચંદ વિચારી અવનીપતિ અવધારો;
જે જેણઇ અંગીકૃત કીધુ તે ન ટલઇ કિરતારો. ૧૧૮૨
કોપ્યો ભૂપ સુણી તે વાણી જો નવિ માનઇ બોલ;
તો હાથી હેઠલિ નાખીનઇ મારો એહ નિટોલ. ૧૧૮૩
એ ભયથી પણિ નવિ તે ચૂકો એમ અનેક ભય દાખ્યા;
પણિ તેણઇ તે આપ ન છાડિઉં વ્રત પોતાનાં રાખ્યાં. ૧૧૮૪
દેખી નૃપ તસ અતિઆ કીધો પુનરપિ પાસઈ તેડી;
દેઈ દિલાસા મહુપરિ માન્યા નાંખ્યા પિશુન ઉવેડી. ૧૧૮૫
એમ એક ટેક નિવાહણિ રાખી બીજી આ અધિકારિં;
વાચકપદ આચારજિ છાડી માંડી મતિ આચારિં. ૧૧૮૬
પરમ ગુરૂ શ્રીવિજયસેનસૂરિ તાસ પરંપર રાખી;
શુદ્ધ સદ્દહણા એહની જગમાં કવિતાઈ આદીશાખી. ૧૧૮૭
નંદિવિજયવાચક વર એહિં સિદ્ધચંદ કવિરાય;
બીજા ગીતારથ મિલી સઘલા પ્રણમઇ શ્રીઋષિરાય. ૧૧૮૮
સોમવિજય વાચકનઇ વીનવઇ કહઇ હવઇ કરો ઉપાય;
હીર પરંપર રાખો રૂડી જિમ મન વંછિત થાય. ૧૧૮૯

કરસ્યો તો કો તુમચી નહી નહી માનઇ કો લાજ રે. જ્ઞાન૦ ૧૨૦૨
વીર ગુરૂ હીર પરંપરા ઉથાપી નહી જાય રે;
કહિઉં અ માનો પ્રભુ પછઇ તુમે કહિઉ કાંઇ ચિ નહી થાય રે. જ્ઞાન૦ ૧૨૦૩
તુમે જે ગુરૂ આણા માનો નહી તુમ માનસ્યઇ કુંણ રે,
એમ દષ્ટાંત તે બહુ લહ્યા પ્રભુ આણઇ નહી સૂણ રે. જ્ઞાન૦ ૧૨૦૪

ઢાલ.

રાગ ધન્યાસી.

જતિ અભિમાન ન કીજીઇ જેણઇ વિણસઇ નિજ કાજ રે;
વીનતી ન માનઇ જે કોઈ તણી તો લોપી તસ લાજ રે. જતિ૦
આંચલી. ૧૨૦૫

લાજ લોપી હવઇ તેહની ફીઇ સવિ ચેત્ર આદેસ રે,
હીરપખના આરાધક પ્રતિબોધઇ સવિ દેસ રે. જતિ૦ ૧૨૦૬
માનજીવ પડપણા જાણી અશુદ્ધ આચાર રે,
આચારજિ વિજયદેવનઇ માનઇ નહી અણગાર રે. જતિ૦ ૧૨૦૭
વલી બહુ [illegible] વિમાગીનઇ લહઇ કરી એક વિચાર રે,
[illegible] અણગારનો ન મુનિવિજય મણધાર રે. જતિ૦ ૧૨૦૮
[illegible] શ્રીપૂજ્યજી મુણિંદ રે,
[illegible] પૂજ્ય આણંદ રે. જતિ૦ ૧૨૦૯
[illegible] અવસરિ નાણુ રે,
[illegible] પ્રમાણ રે. જતિ૦ ૧૨૧૦
[illegible] જતિની નિંદા જાણ રે,
[illegible] તેણઇ થાય રે. જતિ૦ ૧૨૧૧
[illegible] નાહિ રે,
એ મુનિવર રે [illegible] તે અનિષ્ટ સુરૂમન રે. જતિ૦ ૧૨૧૨
[illegible] હીવાનિ રે,
[illegible] નહી વાનિ રે. જતિ૦ ૧૨૧૩

વલી એક વાત એહવઇ સુણો આવ્યો એક નવો વિપ્ર રે;
પૂછતો ધૃતિભદ્રનઇ નવિ દીસઇ જ્યું અકંપ્ર રે. અતિ૦ ૧૨૧૪
પૂછ્યા સાધુ કહઇ કસ્યું તેહ સંઘાતિં કામ રે;
વિપ્ર ભણઇ વિણકારણિં ઉપગારી મિત્ર નામ રે. અતિ૦ ૧૨૧૫
સાધુ ભણઇ સુણિ એસીઆ કસ્યો કર્યો ઉપગાર રે;
વલતું બાંભણ એમ ભણઇ તસ ઉપગાર નહી પાર રે. અતિ૦ ૧૨૧૬
મોહિ પિતા ઘરિ ધન ઘણું પોહુતા તે પરલોકિ રે;
ધન સાંતિઉં નવિ મિં લહિઉં પાતાં ખૂટઇ શોકિ રે. અતિ૦ ૧૨૧૭
પાતાં ધન જે બાહિરિ હુતું તે ખપીઉં અપાર રે;
તેણઇ કારણિ પરદેસડઇ ફિરીઓ હું નિરધાર રે. અતિ૦ ૧૨૧૮
ઘરિ આવ્યો તરૂણી ભણઇ સિંઉ લાવ્યા રલી આજ રે;
મિં કહિઉં દેસ બહુ ભમ્યો પણી સરીઉં નવિ કાજ રે. અતિ૦ ૧૨૧૯
ઘરૂણી કહઇ મિત્ર તાહરો આવી પૂછ્યો ઉદંત રે;
જાણિઉં તેણઇ દરિદ્રપણું ઢોકી દંડક અંત રે. અતિ૦ ૧૨૨૦
વયણ અસ્યુ સુખિ ઉચરિઉ ઈહાં એમ તિહાં એમ કાઇ રે;
અસ્યુ કહી સો મિત્ર વલ્યો સુણી મિ ખણીઉ તિહાંઇ રે. અતિ૦ ૧૨૨૧
સોવન કલસ ભર્યો તિહા કાઢી સચ્યો તેહ રે.
દલિદ્ર ગયુ નવિ સુગ્રાણ વાધ્યો વાન નસ દેહિ રે. અતિ૦ ૧૨૨૨
તેણઇ ઉપગારિ સુણી હવુ ચરણ નમુ હું તાસ રે.
તે નિસુણી ગુરૂ મનિ ધરઇ વિદ્યામદનો વિલાસ રે. અતિ૦ ૧૨૨૩
નવિ અધ્યયન સાલ, પછઇ જાણી સઘ ઉદંત રે,
વિનય કરીનઇ વીનવઇ એ તો મોટો માહંત રે અતિ૦ ૧૨૨૪
જ્ઞાનની વૃદ્ધિ હોઇ ઘણી ગુરૂ કહઇ એતલઇ યોગિ રે.
અરથ સરિઓ હવઇ એહથી સૂત્રતણો અનુયોગ રે અતિ૦ ૧૨૨૫
પૂછઇ સઘ બીજો અછઇ ચઉદપૂરવધર કોઈ રે.
ભદ્રબાહુ સ્વામી તે અછઇ આવઇ ગુરૂ જોઇ રે. અતિ૦ ૧૨૨૬
સઘ લખી લેખજ પાઠવઇ ગુરૂ પ્રારભઇ ધ્યાન રે;

તેસુણી સંઘ લષઇ વલી બીજો ઉતર એ માન રે. અતિ૦ ૧૨૨૭
વલતું સંઘ લષઇ વલી જે લોપઇ સંઘ આણ રે;
તાસ આલોઅણ સી પ્રભો તે લષયો અહુનાણ રે. અતિ૦ ૧૨૨૮
શ્રીભદ્રબાહુસૂરી લષઇ આણ ન માનઈ જેહ રે;
સંઘ બાહિરિ કરવો તસ એહુનો ઉત્તર એહ રે. અતિ૦ ૧૨૨૯
વાંચી સંઘ લષઇ વલી પૂજ્ય વડા એ વિચાર રે;
જાણઇ પણિ એ સંઘિં લષિઉં ચિતમાં આવિઉં અપાર રે. અતિ૦ ૧૨૩૦
વાંચી તરત તે સંઘ ભણી આવ્યા દિન અવિછિન્ન રે;
તિમ તુમનઈ સંઘ બહુ લષઈ તુમે તિહાં ચિત્ત ન દીન્ન રે. અતિ૦ ૧૨૩૧
તુમે સંઘ આણ માનો નહીં તુમ હોસિઇ તે દંડ રે;
કહિઉં રે માનો પ્રભુ સંઘતણું મ કરો ગચ્છવિ ષંડ રે. અતિ૦ ૧૨૩૨
તોહઇ ઊતર તેહજ આવઇ તેહુનો તેહ રે;
સંઘવચણ તેણઇ લોપીઆં ષાન સુણાવિઉં એહું રે. અતિ૦ ૧૨૩૩
ષાનિં આપ લિષિઉં વલી આવો દેઉં કરી મેલ રે;
તેણઇ લિખિઉં શકુન આવઇ નહી અરથ નહી એ ભેલ રે. અતિ૦ ૧૨૩૪
ષાનિં સંઘ તેડી કહિઉં તેડી શ્રીઉવઝાય રે;
સિઉંઅ બૂઓ છો હવઇ તુમે એ તુમચો નહી થાય રે. અતિ૦ ૧૨૩૫
આચારજિપદ થાપના કરો ગુરૂ વચણનઈ હેતિ રે;
વાચક કહઇ તો વિચારીય જો ચેતઇ કાંઈ ચેતિ રે. અતિ૦ ૧૨૩૬

ઢાલ.

રાગ સીધૂઓ.

મુનિ બિ પાટણિ મોકલ્યા તેણઇ જઈ શ્રીગુરૂ કવ્યા;
વીનવ્યા વિનય કરી બહુ ભાવસિઉં એ. ૧૨૩૭
સોમવિજયવાચક વિણુ તેણઇ અક્ષ મોકલીઆ પ્રભુ;
સુણો પ્રભુ વીનતી જે તેણે કહી એ. ૧૨૩૮
રાજનગરિ પ્રભુ આવીઇ શ્રીપૂજ્યનાં વચન પલાવીય;
સોહાવીય ગચ્છ સઘલો પ્રભુ આપણો એ. ૧૨૩૯
જો તિહાં તુમે આવો નહી તો તે અહી આવઇ સહી;
એમ કહી મુનિવર બિ તે વીનવઇ એ. ૧૨૪૦

સુણી તે ગચ્છપતિ ઉચરઇ સાગર મતું નહી કરઇ;
ઉચરઇ મિચ્છાદુક્કડ તે નહી એ.
વલતું મુનિવર કહઇ એમ કુહુ પ્રભુ કહિઉં ન કરઇ કેમ;
પ્રભુ એમ નિજગુરૂવચન તે નવિ રહઇ એ.
નિજગુરૂવચન આરાધતાં સોભા સંયમ સાધતાં;
વિરાધતાં વીર જમાલિતણી પરિં એ.
હેમસૂરિ કહઇ સુણો સુખકરૂ રામચંદ્રસૂરિ સુંદરૂં;
નહી વરૂ પદ દેવું બાલચંદ્રનઇ એ.
અજયપાલિ એક ફંદ કીઓ બાલચંદનઇ નિજપદ દીઓ
નહી દીઓ તો અગનિસિલા ઉપરિ સૂઓ એ.
રામચંદસૂરિ અણુંસણ કરી નિજગુરૂવચન તે ચિતિ ધરી;
સુરપુરી પામ્યા અગનિસિલા રહી એ.
એમ તે ગુરૂનાં વયણ કાજિં જીવ ઓગ્યો નિજગુરૂલાજિં;
તુમ રાજિં કિમ જાઇ ગુરૂ બોલડા એ.
તુમ કહણ કિમ નવિ પાલઇ વિપરીત બોલ કિમ નવિ ટા
કાં ભાલઇ અલગું મત તે માંડવા એ.
કહઇ ગુરૂ ઘણું કહવું કરયું એહ સાથિં અહ્મ મન વરયું
નહી તરયું તુમ સાથિં મનમાહરૂં એ.
જો તુમે નેમિસાગર વાંદો તો અહી રહવા કરો છાંદો;
નહી તો એ અહી તુમનઇ રહવું નહી એ.
સુણી તે મુનિ સિધાવીઆ અમદાવાદિં આવીઆ;
આવીઆ વાત હવી તે સવિ કહી એ.
સુણી સંઘ એમ ચીંતવઇ કરયું વિચાર કરવો હવઇ;
તો હવઇ આચારજિ પદ આપીઇ એ.

ઢાલ

રાગ ગોડી.

ચઉવિહ સંઘ મિલેવિ કરઇ વિચારણા,
હીર પરંપરા કિમ રહઇ એ.

એમ ચાલિઉં ષટમાસ ગછ તે સૂરિ વિના;
પછઇ ગછ પાટ ચલાવવા એ.
સુવિહિત નઇ નિજગોત્ર વડચાવા ભણી; ૧૨૬૮
આચારજિનઇ વીનવ્યું એ.
ધર્મકીર્તિઉવઝાય તસપદ થાપના; ૧૨૬૯
કીધી સંઘવયણથકી એ.
તતવિણ શ્રીસિદ્ધાંત તેહની વાચના; ૧૨૭૦
ગછ અનુજ્ઞા કિમ થઇ એ.
તિમ કરતાં નહી દોસ શ્રીજિનશાસનિં; ૧૨૭૧
ગછ પરંપર રાખવા એ.
ઇંસિઉં વિમાસી સંઘ ચિતસિઉં ચીંતવઇ; ૧૨૭૨
સદ્ગુરનઇ પૂછીજઇ એ.
સૂરતિનઇ ખંભાતિ બરહાનપુરવરિં; ૧૨૭૩
સીરોહી પ્રમુખિં વલી એ.
લિખિત અણાવ્યાં તાસ ગામ નગરતણાં; ૧૨૭૪
રાજનગરનો સંઘ કરઇ એ.
નંદિવિજયઉવઝાય સંઘ સવે મિલી; ૧૨૭૫
સિદ્ધચંદ પંડિતવરૂ એ.
ઇત્યાદિક તે સહૂઇ ગીતારથ બહુ. ૧૨૭૬
મિલી વાચકનઇ વીનવઇ એ.
શ્રીસોમવિજય ઉવઝાય હીર પરંપરા. ૧૨૭૭
કાજિ આચારજિ થાપવા એ.
શ્રીધર્મઘોષ દૃષ્ટાંતિ અવર વિચારણા. ૧૨૭૮
નવિ કરવી હવઇ એ સહી એ.
કહઇ વિચારી તેહ સંઘ વયણ સવે. ૧૨૭૯
આવઇ અમ્હ હઇયડઇ સહી એ.
સંઘનઇ કરઇ પ્રણામ તીર્થકર પણિ. ૧૨૮૦
તો સંઘ કહ્યું કરવું સહી એ.
૧૨૮૧

સંગ કેવળ અજ્ઞાન નહિ માનવું એહ;
તેહ સહી સવિ ગાહિરે એ. ૧૨૮૨
તેણે સઘળી આણ જાણી માનવી,
માની મોક્ષમારગ ભાખ્યું એ. ૧૨૮૩
કુણ દેશમાં પદ આજ કાજ કરે [illegible];
હીર પર પર [illegible] એ. ૧૨૮૪

॥ ઢાલ ॥

[illegible]

[illegible]

નંદિવિજય આચારજિ પાસઈ બયઠા તિહાં આણંદ.
મકરૂગખાનતણા જે માણસ સાથિં આવ્યા ત્યાંણ, ૧૨૮૯
સંઘ ચતુર્વિધ તિહાંકણિ મિલિઓ કરઇ તે અદ્ભુત મંડાણ;
મદ ઝરંતા જે મોટા હસ્તી સામહીઇ સિણગાર્યા,
જાતિવંત જે ચપલ તુરંગમ ગોલ ગહુંઅ અણુચાર્યા.
સાખવલા સુરકુમર સરિષા રથતણા નહી પાર, ૧૨૯૦
ઇંદ્રાણી ગુણ ગાવઇ રંગિ પામઇ હરષ અપાર;
શ્રેહિરનીસાણ ગડઇ ગહુ ભંભા પંચશબ્દ વલી વાજઇ,
મુનિ મોટા તિહાં સાહામા આવઇ એણીપરિ અદ્ભુત દિવાજઇ.
શકંદરપુરિ ગુરૂરાજ પધાર્યા દિઇ ભવિયણ ઉપદેસ, ૧૨૯૧
શ્રીસોમવિજય વાચક તિહા વંદઇ નયરિ કરઇ પ્રવેસ;
રાજનગરિ શ્રીવિજયતિલકસૂરિ આડંબરસિઉં આવઇ,
ગંધરવ ગુણ ગાવઇ ગુરૂ કેરા દાન ઘણાં તે પાવઇ.
સોનઇઆ રૂપઇઆ નાણે પૂજા કરઇ મનરંગિ, ૧૨૯૨
લક્ષ્ય ગમે શ્રાવક ધન ખરચઇ નિજ મન કેરઇ રંગિ.
પડાપાડ શ્રીરત્ન સોપારી નિત્ય પ્રભાવના કીજઇ.
રાતિજગઇ નાટક ... ગાનાં ધન ખ...ચકનઇ દીજઇ
... ... અધિકા ૧૨૯૩
... ...

શ્રીમુનિવિજયવાચક પ્રભુ કેરો શિષ્ય કરઇ ગુણગાન,
દર્શન કહઇ શ્રીવિજયતિલકસૂરિ નામિં નિત કલ્યાણ. ૧૨૯૬

॥ ઢાલ ॥

દૂહા.

શ્રી વિજયતિલકસૂરી ગુરૂ પામ્યા પુણ્ય પ્રમાણિ;
કહઇ દર્શન ભવિયણ સુણો નિતનિત તાસ વખાણ. ૧૨૯૭
શ્રીહીરવિજયસૂરી મુખિં જેસિંગિ સુણ્યા જે ભાવ;
વિજયતિલકસૂરિ તિમ કહઇ સુણો ભવિ ધરી બહુ ભાવ. ૧૨૯૮
દાન સીયલ તપ ભાવસિઉં આરાધો ગુરૂદેવ;
પાપ પ્રમાદ સવિ પરિહરો એહજ શિવસુખ હેવ. ૧૨૯૯
તાસ આદેસ લહી કરી શ્રીનંદિવિજયઉવઝાય;
માલવ દેસિ સિધાવીઆ માંડવિ મનિ ઉચ્છાય. ૧૩૦૦
ભૂપ ભલી પરિ ભેટીઓ આદર કરી અપાર;
કહઇ જાંગીર ભલા હૂઆ તુહ્મ મેલિં કિરતાર. ૧૩૦૧
કહઇ ભૂપતિ તુમ દેખતઇ ચિતિ આયા ભાણચંદ;
તેહ સતાબ બોલાઇયિ તે દેખિં આનંદ. ૧૩૦૨

॥ ઢાલ ॥

રાગ દેશાખ.

યથા કુણિં પ્રતિં કુણ પ્રતિ કુણિં ન ચાલઇ, એ દેસી.

ચલે મેવડે તેવડે બિહુ સાથિં,
ધરી લાલ છાપું નૃપનુ તે હાથિ;
જઇ રાજનગરિ મકરૂબખાન,
તસ આપીઉ તેહ વાંચઇ ફુરમાન. ૧૩૦૩
ફુરમાન વાચી ગુરૂ પાસ આવઇ,
સોરોઠીથી ભાણચંદનઇ બોલાવઇ;
તિહાં વાચક ધરમવિજય પડાવઇ,
તેજપાલ મહતા મનિ હરખ ભાવઇ. ૧૩૦૪

દસ સાહાજિથી નિજ ગુરૂઆણુ પલાવઇ,
અધિકારીઇ દેસ સવિ હાથિ આવઇં;
ભાણુચંદ તે દેસ તેહનઇં બલાવઇ,
હુવઇ પાંગરી તેહ રાજનગરિ આવઇ. ૧૩૦૫
શત એક એક અધિક મુનિ સાથિ વૃંદ,
પ્રણમઇં ગુરૂ વાચક ભાણુચંદ;
....
.... ૧૩૦૬
શ્રીયવિજયતિલકસૂરિ સૂરિરાજ,
દીઇ તાસ બહુમાન ગુરૂવયણુ કાજ;
કરી મેવડે થઅરિ તે થાન પાસે,
મિલી વાચકનઇં કહઇ મન ઉલ્હાસે. ૧૩૦૭
કહઇ થાન તુમ થાંતિ ધરી નૃપ બોલાવઇ,
ભલી પરિં કરી તિહાંથકી તે ચલાવઇ;
સિદ્ધચંદ વાચક પ્રતિ સાથિ લેઈ,
આવઇ માંડવિં ભૂપનઇ નગરિ દેઈ. ૧૩૦૮
મિલ્યા ભૂપનંઇ ભૂપ આનંદ પાયા,
ભલઇં તુમે ભલઇં અહીં ભાણુચંદ આયા;
તુમ પાસિથિઇં મોહિ સુખ બહુત હોવઇ,
સહરિઆર ભણવા તુમ વાટ જોવઇ. ૧૩૦૯
પઢાઓ અહ્મ પૂતકું ધર્મવાત,
જિઉ અવલ સુણતા તુહ્મ પાસિ તાત;
ભાણુચંદ કદીમ તુમે હો હમારે,
સબહી થકી તુહ્મ હો હમ્મહિ પ્યારે. ૧૩૧૦
કુછુ કાજ કહ્યુ હોઇ હુવઇ જે તુમારઇ,
કરૂ તેહ એમ કહી હુવઇ સોહ વધારઇ;
ભૂપતિ પ્રતિ તવ ભણઇ ભાણુચંદ,
એક વાત સુણો પ્રભુ ટલઇ જિમ બહોત દંદ. ૧૩૧૧
તુમ તાતનઇં પાસિ ગુરૂ હીર આવ્યા,

નૃપ હુકમ સહી કરી આપઇ શુનહીનઇ બહુ સતાપઇ.
અહેદી આયો સુણીનઇ ત્રાસ છત્ર લેઈ લેઈ નઇ નાશ; ૧૩૪૩
અહેદી કમર્જિં છત્રરાજ આયો લોભૂ સોનિને પણિ પાયો. ૧૩૪૪
અહેદી કહઇ રે કયું તુમે મારે ભાનચંદ મરીદકું તારે;
પાદસાહે શુનહી તુમ સારે અબ કયા કરો તુમ નોધારે. ૧૩૪૫
માણિકચોકમાં તેહનઇ મારઇ ઉંચા બાંધવા દોર સંચારઇ;
વલી હાંગઈ વાંસઇ ઉતારઇ કાકડી વણિગનુ વઇર વધારઇ. ૧૩૪૬
જવ બાંધી લેઈ જાવા લાગા તવ તે નૃપ ભયથી ભાગા;
સંઘ પાયે લાગા નહી તાડો કહઇ હવઇ તુમે અમ છોડાેે. ૧૩૪૭
10૩૨ અહેદીનઇ મીનતિ માગઇ તવ સંઘનઇ કરૂણા જાગઇ;
સંઘ સિરૂઓ પુણ્યવિભાગી તે માટિ એ કરૂણા જાગી. ૧૩૪૮
છોડાવ્યા શુનહી પ્રસિદ્ધા અવગુણિ ગુણ કરી જસ લીધા;
એ તો જગત્ર પ્રસિદ્ધ થયુ કામ જગમાંહિં વાધી બહુ મામ. ૧૩૪૯
દર્શનવિજય કહઇ તિમ કીજઇ અહેદીનઇ અનુમતિ દીજઇ;
સંઘ આવી કહઇ સ્યું કરવુ એહ સાધનું દુખ મનિ ધરવું. ૧૩૫૦
દર્શન કહઇ રૂચિ સંઘની જેહવી લિખિ આપો અહેદીનઇ તેહવી;
સઘલા ઉપાશ્રય લિખિ લેવા વલી સેઠિ લેઈ જાવા દેવા. ૧૩૫૧
સિદ્ધિચંદનઇ દેવા જબાપ નહી તો વલી લાગઇ એહનઇ પાપ.
20 સેહના સેઠ ઉપાસરઇ આવઇ ૧૩૫૨
ચઉઆ ભડાર પ્રસિદ્ધ અન દાને ન લાગઇ નિષિદ્ધ
એતહુ એ લિખિત તે આપઇ .... એ નરકો કાઢઇ. ૧૩૫૩
તવ સઘ લિખિ ને આપઇ ... પાસે ... વલી થાપઇ
લિખીત કરાવ્યુ ... ૧૩૫૪
3 કેઈ લિખાન નઇ અનમતિ ... આવાની ૧૩૫૫
પરમ સાધુના તુમે અજ્ઞાની પણિ અમે ... જાની
આજ દિન ચઉના ... દિવસ ... ૧૩૫૬
અમ કરણી એ નીહાલો તુમ કરણી ...

સંવચ્છરી દિનિં ષામણાં કીજઇ કહઇ દર્શન પાપ ન લીજઇ. ૧૩૫
આજ મન સુદ્ધિં ષમાવો જીવઅમારીપડો વજડાવો;
તવ સંઘ સહુઇ ષમાવઇ સંઘ દર્શન ચિત્તિં ભાવઇ. ૧૩૫
પંચાંગુલિમંત્ર પ્રભાવિં તસવિધિ સાધન વધાવિં;
જસ પામ્યો તેહનઇ પ્રસાદિં વલી નિજગુરૂ કેરઇ આહ્લાદિં. ૧૩૫
અહેદીને સમઝાવી ચલાવઇ તવ અહેદી માંડવિ આવઇ;
ભાણચંદનઇ પાયે પ્રણમઇ તબ ભાણચંદ હજરતનેં વીનવઇ. ૧૩૬૦
જાણી અનુચિત નૃપ તેડાવઇ આચારજિ બિહુય આવઇ;
પૂછઇ માંમલો સ્યો છઇ તુમારઇ બોલઇ સાગર નૃપ અવધારઇ. ૧૩૬૧
ગુરૂ ટીકાયત એ ન માનઇ ભાણચંદ ભણઇ રહુ છાનઇ;
ટીકાયત તેહજ કહીઇ જિહાં હીરપરંપર લહીઇ. ૧૩૬૨
હીરિં પોટા કીયા જે કતેબ અણમાન્યાના એ હુસેબ;
એ કહઇ ગ્રંથ સાચા સોઇ એમ પીરવયણ નવિ હોઇ. ૧૩૬૩
નૃપ પૂછઇ કિઉ વિજયદેવ તે કહઇ કર્યા જોરિં એવ;
જે પીર હુવા આલમના કિમ કરઇ જોર તેમુ મના. ૧૩૬૪
કમહીક જો જોરિં કીધા તોહઇ તુમ પીર પ્રસીદ્ધા;
જો પીર માનો તે સાચા તો જાણો કતેબ તે કાચા. ૧૩૬૫
જો ગ્રંથ ષરો એ કહસ્યો તો ગુરૂવયણે નહી રહસ્યો;
કહઇ સાગર જે કાંઇ ષોટુ તે સોપીનઇ કરનિઉ છોટુ. ૧૩૬૬
નૃપ કહઇ સિઉં જ્ઞાન વડાઈ પીરથિ અધિકી કાંહાં પાઈ,
ગુરૂ જાણી ગ્રંથ અશુદ્ધ કીધા ષોટા ન લહઇ શુદ્ધ. ૧૩૬૭
જો તમે ગુરૂવયણ ન માનો તો કિમ વાધઇ તુમ વાનો;
આપ આપણા કરો જિઉ બૂઝો અમ થિ કોઈ મન મૂઝો. ૧૩૬૮
ભાણચંદ કહઇ તે સાચા પીર જિનકા ફકીર હુઇ જાચા,
વિજયતિલક નામ હુઇ જાકો નયનુમિ જ્ઞાન હુઇ પાકો. ૧૩૬૯
એમ કહતઇ સાગર હર્ષ્યાત્મા દૈવેં તેહ નિદાંકણિ નાઠા;
તન્ધિણિ તેહનઇ તાવ ગાઢઇ પેઠનીઇ અરકા પાડઇ. ૧૩૭૦
નૃપ સભા ઊઠઇ જામ તે પણિ ઊઠઇ સભાગી તામ;

લડથડતા થાનક પામઇ અંતિ અંતકાલ તે કામઇ.
સાધિષ્ટાયક આસ્થાન નૃપનું હોઇ સાવધાન; ૧૩૭૧
....
તે ચેટું થમીય ન સકઇ દીઇ સીવામણ તિહાં થકઇ; ૧૩૭૨
વસુધાધિપ વસુદેવ જેમ ઉચ્છેદી નાંખ્યો તેમ.
જય વરીઓ જગિ જસ વાધ્યો વિજયઇ નિજગુરૂ આરાધ્યો; ૧૩૭૩
અતિ વિકટ વાદીનઇ જીપઇ વિજયસેનનઇ પાટિં દીપઇ.
શ્રીવિજયતિલકસૂરિરાય પ્રતિબોધઇ ભવિ સમુદાય; ૧૩૭૪
ગુર્જ્જરિ નૃપ સાથિં આવઇ નિજગુરૂનાં વયણ પલાવઇ.
નૃપપાસઇ શ્રીભાણચંદ રાજનગરિ રહ્યા આણંદ; ૧૩૭૫
ઠામિ ઠામિં ભવિ પડિબોહઇ સૂરિ છત્રીસગુણે કરી સોહઇ.
રાજનગરિ બહુ જય પાયો વિજયસેનકે પાટિ ગવાયો; ૧૩૭૬
વીર હીરકો પાટિ દીપાયો સોહાસિણિ મોતી વધાયો. ૧૩૭૭

ઢાલ.

રાગ ધન્યાસી

આવઇ ૨ ઋષભનો પૂત્ર વિમલગિરિ યાતરા એ, એ દેસી.
આવઇ આવઇ મહિયલિ વિચરતા એ.
નયરી સીરોહી સાર શ્રીવિજયતિલકસૂરી એ.
તાર્યા તાર્યા ભવિક અનેક કુમતજલિ બૂડતા એ. ૧૩૭૮
નાવા ગુરૂ આણ [illegible] ભવિકજન તારવા એ. આચલી. ૧૩૭૯
લાભ ઘણા [illegible] એ
ખરચઇ દ્રવ્ય અપાર [illegible] ભાવસ્યુ એ.
નિત નિત [illegible] ઘણા એ ૧૩૮૦
આરી નમઇ [illegible] આણા [illegible] ધરઇ એ
વાચક [illegible] ૧૩૮૧
[illegible] વિજયકવિરાય [illegible] ૧૩૮૨

ઉપશમના શાનક પામઇ અતિ અંતકાલ તે કામઇ.
સાધિશાધક આસ્થાન નૃપનું હોઇ સાવધાન; ૧૩૭૧

તે પેટું વમીય ન સક્કઇ દીધ મીશ્રામણુ તિહાં થક્કઇ;
વસુધાધિપ વસુદેવ જેમ ઉચ્છેદી નાંખ્યો તેમ. ૧૩૭૨
જય વરીઓ જગિ જસ વાધ્યો વિજયઇ નિજગુરૂ આરાધ્યો;
અતિ વિકટ વાદીનઇ જીપઇ વિજયસેનનઇ પાટિં દીપઇ. ૧૩૭૩
શ્રીવિજયતિલકસૂરિરાય પ્રતિબોધઇ ભવિ સમુદાય;
ગુજ્જરિ નૃપ સાથિં આવઇ નિજગુરૂનાં વયણ પલાવઇ. ૧૩૭૪
નૃપપાસઇ શ્રીભાણચંદ રાજનગરિ રહ્યા આણંદ;
ઠામિ ઠામિં ભવિ પડિબોહઇ સૂરિ છત્રીસગુણે કરી સોહઇ. ૧૩૭૫
રાજનગરિં બહુ જય પાયો વિજયસેનકે પાટિ ગવાયો;
વીર હીરકો પાટિ દીપાયો સોહાસિણિ મોતી વધાયો. ૧૩૭૬

ઢાલ.

[illegible]

આવઇ ન ઋષભનો [illegible] વિમલગિરિ યાત્રા એ. એ દેસી.
આવઇ આવઇ [illegible] વિચરતા એ.
નયરી [illegible] વિજય[illegible]સૂરી એ
[illegible] ૧૩૭૭
[illegible] ૧૩૭૮
[illegible] ૧૩૭૯
[illegible] ૧૩૮૦
[illegible] ૧૩૮૧

લઘુ વિદ્યા સાગતી ભણ્યો જી વડો રૂઠ્યો અતિહીન. પરી૦ ૧૪૦૭
ગાંભણ તેડી તે દીઇ જી આ બે તુમારા પૂત;
ઘરિ હોઈ જાઓ સુત વડો જી લઘુ રાખઇ અમ સૂત. પરી૦ ૧૪૦૮
લઘુ બેટઈ પ્રચ્છન્ન પાણ્યઇ જી તાત જણાવિઉં હેત;
સુતને ઘરિ તુમે તેડગો જી ભાઈ ન ભણ્યો કેત. પરી૦ ૧૪૦૯
પિતા કહઇ લઘુ સુત દીઓ જી મોટો રહઇ ગુરુપાસિ;
ગુરુનઈ મોટો નવિ રૂચઇ જી મૂરખ ન આવઇ રાસિ. પરી૦ ૧૪૧૦
વિપ્ર હોઈ જાઓ એમ ગુરૂ કહઇ જી આણી હૃદયમાંહિં રીસ;
વિદ્યા ભણાવી મિ ઘણું જી તોહઇ ન પુહુતી જગીસ. પરી૦ ૧૪૧૧
ઘરિ આવ્યો ગત કહઇ સુણો જી દાન્યું દરિદ્ર અપાર;
રૂપ તુરગમ હું કરૂં જી સાંપિ ઘરનો સાર. પરી૦ ૧૪૧૨
લાખ દીનારા જે દીઇ જી દેગો તેહનઈ હાથિ;
તાગ લગામનઈ રાખગો જી નવિ દેતા ઘરી સાંપિ. પરી૦ ૧૪૧૩
એમ કહ્ય આણી ઘર ગયઇ જી ટલિઉં દરિદ્ર અપાર;
એહવઇ ગુરૂ શીખ ચીંતવઇ જી વિઉં કરઇ વિપ્રકુમાર. પરી૦ ૧૪૧૪
દેખિ સરૂપ તે વિપ્રનું જી કરઇ વિચાર ગુરંગ;
એ બેસાસે આણીઇ જી તો ઘરિ રહઇ અભંગ. પરી૦ ૧૪૧૫
ગુરૂ કરી રૂપ તોહાગરૂ જી મૂલવઇ તુરગમ તેહ;
લાખ ગણાવો તે દીઇ જી લગામ સહિત એ દેહ. પરી૦ ૧૪૧૬
[illegible]
[illegible] પરી૦ ૧૪૧૭
[illegible]
[illegible] પરી૦ ૧૪૧૮
[illegible]
[illegible] પરી૦ ૧૪૧૯
[illegible]
[illegible] પરી૦ ૧૪૨૦
[illegible]

સો મુખથી કાઢી ગયો ૭ વહતું ન લહું ઠામ. પદ્યો૦ ૧૪૨૧
ગુરૂ જાણી વિદ્યાબલિ ૭ વ્યાપૈ ત્યાગ થઇ જાય;
મત્સ્ય સચેતણ તે ગ્રહઇ ૭ તવ તે સાવધાન થાય. પદ્યો૦ ૧૪૨૨
બગ થયો જાણી માછલો ૭ પઇસો કુંભ મઝારિ;
નારી કુંભ સિરિ હવે ૭ ચાલી નયરિ મઝારિ. પદ્યો૦ ૧૪૨૩
ધરિ ગઈ ઉંપર આરણુઇ ૭ કુંભ થયો તે ભંગ;
હાર થયો મુગતાફલિ ૭ દીસઇ અતિહિ સુરંગ. પદ્યો૦ ૧૪૨૪
સા ઉચ્છંગિ જવ ધરઇ ૭ દેખઇ તે રાયકુઆરિ;
પૂછઇ એ સિઉ સા ભણઇ ૭ કાંઇ નહી પાણીહારિ. પદ્યો૦ ૧૪૨૫
એર કસિઉ તિહાં દાસિનુ ૭ આગલિ રાયકુઆરિ;
હાર લેઈ કંઠિ ઠવિઓ ૭ હરખી હઇયિ અપાર. પદ્યો૦ ૧૪૨૬
રાત્રિ પડી તવ તે થયો ૭ હાર ટલી નરરૂપ;
કુમરીસ્યુ ક્રીડા કરઇ ૭ નવ નવાં કરી સરૂપ. પદ્યો૦ ૧૪૨૭
દિવસિ હાર સોહામણો ૭ પયોધર વિચિ કરઇ રંગ;
નિસિદિન લપટાયો રહઇ ૭ કુમરી મનિ ઉચ્છરંગ. પદ્યો૦ ૧૪૨૮
સિદ્ધપુરૂષિ તે જાણીઓ ૭ શિષ્યનાણો વૃત્તાંત,
ગાયન રૂપ ધરી ગયો ૭ અવનીપતિ સભાંત. પદ્યો૦ ૧૪૨૯
આપ કલા નહુ કેલવી ૭ આલાપી અભિરામ.
સુણી સુધરાઇ તેહની ૭ રંજ્યો ભૂપતિ [illegible] પદ્યો૦ ૧૪૩૦
રજ્યો [illegible] આજ
મન[illegible] મનિ લાજ પદ્યો૦ ૧૪૩૧
ગાયન [illegible] દેવિ.
ગુન [illegible] પદ્યો૦ ૧૪૩૨
[illegible]
તે [illegible] પદ્યો૦ ૧૪૩૩
[illegible]
[illegible] સુખ [illegible] અનુપ પદ્યો૦ ૧૪૩૪
કુમરી [illegible]

શુભધ્યાનિં સો સૂરીસિરૂ જી પુહુતા સરગિ સોહાઇ;
ચઉદિસિ દિન ચડતઇ દિનિં જી વિજયતિલકસૂરિરાય. પટો૦ ૧૪૬૩
ગુરૂ નિરવાણ જાણી કરી જી શ્રીવિજયાણંદસૂરિ;
મનિ અંદોહ ધરઇ ઘણું જી ગુરૂગુણિં હરયિડું પૂરિ. પટો૦ ૧૪૬૪
જિમ શ્રીગોતમ ગણધરૂ જી વીરતણઇ નિરવાણિ;
દુષ ધરિઉ તિમ ગચ્છપતિં જી જાણેવું એણઇ ઠાણિ. પટો૦ ૧૪૬૫
સમઝાવઇ સવિ પંડિતા જી એ સંસારની રીતિ;
વીર હીર તેહૂ ગયા જી જેહસિઉં અવિહડ પ્રીતિ. પટો૦ ૧૪૬૬
જાણ અંદોહ કરઇ નહી જી ન કરઇ જાણ કષાય;
જો કબહીક મનિ ઊપજઇ જી તો વારિ જલવાય. પટો૦ ૧૪૬૭
અથિર સરૂપ સંસારનું જી જાણી તપગચ્છરાય;
તપ જપ ષપ સંવેગસિઉં જી સાધઇ સંયમ સોહાય. પટો૦ ૧૪૬૮
દીઇ દિલાસા સાધુનઇં જી સાધઇ ગુરૂઉપદેસ;
દેસ નગર પુર પાટણિં જી ભવિ પડિબોહણ રેસિ. પટો૦ ૧૪૬૯
વિરહતા નવકલ્પસિઉં જી પુહુતા દેસ મેવાડ;
હીરવયણ ઉપદેસથી જી ભાજઇ કુમતની જાડિ. પટો૦ ૧૪૭૦

॥ ઢાલ ॥

રાગ પરજીઓ.

દેસના ગુરૂ દીઇ મીઠી અમીય સમીય રસાંગ રે;
કુમતિ રોગ જંતુ તપતિ નાસઇ હોઇ નિરમલ અંગ રે. દેસના૦ ૧૪૭૧
જ્ઞાન જોહો હરયિ આણો જ્ઞાન રાખો અભંગ રે;
જ્ઞાન પરઉપગારકારી જ્ઞાન કીજઇ સંગ રે. દેસના૦ ૧૪૭૨
જ્ઞાનવંત અનંત ગુણ મુખ જ્ઞાનવંતિ શુભમતી રે;
જ્ઞાનવંત સૂરિંદ પૂજઇ જ્ઞાન ધ્યાઇ યતીપતી. દેસના૦ ૧૪૭૩
જ્ઞાનવંત ગુરૂવયણ ન લોપઇ આણ આરાધઇ મુનિપતી;
જ્ઞાનવંત તે તત્ત્વ જાણઇ જ્ઞાન ધરયો શુભમતી. દેસના૦ ૧૪૭૪
જ્ઞાનવિણ ગુરૂવયણ લોપઇ જ્ઞાન વિના ન કીરતિ રતી;

જ્ઞાનવિણ સમુદાય દેખઇ તેહ નિમુણો વરમતી.
જ્ઞાનવિણુ પ્રક્રિયા ન જાણઇ ડંસ આણુઇ મનિ અતી; દેસના૦ ૧૪૭૫
જ્ઞાનવિણુ હઠવાદ હોઇ જ્ઞાનવિણુ નહી સદગતી.
જ્ઞાનવિના એક સૂરિ આગઇ ગુરૂપ્રસાદિ શોભા હતી; દેસના૦ ૧૪૭૬
૬ તેહ નિમુણી નયરિ એકઈ આદરિ તેડયા ગછપતી.
તિહાં આગઇ જૈન યતીઇ હરાવ્યા સિવદર્શની; દેસના૦ ૧૪૭૭
ભટ્ટતાપસ તેહ પંડિત લોકી ન સકઇ સ્પર્શની.
એડવઇ તે સૂરિ પધાર્યા આડંબરસિઉં બહુ યતી; દેશના. ૧૪૭૮
શ્રાદ્ધ ઓછવ અધિક અધિકા કરઇ દિન દિન દીપતી.
) અન્યદર્શનિ ધરઇ મચ્છર દેખિ ન સકઇ ડંબરં; દેસના૦ ૧૪૭૯
કરી વિચાર પારખું લેવા ભગત તાસ સભાસર.
રૂપવંત સુકાંતિ રૂડી મોહનમુખ મટકો ભલો; દેસના. ૧૪૮૦
વેશાવડોચન ચાલિ ચમકતી જ્ઞાન વિણુ દીસઇ નિલો.
ગ્રૈ આકૃતિ રૂપ રૂઅડું ગુણ ન તેહવા તિહાં કસ્યા; દેસના. ૧૪૮૧
૨૦૫ અસમજસપણાના સાંભલી પરજન હસ્યા.
જ્ઞાનભર તસ હીન બાણી અરથ પૂછઇ પંડિતા: દેસના. ૧૪૮૨
પૂજ્ય ધિન તુમે ગુણે ગિરૂઆ આજ સહી અમ્હે મંડિતા.
જ્ઞાનભર તિમ અધિક દીસઇ પુણ્યયોગિ આવી મિલ્યા, દેસના. ૧૪૮૩
અરથ ઉત્તર તુમે દેસ્યો મનોરથ નયરા ફ્ યા.
૨૦૬ ભવયણ ... સુણી હરષ ... નરેન ન ... દેસના. ૧૪૮૪
કહઇ પૂજ્ય અમ ... ... તેહ નહુ ... ... નગ્રા.
કઇ પૂજ્ય ... ... દેસના. ૧૪૮૫
એક ... ...
સૂરિ ... ... દેસના. ૧૪૮૬
૨૦૭ તો ... ...
તેહ ... ... દેસના ૧૪૮૭
સૂરિ ... ...
એક ... ... દેસના ૧૪૮૮
... ...

એહ અવસર જીતવાનો પછઇ ન એહવો એ યતી. દેસના. ૧૪૮૯
બહુ સઘલા ભૂપ સાથિં વાદ માગઇ ધો યતી;
જ્ઞાનબલ નહી વાદ કેહવો નાસવા ધરી મનિ મતી. દેસના૦ ૧૪૯૦
મિથ્યાતીઇ અનિહિં હેલ્યા પહેલું બહુ શોભા છતી;
તેહ પણિ લોપાણિ સઘલી જ્ઞાનવિણ હુઇ એ ગતી. દેસના૦ ૧૪૯૧
મોહિં મોટા દીઇ પદ તે સરાગી સંયમપણઇ;
જ્ઞાનવિણ તે ગણ હેલાવઇ એમ જાણો ગુરૂ ભણઇ. દેસના૦ ૧૪૯૨
સૂરિ માટિ સિઉં કરઇ જો ગુણ ન હોઇ સૂરિના;
સૂરિ સુખ કહઇ જિનમત નહી તો પદ પૂરણા. દેસના૦ ૧૪૯૩
ઉત્છરગ નઇ અપવાદ જાણઇ જિહુ ચલાવઇ ધૂંસરી;
કેવલી પણિ આહાર લીઇ છદ્મસ્તિં આણ્યો સરી. દેસના૦ ૧૪૯૪
તેણઇ આણ્યો શુદ્ધ જાણી દોસ ન કહઇ કેવલી;
લીઇ તે વિવહાર ન ટલઇ કહિં રૂચિ જાઇ ટલી. દેસના૦ ૧૪૯૫
ટલઇ રૂચિ એમણા મુનિનઇ હોઇ નિદ્ધંધસપણું;
દાતાર હાનિ હોઇ અરૂચિ સાધુ સીદાય ઘણું. દેસના૦ ૧૪૯૬
તેહ માટિ વિવહાર રાખઇ કેવલી નો અવર કસ્યું;
સર્વથી વ્યવહાર ગલીઓ જ્ઞાનવંત કહઇ અસ્યું. દેસના૦ ૧૪૯૭
દાન પાંચઇ જિન પ્રકાસઇ મુગતિ હેતિં બિ તિહાં;
અભયદાન સુપત્તદાણ વિણિ સંસારિક કહ્યાં. દેસના૦ ૧૪૯૮
અભયદાન જે જીવ રાખઇ શુદ્ધધરમ જિકો કરઇ;
અરિહંતભાખિત સાધુપથિ શુદ્ધમહિમા રહઇ. દેસના૦ ૧૪૯૯
જીવનઇ ઉપગાર જાણી પડગાણ મૂકી કરઇ;
તેહનઇ ગુરૂબુદ્ધિ દેવુ પાત્રપણ તે અનુસરઇ. દેસના૦ ૧૫૦૦
અવરનઇ જે દીઇ દાન ઉચિત અનુકંપા ભણઇ,
કીર્તિ તે ગુણ બોલતાનઇ અનુક્રમિ તે સિવ વરઇ. દેસના૦ ૧૫૦૧
દાન નવિ કે જિનિ નિષેધિઉં પાત્રાપાત્ર વિચારણા;
સાધુનઇ જ કોઇ નિષેધઇ તેહ કુમતિ ધારણા. દેસના૦ ૧૫૦૨
એક કહઇ જ પરનઇ દેવું તેહ ધરમ નિવારણા;

મારી દેઽક સાપનઈ મુખિ ઘાલવું એ વિચારણા.
ધરમવંતનઈ એહ વાચા નહી સુગત ઉચારણા. દેસના૦ ૧૫૦૩
ધર્મહીન ભવદીન હોઈ કહઈ તે અપધારણા.
એક કહઇ પરકરઇ જે સ્તુતિ ભાવ આણી જિનતણી; દેસના૦ ૧૫૦૪
તુરક માતંગ રસવતી સમ એહ મતિ ન ભલી ભણી.
એમ અનેક કુધર્મ વાણી નવિ સુણઇ તે હિતભણી; દેસના૦ ૧૫૦૫
તેહનો ભવિ સંગ નિવારઇ હામિ મતિ રહઇ આપણી.
જિન સિદ્ધ સૂરી વાચકા મુનિવર આશાતના કરઇ તેહ તણી; દેસના. ૧૫૦૬
તેહનઈ તે ઇહલોકિ અપજસ થાઇ પરભવિ રેવણી.
સાધુ જિનસમ કહિઓ સાસનિ તેહનઈ કિમ હેલીઇ; દેસના. ૧૫૦૭
અકલંકનઈ તે કલંક દીઇ હોઇ તે દુરગતિ લીઇ.
પરિહરૂ જે પ્રમાદ પાંચઇ જીવનઈ તે અતિ નડઇ; દેસના. ૧૫૦૮
વ્યસન સાતઇ ત્યજવા નિ સુગ[illegible] જાનાં નહી અડઇ.
ચ્યાર વિકથા તે નિવારો આપ તારો ભવિજના; દેસના. ૧૫૦૯
કરમિ જે જે ભાવિ ભલીય તેહ ભોગ સુભાવના.
રેમ દીધાં કોઇ ન છૂટઇ જેહ જિનશાસન ધણી; દેસના. ૧૫૧૦
નંદીજિન ઓવેદ પામ્યા એહ કરણી આપણી.
વીર થાપો જમાલિ સૂ[illegible] આણ ઉથાપી જિનતણી. દેસના૦ ૧૫૧૧
થયુ કિલ્બિષ દેવતા તે કરમ મદર્નતિ અવગણી
અ[illegible]ારમરદક સૂરિ મોગ પાચનઇ મુનિ પરિવરિઓ. દેસના૦ ૧૫૧૨
કરમપ્રતિ કોઇ ન ચાલઇ ન[illegible] નિસી દૂરિ કરિઓ.
ચઉદપૂરવધર અનંતા નિ[illegible] તે તે ગયા દે૦ ૧૫૧૩
સૂરિના [illegible] ન ર ગયા તે કર[illegible] [illegible] નરેગ [illegible]
વલી ન ગુરૂઆન [illegible] [illegible] હિ[illegible]રેવા દેસના૦ ૧૫૧૪
તેહ પણિ [illegible] [illegible] રેવઇ
દીસઇ ઉપ[illegible] [illegible] દેસના૦ ૧૫૧૫
જેહ ગુણ ગહઆહિ [illegible] [illegible] દેસના૦ ૧૫૧૬

છ્ય દર્શનમાંહિ જે કો ધરઇ શમતા શુભચરી;
તેહ પણિ નિસંદેહ પામઇ જિનમતિં તે શિવપુરી.' દેસના૦ ૧૫૧૭
સુમતિ સુભ પરિણામ રાખો મંત્ર નવપદ તે જપો;
મોહ મમતા કપટ છાંડી સીલપાલો તપ તપો. દેસના૦ ૧૫૧૮
એણીપરિં શુભભાવ ધરતા ધરમ કરતા પ્રાણીયા;
કેપિ સુરપુર કેપિ સિવપુર અનંતસુખ તે પામીઆ. દેસના૦ ૧૫૧૯
એમ જાણી હૃદય આણી જૈનવાણી ન ભૂલીઇ;
તહો દર્શન સુખ અનતાં પરઘરિં કાં ઝૂલીઇ. દેસના૦ ૧૫૨૦

॥ ઢાલ ॥

રાગ ધન્યાસી.

નંદિષેણની સજ્ઝાયની દેશી.

દેશના ગુરૂની સુણી પ્રાણી ઘણા, સમકિત પામઇ તેહના નહી મણા;
કે ગુરૂ વચને હોઇ દઢમના, કુમત કદાગ્રહ છાંડઇ મનતણા.

ત્રોટક.

મન મયલ છાંડઇ સગતિ માંડઇ હીરગુરૂ ભગતા તણી,
મન બાર બાર ઉચ્ચાર કરતા હોઇ કે સિવ ભણી;
કે મોહ છાડી લીઇ સયમ નઇ મતિ ઉપાધિની,
ને આપિ કલાપી કરઇ નાગરિ સર્વ ધર્મઈ બાધિની. ૧૫૨૧
કે જીવ નરતા નવ નવિ બૂઝતા, નાગરમતમાંહિં બહુ મુંઝતા;
તેણઇ આણ્યો મરમ જિન હતા, છાંડ્યા દૂરિ તેણઇ તેહ તો.
તેહ તો નાગર તજઇ નાગર આદરઇ ગુરૂવયણશું,
દાન શીલ તપ જ ભાવ ધ્યારઇ માયબાઇ તે રયણશું,
એમ અનેક પુર નગર ગામિ લાભ હોઇ અતિઘણા,
શ્રીવિજયદાનસૂરિ દીપઇ વાત જુઆઇ પરતણા. ૧૫૨૨
દિન દિન દીપઇ ભૂજિ નમીતડિ, ચઢતાપરિ વાધઇ નઇ વડિં;
સેવકજનની ટાલઇ આપદા, છત્રીસમૂરિગુણ મોહઇ સંપદા.

ધિન નરનારી જગહિતકારી નિત વાંદઇ ગુરૂ પાયા જી;
સુણઇ વખાણ અમૃતરસ ઓપમ મુખ દીઠઇ સુખ થાઇ જી. ૧૫૩૦
શ્રીતપગછનાયક મહિમાનિધિ નિતપ્રતિં દેઉ આસીસ જી;
વરસ અનંત અધિક ગુરૂપ્રતિપો વિજયતિલકસૂરી સીસ જી. ૧૫૩૧
વીસલનયર કેસવના નંદન ધિન સોભાઇ માય જી;
શ્રીરાજવિમલસીસ અનોપમ સોહઇ મુનિવિજય ઉવઝાય જી. ૧૫૩૨
તાસ સીસ પભણઇ ગહુ ભગતિ દર્શનવિજય જયકારી જી,
સસિ રસ મુનિનિધિ વરસિ રચીઓ રાસ ભલો સુખકારી જી. ૧૫૩૩
માગસિર વદિ અષ્ટમી રવિ હસ્ત સિદ્ધિયોગ અભિરામ જી,
નયર મરહાનપુર મંડણ મોટો શ્રીમનમોહનપાસ જી. ૧૫૩૪
તાસ પસાઇ એ વિસ્તરયો મહિમંડલિ એ રાસો જી,
જ સીતારથ જગહિતકારી તેહનો હું દાસ જી. ૧૫૩૫
કૃપા કરી મુજ ઊપરિ.મહુઇ કરયો શુદ્ધ પ્રબંધ જી,
કાહાનો માતર નાથા છહિ ગહુ અશુદ્ધ હોઇ બંધ જી. ૧૫૩૬
જિહાં લગઇ એ શાસન શ્રીજિનનુ જિનઆણાના ધારી જી,
તિહાં લગઇ એ જયવંતો હુંઓ ગુણિયો રાસ વિજય જયકારી જી. ૧૫૩૭

ઇતિ શ્રી [illegible] સૂરિ રાસ [illegible]
[illegible] ॥

॥ ઢાલ ॥

દુહા.

વયણ જેસિંગનાં સાંભર્યાં નવિ કીધાં મિં તેહ;
તો સાગર સુત્ર વહુડીઆ કૃતઘન હૂઆ એહ. ૩૯
પટો સર્વજ્ઞશતકતણો અપ્રમાણનો છે જેહ;
લખી પડાવ્યો સાગરાં મતાં ન કીધાં તેહ. ૪૦
તો તેણઇ આચારજિં ગચ્છબાહિરિ તે કીધ;
ચીઠી સઘલઇ મોકલી બાહિર હૂઆ પ્રસિદ્ધ. ૪૧
તવ તે ઊપરિ વાણીઓ કોપ્યો યથા કૃતાંત;
વસતિ મુકાવઇ તેહની વયણ બહુ દુઃખદંતિ. ૪૨
વિજયદેવ છોછા પડયા નવિ ચાલઇ તે સાથિ;
તવ ચિંતઇ નિજચિત્તમા વિજય કરૂં હવઇ હાથિ. ૪૩

॥ ઢાલ ॥

ધમ્મવિજયવાચક કિયાં જી જાણી લેખ અણુંસારિ;
વિજયદેવસૂરિ તમ લિખઇ જી મિલો તો કરીય વિચાર.
વાચક જી તુમસ્યું હવઇ નહી દંભ;
તુમ છો ગચ્છના થંભ. વાચક જી૦ આંચલી. ૪૪
એકાંતિ કહ્યા તમ્હિ સ[illegible] જી કહઇ અવિધ કીધા દૂરિ;
હવઇ તુમ કા આવો નહી જી કહઇ સુણો વિજયદેવસૂરિ. વા૦ ૪૫
જો તુમે અમ્હ [illegible] નહી જી તો અમ ગચ્છનુ કામ;
પૂરી કરસ્યો તો હવઇ જી મન રહસ્યઇ અમ ઠામિ. વા૦ ૪૬
ગુરૂ સાગરિ ચ[illegible]યા કહઇ જી કરસ્યુ કહિસ્યો તેહ;
જો અમ હાથિં આણસ્યો જી સમવાય સઘલો એહ. વા૦ ૪૭
મન મયનુ કાટિ બરિઉ જી નવિ ભાગઇ દો તેહ;
ચિત આવર્જિઉ તેહનુ જી ગડગડીઆ મનિ એહ. વા૦ ૪૮
વિજયદેવિ મનિ ચીંતવઉ જી હાથિ ધરી સહુ કોય;

આચારિજ મહગો કરી જી પછઈ કુંણ એહનો હોય. વા૦ ૪૯
ધર્મવિજય મનિ બેદરૂં જી તેહ મનિ અધિક ઉમાહ;
પરિમાંડી તેણઇ બેલવા જી મનિ સંભારઇ દાહ.
કમઠ કષાય વહઇ ઘણો જી પાસકુંમરસિઉં જેમ;
વિજયાણંદસૂરિ નિજગુરૂ જી તે ઉપરિ વહઇ દંભ તેમ. વા૦ ૫૧
માયા મઠી તેહવઇ જી વૃદ્ધ ઉપાસક સાધ;
છલવયણે તે છેતરઇ જી જાણઇ સહૂ એ બાધ.
કહઇ સાગર ફરિ કર્યા જી જે હુતો એ વેધ;
નિકલંક હવઇ અમે હુઆ જી કરીઇ મેલ ઉમેધ. વા૦ ૫૩
વિજયદેવ ભટ્ટારકો જી આચારજિ ગુરૂ આપ;
ગછ હાથિ હોસ્યઇ આપણઇ જી ટલઇ કરમઅંધનુ પાપ. વા૦ ૫૪
સહૂ મનિ એ આવિઉ સહી જી વારૂ ૬૬ બંધ;
મં તેજપાલ તેડાવીઓ જી મનિ ધરી એહ નિબંધ. વા૦ ૫૫
શેત્રુંજ યાત્રા મસિ કરી જી આવી નમઇ ગુરૂપાય;
પરઠ કરઇ તે મેલનો જી પાતિ ન આવઇ ઉપાય. વા૦ ૫૬
તવ તે યાત્રા ચાલીઆ જી કરી આવ્યા અહડાણિ;
વલી પ્રપંચ તે મંડીઓ જી લિખિત કરિઉ એ વિનાણિ. વા૦ ૫૭
હીર જેસિંગ જિ પટ જે લખ્યા જી માનઇ નહી તે દૂરિ;
વાચક પંડિત પદ નવે જી તે સામહિ ભરપૂરિ
રાગ દ્વેષ નવિ રાખવા જી વદનનાઉ મર્યાદિ. વા૦ ૫૮
વિજયદેવસૂરિ નિજકરે જી લિખી નવ આપિઉ આદિ
વિજયાણંદસૂરિ કરિઉ જી જસા એ લિખિત મનાય. વા૦ ૫૯
ગુરૂવચને ... નહ જી તો ... આવ્યું ... વા૦ ૬૦

॥ ઢાલ ॥

શા... આર્દ ... ... નઈ ...
મન મયઙ ... ...

...

શ્રીવિજયાણંદસૂરી ગુરૂ કહઇ નહી અહ્મ મનિ કો રોસ;
અંતર જેહું પરૂપણા તે તો ટાલ્યો દોસ. ૬૨
અધિક માસ ચૈત્રહતણી નવમી કીધો મેલ;
સંઘવણિનઇ ઉપાસિરઇ સંઘ મિલ્યો સવિ ભેલ. ૬૩
વિજયદેવસૂરીતણા જે ગીતારથ વૃંદ;
તે સવિ સંઘ સાથિં કરી કાલૂપુરિં પ્રસિદ્ધ. ૬૪
શ્રીવિજયાણંદસૂરીશ્વરૂ વંદ્યા આનંદપૂરિ;
કહઇ પધારો નગરમાં જિહાં છઇ વિજયદેવસૂરિ. ૬૫
તવ તે સહુ સાથિં મિલી આડંબરસિઉં આવિ;
વિજયદેવસૂરિ વંદિયા ટાલ્યો કલેસ સભાવિ. ૬૬
પ્રભાવના પ્રમુખ સવે હુઆ ઓછવ અનેક;
બયડા સુખ સંતોષ ભરિ કરઇ બાહુ વિનય વિવેક. ૬૭
એહવઇ શાંતિદાસ એ મિલી દીવાણ નિદેસ;
પ્યાદા પાઠવીઆ ઘણા કરઇ ભગાણ પવેસ. ૬૮
મારિ મારિ મુખિ ઊચરઇ આવી કીધ ફંદેલ;
તવ તે નાઠા તિહાંથકી મન હુઆં ડમડોલ. ૬૯

॥ ઢાલ ॥

રાગ કેદારો.

સાહુ નાનઇ ઘરિ આપણઇ જી રાખ્યા નિજગુરૂ માટિ;
દિન એ પંચ ભોલાવીઆ જી પુહુતા ઇડરઘાટિ.
સુણો જી ન ટલઇ ભાવીભાવ.
જે જિમ કામજ હોઇનુ જી તે તિમ થાઇ સભાવિ;
સુણો જી ન ટલઇ ભાવીભાવ. આંચલી. ૭૦
ઇડરનયરિ આવીઆ જી શ્રીવિજયદેવસૂરિ;
શ્રીવિજયાણંદસૂરિ સપરિકર જી વિનય કરઇ ગુણભૂરિ. સુણો૦ ૭૧
રાજનગરિ સંઘનાયકો જી દોસી પનીઓ સુજાણ;
વિજયાણંદસૂરિ તેડીઇ જી કરવુ પ્રતિષ્ઠા મંડાણ. સુણો૦ ૭૨

હેપ લાયો ગુરૂરાજનઈ છ આણઈ પ્રતિષ્ટા કાજ;
આસિ દીઓ અનુચાનનઈ છ આપ્ર મનોરથ આજ. સુણો૦ ૭૩
ના લવી આવી ગુરૂનગ્રી છ ફિરી લખીઓ વલી લેખ;
આણ લહી દીવાણની છ કો ન ધરઈ તે દ્વેષ. સુણો૦ ૭૪
તો પણિ તેણઈ નકારિઉ છ કામનો થયો એ વિરંગ;
મનમથતું તવ ઉઘડિઉ છ તીમ ન લાગઈ અબ. સુણો૦ ૭૫
ગુરૂપણિને કાગલ લખ્યો છ એ સિઉ કીધુ કાજ;
આચારજિપદ રાખીઉ છ ન રહી આપણી લાજ. સુણો૦ ૭૬
ગુરૂ વડતું તેહનઈ લખઈ છ કારણ ખટુ એહ;
સમવાય સહૂ હાથે કરી છ કરસિઉ તુમ મનિ તેહ. સુણો૦ ૭૭
તે કાગલ હાથે ચડ્યો છ રાજનગરના સંઘ,
ગુરૂનઈ તેહ જણાવિઉ છ કરઈ પ્રતિજ્ઞા ઉલંઘ. સુણો૦ ૭૮
વલી એક વાત નવી સુણો છ પાખી ખામણા ઠામિ;
નામ ન લિઈ અનુચાનનુ છ કિમ ચાલઈ તે કામ. સુણો૦ ૭૯
ત્રીજઈ પણિ તવ કોવિદો છ વિદ્યાવિજય ભણંતિ,
પન્યાસ પ્રમુખ ખમાવિઉ છ એમ કાં ગુરૂ નોલતિ. સુણો૦ ૮૦
સો ભણઈ નીતિ વડાગ્રી છ દીઠી નિમ મિ કીધ;
સામિ તુમે ખમાવસ્યો છ નિમ થઈ એહ પ્રતીધ. સુણો૦ ૮૧
[illegible] અચારજ છ કિયા ચઉાની રાન.
એમ કર [illegible] ચાલસ્યઇ [illegible] રહસ્યઇ [illegible] માન સુણો૦ ૮૨
એક [illegible] નો અનુચાન.
[illegible] અનચાનનઈ [illegible] વાધઈ વાન સુણો૦ ૮૩
રાજનગરે [illegible] વધઈ નહી [illegible]
[illegible] આ [illegible] પરિવ સુણો૦ ૮૪
[illegible] નાવ
[illegible] નાનર
[illegible] સુણો૦ ૮૫
[illegible] સુણો૦ ૮૬

શુભે બિહુ સમઝી જે કહે તે અક્ષ સૂધો ભાગ.
વદીઆવિં ગુરૂ આવીઆ ભરૂઅચિનો સઘ સાથિ; ૯૯
સૂરતિસંઘ સહૂ સામહ્યો સહૂવ કરઇ નિજ આથિ.
શુભ મૂહૂરત લગ્ન તિહાં રહ્યઇ વહઇ વધારી સંઘ; ૧૦૦
વિજયતિલકસૂરિ ગાયના તેહ ઉચ્ચા ઉછંઘ.
દોસી સોમા પ્રેમજી નેણઇ અતિ આદર કીધ. ૧૦૧
રહો વાસો ગુરૂપદકજિ કરીય મેલ પ્રસીધ.
તે કહઇ તિહાં આવ્યા પછી કરઇ મૂહૂરત ગુરૂરાજ; ૧૦૨
હરખ્યા સહુ શ્રાવક પણુ સીધા વંછિત કાજ ૧૦૩

॥ ઢાલ ॥

વીરાદ્દલાનો ઢાલ.

[illegible]

જે કહઇ તે કરવુ જે કરઇ તે તિમ હોઇ,
અવશ્ય નહિ કરવુ ભેદ મ કરસ્યો કોઇ.
ગુણી સાવય સારી કહઇ એ ધિન ગુરુરાજ, ૧૧૪
જૂઓ તેહનું કરણી એ તો વહઇ [illegible] લાજ;
તો તરણ તારણ એ વિજયાણંદસૂરિંદ.
સેવા એ ગુરુની કરતી મનિ આણંદ.
૧૧૫

॥ ઢાલ ॥

૧૯

મરૂમંડલિ સીરોહીઇ વિજયદેવ ચોમાસિ,
વિજયતિલકસૂરી [illegible] ઇમ આઇ જિહા પાસિ.
તિહાં મુનિ [illegible] આવસ્યુ [illegible] ૧૧૬
[illegible]
[illegible] ૧૧૭

જે કહ્યું તે કરવું જે કરઇ તે નિમ હોઇ.
અવરું નવિ કરવું ભેદ મ કરસ્યો કોઇ. ૧૧૪
સુણી આવય આવી કહઇ એ પિન ગુરુરાજ,
અમ્હો તેહનું કરવું એ નો વદઇ કશું લાજ;
તો તરણ તારણ એ વિજયાણંદસૂરિંદ.
સેવા એ ગુરુની કરવી મનિ આણંદ ૧૧૫

॥ ઢાલ ॥

[illegible]

મરૂમંડલિ શ્રીરોહીઇ વિજયરંગ ગામાનિ,
વિજયતિલકસૂરી [illegible] ૧૧૬
તિહાં મુનિ [illegible]
વારઇ તેહ [illegible] ૧૧૭
[illegible]
[illegible]

કહઈ ગછપતિ શ્રીવિજયદેવસૂરિ તાસ તણો આદેસ રે.
હોસ્યઈ તો હું કરીસિ પ્રતિષ્ઠા માહરઈ એહ વિસેસ રે;
સૂરતિનો સંઘ કહઈ પ્રભુ સુણીઈ તવિઉં આવિઉં છઈ એવ રે,
રાજનગરનઈ સંઘિ પાઠવિઉં માણસ આદેસ હેત રે. ૧૩૦
આજ્ઞાકારિ પણિ તે આવેસિઈ કરયો સઘળાં કામ રે,
શુભ મૂહૂરત સાચવયો પ્રભુજી નહી એ વિલંબનો કામ રે;
તવ પ્રભુ વેગિં સૂરતિ પધાર્યાં રહી દિન બિ મ ઢીલ રે.
રાનેરિ થઈ વરીઆવિ પધાર્યાં ભરૂઅચિ કીદ્ધ મંડાણ રે. ૧૩૧
કપરવાડાનો સંઘ તિહા આવી પધરાવ્યા ગુરુરાજ રે,
માણસ સહુસ દસ તિહાકણિ મિલિઉં એક પ્રતિષ્ઠા કાજ રે;
બિંબ અગીઆઈ નાહાનાં મોટાં રયણ પીન પાષાણ રે,
કરઈ પ્રતિષ્ઠા સંઘ સભાઈ અંજન વાસ સુવાન રે ૧૩૨
પાંચ દિવસ સંઘભગતિ કરી [illegible] મૂકી અમૃટ રે.
[illegible] સહુઈ વદી ધાચક અધિકા મિલિઆ પાંખઈ મોટ રે;
સંઘ સઘલ પ[illegible] [illegible] રે.
[illegible] ૧૩૩

ચાંપા તાલા બેહુ જોડિ ભલી એ,
કેસવ કર્મસી ઉદાર તો, તેજો નાથો સીપો (?) સદ્દી એ. ૧૭૬
સંઘપતિ કેરી વીનતી એ,
કીધી સધિં પ્રમાણ તો, બહુ જન હરખીઆ એ;
સાકી તો વલી સુત વડો એ,
ઝીપો રાયચંદ જાણિ તો, ધરમી અતિભલા એ. ૧૭૭
બાંધવ બેહુ સારિખા એ,
પીથો નાથો વલી સાર તો, પ્રમુખ સંઘ ઘણો એ;
વાચક દેવવિજય ગુણી એ,
ભાનવિજય શુભભાવ તો, સાથિં વિરાજતા એ. ૧૭૮
નડૂલાઈ નગરીથકી એ,
મેહાજલ બંધનાદ તો, મનોરથ ચિત્તિ ધરી એ;
વિમલાચલગિરિ યાત્રના એ,
[illegible] નાથિ કરી એ. ૧૭૯
[illegible] ગુર્જરગિરિ સાર કે, આવ્યા ભલાઈ કરી એ;
[illegible] ભાવ કે, અરવલ્લી પરિં એ. આંચલી. ૧૮૦
[illegible]
[illegible] મલી પરિ તે [illegible] એ,
[illegible]
[illegible] ધરી એ. કે આવ્યા ૧૮૧
[illegible]
[illegible] ઉદાર આડમ્બરિ એ
[illegible] કયા એ,
[illegible] નીસાણે નાદ [illegible] એ. કે આવ્યા ૧૮૨
[illegible] એ,
[illegible] અતિ આનંદ ઘણો એ;

શ્રીરોહીસંઘ આવીઓ એ,
રાય તિહાં અષયરાજ તો, મિલીઆ રંગ ઘણું એ. કે આવ૦ ૧૮૩
જોડિ નીસાણની રાય દીઇ એ,
વલી દીઇ સુભટના મંદ તો, હરષિ બોલાવીઆ એ;
આણ લહી નિજ નૃપતણી એ.
સાજ ભલઇ સંઘ સાધિ તો, સીરોહીથી સંચરઇ એ. કે આવ૦ ૧૮૪
પાટણિ દેવ જુહારીઆ એ,
કુંભગિરિ કીદ્ધ મંડાણ તો પુહુતા સંપેસિરઇ એ;
સંઘ ઘણા આવી મિલઇ એ,
યાત્રા કરી બહુ ભાવ તો, હરષ ઘણું કરી એ;
તિહાંથી ચાલ્યા ઉલટ ઘણું એ,
સંઘ આવ્યો સિરપેજ તો. તેજ અધિક તપઇ એ. કે આવ૦ ૧૮૫
દોસી મનિઆસિઉં મિલી એ,
કરઇ વીનતી ગુરરાજ તો, યાત્રા કારણિ એ;
રાજનગરીસંઘ સામહો એ,
ધોલકઇ કીદ્ધ મંડાણ તો. ચોમાસું ફાગુણતણું એ. કે આવ૦ ૧૮૬
વિજયાણંદસૂરી આવીઆ એ,
વલી વાચક સિદ્ધચંદ તો ભાવવિજય ભલા એ;
પંડિત મુનિ બહુ પરવર્યા એ,
સાધુ સવાસન માન તો. બીજા સહૂ મિલી એ. કે આવ૦ ૧૮૭
સાધુ દર્શનિ થઈ પાંચસઇ એ,
સ્વપરપષ્યના જાણિ તો. વાણિ અમી સુણી એ.
બારસઇ સેજવાલાં ભલાં એ,
સોહઇન રથનુ પ્રમાણ તો, ઉંટ અઢીસઇ સવે એ. કે આવ૦ ૧૮૮
પંચસઇ સાર તુરંગમા એ.
તેના તે અસવાર તો, સુભટ સવે મિલી એ;

જાણી ગિરિનો ગરાસીઓ એ,
આવ્યો માણસ મેલિ તો, કહઇ કિમ દુહવીઆં એ. કે આવ૦ ૧૯૬
અહ્મ હુકમ વિણ એણઇ ગિરિ એ,
ન ચડઇ કો નરનારિ તો, તુમ જન કિમ ચડઇ એ;
કહઇ સંઘપતિ નૃપ હુકમસિઉં એ,
યાત્રા કરઇ સહુ લોક તો, લાગ કસ્યો તુહ્મ તણો એ. કે આવ૦ ૧૯૭
બોહોસિ કરતાં સુભટ સવે એ,
સજ્જ કર્યાં હથીઆર તો, હકારવ હુઆ એ;
નાઠા ગિરિના ગરાસીઆ એ,
પઇઠા જઇ ગઢિ ગામિ તો, સ ઘદલિ વીંટીઓ એ. કે આવ૦ ૧૯૮
નિવારઇ માણસ ભલાં એ,
ઠામિ ગયા સવે તેય તો. મીનતિ બહુ કરઇ એ;
સંઘદલ ગઢ દેખી કરી એ.
છાના છ રીઆ તેહ તો. કહઇ મુઝ કાંઇ દીઓ એ. કે આવ૦ ૧૯૯
સંઘ સવે યાત્રા કરઇ એ
નિરભય થઇ રલીઆતિ તો પુણ્ય પોતઇ ભરઇ એ.
સૂરજકુંડિ તનુ શુચિ કરી એ.
[illegible] પધારી નાર નીં નારે કેનર ધનદ એ [illegible] આવ૦ ૨૦૦
[illegible]
અરચઇ [illegible] સુભાવ [illegible].
ભાવન ભાવઇ [illegible] ભાગન જનતણા એ કે આવ૦ ૨૦૧
[illegible] નવઇ નવઇ એ
એક ગાયન નાચન તો એ. [illegible] અતિ ઘણા એ
એમ દિન દિન નિત કહિ [illegible].
દિન દિન ભોજન દાન તો [illegible] માનતિ એ કે [illegible] ૨૦૨
[illegible] નવઇ મહુ [illegible] એ
[illegible] નવલાં પકવાન તો. [illegible] એ

ધર્મવંત વલી ગુણના રાગી આણી અધિક ઉહેલ્લાસ જી. ૨:
કૃપા કરી મુઝ ઊપરિ સહૂઈ કરચો શુદ્ધ પ્રબંધ જી;
કાહાનો માતર ગાથા છંદિં જેહ અશુદ્ધ હોઈ બંધ જી. ૨:
જિહાં લગઈ એ શાસન શ્રીજિનનું જિનઆણાના ધારી જી;
તિહાં લગઈ એ ભણયો સુણયો રાસ વિજય જયકારી જી. ૨:

ઇતિ શ્રીતપાગચ્છાધિરાજશ્રીહીરવિજયસૂરિવચનારાધક ભટ્ટારકશ્રીવિજયતિલકસૂરિરાસ: સાગરહુંડીગર્ભિત:સંપૂર્ણ: ॥ ચિ જયાત્ ॥ શ્રીગરહાનપુરનગરે લિખિત પં૦ દર્શનવિજયેન ॥ છે સ્વાન્યપરોપકારબુદ્ધિયુક્તેન ॥ કુમતનિરાકરણાય । કર્મ નિર્જરાય ચ ॥ શ્રીરસ્તુ । કલ્યાણં ભવતુ ॥